

Petru TODORAN

CRONICILE COMBINATULUI

- Oameni și fapte -

Volumul 1

Copertă: *Colecția InfoArt*
Corectură: *Cristina Roșu*
Lector și prefațator: *A. G. Secară*
Redactor: *Petre Rău*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TODORAN, PETRU

CRONICILE COMBINATULUI / Petru Todoran. -

Galați : InfoRapArt, 2019

2 vol.

ISBN 978-606-012-102-2

Vol. 1. : Oameni și fapte. - 2019. - ISBN 978-606-012-100-8

821.135.1

© Editura InfoRapArt ©

Galați, România

Telefon: Mobil: 0726 337376 Fix: 0740 596225

E-mail: editura@inforapart.ro

Mulți scriitori au nevoit de au scris rândul și povestea țărilor, de au lăsat izvod pe urmă, și bune și rele, să rămâie feciorilor și nepoților, să le fie de învățătură, despre cele rele să să ferească și să să socotească, iar dupre cele bune să urmeze și să să învețe și să să îndirepteze. Și pentru aceia, unii de la alți căznindu și însemnând și pre scurtu scriind, adecă și răposatul Gligorie Ureche ce au fost vornic mare, cu multa nevoie cetind cărțile și izvoadele și ale noastre și cele striine, au aflat cap și începătura moșilor, de unde au izvorât în țară și s-au înmulțit și s-au lătit, ca să nu să înnece a toate țările anii trecuți și să nu să știe ce s-au lucrat, să sa asemenea fierălor și dobitoacelor celor mute și fără minte.

Grigore Ureche – Letopisețul țărilor Moldovei...

Predoslovie

O țară nici prea mare, dar nici prea mică, nici săracă, dar nici bogată, a avut îndrăzneala și tăria de a ridica și a zidi o cetate mândră, într-un răstimp de un deceniu și jumătate, spre a-și da sieși hrana cea trebuincioasă pentru toată lucrarea aducătoare de belșug și îndeostulare. Cu mic cu mare, oamenii acestei țări au pus umăr lângă umăr, palmele s-au bătătorit, mușchii s-au încordat și, cărămidă peste cărămidă, stâlpi și acoperișuri s-au înălțat adăpostind mașini dintre cele mai puternice făcute în lumea largă. Apoi focul s-a iscat și, printre scântei, a țâșnit lava cea fierbinte a oțelului. Din care meșteri mari au făurit pluguri și tractoare, mașini de tot felul, vapoare și platforme de foraj marin...

După două decenii de la începuturi, acea țară nici prea mică și nici prea bogată s-a înălțat, mândră, printre mărimile lumii. Cetatea făurită pe mal de fluviu s-a făcut cunoscută și vestită prin oțelul pe care l-au plămădit vrednicii meșteri mari, calfe și ucenici, ingineri și proiectanți, cercetători, profesori și învățăceii lor.

Dar peste toate aceste socoteli seci și reci, acea cetate a oțelului înseamnă, chiar peste veacuri, sufletul unui neam de oameni inteligenți și harnici. Locul este sfințit cu sângele care s-a dat ca tribut unei vechi legende. Peste întinsul pământului stau toate sentimentele pe care acești oameni le-au trăit aici, în acest loc. Cetatea Oțelului înseamnă, mai presus de statistici, toți oamenii care și-au trăit viețile pe aici, cu bune și rele, cu vise și împliniri, cu veselie, cu necazuri, cu lacrimi, dar și cu bucurii mărunte sau mai mari. E viu pământul acesta, al platformei oțelului și chiar de n-o mai fi, cândva, așa cum bunii și străbunii au făcut, dăunăzi, la fel și noi, astăzi, se cuvine să adunăm în pagini, ca într-un Letopiseț al Neamului, mărturii despre cum s-a făcut totul. Ca cele bune să rămână spre pildă pruncilor ce se vor înălța în anii ce vin peste noi, iar cele rele să fie azvârlite și închise în gropi adânci, spre a fi ocolite, pe veci...

Și-au dat obolul aducându-și aminte de oameni și fapte din perioada începuturilor Combinatului Siderurgic Galați:

- Ștefan Prică - director general al Întreprinderii Antrepriză de Construcții, Montaje și Reparații Galați

- George Mârzac - director general al Combinatului Siderurgic Galați și director general al Combinatului Siderurgic Călărași

- Tiberiu Mănăilă - director de producție CSG

- Iuliu Ovesea - director Institutul de Cercetări și Proiectări Produse Plate și Acoperiri Metalice Galați

- Ștefan Banu - inginer șef Uzina Furnale Aglomerare

- Mihai Ursu - director Uzina de Producere și Distribuire a Energiei în Siderurgie

- Mihai Chiculiță - director Direcția Energetică a Combinatului Siderurgic Galați

- Emil Ceangă - doctor inginer profesor universitar pensionar

Apărătorii Vieții, într-o carte de aur, oțel și energie!
*(prefață-eseu, deloc ca la Ernesto Sabato, despre eroi și
monumente-cărți)*

de A. G. Secară

Viața nu este doar biologie, aceasta e clar! Viața este și istorie, poate fi și uitare, eroism, frumusețe, luptă, degradare, artă, natură, Combinat...

Întâlnirea bătrânelor simpatici, când se hotărăsc să-și salveze viețile și realizările de la uitare, de la începutul acestei noi cărți semnate de Petre Todoran (& Co.), este antologică! Dar nici întâlnirile de mai târziu, „de lucru” cronicăresc nu sunt, deseori, mai prejos, când aceștia, eroi retrăindu-și eroismul ori re-căutându-l, un eroism deloc simplu sau uneori deloc spectaculos, se tot tachinează, meșterește ori inginerește, referitor la muncă sau la afaceri sentimentale: „Lasă că vă știu eu pe voi, electricienii, totdeauna ați fost niște plângăreți!

- Sigur, noi plângeam că aveam un volum uriaș de lucrări de efectuat, iar voi, tehnologii, mereu cereați *Mai repede! Mai repede!* Dar te las să mă sâcâi, că asta-i specialitatea voastră, eu m-am obișnuit să fiu sâcâit!”

Oscilezi între a vedea, exagerând, morocănoșii interpretați de Jack Lemmon, Walter Matthau, jandarmii lui Louis de Funès, - asta și pentru că împlicinatul, Petru Todoran, are un umor special, care transfigurează artistic scene mai seci, el fiind însărcinat să transforme amintirile în Cronică (cu asumarea continuării cronicilor unor Ureche, Costin, Neculce ș.a.) - și trupe grele precum cele din filme cu buget mare, precum cele trei serii de „The Expendables”, „Red”, traduse la noi ca „Eroi de sacrificiu” ori „Greu de pensionat”, ca să nu ne ducem cu gândul la mai

vechiul și romanticul „Lupii de mare” (cu Gregory Peck, Roger Moore, David Niven)... Neaș românește, te întrebi ce monștri sacri ai cinematografiei și teatrului nostru ar putea să-i interpreteze pe cei care au condus Combinatul nostru, care poate fi comparat și cu un teritoriu al unor dragoni greu de îmblânzit! Sau pe eroii care trebuie să îndeplinească o definiție dată de un personaj: „vreau să spun că oamenii mari, care realizează lucrări și opere uriașe, sunt de fapt oameni simpli, ca mine sau ca dumneata, ca oricare altul, dar sunt serioși, responsabili. Astfel de oameni, de acest tip au ridicat această țară, fără ei nu ar fi crescut Combinatul nostru, din pământ sterp. Poți, dumneata, să pui în *Cronici*, asemenea oameni?”

De altfel, pentru o eventuală ecranizare a cărții lui P. Todoran, chiar ar trebui un buget de film S.F., deoarece ce au realizat acești oameni chiar ține de domeniul S.F.-ului: scena trecerii cajei enorme prin Galați, pe străzile lui, de pildă, este memorabilă! Sau „filmul” salvării platformei maritime „Orizontul”, povestit spre final, în timpul unei furtuni necesită, la fel, efecte speciale! Ca să nu mai spunem și de scena din „cea mai importantă, cea mai mare bătălie care s-a dat vreodată pe aceste meleaguri”: „Peisajul era selenar. În zilele cu soare vedeai doar aceste sonete, câteva camioane de mare tonaj circulând printre ele, rareori câte un om sau doi în jurul gurilor pe unde se alimenta pilonul cu materiale de consolidare. Priveam și îmi imaginam că da, am trăit-o și pe asta, bătrânul Jules Verne s-ar cruci să vadă acest teren aici, pe pământ, aieva cu ceea ce își imaginase el în urmă cu peste o sută de ani ca fiind un șantier pe Lună.”

Noi, cei din generațiile noi, blazați de lipsa proiectelor cu adevărat mărețe, nici nu ne mai întrebăm cum poate să se ridice o cetate-orăș în coasta vechiului oraș în doar câțiva ani!

Între ironie, auto ironie și seriozitate, din dialogurile „personajelor” născându-se o altfel de istorie, chiar și a oamenilor noi care erau ținta regimurilor de atunci, oameni noi care nu

puteau cunoaște sintagma „nu se poate”! În text: „sabia socialistă a lui Damocles care era sintagma „nu există termenul nu se poate, la omul nou, socialist!”? Nu, domnule, la omul nou, creat de socialism, nu există imposibil, trebuie căutate soluții, cât mai repede. Și dacă cei puși să conducă nu găsesc soluțiile cele mai bune, atunci se găsesc totdeauna alți conducători, mai vrednici, care îi pot înlocui pe cei plafonați!”

Omul nou, real chiar a existat, și era îndatorat frumos Meritocrației, amintită și ea în dialogurile care pot fi și caragialești (în sens bun, care va să zică, stimabililor!), dar mai ales cât se poate de serioase, ca în filme precum „Puterea și Adevărul” sau în cărți de-ale lui Titus Popovici sau Augustin Buzura, ca să ne referim și la gălățeni de-ai noștri, precum Dan Plăeșu ori regretatul, abia dispărut dintre noi, Apostol Gurău... Todoran știe să fie atent și la jocul subtil dintre propagandă și istorie, lăsând pe seama personajelor... reale simpatiile:

„- Am citit nu de mult o carte scrisă de o doamnă, Stolojan parcă o cheamă, care a fost translatorea oficială din partea noastră pe toată durata vizitei aceleia, istorice.¹ (Iuliu Ovesea își etala cunoștințele punctuale și de această dată. Avea o memorie foarte bună și fusese un spirit iscoditor, citise foarte mult și nu înghițise toate gogoșile propagandistice care se vehiculau pe vremea aceea). Adevărul este că inițiativa acestei apropieri de România a fost a lui de Gaulle, care căuta să rupă din blocul sovietic cel puțin o țară care să devină adeptă a politicii de luptă pentru desființarea blocurilor militare care tensionau întreaga politică mondială. Președintele Franței făcuse o vizită la Moscova, apoi la Beijing, dar nu a reușit să-și facă adepti. A mai încercat cu Polonia, dar acolo Vladislav Gomulka i-a tăiat-o scurt, că nu se va desprinde de sub tutela Moscovei. Cu Maurer se pare că a întrezărit o porțiță de speranță. Acesta i-a împărtășit concepția lui Ceaușescu de a ieși de sub dictatul Moscovei care nu agreea ideea de disidenți față de

¹ Sanda Stolojan – *Cu de Gaulle în România*, Editura Albatros, Bucu-rești, 1994.

poziția sa de forță în relația cu vestul. Până la urmă de Gaulle a rămas dezamăgit și la București. Ceaușescu nu renunța la teoria că această cale, socialistă, a fost opțiunea revoluționară a poporului român și nu a fost impusă de prezența armatei sovietice pe teritoriul României imediat după război.

- Da, domnule, au fost niște timpuri fabuloase, completă și Ștefi. Vă amintiți acea vară fierbinte, din 1968, când toată Moldova a tremurat de groază la știrea care a circulat, din om în om, că tancurile sovietice stau gata să ne invadeze, la Prut, la fel cum au făcut cu Cehoslovacia. Tot acest Ceaușescu a salvat România din impas, cu acel curaj al marilor personalități din istoria tuturor neamurilor și din toate timpurile, adresându-se națiunilor lumii, fără ascunzișuri și înfierând amenințările invadatoare ale sovieticilor. Datorită acestei voci care a răsunat la momentul oportun, pe toate canalele mass media și pe cele diplomatice, România a fost luată sub protecție de Statele Unite ale Americii și de China, cele două mari puteri mondiale, capabile să se opună agresiunii sovietice. Poate că de aici i s-a tras căderea, lui Ceaușescu, de la prea multă înălțare!”

Fie vorba între noi, poate și Combinatului nostru, Monstrulețului nostru drag poate tot de la prea multă înălțare să i se tragă recesiunea, dar poate vor veni noi oameni noi, care să știe să păstreze ceea ce mai poate fi păstrat: istoria poate fi miloasă! Cu cei curajoși! Scrie la un final de capitol Scriitorul Cronicar:

„Crede-mă, domnule director, trebuie să umplem paginile *Cronicilor* cu modele, cu exemple și tipuri de oameni după care să se formeze în viitor, exact atunci când va veni momentul potrivit, generația celor care vor porni de jos, de la pământul bătătorit și vor ridica din nou această țară. Pentru că aceste modele vii le-am cunoscut și îi mai cunoaștem, de pe vremea din urmă, când lucrurile erau încă așezate la locul lor.”

Grija pentru urmași reiese și din alte părți, precum din capitolul dedicat anului 1974, an în care au avut loc evenimente demne de știrile de la ora 5! O explozie în urma căreia au murit 15 oameni, la un furnal încă nedat în funcțiune (3!), un alt accident de la fabrica de Oxigen nr.1, în urma căruia înțelegem altfel mitul lui

Frankenstein, și o unitate industrială putând să se revolte împotriva creatorului:

„- Dumneata crezi că acest Combinat înseamnă ceva fără constructor? Noi și proiectanții am plămădit fiecare uzină, secție, fiecare agregat, fiecare mașină. Din mâinile noastre a ieșit totul, noi suntem creatorii. Că beneficiarul se numește Combinat, asta este altceva. Dar în toate aceste ferotanii, cum le spuneți voi, oamenii de litere și de artă, în general, este inclusă o parte din sufletele noastre. Noi am îmblânzit prima dată toți caii putere, apoi tot noi am pus hăturile în mâinile tehnologilor și le-am urat să stăpânească totul, sănătoși!”

O nouă scenă a mărilor, în timpul unei inspecții de la București, este de neratat! Sunt și pagini demne de o intrigă polițistă, când apare un ins scandalagiu care își însușește diplomele altora; evenimentul din 10 mai 1977, când întreaga rețea națională de electricitate cade, poate fi comparat, dacă tot am adus vorba de filme, cu tensiunea din „Explozia” (Unde acțiunea se petrece pe Dunăre în dreptul Galațiului!), deși, după definiția maestrului, este doar „suspans tehnic”!

„Cronicarul” Todoran, care a mai și scris un roman autobiografic romanțat, pe lângă alte texte literare remarcabile, tot despre „viața și combinatul”, pare să asculte de vocea colectivă (Nu chiar Travaliul Fanteziei Colective a regretatului Apostol Gurău!), a celorlalți „asociați”:

„Să te vedem, până atunci, Cronicarule, cum vei încropi o povestire care să merite să fie citită! Dar cel mai bine, câtă cu atenție în juru-ți și vezi că fiecare om este povestitor al isprăvilor proprii. Deci lumea-i plină de povești. Ai grijă doar cum le alegi, cum le citești. În profunzimi trebuie să descoperi mesaje prețioase, să le descoperi culorile, frumoase ori sumbre; și parfumurile, plăcute sau respingătoare.”

Definiția pe care o dă scriitorului este demnă de toată atenția:

„Pofta căutătorului de aur nu are saț nici măcar în fața celui mai mare filon peste care norocul l-a mânăat vreodată. Nu termină bine de cules ultimul grăunte de metal prețios și mintea lui, ochii, întreaga-i ființă începe să tremure, freamătă de dor de

ducă, de căutare. Asemenea acestui împătimit al metalului prețios este și scriitorul, omul care caută cuvinte potrivite pentru a pune pe hârtie întâmplări, povești, istorii dintre cele pe care timpul le-a îngropat sub un strat de uitare. Prinde din zbor o idee, o informație și se străduiește să-i dea contur.”

Astfel, textul propriu zis capătă și accente de jurnal de creație. Dintr-un mic conflict, rezultă clar arta poetică asumată aici, alta decât la alte romane istorice scrise de Petru Todoran, din acest punct de vedere fiind și un roman istoric total non-conformist:

„Mihai îmi atrăsese atenția, de două ori la rând, că trebuie să operez câteva corecții la date și la fapte, pentru a mă păstra în limitele intenției declarate încă de la bun început, că vom consemna în *Cronici* doar oameni și fapte. I-am comentat atunci că într-o operă literară, din orice categorie ar face parte, autorul are totdeauna dreptul de a-și exprima punctul propriu de vedere, că opinia lui scoate acel text dintr-o simplă consemnare istorică de fapte și îl transpune într-un mesaj cert. Că indiferent de voința naratorilor, eu tot îmi voi permite, măcar din când în când, să fac un comentariu, să emit o apreciere dacă ceea ce am consemnat se face sau nu, dacă este moral sau nu etc. De asemenea, voi pune întrebări ca un reporter de teren, urmărind să scot în evidență un aspect sau altul al lucrurilor și întâmplărilor narate. Că nu pot fi doar un simplu reportofon mecanic!”

La un moment dat, se scrie despre o Carte de Aur a Combinatului. Cu siguranță prin această carte avem de-a face cu unul dintre volumele acestei Cărți de Aur. Și Petru Todoran s-a dovedit a fi un aurar literar răbdător, care a știut să ocolească de cele mai multe ori (practic de câte ori s-a putut!) redarea seacă a unor evenimente sau caracteristici tehnice, a introdus inspirat episoade (aproape) romantice, care explică altfel viața sentimentală dificilă, uneori, a angajaților, Destinul spunându-și cuvântul prin amânarea la infinit a unei întâlniri, de pildă, la teatru. Domnișoara, exasperată, îi va da... eroului papucii!!! Totuși, personajele feminine nu sunt în prim plan, deși câte o soție dă câte o replică mai mult decât memorabilă:

„- Draga mea, tu, care stăpânești toate normativele, cu ajutorul căreia elaborezi devizele de lucrări la o sumedenie de proiecte, trebuie să găsești în lege prevederi pentru munca extinsă, peste programul normal. (...) Adu-ți aminte, draga mea, cum te-am descoperit eu pe tine, acolo la Hunedoara. Nu erai supranumită *„domnișoara celor 1.200 de articole de deviz întocmite pentru furnalul de 700 metri cubi de la Hunedoara?”* Ce crezi că mi-am spus în gând când te-am văzut în carne și oase, semănând perfect cu cea din imaginația mea, ființa care are atâta tenacitate, înțelepciune și putere de dăruire? Așa mi-am zis: *„Este a mea! Trebuie să fie a mea! Este așa cum mi-am imaginat-o, cred că este singura femeie cu care pot face cea mai bună echipă. Mai ales că este șantieristă, deci înțelege cum e să fi constructor, azi!”*

Și m-a înțeles deplin și de această dată, ca de altfel în toată viața noastră de familie.

- Și m-ai găsit tocmai pe mine, precum și meșterul Manole a găsit-o pe Ana lui să-i facă o rochie „beton”!”

Deși nu se insistă, nici accidentele, despre unele amintind deja, nu sunt neglijate, un salt cu o dubiță de pe șoseaua ca vai de lume ce leagă combinatul de oraș, ducând la moartea a aproape tuturor pasagerilor, fiind de neuitat, prin tensiunea care însoțește relatarea, nu unul ci doi dintre povestitori trebuind să fie printre cei îmbarcați! De alt fel de savoare sunt povestirile dedicate furturilor din Combinat!

Și mai este, plecând de la alt paragraf, și o Carte a Recunoștinței, dar și una de istorie, din multe puncte de vedere. Istoria fiind și sursă de inspirație pentru relatarea unor momente de război... civil:

„-...Însuși Ștefan (adică eu!) pleacă în recunoaștere, spre locul numit Podul Înalt. În cazul nostru locul acela înalt se numea „anexa turn”. Am depus devizele la secretariatul serviciului investiții al CSG, am luat datele de înregistrare și am plecat. Acolo, la anexa turn, era o atmosferă efervescentă, un veritabil furnicar de oameni, români, dar și străini, șefi, dar și simpli funcționari. Când trecea câte o mărime locală, cei ce se aflau pe scări se lipeau de pereți, unii chiar se și înclinau, scoțându-și coifurile (căștile de protecție).”

Bref, chiar și de la Petre Țuțea încheind, - un capitol întreg îl are ca... sfânt protector pe atât de încercatul filosof! -, un anumit tip uman, nu neapărat cel de tip „nou”, va putea fi înțeles mult mai bine prin lecturarea acestor cronici. Mai bine, mai de-a-ntregul, împreună cu toate mecanismele de gândire, dar și de rememorare, care l-au situat pe tipul de erou care a fost al construcției, al schimbării, al evoluției firești, într-o ființă!

Întru Adevărul vieților lor, de care, în pofida ideologiei oficiale a regimului comunist, Sfântul Arhanghel Gabriel, și nu numai, după cum veți constata în lupta cu somnul (unui anume personaj), cu... „inerția”, cu alte rele mai grave, a avut grijă!!!

Desigur, Istoria nu poate fi schimbată! Ea este și Viață, viață eternă, după cum ne învață poveștile, cronicile și cărțile sfinte, de aur sau nu!

Rămâne întrebarea, venită de la arhangheli sau nu, dacă ar fi viața aceasta să se repete, oare eroii acestei cărți, deveniți, iată, personaje, ar repeta viața lor? Adică și-ar apăra-o, ca în filmele cu super-eroi, precum Avengers?

Eterna reîntoarcere ar căpăta un alt răspuns decât în cazul lui Nietzsche?

Întrebarea asupra acceptării repetării vieților ar putea fi începutul celui de-al doilea volum...

Capitolul 1

La început a fost o idee...

Au venit pe rând, evident cu întârziere, cu zece, chiar douăzeci de minute peste ora unsprezece. Nu știau, încă nu aflaseră ce anume se punea la cale. Credeau că și azi va avea loc o întâlnire obișnuită. Vor bea o cafea, vor comanda un pahar de vin alb sau roșu sau roz, vor vorbi vrute și nevrute. Apoi vor pleca acasă și vor reveni peste o lună, ca să reia acest ritual.

Soseau așa cum au făcut-o totdeauna. Cei mai tineri și mai mici în grad ajungeau primii. Apoi soseau ceilalți, boșii, granzii, DG-ii². Faptul că veneau alene, întârziind mai mult sau mai puțin nu era o problemă pentru ei, acum nu aveau nici o grabă sau nici o grijă față de punctualitate. Doar nu veneau la o ședință de partid sau la un comandament, deși, în vorbăria lor, mereu pomeneau de astfel de evenimente. Joi, în ultima săptămână din lună, întâlnirea era stabilită la cafeneaua *Coffee House*, al mezinei lui Ștefan Prică, cel care a condus, vreme îndelungată, în calitate de director general, Întreprinderea de Construcții Montaje a Combinatului.

Mie mi-a dat întâlnire Mihai Ursu, directorul (de după decembrie 1989) uzinei de producere și distribuire a energiei din Combinat. Mă sunase miercuri seara, cică să-l ajut să rezolve o problemă în care eu aveam cea mai mare competență! Ha-ha!, am zis eu, oare ce problemă o fi având omul? Că ne-am mai întâlnit de vreo două ori, absolut întâmplător și băuserăm o cafea sau o tărie acolo, la *Coffee House*, stând la o șuetă fără o temă anume.

Tocmai a început să spună că el și cu niște foști colegi de școală tehnică se întâlneau anual la Constanța, ca să aniverseze absolvirea acelei școli de navigatori, care fusese o chestie formidabilă pentru anii 1950.

² D.G. = director general (abr.)

- Cum, domnule, matale ai fost marinar? am întrebat eu, mirat.

- Ba am și navigat pe niște oceane vreo cinci ani! A spus-o simplu, fără să se înfoaie, pentru el a fost o etapă de viață despre care unul dintre acei colegi, pensionar acum, rezident pe undeva, într-un port la Mediterana, pe coasta franceză, apoi proprietar de editură și scriitor el însuși, stabilit mai recent în Germania, la München, a început să consemneze întâmplările trăite de ei și de alte generații de absolvenți, predecesori lor sau mai târziu.

- Domnule, deși s-a franțuzit rău omul nostru, povestirile lui au un farmec extraordinar. Totdeauna vine la întâlnirea anuală cu una sau două cărți, scrise de el sau de alții, dar devenite un fel de best seller-uri și pe care ni le distribuie la fiecare, cu dedicație, evident, și pe gratis. Apoi ne face să-i ascultăm consemnările de la întâlnirea anterioară, ne cere să-i corectăm expresiile, cuvintele, topica frazei, gramatica. El ne înregistrează pe fiecare cu un reportofon mititel, dar performant, astfel nu scapă nici un amănunt. Și mai zice că în curând va scoate un volum, de vreo două-trei sute de pagini, cu noi toți ca autori, el având doar titlul de secretar, adică cel care a consemnat în scris aceste povești adevărate.

- Și, zise în final Ursul Mihai, aș vrea să facem la fel și aici, consemnând amintirile oamenilor care au însemnat ceva pentru acest Combinat despre care aflăm că va dispărea în curând. Generațiile vor trece, amintirile se vor șterge și peste treizeci, patruzeci de ani, când bălăriile vor acoperi platforma, iar rugina va finaliza opera de distrugere a feroteniilor care au fost hale industriale, nimeni nu-și va mai aduce aminte ce anume a fost aici, ce fel de oameni au fost cei care au muncit aici, cum au muncit, cum au murit, cum s-au iubit ori s-au urât, cum au făcut dragoste...

- Și, adică, ce rol să am eu în gândirea aceasta a lui matale? întreb eu, făcând pe nevinovatul.

- Păi, m-am gândit că ai fi bun să consemnezi poveștile noastre, de la începutul Combinatului, niscăi puneri în funcțiune, aniversări, avarii și incidente, povești de viață etc. Să scoatem și noi un volum de memorii, să rămână peste timp! Ce zici, te bagi să devii Cronicar, să scrii un Letopiseț modern?

- Frumoasă idee, oare vom fi în stare să adunăm atâtia povestitori?

- Trebuie, zise directorul Ursu, neapărat trebuie!

Și numai ce a rostit această comandă imperativă, că dinspre strada Domnească sosi un neașteptat membru de club, simpatic, vorbăreț, cu mare vechime în Combinat: Mihai Chiculiță, fost director al Direcției Energetice³ a Combinatului Siderurgic în perioada 1968 - 1970. În 1969, când m-am angajat eu în Combinat, avea această funcție. Eu am plecat să-mi fac stagiul militar și când m-am întors la muncă, în toamna anului 1970, Mihai Chiculiță nu mai era director, am aflat că își dăduse demisia. Mi-a părut rău, îmi plăcuse persoana atât cât apucasem să muncesc sub îndrumarea lui în acea perioadă scurtă, de circa șase luni până la plecare în armată. În răstimpul absenței mele funcția de director energetic se transformase, prin divizare în două posturi de inginer șef, unul de producție și altul de reparații. Acum secția de reparații energetice intrase sub coordonarea lui Gheorghe Pecheanu, promovat inginer șef cu doar câteva zile înainte de reangajarea mea în Combinat. Pe Chiculiță l-am reîntâlnit în niște comandamente, apoi în anii 80 s-a înființat un serviciu special, extrem de dificil, al cărui rol era să găsească soluții, în țară, pentru asimilarea de piese și subansamble de schimb pentru utilajele din import, cele originale. Chiculiță Mihai a fost nominalizat pe această funcție și i s-a dat mână liberă să-și atragă colaboratori din orice secție din Combinat. Și a reușit să-și facă o echipă bună, chiar a obținut câteva rezultate excelente în scurt timp. Oamenii lui colindau în țară pe la întreprinderile din construcțiile de mașini unde purtau discuții, de cele mai multe ori fără finalitate, astfel că mai marii Combinatului erau nevoiți să apeleze la organele de partid pentru a recurge la intervenții la ministerele de resort ca să urnească lucrurile din loc.

³ Însuși Mihai Chiculiță va face corectura referitor la funcția sa din acea perioadă, 1968 – 1971. **Era directorul energetic al Combinatului.** Ulterior, când dotările energetice s-au întregit corespunzător tuturor obiectivelor finalizate s-a organizat Uzina de Producere și Distribuie a Energiei în Siderurgie – UPDES, iar funcția de conducere era aceea de **director al UPDES.**

- Domnul Chiculiță face parte dintre povestitori sau dintre scriitori? Întrebai eu. Că-l știu ca om cu o exprimare aleasă, din punct de vedere tehnic a fost totdeauna foarte exact în susținerea unor idei foarte clare.

Nu mi-a răspuns, doar s-a uitat întrebător la cei de la masă. Mihai Ursu tocmai se pregătea să-i explice scopul acestei convocări speciale – se pare că el a dat niște telefoane la obișnuirii acestui salon de depănări de amintiri – când Mihai Chiculiță întrebă de ceilalți, dacă nu cumva sunt în separeul din subsol.

- Nu, zice Ursu, n-a venit nimeni până acum. Și începe să-l pună la curent cu planul editorial pe Mihai Chiculiță. Dar, ne întrerupem să râdem, domnul Chiculiță și-a pus pălăria la colțul mesei și a constatat că toți trei avem pălării identice! Când să trecem mai departe cu lămuririle, apare un alt veteran, directorul Iuliu Ovesea, un om cu un traseu special prin funcții de conducere în Combinat, încă din primii ani ai existenței acestuia. A fost inginer șef la uzina de laminoare (când singura secție era doar laminorul de tablă groasă nr. 1), apoi a fost numit șef de secție la laminorul de benzi la rece pe care l-a văzut ridicându-se din pământ și crescând până la împlinire, adică producând rulouri de bandă laminată la rece, frumoase de îți luau ochii cu luciul lor argintiu. De aici a fost mutat la ICCPAM, institutul de cercetări metalurgice al Combinatului. După decembrie 1989 a cedat locul de conducere unui cadru mai tânăr, inginerul Viorel Munteanu, apreciat ca un performer în cercetarea de bază, dar și în cea aplicativă.

- Acum îmi aduc aminte, zice Mihai Ursu, că domnul Prică mă avertizase marți, săptămâna aceasta (cu doar două zile în urmă!) că la 1 iunie va fi la Sibiu, unde se va întâlni cu colegii de liceu, la aniversarea a 68 de ani de la absolvire! Hm, frumoasă aniversare: asta înseamnă că au terminat liceul în anul 1950!

- Nu este o surpriză să nu fie prezent, am pățit-o și altă dată! zice domnul Ovesea. În primăvară ne-am dus la restaurantul *Old Time* să-l aniversăm pe directorul Dobre Alexandru, acel restaurant aparține familiei lui. Dar el nu era acolo! Ne aștepta aici, la *Coffee House*, la domnul Prică. La câteva săptămâni după asta îl aniversăm pe domnul Prică, împlinea 86 de ani, venim aici, la

Coffee House și el ne sună că ne așteaptă la domnul Dobre, dincolo!

Fără comentarii! Ar fi indecent să te legi de niște oameni așa de venerabili dar care se simt ca acasă oriunde! Să nu vă închipuiți cumva că își fac asemenea farse cu bună intenție! Nu, nici vorbă!

După puțin timp mai sosi un partener de distracție: Fănică Banu, fost inginer șef tehnolog la furnale! Ne bucurăm în grup de această revedere, Fănică se uită după o picoliță (frumușică, suplă, brunețică) ca să ceară o cafea – dar fata nu-i acordă nici o atenție! Nebăgat în seamă, Fănică își dă singur verdictul: „Fost-ai lele cât ai fost!”, dar uite că fata se întoarce și îl bagă în seamă! „*Curcanul Fănică se înfoaie, Fănică este iarăși mândru ca un curcan!*” El singur face această apreciere, încercând să ne convingă de farmecul și trecerea la fetele frumoase de care se bucurase cândva și pe care îl mai avea și acum (zice el, cu nespusă modestie)!

Toată lumea este pusă în temă cu proiectul Ursului Mihai. Toată lumea este de acord. De unde să începem?

- De la primii o mie de angajați înregistrați, desigur. Eu am fost al 16-lea, zice Iuliu Ovesea. Apropo de asta, în 9 iunie este Ziua Porților Deschise la Combinat. Acolo ar trebui să abordăm oamenii, să-i identificăm, să le notăm un număr de telefon ca să-i putem invita la o confesiune.

- Da, este o idee bună, zice Mihai Ursu și se uită la mine. Ar trebui, Cronicarule, să-ți pregătești mai multe cărți de vizită pe care să le împarți la oameni pentru ca să-ți transmită fapte, întâmplări, amintiri din care să selectezi tot ceea ce poate fi reprezentativ pentru o istorie specială, așa cum vrem noi să o scriem.

- Nu, zic eu, nu contați pe mine, eu voi fi plecat două săptămâni din oraș. Dar ideea contactării foștilor colegi, subalterni, colaboratori etc. nu trebuie dată la o parte, zic eu. Domniile voastre aveți mulți cunoscuți cu care vă întâlniți, chiar și numai întâmplător, mergând pe stradă cu treburi zilnice, obișnuite. Și totdeauna când vedeți un om, nu-l asociați pe acesta cu o întâmplare, cu un eveniment pe care nu-l puteți uita prea lesne și care chiar merită să fie povestit? Nu vi se întâmplă asta? Ei bine,

dacă vă salutați și vă opriți câteva clipe pentru întrebările obișnuite – ce faci, cum îți merge etc? - puteți să abordați ceea ce ne interesează pe noi. Dacă este o amintire despre un fapt deosebit, cereți să fie reconfirmată întâmplarea respectivă, povestiți-ne-o la prima întâlnire sau chiar puteți să-l invitați pe acela aici, în mijlocul nostru, să auzim ceva interesant direct de la sursă.

- Dacă e să începem cu depănatul amintirilor, începem Iuliu Ovesea șirul poveștilor de cronică, hai să vă spun eu cum s-a născut ideea de a face acest combinat metalurgic, tocmai aici, la Galați, precum și cum s-a luat decizia de a face oțel cu tehnologia de insuflare a oxigenului în convertizor. Pe la începutul anilor 80 m-am întâlnit în București, pe holurile Ministerului Metalurgiei, cu Florin Strugari, șeful serviciului tehnic al Combinatului. Și îmi zice acest Florin:

„Domnule director, știți că astăzi este ziua de naștere a domnului profesor universitar Alexandru Rău, profesorul nostru de la care am învățat totul despre oțel? Nu vreți să-i facem o vizită, să-i ducem un buchet de flori și să-i urăm mulți ani sănătoși?”

Sigur că am fost de acord, așa că peste puțin timp ne aflăm instalați comod pe o canapea stil, încă rezistentă, în biblioteca profesorului nostru drag. El ne-a povestit istoria începutului oțelului gălățean, amintiri nu din poveștile altora, ci din trăirile proprii, ca participant nemijlocit la evenimentele decizionale.

„Gheorghiu Dej hotărâse că trebuie să ne dezvoltăm industrial, că dăm prea multă pâine, adică grâu și petrol fraților sovietici pentru câteva vagoane cu oțel, care, fie vorba între noi, nici măcar nu se putea compara cu ce luasem noi, decenii în urmă, de la fabricile Krupp.

„- Să-l facem de cinci milioane de tone, măi tovarăși, ca să acoperim tot necesarul țării! Să facem oțel bun, de calitate, pentru tancuri și vapoare. Cu tancurile să ne apărăm de prieteni, iar cu vapoarele să colindăm pe mări și oceane ca să aducem în țară materii prime mai bune și mai ieftine decât ne dau frații de la răsărit!”

„- Pentru cinci milioane de tone de oțel ne trebuie apă cât varsă Siretul în Dunăre, tovarășe secretar general, am zis eu,

rememoră dialogul de atunci gazda noastră. Apă multă, pentru răcire ne trebuie, altfel nu putem ține în frâu aceste tehnologii foarte fierbinți!”

Și s-au propus trei sau patru amplasamente: unul neapărat, pe undeva la malul Dunării, altul aproape de capitală și al treilea la Midia, pe malul Mării Negre sau în Delta Dunării, la Tulcea, a patra variantă. Până la urmă s-a ales ca localizare finală Dealul Făloaie, la vest de balta Cătușa, la Galați. Nu trebuie să vă spun că lupta pentru acest amplasament a fost teribilă. Până la urmă, Gheorghiu Dej a hotărât că acest Combinat trebuie făcut cadou Moldovei, că de aici va porni scoaterea din sărăcia istorică a acestei mândre provincii.

„- Ce tehnologie vom adopta, ca să scoatem cinci milioane de tone de oțel pe an? Aceasta era întrebarea de bază, zise domnul profesor Nicolae Murguleț, musafir și domnia sa la aniversarea profesorului Rău Alexandru. Că în țară aveam specialiști în metalurgie, școliți în Uniunea Sovietică, adepți ai oțelărilor Siemens Martin, de care era plină țara sovietelor. Dar cel mai înfocat adept al cuptoarelor Martin este gazda noastră, domnul profesor Rău. Că domnia sa a fost cel mai bun oțelar la Reșița. Iar tinerii ingineri reveniți acasă de la Moscova sau Leningrad, cuptoare Siemens Martin au văzut acolo, asta au învățat, asta voiau să pună în aplicare și la noi. Dar aveam savanții noștri, aici la București, la Institutul Politehnic, colegii noștri, care erau adepții celei mai noi tehnologii de fabricare a oțelului din fontă, prin reducerea carbonului cu oxigen insuflat direct, tehnologie LD, adică Linz Donawitz, austriacă. Tabăra prosovietică, adică pentru Siemens Martin îl avea ca lider pe Tripșa Iosif și profesorul Rău, tot grupul de ingineri cu funcții de conducere de la Reșița și Hunedoara, iar pentru oțelul de convertizor ne băteam noi, politehniștii bucureșteni. Sătul de certurile noastre, Gheorghiu Dej ne-a dus la palatul Snagov, care era casă de odihnă a Comitetului Central, un palat modernizat, de lux. Și ne-a zis Conducătorul:

„ - Savanților, nu veți pleca de aici până nu cădeți la înțelegere asupra viitorului Combinat. Unde îl construim am decis, rămâne Galațiul, definitiv. Ce tehnologii, ce utilaje și de

unde le vom importa, asta o stabiliți aici, de comun acord. Paza are ordin să vă sechestreze aici, liberi veți fi numai după ce voi da eu ordinul de ridicare a sechestrului! Aveți totul asigurat, masă, cazare, hârtie de scris, doar să nu vă bateți!”

„- Și am stat acolo mai mult de două zile și am învins noi, bucureștenii, având ca argument de bază productivitatea superioară a convertizoarelor LD față de învechitul cuptor Siemens Martin. Țineți minte, tinerilor, că dacă nu câștigam noi, cei cu soluția LD, astăzi Combinatul vostru s-ar afla în prag de faliment tehnic și re tehnologizarea ar costa enorm de mult!”

Am memorat scurta povestire a lui Iuliu Ovesea și am promis că la proxima întâlnire voi aduce paginile de început ale **Cronicilor**. Nu eram foarte convins să mă apuc de o asemenea lucrare. Ar fi fost utilă pentru o anumită categorie de oameni, acum și în viitor, dar cum să o scrii, ce tehnică să folosești, ce atitudine trebuie să aibă cronicarul față de istoria acestor vremuri pe care le-a trăit și chiar a fost implicat în anumite evenimente? Mă ispitea gândul că aș putea scrie astfel încât să scot la lumina tiparului un gen literar inedit, ceva absolut nou. Aveam în minte multe întrebări la care nu puteam da, pe loc, răspunsuri satisfăcătoare.

Gazda noastră, absentă la această primă ședință de lucru, avea să ceară la următoarea revedere o serie de deslușiri.

- Există o monografie a Combinatului editată prin 1986 sau 87, nu mai știu exact, lucrare foarte documentată scrisă de un colectiv coordonat de Ionel Stolniceanu, fost secretar cu probleme economice la comitetul de partid al platformei siderurgice. Cartea este scrisă în stilul „Omagiilor” compuse pentru Iubitul Conducător, sigur că nu poate fi reeditată. Dar dacă am lucra pe această structură, actualizând limbajul și completând cu acele episoade care nu puteau fi pomenite la vremea aceea, nu credeți că am putea obține ceea ce ne dorim?

- Dar de fapt, ce ne dorim? Eu nu înțeleg de ce trebuie să zgândărim un trecut care are toate șansele să fie îngropat, poate definitiv, peste nu foarte mulți ani, zise Iuliu Ovesea. Cui îi folosește? Vom câștiga, cel mult, să fim etichetați ca nostalgici,

niște moșnegi plângăcioși care vor, neapărat, să fie pomeniți în viitor ca eroi ai Galațiului.

- Nu, Iuliu, nu sunt de această părere, zise George Mârzac, fost director general la două combinate siderurgice, al celui de aici, din Galați, dar și al celui de la Călărași. El a răspuns prezent la convocarea făcută de Mihai Ursu și a promis să ne spună multe aspecte, inedite sau puțin cunoscute de lume. Dacă ne propunem să scriem o Cronică, apoi asta nu o facem noi, ci un om de litere. În Evul Mediu s-au scris câteva letopisețe, în Moldova și în Țara Românească, dintr-o pornire de autor din proprie inițiativă, nu la comanda vreunui domnitor. Că istoriile scrise la comandă au rămas uitate, ele sunt ocolite de specialiști deoarece sunt subiective. O asemenea încărcătură de subiectivism are și monografia lui Ionel Stolniceanu. Noi vrem să contribuim la înscrierea pe răbojul timpului a faptelor unor oameni vii, care au trăit aici și au construit ceva fără egal pe acest pământ românesc. Chiar dacă factorii demolatori vor rade aceste construcții de la fața pământului – rugină ca agent natural sau oamenii cu „*bune intenții*” care vor scoate niște bani din fierul vechi - viitorul trebuie să aibă la îndemână o mărturie despre competență, tenacitate, spirit de sacrificiu, dedicație, etc., trăsături morale de valoare ale unor oameni care au realizat această operă.

„Sunt incorigibili acești oameni, mi-am zis eu în gând. Le este în sânge să înceapă orice treabă nouă, un furnal, o oțelărie sau doar o baracă amărâtă cerând proiecte clare, cu toate amănuntele. Iar la comandamente – că ei n-au ținut ședințe, nu, ei au făcut analizele periodice doar în comandamente, un fel de reuniuni de stat major, cu disciplină cazonă și toate celelalte ca la armată! - erau toți comandanți de oști, de aceea termenele stabilite acolo, planul de lucrări, efectivele de oameni și de mașinării, toate erau definite cu seriozitate militară. Seriozitatea și răspunderea erau maxime față de cuvântul angajat în comandament, că era vorba de o dată fixă sau un obiectiv cu un anumit stadiu de execuție.

Celălalt Mihai, Chiculiță, se foia pe scaun trădând nerăbdarea de a-și expune punctul propriu de vedere.

- După gândul meu, aceste *Cronici* ar trebui să conțină o seamă de povestiri, ca acelea ale lui Ion Neculce, prinse în „O seamă de cuvinte” scrise prin anii secolului al optsprezecelea, narând legende din viața voievozilor celor mai viteji ai Moldovei. Tehnologiile și performanțele tehnice nu pot constitui o lectură captivantă pentru cititorul obișnuit. Cel care va deschide cartea *Cronicilor* se va căuta pe sine, poate că cineva îl mai ține minte, poate că s-a făcut remarcat cu ceva, poate că cineva l-a considerat un ins interesant și i-a reținut numele o dată cu faptele lui.

Mi-am exprimat opinia în speranța că interlocutorii se vor lăsa antrenați, pe loc, și se vor arăta disponibili să deschidă lista acestor povești. Cu cât mai multe amintiri din anii 60 vor prinde viață, fiind rostite de contemporanii acelor ani, cu atât mai lesne va fi să alegem acele istorii care pot captiva pe cititor, de la primele pagini. Dar care să fie, în același timp, relevante pentru Combinat. Mi-am dat seama că va fi greu să scoți, de la acești oameni, povești spectaculoase, chiar de la început. Deoarece pentru ei tot ceea ce au trăit pe acest platou a fost spectaculos, grande, fără egal, dar relatate ca niște banalități!

- Nu va fi de ajuns doar atât. Trebuie să ții cont de faptul că acest Combinat este, prin tragismul său, un subiect de istorie vie. Cred că va fi foarte greu să faci cititorul – de oriunde ar fi el, din țară sau localnic, din Galați sau din județ – să simtă că aici este vorba de oameni cu sentimente puternice, care trăiesc dezintegrarea, dezmembrarea unui complex industrial uriaș cu durerea sacrificiului greu de exprimat și totodată greu de acceptat, pe care nu-l înțeleg în profunzime. De ce trebuie distrus Combinatul după ce toată țara a făcut sacrificii directe pentru a-l crea? Cui îi face rău acest Combinat de îi dorește pieirea? De ce am lăsat, noi toți, să ajungem așa de repede la stadiul de ruină ce nu mai poate fi salvată?

George Mârzac a spus aceste cuvinte trăind sentimentul durerii amestecat cu revolta. A continuat, pe același ton:

- Toată viața mi-am trăit-o cu mândria că aparțin acestui Combinat. Nu l-am prezentat celor cu care am vorbit despre el doar ca pe un complex industrial ce știe să facă o mulțime de lucruri, de chestii nemaipomenite, cel puțin aici, în România. Cred

că fără să vreau, poate dintr-un instinct uman profund, am încercat să sugerez că Gigantul mai înseamnă și emoții, poate chiar teamă sau frică de multe neprevăzute, mândrie cam la fel cu mândria oricărui părinte față de fiii lui. Că el nu înseamnă doar cifre, coloane de cifre ce caracterizează un Gigant. Că el, Gigantul, mă include și pe mine, că m-a ales să fac parte din structura lui, că fără mine și alții, tot oameni ca și mine, el, Gigantul, nu poate avea viață, nu poate pulsa, nici nu poate scoate fum și zgomot și toate celelalte.

- Corect, chiar frumos exprimat un sentiment care poate sta la baza dorinței de a nu șterge din memoria locului existența unui perimetru care, în viitor, poate va fi doar un sit arheologic, în cel mai bun caz, dacă nu doar un cimitir de fier vechi.

L-am abordat direct pe George Mârzac, impresionat de modul simplu și foarte deschis în care, doar prin câteva propoziții, a definit partea vie a Combinatului, latura profund umană a acestor entități materiale aparent neînsuflețite. Poate că legenda meșterului Manole tocmai acest aspect a vrut să-l consemneze, că Ana cea zidită cu cărămizi și mortar este sufletul viu încorporat în edificiul ridicat de meseriașul cel priceput. Așa este, am gândit mai departe, doar știm și noi de tragediile care s-au petrecut la cea mai mare parte a obiectivelor Combinatului. Nimic n-a ajuns la stadiul de finalizare, nimic nu a pornit să funcționeze fără să se fi înregistrat un accident cu pierderea unei vieți, cel puțin.

- Măi băiete, spuse George, tratându-mă în stilul pe care îl cunoșteam atât de bine din anii când dădeam raportul în comandamentele conduse de ei, directorii cei mari. Când cel care conducea un asemenea comandament ți se adresa cu apelativul „Măi băiete”, era clar că urma o punere la punct, o trimitere la colț astfel ca data următoare să stai la locul tău, să nu te bagi în vorba celor mari.

- Eu am spus doar niște cuvinte, continuă George Mârzac, rolul Cronicarului este să dea viață tuturor cuvintelor ce urmează. Să pună, să toarne suflu vital în tot ceea ce va prelucra din faptele ce i le vom relata, noi sau alții, înșiruind într-o succesiune istorică viața acestui Combinat, de la punerea pietrei de temelie până la momentele festive care au fost destule în scurtul șir de ani de

existență, urmate de drama din acea zi de 22 decembrie 1989, când a început scăderea suflului, exact ca la un om bolnav, continuând cu șirul de minciuni și ticăloșii ce s-au spus și s-au aruncat asupra Combinatului ca să-l facă un produs ieftin, de doi bani, ușor de vândut pentru că aduce numai belele țării și tuturor locuitorilor lui, și așa mai departe. Ai priceput la ce te înhami?

- Da, cred că am prins ideea. Dar mai trebuie să reflectăm, să identificăm viul, sentimentele adevărate ce își au locul în fiecare exemplu, în fiecare caz ce va fi prezentat. Domniile voastre ați priceput, de fapt, ce rol veți avea de aici mai departe? Nu doar de simpli povestitori ci, mai important, de psihologi veritabili care vor diseca cuvintele ce le vom folosi pentru a reda fapte, explicații tehnice pe înțelesul omului simplu, gesturi, replici de ședință publică, dar și tânguile de culise și altele multe.

În minte mi-a venit o imagine puternică trăită cândva, demult, în primii mei ani de muncă pe această platformă uriașă. Locuiam în cartierul Aviație, la un loc cu oamenii simpli, regimente de lucrători în schimburi de zi și de noapte, întreținând, fără răgaz, focul continuu al Combinatului. Nu dispuneam de prea mult timp liber ca să colind, hai-hui, orașul, ca pe vremea studenției când am descoperit Iașul identic cu imaginile fabuloase din cărțile scriitorilor ce și-au trăit nostalgiile pe cele șapte dealuri ale capitalei Moldovei. Despre Galați știam doar că este orașul cu care mă mândream, că munceam și eu acolo, într-unul din compartimentele acestei gigantice nave amiral. Rareori coboram, cu familia, spre faleză Dunării sau în Grădina Publică, singurele locuri pe care le vizitam, mai mult în fugă decât cu amănuntul. Răgaz nu aveam, trebuia să plec la muncă, chiar și în acele zile care erau duminici de odihnă și relaxare pentru cei mai mulți oameni, dar nu și pentru noi, fochiștii de la vetrele focului continuu.

Așadar, acele imagini din memorie care au răsărit atunci, suprapunându-se peste lunga considerație semifilozofică a lui George Mârzac, puteau să exemplifice, viu și impresionant, semnificația adâncă a ceea ce înseamnă viața marelui Combinat. Ca să-mi verific gândul le povestesc interlocutorilor mei acea amintire.

- Cred că vă pot descrie o imagine ce se potrivește, mănușă, acestei definiții despre viul ce domnește peste toată platforma, zic eu. Era o după amiază de duminică de octombrie, una din acele zile când umbra înserării se grăbește să se lase peste o zi devenită prea scurtă, deși la orele amiezii și ale celor rezervate siestei un soare blând a strălucit pe cerul fără nor, însă nereușind să dea și ceva căldură. Mergeam cu soția și fetița noastră la cinematograful din Țiglina 1. Rula un film pentru copii, ceva amuzant cu lupul și capra cu trei iezi, o reușită a unei regizoare, Elisabeta Bostan, apărută brusc printre marile nume ale ecranului românesc. Luasem tramvaiul ce pleca din Aviație spre cartierul Dunărea, puteam ajunge la timp la spectacolul de la ora 17, la care cumpărasem bilete de dimineață. Tramvaiul tocmai lua curba în Piața Energiei spre strada Siderurgiștilor. Pe geamurile din dreapta apare magnifica imagine a platformei siderurgice, cu blocul masiv al Oțelăriei nr. 1 scoțând fumul roșcat al momentului însuflării oxigenului peste fonta ce va deveni, curând, oțel. Pe scaunul de la geam un băiețel, de vreo cinci anișori, stând pe genunchii mamei sale, se răsuțește spre chipul mamei și întreabă, curios, cu voce mare ce răsună în liniștea din interiorul tramvaiului.

„- Ce este acolo, mămică, unde iese fumul acela urât?” Iar mama îi răspunde fără ezitare:

„- Acolo-i Combinatul Siderurgic, unde muncește tatăl tău!” Iar tânărul, luând aminte la această explicație face o conexiune explozivă, așa cum doar puritatea vârstei ingenuie o poate face, neținând seama de eventuale restricții care ar fi fost necesare de impus, la acele timpuri:

„- Aha, zice el, tot cu glas mare, acolo e Combinatul unde muncește tata pentru o pâine amară, cu zgură!” Momentul a fost teribil, nimeni n-a putut da o replică acestei observații rostite de un copil cu maximă sinceritate, am mai spus eu, încheind relatarea acelei amintiri.

- Da, este un fapt mărunț, dar vine ca o tușă puternică pe tabloul acestui Combinat, completă Fănică Banu. Se poate spune și așa ceva, nu pentru toată lumea munca este o bucurie. Unii își trag piciorul când trebuie să meargă la serviciu!

Fănică apăruse brusc lângă masa noastră. Se opri în spatele meu tăcând, nedorind să-mi întrerupă povestirea.

- Atunci să începem cu ceva mai vesel, mai semnificativ pentru a descrie efortul de la începuturi, zise Mihai Ursu. De exemplu, cu primii oameni. Cine au fost aceștia, cine i-a descoperit și cum au fost ei evaluați ca să poată primi ștampila de „Bun pentru SIDEX”.

- Nu cred că ar fi greu de făcut un dosar cu aceste personaje, zice Mihai Chiculiță. Că ne trebuie niște caracterizări, de la oameni, nu din dosare de cadre. Mai întâi au fost numiți câțiva șefi, de compartimente. Dumneavoastră știți cel mai bine că o întreprindere, o firmă nu poate să-și înceapă viața dacă nu pornește la drum cel puțin cu un om, un contabil care să țină ferm în mână bănuții alocați pentru pornire. Apoi trebuie găsiți oameni potriviți, adică pricepuți să umble după oameni, viitorii salariați. Fiind vorba de un viitor gigant, cu sediul la câțiva kilometri de oraș, primilor angajați trebuie să le insuflă nu numai interesul pecuniar, ci și un pic de nebunie, să-i disloce de la locurile lor căldute de la diverse întreprinderi din oraș, să accepte să facă, zilnic, drumul de zece kilometri prin praf sau noroaie, pe arșiță sau pe ger, ploaie și ninsoare, din căldura și confortul apartamentului de bloc nou spre căile invadate, adeseori, de fumurile oțelului ce-și urmează calea, din secție în secție. Să stea, zile în șir multe ceasuri peste program ca să mai rezolve ceva de-ale zilei. Să-și educe soția, mama, soacra, poate copiii mai marișori, că munca pe care o face el acolo, în deal la Smârdan, este foarte importantă pentru țară. Că numai el și nu altcineva poate să rezolve aceste multe probleme încâlcite care apar în fiecare zi și cel mai adesea în chiar ultimele minute din programul de opt ore de muncă. Deci trebuie ca familia să înțeleagă și să accepte noua stare de lucruri.

- Păi ai atins o rană grea, domnule, zise Mihai Ursu. Am avut un subaltern la echipa de intervenții electrice, un inginer foarte competent și sufletist, care nu a refuzat niciodată vreo sarcină. Dar el mi-a spus, târziu, când îi sărbătoream ieșirea la pensie, că niciodată nu a reușit să fie deplin convins că soția lui rămâne liniștită acasă, că nu-și face gânduri rele despre ce s-ar putea întâmpla la acele intervenții sau avarii la care era chemat,

adeseori în miez de noapte. Acest comportament este specific soțiilor de militari. Rezultă de aici că și în Combinat am avut mulți și importanți oameni, cu specializări deosebite, care au avut un regim de viață de tip cazon.

- Eu am ajuns în Combinat în 1962, începe George Mârzac să-și depeze povestea vieții lui, sau cel puțin anul angajării la Combinat și motivul care l-a determinat să facă acest pas, renunțând la un loc de muncă bun, în oraș, la doar o aruncătură de băț de casă. Terminasem facultatea de metalurgie la București în 1958 și mi-am găsit loc de muncă la Galați. Laminorul de tablă „Cristea Nicolae” era considerat un important obiectiv al Ministerului Metalurgiei, deoarece el era furnizorul de table subțiri din oțel pentru zona de sud a Moldovei, pentru Dobrogea și tot estul Munteniei. Nu era mare această uzină, nici nu erau mulți ingineri la Cristea, vreo cinci, dacă nu mă înșel. Dar imediat ce mi-am început munca de inginer am fost supus unor presiuni și insistențe din partea părinților ca să fac pasul următor, să mă însor. Curtam o fată frumoasă, ne simțeam bine împreună și umblam peste tot mână în mână. Nu ne trecea prin cap gândul spre înșurătoare, dar totdeauna părinții știu cel mai bine ce se cuvine să facă copiii lor, în anumite etape ale vieții.

„- Fiule, acum ești inginer, ai armata făcută, următorul pas este cel potrivit pentru a-ți întemeia o familie. Dacă îți place fata, cere-o de nevastă, nu o lungi prea mult cu distracția. Că fetele trebuie să știe, totdeauna, dacă au o certitudine cu flăcăul care le spune vorbe frumoase, ori sunt numai amăgite.”

- Așa îmi spunea mama, făcându-se mesagera feminității în cuplul pe care îl formam cu cea care îmi va fi soție, pe viață, explică George. Dar eu am sărit ca ars:

- Bine, mamă, mă însor, dar unde vom locui? La noi, în această căsuță cu două cămăruțe și o bucătărioară? Nici loc nu mai avem în curte ca să putem lipi o cameră nouă, la casa asta. Iar părinții fetei au și ei aceeași situație.

- Tu însoară-te, băiete, casa va veni repede, îi dați voi de cap și acestei probleme, că aveți diplome bune, amândoi, zise tata, cu convingerea că viitorul le va rezolva pe toate și, musai, numai favorabil!

- Am făcut nunta și am locuit cu părinții mei, înghesuiți în căsuța părintească, continuă George. A trecut iarna, iar primăvara, când am insistat la conducerea uzinei să mi se repartizeze și mie un apartament la blocurile noi ce se construiau în Țigline, am primit sfatul care va duce la dezlegarea problemei locuinței. Totul s-a întâmplat rapid, exact așa cum profetise tatăl meu.

„- Inginerule, cu buletinul tău de Galați și cu domiciliu la casa părintească nu vei primi apartament, că regula repartizării acestor blocuri dă prioritate celor ce vin din alte locuri și se angajează la Combinat. Asta-i calea, ca să primești casă trebuie mai întâi să pleci, să-ți schimbi buletinul de Galați și apoi să te întorci, cu gând să te angajezi acolo, în dealul Făloaie, la Smârdan, îmi dădu această prețioasă îndrumare directorul nostru administrativ, cel care începuse să bată pe la ușile Primăriei să obțină și pentru Cristea Nicolae niscai apartamente din cele noi.”

- Și mi s-a oferit un post de inginer la Plopeni, unde funcționa o fabrică de armament. Se producea, acolo, corpul obuzelor de diverse calibre. Montajul final pentru ca aceste obuze să ocupe loc în depozitele armatei se făcea în unitățile militare, incluse în structura Ministerului de Război. Am stat un an, acolo, în această fabrică mecanică unde eu, ca inginer specializat în tehnologia laminatelor plate, nu prea aveam ce face. Dar nu am scăpat ieftin de acolo, adică așa ușor cum m-am transferat de la Galați, nu la fel de ușor mi s-a dat drumul să plec de acolo. N-a fost chip să obțin transferul în interesul serviciului, dar nu aveam decât doi ani de muncă, nu pierdeam mare lucru la vechime și continuitate. Așa că mi-am dat demisia și am cerut reîncadrarea la Cristea Nicolae. Directorul administrativ mi-a dat, cu mâna dreaptă, decizia de încadrare ca inginer tehnolog, iar cu mâna stângă mi-a dat cheile de la apartamentul de bloc, cu două camere, așa cum cerusem la angajare!

- Bun, și ce-i cu asta? Ceea ce ați descris dvs. era calea bătătorită pe care au umblat foarte mulți oameni, gălățeni, dar și dintre cei veniți aici de pe alte meleaguri. Ce semnificație are asta pentru Combinat? Întrebai eu.

- Păi, tinere, are semnificație, că în această cetate a oțelului nu se intra prea ușor. Ca și în evul mediu, la poarta cetății

stă o gardă de lefegii, plătiți să fie vigilenți. Numai că acești lefegii moderni se numesc „funcționari la sectorul Cadre”. Fiecare întreprindere are desemnată cel puțin o persoană care nu are altă treabă decât să adune informații despre toți lucrătorii, punându-le între copertile dosarelor de personal. Acolo scrie tot. Dacă vrei, inclusiv laptele supt la mama, în frageda pruncie. Am făcut cunoștință cu acești cerberi de la Cadre destul de repede. Că am primit veste că în curând vom fi transferați în Combinat, imediat ce va intra în producție primul obiectiv, laminorul de tablă groasă, LTG. Că noi, inginerii de la Cristea, fiind printre puținii specialiști din oraș în acest domeniu nou de activitate, vom primi chiar funcții de conducere în Combinat. Adică vom fi transferați direct pe funcții. Cu mașină la scară, cu secretară la ușa biroului, cu salariu cu mai multe zerouri și așa mai departe. Dar, concomitent, prin oraș începuseră să circule și alte zvonuri, nu tocmai plăcute. Se aprecia că distanța mare de oraș și lipsa unor mijloace de transport în comun care să circule pe tot parcursul zilei și chiar și noaptea constituie un dezastru pentru gălățeni. Că dacă ai vreo problemă cu cineva din familie, acela poate să și moară că tot nu ai cum să ajungi acasă mai devreme de ora de terminare a programului, cu convoiul de autobuze care duc și aduc schimburile la muncă. Deci Combinatul este la fel cu o garnizoană militară, adică odată intrat la tură nu vei ieși decât când se termină tura!

- Și de ce era acest aspect atât de rău, nu înțeleg, spuse Cronicarul. Că noi am făcut practica industrială de vară, după anul doi de facultate, în 1966 la Galați, în luna iulie. Locuiam la căminele studențești și intram la Șantierul Naval Galați, la SNG, cu autobuzele, la ora șapte dimineața. Iar Șantierul era militarizat, erau gherete de pază din loc în loc pe gardul Șantierului, cu militari înarmați, imediat ce se auzea sirena la ora șapte porțile se fereau și nu se deschideau decât pentru o jumătate de oră, la pauza de la ora zece. Deci și SNG-ul era ca un fel de închisoare, nu? Mai ales că pe coama gardului împrejmuitor erau întinse câteva rânduri de sârmă ghimpată!

- Era cu regim special SNG-ul, dar era în marginea orașului, nu la dracu-n praznic! mai zise George. Noi eram cam

scârbiți de o asemenea perspectivă, dar iute am început să primim alte vești, mai atractive. Anume că peste iazul Cătușa se va construi un mare viaduct, cu linie de tramvai, dar și cu benzi de carosabil, chiar și cu trotuare pietonale. Iar tehnologia franceză cu care se va lucra era considerată de „ultimă oră”, ba chiar mai mult, se spunea că laminorul acesta a fost achiziționat de la englezi, că este o noutate absolută, că abia acum se fabrică utilajele și echipamentele din care unele se execută chiar în Statele Unite ale Americii și el, laminorul acesta care este realizat printr-o cooperare internațională, va fi testat aici la noi, la Galați. Că toți angajații acestui laminor vor merge la specializare în Franța, unii poate chiar și în Statele Unite ale Americii. Că salariile sunt duble față de Cristea Nicolae. Că salariații vor primi apartamente la bloc. Și câte și mai câte!

- Vă întreb, ca unul care am cunoscut Combinatul în iulie 1966, ce ați făcut timp de doi ani acolo, că nu era mai nimic instalat în hala uriașă pe care am vizitat-o atunci. Poate că nu ne-au dus, pe noi, decât într-o zonă nepopulată cu utilaje? Ca măsură de siguranță?

- Cred că v-au dus în zona rece, acolo încă nu erau montate toate paturile de răcire și cuptoarele de tratamente termice, zise George Mârzac. Îmi imaginez că nu erăți voi, studenții, prea atenți la ceea ce vi se explica. Pentru că cel care v-a condus prin laminor trebuie să fi fost Gheorghe Pecheanu, numit pe atunci pe post de șef de secție adjunct pentru sectorul electric. El v-a dus în zona aceea pustie ca să vă arate brama care a fost plimbată pe calea cu role în acel simulacru de punere în funcțiune din mai 1966. Halele acestui LTG erau gata montate, noi am prins ridicarea ultimelor grinzi sub acoperișuri, în 1964 când am început munca la Combinat. Iar în martie 1965 a început montajul utilajelor tehnologice. Ce am făcut noi în acești doi ani? Păi, mai întâi ne-am dus puțin la Paris, să ne școlarizăm pentru acest laminor modern. Am stat trei luni acolo, la uzinele Jeumont-Schneider, la periferia capitalei Franței. Apoi, tobă de carte, am revenit acasă și am asistat la montarea pieselor grele, a celor două caje de laminare, căilor cu role. Cuptoarele de încălzit lingouri de oțel tot atunci s-au finalizat... Ne uitam la aceste piese grele, uriașe

comparativ cu „mărunțișurile” de la Cristea Nicolae. Sigur că sentimentul era copleșitor, la primul contact vizual cu aceste componente. Curând, însă, presa locală a început să relateze aspecte din Combinat, să publice interviuri cu persoanele din conducere, dar și cu oameni simpli, de la Constructor, dar și din secția noastră. Iar termenele de comparație și epitetele care umpleau rândurile acestor reportaje au căzut peste noi, am început să fim tratați ca niște personaje de basm, care vom îmblânzi, în curând, focul și hergheliile de cai putere!

Îmi imaginam cum s-au simțit acești copii – că în definitiv nu erau decât niște copii ceva mai mari, aveau 24, sau 25 de ani pe vremea aceea – când mergeau, seara, spre casă, purtând pe cap acele minunate căști de protecție care îi făceau, deodată, niște supraoameni. Specialiștii francezi care dădeau asistență tehnică în laminor explicau că legea franceză le impune să poarte casca de protecție de la ieșirea din casă până la revenirea acasă. Altfel nu li se acordă asigurarea de accidente! Și cum francezii umblau pe străzile de la complexul din zona Țiglinei I cu căștile pe cap, ce și-au zis românii: ia să facem și noi la fel! Dar gălățenii nu știau asta, însă îi priveau pe românii purtători de căști ca pe niște specimene aparte, peste care a dat norocul.

„Uite-l, este George, inginerul, feciorul lui nea Mârzac, îl vezi cum arată?”

„Care Mârzac?”

„Cum care Mârzac?! Cel din Vadul Ungurului, care lucrează la Pescărie. Ai văzut dihania aceea uriașă pe care au transportat-o din Portul Docuri până în Combinat, mai zilele trecute? Chiar George călca pe lângă dihanie, cică-i zice „cajă de laminare”. Mă gândeam că ar fi trebuit să aibă pe umeri dîtai biciul, cu pleasnă din sârme de oțel, cu care să pălească dihania de cajă, din când în când!”

Oameni în toată firea se comportau ca niște copii, vorbind cu admirație, dar și cu invidie despre noutățile spectaculoase pe care le vedeau, de când orașul întreg devenise un uriaș șantier. Dihania despre care vorbeau oamenii era cadrul metalic al cajei finisoare, în greutate de 197 de tone. El a fost obiectul care a stârnit uimirea și admirația locuitorilor care au fost avertizați din

timp, în presa locală, că se va amenaja o cale specială de transport a acestor piese grele, drept prin mijlocul oraşului. Iar pentru transportul dihaniei s-au adus nişte utilaje speciale, macaralele pentru manevrarea extragerii de pe puntea barjei, în Portul Docuri, apoi trailerul cu sumedenia de roţi, unele lângă altele, ca un miriapod mecanic uriaş, două tractoare grele, comandate special de francezi, cu 12 viteze pe mers înainte şi 3 pe marşarier, de câte 250 de cai putere fiecare, ajungând şi la 300 de cai la forţaj, care au tractat utilajul pe tot drumul până în Combinat. Iar traseul ales a fost, de voie de nevoie, unul de paradă. Că trebuia să fie un drum larg, bine consolidat adică betonat şi pe cât posibil fără curbe strânse.

Drumul pornea din poarta Docurilor pe şoseaua falezei, urca strada Navelor şi făcea o curbă largă părăsind malul Dunării spre clădirea modernă a Institutului de Proiectări Judeţean, apoi prin faţa hotelurilor *Galaţi* şi *Dunărea*, din buricul oraşului, intra pe bulevardul cel mai frumos al Galaţiului, vestita stradă a Brăilei. Circulaţia fusese oprită pe acest sens de mers pe unde rula trailerul la care erau înhămate cele două tractoare uriaşe.

Şi pe lângă acest convoi special mergeau ei, inginerii tehnologi cu căştile lor albe, ca nişte generali şi gardieni extraterestrii, înzestraţi cu puteri speciale...

- Cred că v-aţi simţit tare mândri, mergând pe lângă convoi, frumoşi, drepti, impasibili, serioşi şi neacordând atenţie mulţimii care murmura admirativ, nu-i aşa? l-am întrebat pe George despre acea zi, memorabilă, când oraşul a fost perturbat, aproape în totalitate, de transportul ce se efectua cu caja finisoare spre platforma Smârdanului.

- Sigur, eram înfioat ca un curcan! Nici când am fost mire nu m-am simţit atât de important, în ochii consătenilor mei, ca în acea zi de pomină.

Dar, spre uimirea tuturor, Ştefi Prică se băgă în discuţie:

- Staţi, fraţilor, nu vă înfioaţi aşa, degeaba, că am avut şi eu un rol în instalarea acestui balaur la locul lui.

- Tu, Ştefi? întrebă George, destul de ameninţător că cineva are de gând să-i submineze aura de Făt Frumos. De unde şi

până unde tu, un electrician, să ai vreun merit în aducerea pe poziția de montaj a cadrului cajei?

- Am avut, că pe voi, tehnologii, nu v-a interesat decât defilarea cu fiara culcată pe trailer. De ridicat în picioare și de transportat pe poziție, noi, electricienii, ne-am ocupat. Balotul avea, cu totul, 210 tone, nu doar 197 cum pretindeți voi. Iar în acea zonă unde era pregătită fundația exista doar un pod rulant cu capacitatea maximă de ridicare de 160 de tone. Așa că proiectanții i-au recalculat structura de rezistență și l-au dotat cu o grămadă de întărituri. Ai uitat să menționezi, George, cum a fost luată „dihania” de pe barja care a adus-o pe Dunăre, acolo în Portul Docuri și depusă pe miriapodul cu peste o sută de roți. Că nici pe sistemul naval nu aveam macarale care să poată ridica peste două sute de tone. Și așa s-a făcut prima demonstrație de curaj dar și de ingeniozitate românească, impusă *de voie-de-nevoie* de acest mastodont. Iar pentru momentul similar celui din dana Docurilor, în hala laminorului, mie ceva îmi spunea că trebuie să fiu pe fază la ridicarea cadrului, să stau lângă macaragiu, în cabina podului rulant, la înălțime. Am urcat sus, pe calea de rulare și am intrat în cabina înghesuită a podului. Îl cunoșteam pe macaragiu după figură. El fusese adus special de la Hunedoara pentru această operațiune. Acolo lucrase la oțelăriile Siemens Martin, pe poduri rulante de 450 de tone. Când m-a văzut în cabina lui, omul mi-a spus ceva de genul:

„Ce căutați aici, că nu v-am mai văzut de vreo 5 ani!” Cam atâta trecuse de la momentul când am intrat pe investiția celor șase laminoare, la Hunedoara. Deci îi răspund:

„Am venit să mă asigur că partea electrică a podului acesta, montat de noi, va răspunde corect la manevrele pe care le vei face dumneata, cu aceste manete, pentru ridicarea cajei.”

Era un răspuns de inginer, adică *„vezi domnule, care ai fost adus ca un erou să faci niște manevre simple, nu ești mai presus de noi, care îi dăm viață, inclusiv acestui utilaj.”* El se uită spre mine într-un anumit fel, nedeslușit, și răspunde:

„Oare... nu vă este teamă să stați aici, la înălțime?”

Iar eu i-am răspuns pe același ton pe care sunase întrebarea:

„Sigur că îmi este teamă, dar nu știu de ce nu-mi este frică?!” Și am râs amândoi ca de o glumă bună.

Apoi a început ridicarea. Milimetru cu milimetru capul cajei se ridica de pe trailer. Exista pericolul apariției unui balans, anume la un anumit unghi de înclinare, când partea inferioară a cajei încă sprijinindu-se pe planul orizontal, ar fi apăsât pe trailer, forțând roțile acestuia să se deplaseze. Iar al doilea moment nefast putea să fie atunci când caja se ridica în aer, desprinzându-se de trailer. Și chiar așa a fost! Podul rulant s-a zgâlțâit din toate încheieturile. Un praf fin a plutit în aer. Am simțit cu tot trupul cum se arcuieste podul rulant sub această greutate pe care a preluat-o, în sfârșit. Dar balansul nu a fost periculos. Toată lumea îl urmărea cu sufletul la gură pe acest „erou de Hunedoara” cu ce măiestrie manevrează ansamblul pod rulant – cârlig – sarcină pentru a atenua balansul. Primul milimetru a fost greu la deplasarea podului. Sarcina superioară puterii motoarelor de translație a acționat ca o frână puternică. Podul parcă înțepenise. Motoarele electrice se ambalau, dar dihania refuza să se deplaseze. Dacă forțajul ar fi fost prea mare exista pericolul ca la desprinderea de pe loc să se producă un balans periculos. Aici a intervenit calitatea excepțională a acestui erou de Hunedoara. El a stăpânit perfect maneta acelui aparat numit „controler” care îndeplinea funcția de comandă a vitezelor. Desprinderea podului din punctul mort s-a făcut fără șoc, greutatea din cârlig a pendulat ușor spre nord, maestrul macaragiu a împins maneta translației în aceeași direcție aproape anulând pendularea spre înapoi. Această mișcare s-a făcut concomitent cu cea de ridicare cu doar câțiva milimetri a cadrului cajei prins în cârlig. Cred că de la al doilea cuplu de astfel de manevre simultane, adică în sus și pe înainte, întregul ansamblul a intrat sub controlul total al macaragiului. Deplasarea lentă a sarcinii spre poziția sa de montaj a fost salutată cu un ropot puternic de aplauze, urale și câteva caschete aruncate în aer. Proba de competență inginerească a fost trecută cu bine de către români, iar măiestria operatorului a fost de mare înălțime... acrobatică!

În continuare totul a mers șnur.

Capitolul 2

Primele povești

Când Ștefi termină povestea, George profită de prezența domnișoarei care aștepta noi comenzi și mai ceru două picături de vin, unul negru pentru el și unul roze pentru povestitor. Iar Cronicarul a reluat imediat șirul întrebărilor adresate lui George Mârzac:

- Spuneți-mi, vă rog, cum ați fost remarcat? În ce împrejurări ați fost apreciat ca bun pentru postul de director general al Combinatului? Sigur că ați avut un parcurs ascendent, că doar ați crescut cu pașii mici, nu ați făcut nici un salt spectaculos, peste normal, nu-i așa?!

În loc să răspundă la întrebare, George mă luă la rost:

- Ce crezi că faci aici, Cronicarul? Îmi pui mie întrebări? Păi, ori ești cronicar ori ești ziarist! Alege! De ce te bagi în derularea poveștii mele schimbând esența faptei ce o făptuim?!

- Păi încerc să canalizez discuția spre ceea ce îmi place mie, adică să ascult povești. Aveți o altă poveste care să continue după plasarea pe fundație a cadrului cajei?

- Nu în mod direct și evident. Dar mă așteptam să continue ceilalți, să vină cu propriile imagini despre acest mare și important moment. Dar dacă nu sunt comentatori, atunci să-ți dau răspunsul, poate că aici voi avea un acompaniament cu mai mulți „suflători”! Și continuă după ce-și trase sufletul și mai coborî cu o idee nivelul vinului din pahar.

- Că ne așteptau scaunele de directori este adevărat, cu acest vis am plecat de la „Cristea Nicolae” la Combinat. Însă eu zic că am urcat totuși prea repede pe scara ierarhică. La un moment dat aprecierile pozitive pot să te transforme. La început doar te amețesc, însă mai apoi... Dar dacă ești un om care-ți cunoști capacitățile, poți aprecia singur ce răsplată ți se cuvine și ce nu. Adică unde să te oprești. Noi, generația de tineri ingineri metalurghi, ardeam intens de dorința afirmării competenței

profesionale, și în acest context săream să fim primii la preluarea tuturor sarcinilor tehnice. Că probleme erau destule. Spre exemplu, laminorul acesta nu fusese supus unei probe de capacitate, adică nu-și dovedise, practic, performanța productivă. Mă refer la un astfel de examen la ei acasă, în Franța sau Anglia sau Statele Unite, de unde o fi provenit el. Totul era numai teorie. Când s-au pus în mișcare utilajele și au început probele, mai întâi cele la rece apoi și la cald, au ieșit la iveală problemele mari. Mai întâi motoarele electrice, inclusiv cele care învârteau rolele de pe căile de transfer a semifabricatelor s-a dovedit că au fost proiectate și uzinate necorespunzător. Nu se putea face o frânare corectă, adică apăsând mai bărbătește pedalele de frână că motoarele făceau cerc de foc la colector. Din această cauză semifabricatul se răcea pe traseu, fără să se poată finaliza laminarea.⁴

După ce aceste probleme au fost soluționate, alte probe au arătat că laminorul este foarte lent. Că el este departe de a putea produce un milion și două sute de mii de tone de tablă groasă pe an. Asta însemna o sută de mii de tone lunar, adică peste trei mii de tone zilnic sau o mie de tone pe fiecare schimb. Le-am dovedit francezilor, cu creionul în mână, că laminorul pe care ni l-au livrat nu este cel contractat de noi, că nu are acea performanță precizată în proiect. În fața calculelor noastre ei nu au avut ce face. Le-am arătat că singura soluție pentru ieșirea din impas este o reproiectare a unor componente ale liniei pentru a crește viteza de laminare și, implicit, productivitatea orară. Ne-au întrebat dacă avem o soluție. Și le-am dovedit, mai întâi pe hârtie, apoi practic că era posibil să atingem parametrii din proiect.

⁴ Cerc de foc la colector = Mihai Chiculiță va detalia cum a fost eliminat acest defect extrem de neplăcut, distructiv dar și limitativ al ritmului de laminare. Motoarele de curent continuu care antrenau cilindri de laminare fuseseră proiectate cu exces de zel, adică erau supracompensate. Este un termen tehnic destul de complicat de explicat, cert este că atunci când operatorul tehnologic ridica viteza spre plafon, la frânare pentru reversul de sens se produceau aceste scântei. El, adică Mihai Chiculiță împreună cu inginerii lui de la Secția de Reparații Energetice vor rezolva defectul, modificând circuitul acesta special, de compensare.

- Deci ați descoperit că sub masca problemelor tehnologice se ascundeau niște probleme mecanice și electrice. Dar profilul vostru, al metalurgilor, este mai mult chimic, zise Mihai Chiculiță. Înseamnă că aceste neajunsuri nu puteau fi de nivel academic, cereau soluții ingineresti care se bazau pe fizică și matematică, poate și pe geometrie. Sau mă înșel?

Vorbise puțin în zeflemea. De fapt era un fel de plată de polițe, pentru că electricienii considerau că numai meseria lor are legătură, pe viață, cu calculele ingineresti, ceilalți fiind doar niște funcționari cu salarii grase, având roluri de conducători și supraveghetori de treabă bună!

- Le-am înșiruit toate corelările dintre componentele liniei de laminare, corelări care trebuie respectate cu strictețe. Apoi le-am arătat că putem interveni în anumite puncte, adică la anumite mecanisme ca să le facem mai „harnice”. Și astfel ajungem, din aproape în aproape, la acele utilaje care sunt adevăratele bariere pentru creșterea vitezei de laminare și asupra cărora trebuie să intervenim mecanic și electric.

George încă ezita să folosească termeni tehnici și matematici. La rândul lui îi lua peste picior pe electricieni folosind o menajare de limbaj, adică neapelând la ironii sau la termeni tehnici mai elevați sau specifici.

- Hai, că pe asta nu o mai cred! Că asta este inginerie mecanică. Ori dumneavoastră, tehnologii, ați învățat proiectare mecanică? zise Mihai, începând să vadă că este înghesuit.

- Sigur că am învățat. Metalurgia nu înseamnă doar chimie anorganică sau rețete de supe cu două sau trei ingrediente de bază, fier, oxigen și carbon. Mai înseamnă și ceva dinamică plus ceva calcul de rezistență a materialelor, etc.

- Și ce ați obținut, în final, a întrebat Cronicarul, căutând să mențină explicațiile, în dialogul dintre cei doi, la periferia limbajului de specialitate, ca să poată reda fenomenul și procesul întreg, al disputei științifice cu niște apuseni care ne tratau de sus, cu oarece dispreț față de nivelul cunoștințelor noastre ingineresti.

- Până la urmă ne-au dat mână liberă să ducem demonstrația până la capăt. Am demontat căile cu role de după

caja finisoare și le-am făcut niște modificări mecanice, apoi am refăcut reglajele electrice.

- Și a mers? a întrebat Mihai, cu o undă de neîncredere care ajunsese la limita inferioară. Era evident că ai noștri reușiseră, doar era o realitate deja.

- Păi, dumneata, inginerule, care ai fost mai întâi meseriaș, apoi director, apoi ai ajuns chiar și cercetător, nu aveai dumneata deasupra capului acea sabie socialistă a lui Damocles care era sintagma „*nu există termenul **nu se poate**, la omul nou, socialist!*”? Nu, domnule, la omul nou, creat de socialism, nu există imposibil, trebuie căutate soluții, cât mai repede. Și dacă cei puși să conducă nu găsesc soluțiile cele mai bune, atunci se găsesc totdeauna alți conducători, mai vrednici, care îi pot înlocui pe cei plafonați!

- Și le-am găsit noi, tinerii ingineri tehnologi. În colaborare cu inginerii mecanici și automatiștii din laminor, am reușit să găsim aceste soluții. Specialiștii francezi ne-au acordat asistență pe durata efectuării modificărilor. Am terminat de făcut tot ceea ce convenisem de comun acord și astfel am putut sta liniștiți în preziua începerii faimoasei „probe de 72 de ore”. Adică, timp de trei zile laminorul trebuia să funcționeze ireproșabil și să demonstreze că se poate obține o producție de laminate finite, de calitate și în cantitatea corespunzătoare celor 1,2 milioane de tone declarate, în proiect, ca performanță de capacitate. Francezii erau sceptici, nu ne credeau în stare să facem aceste multiple modificări tehnice. Și când s-au văzut în fața faptului împlinit, uimirea lor a fost și mai mare.

- Domniile voastre tot spuneți de „multiple modificări tehnice”. Nu înțeleg, zice Cronicarul, atât de proaste au fost aceste echipamente și instalații cumpărate cu bani grei din străinătatea capitalistă? Nu-i gravă această constatare?

- Ai dreptate să ceri această explicație, domnule, zice Mihai Chiculiță. Echipamentele care au creat necazuri au fost proiectate, fabricate, testate și omologate cu multă responsabilitate. Ceea ce nu a mers a fost funcționarea lor în ansamblele în care au fost incluse. A fost vorba de motoare electrice, de aparatură simplă de cuplare, de calculatorul industrial care trebuia

să conducă întregul proces de laminare, alte mărunțișuri. Aici de mare efect a fost incisivitatea de care a dat dovadă inginerul Gheorghe Pecheanu, care era șeful sectorului electric din laminorul de tablă groasă. Specialiștii francezi au fost de acord să scoatem din instalații toate componentele care nu au dat satisfacție și să le trimitem la testări, înapoi la furnizori. Șeful serviciului Automatizări din Combinat, inginerul Cahane Moise și cu mine, am fost acolo, în Franța și am reușit să prezentăm corect problemele care apar în exploatare. Fără prezența oamenilor noștri competenți în funcții cheie multe necazuri ar fi urmat, pentru oameni, dar mai ales pentru țară. Astfel se susține afirmația că acest prim obiectiv din Combinat a fost **o veritabilă școală tehnică și de management**, care a creat cadrele ce au continuat punerile în funcțiune ale celorlalte capacități de producție.

- Această „uimire franceză”, și-a continuat ideea George Mârzac, a amplificat și mai mult meritele noastre, punându-ne în ochii politicienilor comuniști care ne conduceau pe niște pedestale speciale, destul de înalte. Atât de înalte că de aici, pe merit, am fost lansați în ierarhiile administrative și în cele tehnice.

- Da, George, toți cei de față, acum niște oameni de vârstă a treia, am avut, atunci, șansa promovării prin ceea ce azi se definește ca „meritocrație”, spuse Iuliu Oveză. Inteligența, cunoașterea deplină a profesiei, seriozitatea și abnegația, dublate de un anume avânt tineresc, acestea toate au fost criteriile vremii prin care eram apreciați și citați prin „ordine de front”, cum s-ar zice în termeni militari. Nu primeam cine știe ce retribuții bănești, căci și aici erau niște restricții și impuneri rigide extrem de greu de depășit. Dar când toată țara era la fel de săracă, o sută de lei mai mult la salariul lunar te poziționa, automat, în ochii mulțimii, în elita societății. Așa am devenit noi *niște persoane remarcabile*. Eu, spre exemplu, am fost numit pe funcția de șef de secție la cel mai modern laminor ce urma să se construiască, imediat. Laminorul de benzi la rece, cu instalații produse în Germania Federală, instalații considerate ca fiind cele mai performante din lume. Dar înainte de asta am condus, o perioadă, uzina de laminate plate fiind pus pe scaunul de inginer șef. Iar pentru laminorul de benzi la rece conducerile ministerului și ale Combinatului au

considerat că decât să coordonez o uzină care abia se înfiripa, mai bine mi se potrivește să coordonez și să conduc acest ultramodern laminor, în perioada investiției, dar și apoi, în producție.

- Adică mai importantă era priceperea de a conduce inginerește decât acest management sofisticat, americanesc, al zilelor noastre? Întrebă Ștefan Prică, parcă punând la îndoială cele afirmate de Iuliu ca motivație pentru scoaterea dintr-un post similar cu cel de director.

- Ai cam ghicit, Ștefi, sau ești pe aproape. Adevărul este că în 1968, după declararea punerii în funcțiune a fluxului integrat uzina de laminoare a câștigat o secție în plus, slebingul. Niște jocuri de interese – poate de clan s-ar putea numi acum – l-au determinat pe Ion Potoceanu, directorul general al Combinatului, să aducă tocmai de la Oțelu Roșu un om pentru această funcție, de inginer șef la uzina de laminoare. Că funcția asta s-a transformat în funcție de director mult mai târziu, la o nouă reorganizare națională a muncii, dată prin decret prezidențial. Omul adus pe scaun de șef se numea Iosifone și era inginer. Cel care s-a supărat tare de tot a fost Ion Aurel Moldovan, care era reșițean și făcea parte din acest grup care acaparase funcțiile de conducere – Potoceanu, Velincov, Costică Popescu zis Macara, etc. Și în revolta sa Moldovan s-a manifestat fâțiș, a plecat acasă. Nici nu și-a dat demisia, dar nici n-a venit la muncă o lună de zile, deși era pe post de șef de secție la LTG1. Treaba asta s-a întâmplat în ianuarie 1969. Eu, Iuliu Ovesea, eram adjunct de șef de secție la LTG1, aveam responsabilități în programarea producției. M-a chemat Potoceanu și mi-a propus să îndeplinesc eu funcția de inginer șef, în locul lui Iosifone pe care l-a trimis la CTC. Eu am refuzat postul. „*Tovarășe director general, nu pot primi această funcție!*” M-a întrebat ce motive am. „*Păi tatăl meu a fost negustor*”, deci aparținuse de clasa exploatatorilor. Deși, în realitate, a fost doar un fel de meseriaș special, deoarece avea un atelier de sticlărie imprimată. Făcea scrumiere speciale, personalizate și alte obiecte artistice, pe care le vindea într-un magazin anexat atelierului. Dar fiind proprietar, averea i s-a naționalizat și el a fost pus pe lista aceasta, a burgheziei exploatare. Iar eu am moștenit această pată în dosar. Dar

apucasem să termin facultatea de metalurgie, mergând pe urmele tatălui meu. Iar Potoceanu s-a consultat cu ministrul nostru și a decis să mi se dea numirea pe post. Ion Aurel Moldovan a fost numit șef serviciu plan, iar Mangiurea Carol a trecut la organizarea muncii. Așa au fost rezolvate pretențiile la funcții de mărire ale grupului nostru de ingineri metalurgi care porniserăm împreună, de la început, coordonarea acestei secții noi, de o mărime și importanță fără egal în țara noastră. Dar pe mine nu m-au ținut inginer șef la uzină decât o lună. În februarie 1970 mi s-a dat laminorul de benzi la rece, să-l pornesc de la stadiul de investiție. Iar în locul meu a fost numit Ion Aurel Moldovan ca inginer șef laminoare. A stat pe acest scaun până la 6 decembrie 1976, când a fost destituit pe motiv de „incendiu la slebing.”

- Cum era posibil, a intervenit Mihai Chiculiță, ca în acei ani, 1962-1967, România socialistă să aibă acces la piața tehnologiilor de vârf ale unui stat capitalist? Nu eram restricționați, ca țară, de limitările acelui „lagăr socialist” din care făceam parte? Nu se afla acest lagăr socialist sub un embargo economic și tehnologic pus de țările capitaliste?

- Tot ce s-a întâmplat în acești ani de pionierat al industriei românești, s-a datorat curajului și tenacității conducătorului Partidului Comunist Român și, implicit, ca noutate, conducător efectiv al statului român, Nicolae Ceaușescu, răspunse Iuliu Ovesea. Acest om simplu, fără studii simandicoase, a fost o personalitate remarcabilă pentru acele timpuri. A avut un curaj deosebit, de a se opune ordinelor ce veneau de la Moscova. A folosit tezele leniniste privind națiunile și dreptul acestora la autodeterminare și, astfel, a reușit să-i învingă pe sovietici, cu propriile lor teorii. De altfel, România a fost prima țară din lagărul socialist care a încheiat relații diplomatice directe cu Republica Federală Germană, în 1967, dacă nu mă înșel. Și de atunci în limbajul nostru intern nu mai aveam voie să zicem „lagărul socialist”, că acele țări din estul Europei nu erau în închisoare. Termenul corect era „sistemul socialist”

- Deschiderea României Socialiste spre lumea de dincolo de Cortina de Fier a fost salutăată cu căldură și simpatie de țările occidentale. Îmi amintesc de vizita lui Charles de Gaulle,

președintele Franței la București, în mai 1968. A fost un entuziasm generalizat, nu numai Bucureștiul a dansat și s-a bucurat de reluarea relațiilor diplomatice, ci toată țara și-a manifestat simpatia față de președintele de Gaulle. Eu am discutat mult cu francezii de la LTG în timpul montajului și punerii în funcțiune și am aflat o serie de informații pe care presa noastră nu le-a prezentat. Știu că această vizită a lui de Gaulle a fost pregătită pentru anul 1967, dar s-a amânat deoarece lumea era bulversată de războiul de șase zile dintre Israel și coaliția arabă. Însă președintele Franței nu a renunțat la programul său, de atragere a cel puțin unei țări din blocul socialist la ideile pe care le promova.

- Uite, noi am fost în Franța, la specializare, am stat destul de mult acolo, dar despre politică nu am vorbit, cel puțin eu nu am participat la nici o discuție pe această temă, zise Ștefi. Ba mint, îmi aduc aminte că în perioada când am fost noi la Paris s-a vorbit despre vizita lui Gheorghe Maurer, primul ministru al nostru, la invitația președintelui de Gaulle.

- Am citit nu de mult o carte scrisă de o doamnă, Stolojan parcă o cheamă, care a fost translația oficială din partea noastră pe toată durata vizitei aceleia, istorice.⁵ (Iuliu Ovesea își etala cunoștințele punctuale și de această dată. Avea o memorie foarte bună și fusese un spirit iscoditor, citise foarte mult și nu înghițise toate gogoșile propagandistice care se vehiculau pe vremea aceea). Adevărul este că inițiativa acestei apropieri de România a fost a lui de Gaulle, care căuta să rupă din blocul sovietic cel puțin o țară care să devină adeptă a politicii de luptă pentru desființarea blocurilor militare care tensionau întreaga politică mondială. Președintele Franței făcuse o vizită la Moscova, apoi la Beijing, dar nu a reușit să-și facă adepti. A mai încercat cu Polonia, dar acolo Vladislav Gomulka i-a tăiat-o scurt, că nu se va desprinde de sub tutela Moscovei. Cu Maurer se pare că a întrezărit o porțiță de speranță. Acesta i-a împărtășit concepția lui Ceaușescu de a ieși de sub dictatul Moscovei care nu agreea ideea de disidenți față de poziția sa de forță în relația cu vestul. Până la urmă de Gaulle a

⁵ Sanda Stolojan – *Cu de Gaulle în România*, Editura Albatros, București, 1994.

rămas dezamăgit și la București. Ceaușescu nu renunța la teoria că această cale, socialistă, a fost opțiunea revoluționară a poporului român și nu a fost impusă de prezența armatei sovietice pe teritoriul României imediat după război.

- Da, domnule, au fost niște timpuri fabuloase, completă și Ștefi. Vă amintiți acea vară fierbinte, din 1968, când toată Moldova a tremurat de groază la știrea care a circulat, din om în om, că tancurile sovietice stau gata să ne invadeze, la Prut, la fel cum au făcut cu Cehoslovacia. Tot acest Ceaușescu a salvat România din impas, cu acel curaj al marilor personalități din istoria tuturor neamurilor și din toate timpurile, adresându-se națiunilor lumii, fără ascunzișuri și înfierând amenințările invadatoare ale sovieticilor. Datorită acestei voci care a răsunat la momentul oportun, pe toate canalele massmedia și pe cele diplomatice, România a fost luată sub protecție de Statele Unite ale Americii și de China, cele două mari puteri mondiale, capabile să se opună agresiunii sovietice. Poate că de aici i s-a tras căderea, lui Ceaușescu, de la prea multă înălțare!

Apoi tot el a continuat.

- Nu, căderea a avut alt scenariu, dar deteriorarea piedestalului pe care l-a ridicat mărirea s-a datorat mulțimii lingușitorilor și aplaudacilor care l-au înconjurat din toate părțile. Vă aduceți aminte, cu toții, de acele personaje din vârful conducerii partidului care au devenit, pas cu pas, adevărate terori pentru tot poporul. Cel mai dur dintre aceștia, vice prim ministrul guvernului Ion Dincă, poreclit de popor „*Ion Teleagă*”, a fost cel căruia i s-a consfințit în poreclă apucătura de a zornăi la tot pasul niște cătușe imagine, băgând groaza în toți demnitarii, mari sau mici, care îi apăreau în cale cu voie sau numai întâmplător. Eu personal am avut de suferit indirect din cauza acestui Ion.

Și Ștefan Prică a început să povestească episodul, de notorietate, din 1986 sau 87, când a fost detașat cu tot ICMSG-ul la Călărași, să recupereze restanțele de la construirea celui combinat. Că aceste rămăneri în urmă l-au avut ca autor pe Ion Teleagă, asta o știa tot Ministerul Metalurgiei, dar nimeni nu avea curajul să îl pună la curent pe Ceaușescu fără să-și riște viața sa și, poate, a familiei sale.

- Dar ce a făcut acest tiran, mai concret, că nu cunosc amănuntele, zice Mihai Ursu.

- Păi, nu a făcut altceva decât ce zice vorba populară, a făcut din rahat bici! L-a pus pe directorul general al constructorului de la Călărași să raporteze că a dat în funcțiune un obiectiv de mare importanță din fluxul tehnologic, fără să fi fost terminată execuția. Iar după această raportare Călărașiul trebuia să producă oțel!

- Dar cum ați ajuns dumneavoastră implicat în acest scandal, nu înțeleg? a continuat același curios.

- În acei ani, la conducerea Ministerului Industriei Metalurgice era Marin Enache. Mereu era tras la răspundere pentru nerealizările de la Călărași. La constructor întârzierile se țineau lanț, oțelul ca produs nu voia să se arate. Și atunci Marin Enache m-a chemat și mi-a cerut să preiau conducerea întreprinderii de construcții montaje siderurgice de la Călărași în locul lui Bârcă, fostul meu șef de la șantierul electrotehnic de la Galați. Bârcă era depășit, aprecia ministrul, căciula era mult prea mare pentru el.

- Tovarășe Ministru, eu acolo nu mă duc. Orice mi-ați face, eu acolo nu mă duc, să fie clar! Până nu se repară eroarea gravă a raportării fabricii de aglomerare ca obiectiv finalizat, nimeni nu va fi în siguranță acolo, își va rupe gâtul. Că furnalul nu va intra în funcțiune fără fabrica de aglomerare. Și nici oțel nu se va face dacă nu-i fontă. Dar puteți face altceva. Să ne detașați acolo pe noi, directorii de la întreprinderile de construcții siderurgice din toată țara și să ne dați sarcini clare și precis delimitate, la fiecare dintre obiectivele cu termene întârziate, inclusiv această păcătoasă fabrică de aglomerare. Iar noi să ne aducem forța de muncă necesară, utilajele etc. și să răspundem pentru lucrări. Doar așa se va putea acoperi o raportare fictivă atât de gravă.

Iar Ministrul Marin Enache a fost de acord. Așa a făcut, după sfatul meu. Ne-a transmis ordinele de serviciu, iar noi ne-am apucat de lucru. Făceam deplasări frecvente la Călărași, dar în acest timp m-am ocupat și de boala soției mele. Cancerul ei avansa, încet, e drept, dar implacabil. Și într-o zi de luni plecasem de la Galați spre București, cu soția, mergeam la tratament

oncologic. Dis de dimineață s-a primit comunicarea, la biroul meu de pe platforma Combinatului din Galați, că Marin Enache a plecat spre Galați, urma să vină la întreprindere, la noi. Ce să fac? Mă întrebam, cu teamă, tratamentul soției trebuia făcut, așa că am riscat, am plecat lăsând vorbă că mă deplasez spre Călărași. Așa că de la Brăila am luat-o spre Slobozia, urmând să intru pe șoseaua Constanța-București, pe la Drajna. În mod normal, Marin Enache trebuia să vină la Galați prin Buzău, apoi Brăila. Dar ne-am intersectat, dincolo de Brăila spre Slobozia. Ce căuta dânsul pe acolo, n-am priceput! Am observat, la un moment dat, că pe marginea drumului era o mașină cu capota ridicată, iar șoferul, cu spatele spre drumul nostru, era băgat cu capul deasupra motorului. Iar la volan era un ins oarecare. Șoferul meu, văzând această avarie, ar fi trebuit să oprească și să dea o mână de ajutor. Așa proceda mereu, era un altruist. Dar de data asta, imediat ce a văzut mai clar scena din fața lui a apăsat accelerația și a trecut glonț pe lângă acea mașină. Mirat de comportamentul lui, l-am întrebat de ce nu a oprit, de ce nu a vrut să dea o mână de ajutor.

- Păi era domnul Marin Enache, la volan. Iar șoferul se chinuia cu motorul! Nu trebuia să vă vadă, nu?

- Te rog să oprești și să te întorci, cum să-mi las Ministrul în pană, pe șosea?

- Am oprit – a continuat Ștefan Prică - șoferul a dat cu marșarierul, am văzut despre ce era vorba, l-am preluat pe Marin Enache și ne-am întors spre Galați. Pe drum, Enache a început să-mi vorbească despre IPROMET, proiectantul general al furnalelor, oțelăriilor, fabricilor de aglomerare din țară. Îi vorbea de rău, îmi spunea că trebuie să spargă gașca de la conducerea acestui institut de proiectări. Dar, dintr-o dată și prin surprindere, soția mea a sărit ca arsă, în apărarea proiectanților.

- Vă rog să nu-i vorbiți de rău pe cei de la IPROMET, ei sunt cei mai minunați oameni. Dacă îi sancționați, veți strica cea mai bună întreprindere din ministerul nostru. Eu îi cunosc foarte bine, mereu facem decontări de lucrări cu ei, sunt oameni corecți, profesioniști, cei mai buni meseriași din tot ministerul. Ce v-a venit? Vă rog să-i lăsați în pace!

Eu eram confuz, total confuz. Niciodată nu o mai văzusem pe soția mea așa de categorică, de dură și de decisă să-i apere pe prietenii ei. Știam că are dreptate, nu dădeam doi bani pe discernământul lui Marin Enache. Și poate că tocmai de asta ne era teamă, la toți, să ne punem cu el. Că, din punct de vedere politic, acest om avea mare trecere la Tovarășa, la Distinsa Savantă de Renumo Mondial. Marin Enache n-a mai încercat să fie rău, decât anemic de tot. Dar soția mea, ca o mamă bună față de copiii ei, a continuat să-l certe, rămânând însă în limitele decenței ierarhice. Că mă pune pe mine rău, la distinsul tovarăș, nu-i așa? Iar mai târziu, multe luni mai apoi, Marin Enache mă tachina, întrebând „Ce mai face avocata IPROMET-ului?”

Amintindu-și acest episod mărunț, omul Ștefan a rămas cu un zâmbet nostalgic în colțul gurii. Imaginea soției a renăscut din memorie, strălucitoare, o luptătoare demnă care și-a dus până la capăt, cu mult curaj, războiul propriu cu boala nemiloasă. Noi am tăcut, la rândul nostru, respectându-i tăcerea. Apoi George, mergând pe același fir, scăpă cuvintele care veneau dintr-un preaplin al inimii:

- Au fost timpuri aspre, cel puțin pentru noi, cei ce eram poziționați atât de aproape de sfera puterii. Dar cred că acele timpuri au fost mult mai umane decât cele pe care le vedem acum, derulându-se pe toate canalele video și audio. Nu se întâmpla, decât foarte rar, ca omul lovit de un necaz să fie bătut sau urmărit, cu ură, până la eliminare totală, ca acum.

- Așa-i, am intervenit și eu, Cronicarul, am o imagine proprie a unui instantaneu de viață politică aspră, tot din categoria celor mărunte. Eram secretar cu problemele economice la comitetul platformei și prin 1988 sau poate chiar 89, pe o vreme rece, de toamnă târzie, cred că era la un mijloc de noiembrie, a venit la Combinat tovarășul Gheorghe Cioară, cel ce a fost primar general al capitalei, apoi chiar și ministru la Energie, iar acum era la Consiliul Național al Științei și Tehnologiei, condus de Distinsa Tovarășă Savantă. Nu știu ce căuta în Combinat, oricum am primit sarcina să-l însoțim într-o vizită prin uzine, să-i dăm orice explicații ar fi cerut. Eram mai mulți în echipa însoțitoare, cred că erați și dumneavoastră, domnule Ovesea, apoi Stavăr, directorul

mecano-energetic al Combinatului și Severineanu, directorul uzinei de piese de schimb. La un moment apropiat de orele amiezii trebuia să-l invităm la cantina partidului, din sediul comitetului platformei. Sala de mese era micuță, cu patru mese doar. Mâncarea venea gata preparată de la Fabrica de Mâncare a Combinatului, așa fusese botezată cantina de la Poarta Est, extinsă și dotată pentru a servi zece mii de porții de mâncare inclusiv prin distribuire la săli de mese amenajate în marile secții din uzine.

M-am apropiat de distinsul tovarăș să-i fac propunerea de a ne retrage ca să servim masa de prânz. OZN-ul, că așa era poreclit, adică obiectul zburător negru, că avea pielea măslinie, stătea deja de mai mult de zece minute în fața unui cheson de pod rulant, din cele care funcționau în zonă caldă, pe la oțelării sau laminoarele cu cuptoare adânci. Un paralelipiped oarecare, din tablă groasă, cu niște suduri proeminente la îmbinări, încă neșlefuit și nevopsit. Ca răspuns la invitația mea, distinsul tovarăș a scos din buzunar un măr, frumos, cu pete de roz și roșu, învelit într-o bucată de hârtie igienică. L-a șters cu ambalajul, apoi a mușcat din el, fără să afișeze vreo emoție anume. A mestecat din fălci și după ce a înghițit mi-a spus: „Mie îmi ajunge acest măr până spre seară.” M-am retras și l-am lăsat în contemplație, venind alături de restul echipei. Cred că a trecut o jumătate de ceas de așteptare, cu răbdarea pe sponci din partea noastră. În tot acest timp doar Severineanu a rostit cu semi voce întrebarea noastră comună: „Oare la ce se gândește așa de profund, distinsul tovarăș? Ce o fi în mintea lui?” Stavăr i-a răspuns prompt: „Vezi-ți de treabă, n-are nimic în minte, este golit de creier, de mult!” Se știa că boala Alzheimer era avansată la dânsul. Apoi, pe neașteptate, tovarășul Gheorghe Cioară s-a întors spre noi și ne-a spus: „Vă întrebați la ce m-am gândit așa de profund, un timp mult prea lung?! Ei bine, la nimic! Doar am făcut un exercițiu de mimare a unei atitudini savante, după modelul Savantei noastre, de Renum Mondial. Face bine la imaginea politică!”

Ce a vrut să spună distinsul tovarăș? Că după ce ajungi sus, pe cea mai înaltă treaptă a societății, nu mai ai nevoie de prea mult creier? Ci doar să-ți păstrezi imaginea de erou?! Sau a vrut să ne lase impresia că se detașează de cei dintre care face parte. Iar

el, de fapt, este alături de întregul popor care s-a cam săturat de... O fi și una, o fi și alta. Dar lumea este suprasaturată de imagini politice. Goale ca niște butoaie hodorogind aceleași sloganuri pe toate meridianele lumii, lipsite de profunzime, imaginile politice sunt hrană băgată cu sila în masele forțate la supușenie, prin înfometare, prin amăgire, prin frică împinsă până la teroare... Apoi vine o vreme când se pornește vântul răzvrătirii și mătură aceste meridiane, curăță lumea de eroii vechi și ridică alții, a căror soartă, peste timp, poate că va fi aceeași. Cât de frumos a definit Eminescu această stare a timpurilor, în *Glossă*, unicat de filozofie pusă în ritm și rimă:

*Căci acelorași mijloace
Se supun câte există,
Și de mii de ani încoace
Lumea-i veselă și tristă;
Alte măști, aceeași piesă,
Alte guri, aceeași gamă,
Amăgit atât de-adese
Nu spera și nu ai teamă.*

Capitolul 3

Un profesor universitar își amintește

- Zilele trecute am avut parte de o surpriză colosală, începe Mihai Chiculiță. Am aici mărturia scrisă a unui inginer care, la data absolvirii facultății, a fost repartizat la ICS Galați, o întreprindere despre care existau foarte puține informații atât în mediul universitar, adică acolo unde i-au fost emise documentele primare pentru angajare, cât și în Galați, orașul său natal. Este vorba de profesorul universitar Emil Ceangă, pe care îl cunoașteți cu toții. M-am întâlnit cu domnia sa joi, în urmă cu două săptămâni, ziua în care am deschis seria poveștilor noastre din *Cronici*. Pesemne că aveam o figură mai aparte, deoarece domnul Ceangă m-a întrebat direct ce mi s-a întâmplat că așez veselie și un anumit dinamism, ca omul care are un neastâmpăr... I-am împărtășit proiectul nostru cu *Cronicile*, explicându-i că mi se pare o treabă bună, chiar antrenantă pentru mine, cel puțin, care m-am identificat cu Combinatul până la ieșirea la pensie, iar acum am prilejul să depăn amintiri care vor fi consemnate într-o carte-mărturie despre oamenii și faptele lor din această mare și importantă întreprindere națională. Și atunci domnul profesor Emil Ceangă mi-a împărtășit că și el este unul din primii oameni care au început să muncească pe platoul de la Smârdan, fiind angajat la Întreprinderea de Construcții Siderurgice care se va transforma, într-un timp scurt în Întreprinderea de Construcții și Montaje Siderurgice, ICMSG-ul nostru. Această afirmație m-a surprins, nu mi venea să cred deoarece domnul Ceangă a absolvit politehnica bucureșteană ca inginer electronist și de telecomunicații, nu se potrivea să fie integrat printre constructori, cu specializarea aceasta. Dar m-a lămurit repede, astfel că am decis imediat să nu las să-mi scape povestea lui, pe care am clasificat-o ca una din cele mai importante mărturii despre începuturi. Domnul profesor s-a lăsat molipsit de entuziasmul meu și mi-a promis colaborarea,

adică va așterne pe hârtie amintirea despre acei ani de început ai vieții sale de salariat. Citez, din paginile pe care mi le-a încredințat:

„....am urmat cursurile Facultății de Electronică și Telecomunicații din cadrul Institutului Politehnic București, pe care l-am absolvit în anul 1961. În acea perioadă nu se acorda o atenție deosebită procedurii de repartizare a absolvenților, în comparație cu anii care au urmat. Eu am solicitat un post la Galați, unde aveam familia și am venit acasă cu o repartiție la ICS Galați, fără să cunosc această întreprindere. Mai ciudat a fost că nici persoanele apropiate din oraș nu cunoșteau întreprinderea. Apoi am aflat că este vorba de Întreprinderea de Construcții Siderurgice care avea sediul pe strada Traian, în locul unde acum este Spitalul Militar.”

- Ca electronist domnul Ceangă nu prea înțelegea care îi va fi rostul printre acești constructori care, în acea vară a lui 1961, abia își începeau amenajările de șantier. Dânsul așterne pe hârtie, foarte plastic, imaginea locului de muncă ce i s-a sortit: *„Impresia pe care mi-a lăsat-o întreprinderea era că se afla la prima sa lucrare: văruierea sediului! Ulterior am aflat că se derulau și lucrări mai importante.”*

Dezamăgire? Cred că da, însă inima îi va veni la loc aflând că funcția cea mai înaltă din ICS era de **director general** și era încredințată unui om care fusese transferat de la Hunedoara, unde fusese **directorul general al Întreprinderii de Construcții Siderurgice Hunedoara**. Deci domnul Kogan era un om greu! Și într-adevăr, avea renumele unui om extrem de autoritar, având un stil de conducere de tip militar. Cu această dezamăgire în suflet, tânărul electronist a început serviciul nu cu prea multă tragere de inimă. Totuși, vorba românului: *„vrei, nu vrei, bei Grigore aghiasmă!”* Și zice domnul Ceangă în continuare, că a fost încadrat în echipa unui constructor mai vârstnic, inginerul Glod, un fel de tată al stagiarelor, că avea colegi numai ingineri constructori, cea mai mare parte dintre aceștia erau stagiaři, doar câțiva aveau ceva experiență de pe alte șantiere. Șeful Glod era subordonat inginerului Ștefan Răzvan care conducea acest Serviciu Tehnic și care ulterior va fi propulsat pe trepte ierarhice

din ce în ce mai înalte – mai întâi inginer șef și apoi chiar director al întreprinderii. Serviciul Tehnic primise ca sarcină de mare răspundere proiectarea construcțiilor și amenajărilor de organizare de șantier. Responsabil era șeful Glod. Întreprinderea trebuia să se mute, cât mai repede, pe amplasamentul viitorului Combinat Siderurgic, platoul bătut de vânturi al Smârdanului, la vest de lacul Cătușa care ocupa un teren destul de întins între satele Filești și Barboși. În acea vară pe platou se efectuau numai „lucrări de cercetare a proprietăților solului în vederea realizării fundațiilor de construcții.” așa cum consemna, în paginile sale domnul Ceangă. Entuziasmul său, de electronist menit să facă treburi spectaculoase în cel mai nobil domeniu al electricității, avea să fie ajustat sever cu imaginea lucrărilor topo și geodezice care se efectuau acolo, pe platou: gropi mari erau săpate pentru a se turna fundații care se terminau, în partea superioară, cu platforme pe care erau așezate obiecte grele și mari, bare de metal și brame. Din când în când la fața locului soseau cisterne cu apă de Dunăre și își deversau încărcătura în aceste gropi, iar geodezii făceau măsurători tehnice determinând curbele de tasare a solului. Paralel cu aceste lucrări foarte importante se vor executa și construcțiile de amenajări de șantier, dintre care toaletele pentru oameni erau pe primele locuri din listă. Când s-a familiarizat cu sarcinile tehnice propriu zise ale colegilor constructori, electronistul Emil Ceangă a realizat că rostul lui acolo, printre ei, era să se ocupe de tot ceea ce era legat de electricitate, adică surse de energie electrică, rețele de medie și joasă tensiune, mașini și aparate electrice, acționări și, firește că și electronică, la urmă... când i-o veni rândul! Și zice autorul mai departe în paginile sale: „Deci, prima sarcină pe care am avut-o a fost realizarea documentației tehnice pentru racordul electric și instalația de iluminat interior și exterior ale obiectivului. A fost primul șoc care m-a convins că după terminarea facultății, trebuie să fii capabil – chiar și pentru lucruri simple – să te documentezi și să înveți din domenii despre care nu ai fost pregătit în facultate.”

Strădaniile sale pentru realizarea acestor sarcini de serviciu, nu tocmai comode, erau îngreunate la vederea spiritului de colegialitate, consultări și dezbateri permanente pe probleme de

specialitate ale inginerilor constructori, care erau mulți, entuziaști și deci gălăgioși, în timp ce electronistul era singur! L-a ajutat, atât cât s-a priceput și el, inginerul Vasile Paulian, navalist. Dar salvarea *din orice impas ar fi apărut* i-a venit domnului Ceangă după angajarea inginerilor Toader Nistor și Nicolae Bârcă, cei doi care veneau cu cunoștințe și o experiență solidă în proiectarea și realizarea instalațiilor electrice de joasă și medie tensiune. De acum încolo atmosfera din atelierul de proiectare s-a schimbat, domnului Ceangă i-a revenit entuziasmul! Proiectele de alimentări cu energie electrică pentru ateliere și depozite ieșeau pe bandă și plecau pe teren, la obiectivele ce răsăreau într-un ritm crescător, de la o zi la alta. Tânărul electronist va da nas în nas cu mediul de șantier, o alt fel de lume decât atmosfera liniștită, călduroasă, colegială din birou. Iată cum caracterizează domnul Ceangă acest moment de acumulare de noi experiențe:

„... câteva cuvinte despre atmosfera pe care o resimțeam în mediul de lucru. În colectivul nostru de proiectare atmosfera era colegială și de înțajutorare reciprocă. Cu totul alta era situația pe șantier, unde se realizau obiectivele proiectate. Numărul salariaților creștea spectaculos, iar ritmul de lucru era foarte ridicat. Am avut o experiență relativ dură, într-o fază ulterioară, când a trebuit să-l suplinesc pe energeticul șef din șantier atunci când acesta a plecat în concediu. Am avut impresia că fără un temperament energic și fără menajamente nu poți să elimini dezordinea și să asiguri coerența realizării sarcinilor. Apărea o discrepanță între liniștea și pacea din serviciul de proiectare, pe de o parte, și tumultul șantierului, pe de altă parte. În epocă, proiectanții erau văzuți ca niște birocrați, iar inginerii din șantier erau eroi.... în proiectare se cerea să știi inginerie, iar pe șantier trebuia să stăpânești bine echipele de lucru, împreună cu maistrii și șefii de echipă...”

Lumea constructorilor avea o plajă largă de personaje și personalități. Fiecare individ are propriile caracteristici care, adeseori, nu se armonizează prea lesne cu colectivitatea. Apar conflicte, ele trebuie să fie gestionate atent și eficient de către conducătorii formațiilor de lucru. Altfel nu se îndeplinesc sarcinile

de muncă, nu se realizează termenele de execuție. Dar pe lângă aceste fapte curente, care se tratează cu metodele specifice vieții cazone, mai apar și indivizi speciali, care încalcă orice norme sau limite de disciplină, în fond. Astfel, în colectivul proiectanților constructori intră, ca stagiar, un tânăr care se face remarcant prin exuberanța afișată, veselie permanentă, bancuri și anecdotă spumoase cu care era bine primit peste tot. Dar avea o carență: habar nu avea de teorie, nu făcea față la cele mai simple probleme de proiectare în construcții. La un moment dat firea lui simpatică nu a putut suplini neștiința și nepriceperea. Atunci individul a trecut la atac. S-a pus rău cu colegii, declarând atmosfera de birou ca infernală, el nu poate trăi printre birocrați, el trebuie să plece pe șantier, acolo unde se construiește cu adevărat. Și a obținut transferul. Lumea din atelierul de proiectare s-a liniștit și a reintrat în ritmul anterior, de muncă. După un timp, inginerul Vasile Paulian, navalistul, se plânge că nu-și găsește diploma de inginer. Reclamația depusă la organele coercitive trenează un timp, apoi individul cel vesel dispare și de pe șantier, lucru care dă de bănuț anchetatorilor, mai ales coroborat și cu alte întâmplări *nelalocul* lor în legătură cu accesul proiectanților la biroul de documente secrete, cele privitoare la planurile generale de amplasament ale obiectivelor Combinatului. Și cercetările îl identifică pe individ la București, la o întreprindere oarecare pe o funcție administrativă care nu cerea prea multă știință de carte. Dar, ca inginer, diploma lui atesta că are o vechime egală cu cea a lui Paulian! S-a dovedit că acest infractor furase diploma de studii superioare a lui Paulian și a operat, cu mare măiestrie, niște modificări ale numelui titularului de document. Până la urmă escrocul a fost dovedit și condamnat. Dar lumea se întreba cum de a ajuns să fie angajat pe post de inginer, având o diplomă ce se vedea că-i falsă, chiar de la prima citire. Că era emisă de Institutul Politehnic Banatul, nu Timișoara cum era cunoscută de toată țara aceea unitate de învățământ superior. Și s-a aflat cum a manevrat escrocul oamenii naivi și a știut să profite de o conjunctură favorabilă. În prima fază și-a ales ținta: un loc cu mare vânturare de lume, un oraș aflat într-o fază de dezvoltare fără precedent: Galațiul. Sosește în oraș și se cazează la cel mai modern hotel, proaspăt dat în folosință, hotelul

Dunărea. La recepție tocmai se înscriau membrii unui grup de ziariști și scriitori care sosiseră pentru a face reportaje de la fața locului despre tineretul entuziast, constructor al viitorului patriei. Tânărul nostru escroc, volubil și plin de șarm, tocmai declara că este un personaj perfect pentru rolul de vedetă de reportaje. Grupul scriitorilor îl asimilează imediat și chiar îi fac loc într-o Volgă neagră, mare, oficială să facă drumul la Combinat. La sediul întreprinderii grupul de presă este așteptat, la scară, de directorul general. Tânărul inginer constructor este prezentat ca un exemplu reprezentativ și directorul general dispune să i se facă angajarea rapidă, imediată. Astfel hibeile lui au trecut nebăgate în seamă! Apoi și-a dat în petic!

Concluzia: oricât de abil ar fi, escrocul nu poate trece examenul competenței ingineresti.

Cum-necum, domnul Emil Ceangă află că ICS Galați ceruse Politehnicii bucureștene, în anul 1961, un inginer electroenergetic. Dar dintr-o greșeală oarecare această adresă a ajuns la Facultatea de Electronică și Telecomunicații.

„Cu această informație m-am prezentat la directorul general Kogan cu cererea de a mi se da transferul la o altă unitate. Nici nu a vrut să audă! Foarte autoritar, mi-a spus că mă trimite la ICS Hunedoara, întreprinderea pe care o condusesese cu mână forte, dar căreia încă îi urmărea activitatea, cu sarcina să urmăresc punerea în funcțiune a laminorului de 450 mm, construit cu echipamente electronice și de automatizări de ultimă generație ale firmei Siemens (prima investiție de calibru, de tehnologie foarte ridicată, realizată în România). M-a atenționat foarte ferm că sunt un salariat plătit de ICS Galați, deci să refuz să fiu folosit la lucrările de rutină ale ICS Hunedoara și să învăț cât mai mult din această oportunitate. L-am ascultat și a fost extraordinar!... Există un grup de tineri ingineri români, absolvenți de la București și de la Timișoara, condus cu competență și spirit didactic de inginerul Fleischer, specialist cu mare experiență (laureat al Premiului de Stat!), căruia îi păstrez o vie amintire. ...Pentru mine, stagiul de la laminorul de 450 mm, urmărirea lucrărilor, analiza teoretică și practică a principiilor și sistemelor de automatizare au constituit o a doua facultate, cu orientare

înspre automată (pe vremea aceea nu exista facultate de automată în România). ”

Reîntors la Galați, dar având permanent în fața ochilor frumusețea lucrărilor de la punerea în funcțiune a laminorului de 450 de mm, domnul Emil Ceangă se decide și pleacă de la ICMS Galați, angajându-se la Stația de Frecvență din Galați, apoi ajunge, în toamna anului 1963, asistentul profesorului Severin Bumbaru de la Institutul Politehnic Galați. Pasiunea pentru automatizări, conducerea proceselor din siderurgie cu ajutorul automatelor instruibile, contribuțiile personale aduse acestor subiecte îl vor propulsa pe domnul Emil Ceangă pe o linie ascendentă în cariera universitară și în cercetarea științifică, presărată cu multe satisfacții personale. Deși se implică în studiul conducerii automate a unor procese tehnologice din siderurgie cu ajutorul calculatoarelor de proces, susținând formarea echipei interdisciplinare cu specialiști atât în domeniul calculatoarelor cât și în tehnologiile specifice metalurgiei, domnul Ceangă constată că aici, la CSG, marea majoritate a metalurgilor cu studii superioare se dedică funcțiilor de conducere, administrative, bine retribuite și renunță să participe activ la conducerea proceselor cu asistența inteligenței artificiale. Recunoscându-i-se preocupările legate de acest domeniu extrem de important, al managementul proceselor asistate de tehnica de calcul, în 1970 este numit membru în Consiliul de Administrație al CSG. De pe această poziție lansează propunerea de a se insista pe modernizarea sistemului de conducere a proceselor de elaborare a oțelului la Oțelăria nr. 1, sugerând o mai bună salarizare a inginerilor tehnologi care se dedică profesiei propriu zise, abandonând vânătoria de funcții administrative, bine remunerate. Singurul om care devine receptiv la aceste propuneri va fi Corneliu Velincov. Și doar atât!

Divertismentul creat de Mihai Chiculiță cu relatări din viața unui prestigios cadru universitar gălățean a făcut bine asistenței. Păcat, și-au spus aceia, ar fi putut ieși rezultate mult mai spectaculoase. Domnul Ceangă a întâmpinat o opoziție nejustificată în fața cerinței de perfecționare permanentă a programelor de conducere, singurele care puteau avea ca rezultate rapide creșterea productivității muncii fără cheltuieli substanțiale.

Dar atât s-a putut face în acei ani. Iar mai târziu, în plină austeritate, demersurile teoretice ale unor cadre excelente din punct de vedere profesional nu au primit susținere financiară corespunzătoare.

Capitolul 4

Dați-l lui Radu

- Spuneți voi, mai înainte, că acele timpuri au fost mult mai umane decât cele pe care le trăim acum, interveni George Mârzac după câteva clipe de pauză. Credeam că ziua de povestiri s-a încheiat, așteptam ca semnalul de plecare acasă să fie dat de unul dintre cei mai... da, cu vechime mai multă la pensie, ca să nu jignesc pe nimeni făcând o clasificare după etate. Dar George continuă, nelăsând să-i scape ocazia de a plasa ceva foarte important.

- Eu am să vă povestesc un episod din viața mea care demonstrează că umanismul de care vorbiți a fost doar o chestiune de suprafață. Sigur, un caz particular rămâne doar un caz singular dacă fenomenul nu este repetitiv. Dar mă înclin să cred că ceea ce mi se pregătea mie a mai fost dat și altora, înaintea mea.

Anii care au început în 1985 și au continuat până la 22 decembrie 1989 au fost ani foarte tensionați, mai ales pentru cei din conducerea industriilor din linia exportului mare. Ceaușescu devenise nerăbdător, voia să termine cât mai repede plata datoriei externe, voia ca nimic din venitul național să nu se mai scurgă spre seifurile mereu însetate ale băncilor externe. În anii 80 lumea capitalistă a fost lovită de multe crize de ramură, însă o criză generală, cuprinzând economia mondială în ansamblu încă nu avusese loc. Dar au fost destul de păcătoase și aceste crize, mai mărunte. Ele au afectat cursul de revenire al monedei noastre, iar oamenii luau bătaie pe nedrept fiind învinuiți că nu aduc destui dolari în țară. În mijlocul acestor situații nenorocite m-am aflat eu, ca director general al Combinatului de la Călărași. Este puțin nepotrivit să aduc vorba despre Călărași atâta timp cât noi vrem să scriem *Cronicile Combinatului* de la Galați, dar povestea mea este legată de episodul relatat mai înainte de Ștefan Prică. El și ceilalți constructori de pe platformele siderurgice din țară au fost introduși

În scandalul raportărilor fictive de construcții montaje, eu însă trebuia să dau socoteală pentru producția de oțel care nu iese la export, deși sarcina era mare. Oțel nu ieșea deloc de la Călărași, conducerea partidului mă presa să raporteze realizări peste realizări și, cel mai important, să dau faimosul oțel pentru șina de cale ferată extralată, cu bulbul de 65 de mm. În toată Europa Occidentală transporturile pe cale ferată intraseră într-o modernizare fără precedent, se înlocuia infrastructura pentru a asigura drum solid trenurilor de mare viteză. Europa dădea replică Japoniei, prima țară din lume care a trecut bariera de 300 de km la oră pentru un tren pe cale ferată. Acest oțel de șină era cel mai scump oțel de masă. În programele teoretice ale dezvoltării României Socialiste noi trebuia să fim deja producători și exportatori, pionieri în materie... M-a prelucrat ministrul nostru Marin Enache, mă prelucra județeană de partid, eram chemat sistematic la analize la Comitetul Central.

- Sigur că aceste „prelucrări” erau dure, nu? a întrebat unul dintre ascultători. Cum vorbeau cu dumneavoastră, v-au amenințat, v-au supus unor torturi, cum a fost? Spuneți, să știm și noi cum funcționa mașinăria coercitivă a socialismului.

- Nu era vorba de torturi, nu. Oamenii aceia, deși știau tot adevărul, nu aveau curajul să dea lucrurile pe față. Cum să te pui rău cu tovarășul Dincă zis Ionteleagă? Discuțiile nu se duceau nici măcar cu subînțelese, nici în tone de oțel, nici în kilometri de șină. Doar în bani era tradusă sarcina de plan. Producția marfă era exprimată în lei, exportul de asemenea, cifrele de plan erau sfinte, nu se puteau da mai jos sub nici o formă! Socialismul are doar o singură cale, cea ascendentă, nu putem sta pe loc, nu putem da înapoi.

- Și cum scăpați de aceste presiuni? Corsetele erau greu de suportat?

- Trebuia să ai multă răbdare, să fii un actor desăvârșit, să spui minciuni savante, să spui vorbe multe, dar care să nu te oblige cu concretețe. He-hei, era o distracție, nu glumă!

George Mărzac nu voia să intre în detalii, nu voia să-și etaleze talentele actricești. Nu era cazul, toți cei de față știau această lecție foarte bine!

- Hai să o scurtez, să nu vă țin prea mult, ne apropiem de ora prânzului, trebuie să mergem și acasă! Nu vreau să mi se reproșeze că acum, la bătrânețe, am devenit om de cârciumă!

Deci... prin noiembrie 1989 am avut o rundă lungă de negocieri la CC cu tovarășul Bobu, mâna dreaptă a lui Ceaușescu, dar mai ales omul de execuție al Distinsei Savante. Iritat de ocolișurile mele, de barierele pe care le tot ridicam în calea creșterii cifrelor raportabile, tovarășul Bobu s-a răstit unuia dintre subalterni:

„- Dă-i sarcină lui Radu să-l pună să-și scrie planul de măsură. Singur, auzi? Dați-l pe acest director lui Radu!”

N-am priceput ce înseamnă asta „Dați-l lui Radu!” Mă înspăimânta acest cuvânt, îmi suna ca și cum urma să fiu aruncat în cușca cu lei! Radu despre care era vorba a fost chemat în sala unde ne prelucra Bobu, i s-a spus, în trei cuvinte, despre ce este vorba.

„- Am înțeles, tovarășe Bobu, răspunse Radu Constantin, care era și el tot secretar cu probleme organizatorice în CC. Să-l aduceți la mine, mă duc să pregătesc o sală unde să-l pun să lucreze! Vă dau eu un semnal când voi fi gata.”

- M-am înspăimântat, începeam să simt din tonul tovarășilor că se va întâmpla ceva rău. Că mie mi se va întâmpla ceva rău. N-au trecut mai mult de trei sau patru minute până când a sunat un telefon de interior. Tovarășul Bobu a ridicat receptorul, a ascultat ce i se spunea la ureche, a dat din cap și a zis: *„Duceți-l la Radu!”*

- Am fost condus afară, am coborât un etaj, am parcurs câteva zeci de metri pe culoare destul de întortocheate și am fost introdus într-un birou minuscul, la tovarășul Radu. Încăperea avea cam cinci metri pătrați, un fel de doi pe ceva aproape de trei metri. Un birou din lemn masiv, cam uzat și pus în diagonală în colțul opus ușii, cu un telefon fără disc și un scaun simplu, cu ramă metalică și blat de placaj. Un scaun de șantier. Nu-mi venea să cred că în sediul Comitetului Central putea să existe un asemenea mobilier. Iar pe peretele mai lung, în fața biroului era un fotoliu din piele. Mare, adânc, destul de îngust. Tovarășul Radu m-a

invitat să iau loc în fotoliu, mi-a pus în față câteva coli de hârtie și un pix și mi-a zis:

- Stai aci și concepe, în liniște, un plan de măsuri care să ducă la recuperarea întârzierilor și la un curs crescător al activității. Cere tot ce îți trebuie, fără sfială, noi vom analiza și te vom ajuta, tovarășe director! Trebuie să punem capăt acestui circ, rămâi aici vreo două ore, te voi încuia în acest birou și te voi scoate la raport, la final.

Și a plecat. Cheia s-a învârtit în broască, eu stăteam în fotoliu și nu-mi venea să cred. Deci asta înseamnă să mă dea lui Radu, ca și cum aș fi fost un elev obraznic, iar Radu era Baubaul, care mă ține închis la întuneric până mă fac cuminte.

Fotoliul acela era cam incomod. Prea adânc, nu-mi venea la îndemână să stau acolo, nu ajungeam să stau lejer, cu coatele, pe tăblia mesei. M-am ridicat, cu greu, m-am uitat atent în jur, să văd ceva suspect, poate ceva ca în filmele cu polițiști americani, vreo cameră de luat vederi nu mai mare decât un nasture de cămașă, ori un perete de sticlă, mat pe partea mea și translucid de pe partea cealaltă. Am ciocănit ușor, pereții, de jur împrejur. Nimic nelalocul lui. M-am liniștit și m-am așezat la birou, pe acel scaun metalic, primitiv. Am stat trei ceasuri acolo, am conceput o operă de artă! Am cerut utilaje din import, cote mai mari de energie electrică și de gaz metan, am cerut specialiști, am cerut condiții de cercetare, laboratoare dotate etc. Am precizat că după ce Combinatul de la Călărași va fi dotat cu toate cele solicitate, se va putea concepe un program ascendent de producție. Am semnat, cu titlul și cu numele întreg.

N-am așteptat prea mult, doar vreo zece minute. Mă așezasem la loc, în fotoliul acela incomod, cu hârtiile pe genunchi. Le răsfoiam, confruntând niște cifre de la începutul textului cu cele de la final. Așa m-a găsit tovarășul Radu!

George a tăcut. Nimeni n-a îndrăznit să-i pună întrebarea de bază: cine era acest Radu și de ce era el o amenințare? Tot Cronicarul, un naiv bătrân, și-a exprimat nedumerirea:

- Să fi fost acel fotoliu nepotrivit, un scaun de tortură? Poreclit Radu? Sau... A tăcut, îi căzuse fisa!

Ora miezului zilei trecuse de mult. Întâlnirea s-a încheiat, oamenii au plecat promițându-și amintiri mai de Doamne-ajută, data viitoare.

„Să te vedem, până atunci, Cronicarule, cum vei încropi o povestire care să merite să fie citită! Dar cel mai bine, câtă cu atenție în juru-ți și vezi că fiecare om este povestitor al isprăvilor proprii. Deci lumea-i plină de povești. Ai grijă doar cum le culegi, cum le citești. În profunzimi trebuie să descoperi mesajele prețioase, să le descoperi culorile, frumoase ori sumbre; și parfumurile, plăcute sau respingătoare.”

Capitolul 5

Sunt ființe ca și noi

Pofta căutătorului de aur nu are saț nici măcar în fața celui mai mare filon peste care norocul l-a mânat vreodată. Nu termină bine de cules ultimul grăunte de metal prețios și mintea lui, ochii, întreaga-i ființă începe să tremure, freamătă de dor de ducă, de căutare. Asemenea acestui împătimit al metalului prețios este și scriitorul, omul care caută cuvinte potrivite pentru a pune pe hârtie întâmplări, povești, istorii dintre cele pe care timpul le-a îngropat sub un strat de uitare. Prinde din zbor o idee, o informație și se străduiește să-i dea contur. Pentru aceasta are nevoie de condiții favorabil muncii sale. În zori de zi, când aerul este curat și răcoarea te îmbie să cobori, desculț, în iarba cu roua sclipind în miliarde de cioburi de diamante, un singur loc te atrage ca un magnet să-ți începi ziua, solitar sau întâlnind oameni care s-au săturat de tăcerea nopții. Este malul fluviului, al bătrânului Danubiu.

Farmecul Galațiului – unul dintre ele, din puținele pe care le are! – este Faleză Dunării. Iarnă ori vară poți umbla agale, ca într-o plimbare solitară având tovarăș doar gândurile tale, poți să alergi până când curge apa din tine creându-ți impresia că ai reușit să dai jos de pe talia prea rotundă măcar câteva sute de grame, sau poți sta pe o bancă din cele multe, plantate de un primar *combinist* în cel de al treilea mandat al său și să privești cum fluviul curge, domol, spre Deltă și apoi spre Mare. Fie iarnă, fie vară, Faleză își are clienții săi, unii vin aici zilnic, o dată sau chiar de mai multe ori, alții, doar din când în când, fiecare după interesul său. Cel mai populat anotimp rămâne, totuși, vara. Căldura care inundă orașul îi scoate pe gălățeni la Faleză, dimineața devreme, chiar la momentul răsăritului de soare. Iar seara, când coroana purpurie a soarelui se apleacă peste Brăila, întorcând spatele Galațiului, mulțime de popor vine la Faleză, unii pe jos, unii cu autobuzele ori

cu mașinile proprii. Care, însă, nu mai încap pe lângă borduri din cauza aglomerației. Toți vin să caute o boare răcoroasă, să respire aer bun, de fluviu.

În dimineața cu pricina ieșisem devreme, pe la șase și jumătate, ca să-mi fac plimbarea medicinală de patru kilometri, barem recomandat cu insistență de buna doctorul cardiolog. Mare mi-a fost surpriza să-l ajung din urmă pe domnul Gheorghe Cașcaval, fostul director al Antreprizei Oțelării din cadrul Întreprinderii de Construcții Montaje Siderurgice, pășind voinicește ca un elev silitor în a-și consuma kilometrii medicinali, la fel ca noi toți, cei de vârsta a treia. Sau pe aproape!

- Bucuros să vă văd, la o oră așa de matinală, zic eu. Cum de v-ați lansat mai devreme, astăzi?

- Domnule, căldura devine din ce în ce mai sâcâitoare, așa că trebuie să profităm cât putem de răcoarea dimineții. Eu, care fac doar drumul dus, adică de la Elice până la Trecere Bac, m-am informat despre programul autobuzelor de pe traseul 16 și pot prinde cursa de șapte și jumătate. Dacă o pierd pe aceasta, rezist să aștept cursa de ora opt. Dar m-am gândit că poate întâlnesc pe cineva cu care să mai schimb o vorbă sau două, că m-am plictisit de prea multă tăcere.

Domnul Cașcaval este văduv de câțiva ani, nu puțini. Singurătatea este o grea povară, fără excepție. Deși are o menajeră care face treburile femeiești în gospodăria sa, totuși domnului Cașcaval îi place să converseze, subiectele predilecte fiind poezia lui Nichita Stănescu și amintirile trăite într-o viață de constructor care și-a mutat casa de pe un șantier pe altul.

Îmi place să conversez cu domnul Cașcaval, este un foarte bun ascultător. Cred că mă suportă cu stoicism, eu însumi recunosc că sunt un om dificil, cronofag prin excelență și greu de oprit când dă peste mine limbarița. Plimbarea noastră de o oră de-a lungul Falezii este fragmentată de scurte opriri. Că așa fac pensionarii, merg ce merg și se opresc, făcând popasuri de multe ori în locuri nepotrivite. „Niște încurcă lume, boșorogii ăștia de pensionari”, obișnuiam eu să-i gratulez ori de câte ori mă împiedicam de aceste statui vii, plantate drept pe mijlocul căii de deplasare a majorității oamenilor care se grăbesc să-și facă

treburile. Acum mi-a venit rândul și mie să fiu obiect al observațiilor acide pe care le practicam până mai deunăzi.

- Domnule director, chiar voiam să vă întâlnesc, mi-a fost dor de conversațiile noastre în plimbare pe Faleză. Recunosc că eu sunt vinovat pentru absențe îndelungate în această vară, dar așa-s treburile la mine, sunt doar un simplu executant, îndeplinesc disciplinat toate ordinele Șefei!

Și am început să-i zic despre ce doream, cu ardoare, să vorbesc cu domnia sa.

- Alaltăieri, luni, pe 16 iulie, un inimos om dedicat cărții a făcut o treabă de excepție, aici în Galați. Ca orice lucru bun, calitativ, folositor, etc., nici această faptă n-a avut răsunet în mijloacele de difuzare a știrilor în urbea noastră. Iată, unul din colaboratorii voluntari ai Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, bibliotecarul Ghiță Nazare, profesor, a avut inițiativa de a aduna, într-un catalog, numele tuturor autorilor din Galați, de proză, poezie, publicistică etc. Și a organizat o expoziție de carte, într-un minispațiu la sediul acestui CAR al pensionarilor. Iar alaltăieri, luni, în 16 iulie, a avut loc vernisajul expoziției. Am expus și eu două titluri, mai multe nu încap din cauza spațiului insuficient. Dar bun și doar atât. Însă ceea ce voiam să vă povestesc, așa, cu adresă directă spre dumneavoastră, este un citat din discursul președintelui acestei case a pensionarilor, domnul Mehedinți Ioan Lucian:

„Perioada 1948 – 1989 este ocolită în scrierile autorilor noștri. Toată lumea se ferește de această perioadă istorică, de parcă ar fi vorba de ciuma bubonică. Oamenii buni, acești ani din urmă fac parte din istoria noastră, din viața noastră. Cei mai mulți dintre dumneavoastră, care sunteți prezenți azi, aici, la acest vernisaj, ați trăit acești ani huliți. Cred că ar fi cazul să scoatem aurul care se găsește depozitat aici, că am avea destule de povestit, despre oameni, credințe, sentimente, suferințe, bucurii, victorii și așa mai departe.”

- Foarte frumos, zice domnul Cașcaval. Este păcat că se ocolește această perioadă și foarte bună a fost observația și invitația lui Mehedinți, pe care-l cunosc și îl apreciez ca pe un om deosebit.

- Deci, când l-am auzit făcând această afirmație, că scriitorii ocolesc anii socialismului nostru, îmi venea să sar ca fript și să strig, în gura mare: „Nu, domnule, te înșeli! Uite, eu am scos anul trecut o carte în trei volume, cu titlul „SIDEX – O viață de om”. Am cuprins trei etape, zece ani de muncă inginerească, alți zece ani de muncă de partid, activist al Partidului Comunist Român și alți zece ani ca angajat la stat, la SIDEX-ul acesta mult hulit, dar bine jumulit de toată lumea și apoi încă vreo câțiva ani ca liber profesionist, tot în domeniul metalurgiei.” Dar n-am strigat, am tăcut ca atâția alții care aveau și ei câte ceva tipărit despre această etapă istorică din viața României.

- Și numai ca să îmi povestiți despre această expoziție ați dorit așa de mult să mă întâlniți? Întrebă domnul Cașcaval, cu o undă de dezamăgire în glas.

- Nu, asta este doar o introducere. Și am continuat, povestindu-i despre *Cronicile Combinatului*. Când am terminat am constatat, cu bucurie, că domnul Cașcaval tocmai exulta, se lăsase prins de idei, foarte repede.

- Așa, corect ce ați spus, aceste *Cronici* trebuie să vorbească despre oameni și faptele lor. Iată, pe loc mi-au venit în minte niște imagini, ale unor oameni mari și însemnați ca poziție socială și politică, dar care mi-au apărut în cale în fiecare din etapele vieții mele de constructor cu traista-n băț, cum se spune, comportându-se absolut normal, fără să afișeze nimic din ostentația unor vedete foarte prețioase.

Și începu să-mi relateze niște episoade din viața sa de șantier. Din Iași, de pe vremea stagiaturii ca tânăr absolvent de institut politehnic, apoi de la Slatina, de pe șantierul combinatului de aluminiu, apoi de la șantierul Oțelăriei nr. 3, din Combinat. Era vorba despre oameni, personalități importante atunci, care i-au pus întrebări mai mult de complezență cu ocazia unor tăieri festive de panglici, sau alții pe lângă care a trebuit să muncească, o vreme, în echipă sau sub ascultare.

- Deci, una după alta, domnule Cronicar, vreau să spun că oamenii mari, care realizează lucrări și opere uriașe, sunt de fapt oameni simpli, ca mine sau ca dumneata, ca oricare altul, dar sunt serioși, responsabili. Astfel de oameni, de acest tip au ridicat

această țară, fără ei nu ar fi crescut Combinatul nostru, din pământ sterp. Poți, dumneata, să pui în *Cronici*, asemenea oameni?

Da, domnule director, vom pune în prim plan asemenea tipuri de oameni, serioși, simpli, responsabili, oameni de cuvânt. Crede-mă, domnule director, trebuie să umplem paginile *Cronicilor* cu modele, cu exemple și tipuri de oameni după care să se formeze în viitor, exact atunci când va veni momentul potrivit, generația celor care vor porni de jos, de la pământul bătătorit și vor ridica din nou această țară. Pentru că aceste modele vii le-am cunoscut și îi mai cunoaștem, de pe vremea din urmă, când lucrurile erau încă așezate la locul lor.

Capitolul 6

Insularizare

Vara își cere drepturile, iar oamenii se supun, vrând, nevrând. Vara-i făcută pentru vacanțe, pentru scaldă, pentru umblat pe cărări de munte, pentru cules fructe de pădure. Tineretul ocupat cu munca face tot posibilul să prindă măcar o săptămână de vacanță și, după ce obține favorul sezonului, se grăbește să-și îplinească visul de un an, populat cu trasee pe drumuri europene, cu popasuri pe ici, colo, prin locuri cu denumiri răsunătoare, apoi, revenind în țară, obosiți, dar plini de bucuria că au ce povesti, la fel precum ceilalți colegi care au fost mai înainte prin acele locuri. E vremea când bunicii sacrificăți peste an făcând slujba de protectori ai nepoților sunt somați să facă încă un efort și să le dea răgaz de evadare copiilor care au muncit, pe brânci, un an întreg și acum - nu-i așa? – au și ei dreptul la relaxare. Și, mă rog frumos, cine și-a dorit nepoți? Noi sau voi? Noi am muncit să vi-i aducem pe lume, v-am dat jucăria dorită, acum ocupați-vă, dați-le educație sănătoasă, duceți-i și aduceți-i, povestiți-le basme, faceți tot ce ați visat să faceți când veți ieși la pensie. Pe noi să ne scutiți, destul că noi muncim pe brânci ca să băgăm bani la PIB, de unde să primiți pensia asta, care de la o vreme a devenit mijloc de șantaj politic.

Vara-și cere drepturile, așa că trebuie să admitem că este vremea când membrii clubului cronicarilor trebuie să poposească mai rar la întâlnirile bilunare. Acum avem alte priorități, dar nu vă temeți! Toate vor fi făcute pe rând, la timpul potrivit.

Dar eu, Cronicarul, ce mă fac? Îl programasem pe Fănică Banu să spună poveștile ucenicilor zeului Vulcan, cel care topește munții și face unelte și arme pentru muritori. Nici celălalt Ștefan, seniorul, gazda noastră, n-a mai venit de o lună. Aflăm de la terți că a avut loc un accident, că domnul Prică a căzut pe o scară și s-a lovit rău, că face tot felul de analize, că umblă pe la doctorii cei mai tari în oblojirea rănilor trupului. Norocul dumnealui a fost că

accidentul, acea cădere a avut loc pe o banală scară, din beton. Mai rău ar fi fost o cădere de pe scara ierarhică!... Dar o asemenea catastrofă a reușit să evite, vrednicul de toată lauda, fostul director general al grupului de antreprize siderurgice din Galați, de-a lungul întregii sale cariere.

Nu poate, așadar, Cronicarul, să lege letopisețul decât cu o seamă de fapte ce s-au petrecut la rând cu curgerea timpului. Așa că, la propunerea lui Mihai Ursu, am pregătit penele și călimările cu cerneală pentru a-l cunoaște pe unul din mulții eroi anonimi ai acestui Combinat. Pe domnul Ion Nicolae, inginerul de tură la pupitrul Dispeceratului Electric al Combinatului, în acea zi de pomenire, din 10 mai 1977.

- După evenimentele care au avut loc, eu zic că această zi, de 10 mai, este o zi deosebită, în istorie. Ar trebui să fie cunoscute întâmplările din această zi de toți gălățenii, să fie mândri la fel cum s-au mândrit când au rezistat bombardamentelor celor două mari războaie din epoca modernă. Pentru noi, românii, mult timp aceasta a fost zi națională, ziua regelui. Apoi, tot pe 10 mai s-a declarat independența Principatelor Unite față de Imperiul Otoman. Pe 9 mai se sărbătorește ziua victoriei asupra Germaniei hitleriste. Acum, pentru mine ziua de 10 mai este o zi care mă marchează, a fost ziua cu cel mai mare eveniment profesional din viața mea, zice domnul Ion Nicolae, vizibil emoționat la aducerea aminte a clipei trăite atunci.

- Să derulăm filmul evenimentelor, zic eu.

- Marți, 10 mai 1977. Am preluat serviciul de tură la Dispeceratul Energetic al Combinatului. Nu au fost probleme deosebite peste noapte, nici în dimineața acelei zile nu s-au semnalat evenimente. Șeful Dispeceratului Energetic, domnul inginer Marian Leonard era în biroul lui, cu niște hârtii pe care le studia. Trebuie să fac precizarea că Dispeceratul Energetic este un dispecerat reunit. Practic, în aceeași sală funcționează dispeceratul electric, cel hidro, cel termo și de gaze. Fiecare sector care are un anumit fluid energetic în supraveghere, își are propria structură de organizare, normative, regulamente etc. Nimeni nu poate suplini un dispecer de la un pupitru cu altul, de alături. Cel mult, un dispecer poate fi înlocuit cu altcineva, din cadrul aceleiași

structuri, cu aprobarea dispecerului energetic șef. Deci, simplu și concis, fiecare este pe felia lui, cum ar veni, spus mai simplu, fiecare are un zid invizibil în jurul lui, izolându-se de lumea înconjurătoare, trăind numai cu mediul energetic propriu.

- În cazul meu, la dispeceratul electric există un telefon operativ, conectat cu structurile energetice naționale și teritoriale, prin care se poate comunica operativ, pe probleme legate de starea și funcționarea sistemului energetic național, precizează domnul Ion Nicolae. Acest telefon are cuplat un dispozitiv de înregistrare audio, deci când cineva ne apelează din exterior, pe acest telefon, imediat pornește banda de magnetofon, înregistrându-se dialogul. Vă spun aceste detalii ca să știți că întregul film al zilei de 10 mai 1977 a fost înregistrat și analizat, ulterior, de factorii competenți.

- Am înțeles, sunteți foarte explicit, adică deduc că tot ceea ce veți povesti are o certificare strictă, de autenticitate. Am înțeles corect? zise Cronicarul.

- Da, despre asta este vorba, răspunse Ion Nicolae.

Inginerul Ion Nicolae este o persoană matură, de vârsta a treia, pensionar. A absolvit facultatea de electrotehnică de la Iași, secția energetică. A lucrat în sistem toată viața. S-a remarcat ca un bun specialist care a reușit să învețe schema de funcționare a Combinatului, adică din punctul de vedere al energiei cunoștea (și probabil că cunoaște și acum!) alimentările cu energie electrică, pe cele trei intrări principale, de 110 Kv, de 220 Kv și de 400 Kv, sistemul de interconectare a stațiilor de racord exterior precum și prezența, în acest inel, a grupurilor generatoare de la Întreprinderea Electrocentrale, care debitează pe acest inel al Combinatului și în același timp intră, pe aici, în sistemul energetic național. Sunt amănunte tehnice, sper că le-am explicat cât se poate de simplu și clar, pentru că fără aceste precizări mai departe va fi greu de relatat întregul lanț de evenimente.

Ca om, Ion Nicolae este împlinit, adică rotunjour, fără a depăși cu mult proporțiile normalului. Cred că are peste 75 de ani, adică deduc din afirmațiile domniei sale că a fost coleg cu cutare și cutare inginer, absolvent al politehnicii ieșene, cam prin anii 1962 – 1964. Dar asta nu este relevant. Trecem mai departe și, în nota cronicarilor moldoveni consacrați, îmi cer iertare, boieri

dumneavoastră, de zăbavă prea multă la vorbă lungă și, poate, chiar proastă.

- La ora 8 și 18 minute dimineața s-a produs șocul, reia povestea omul nostru. Mai întâi s-a stins lumina în dispecerat, apoi sirena de alarmă a început să urle. Este o sonerie electrică, are o tonalitate coborâtă, seamănă destul de mult cu claxonul mașinilor de poliție care circulă acum, în România. Marian Leonard a țâșnit din birou și m-a întrebat ce se întâmplă. „A căzut sistemul național! Sau am ieșit noi din sistem, nu avem tensiune pe bare! Uite, au căzut și grupurile CET-ului! Fantastic, este ceva foarte grav!”

Nu-mi venea să cred ceea ce vedeam cu ochii! O deconectare națională este o catastrofă, se pot întâmpla foarte multe evenimente neplăcute, chiar dezastre. Am sunat imediat la CET, prin telefonul operativ. Acolo dispecer de serviciu era Stan Leon, îl cunoșteam foarte bine.

- Leon, ce se întâmplă? Ai vreo informație din SEN?⁶

- Nu, n-am, mi-au căzut toate grupurile, nu mai am tensiune pe bare. Ba, mint, uite pe bara 1 am tensiune! Formidabil, grupul 1 s-a insularizat! A funcționat instalația, asta este extraordinar de bine. Măcar avem o sursă de energie, putem alimenta de aici serviciile interne pentru a porni celelalte generatoare. Fii atent la mine! Ți-o spun oficial: să nu pui sub tensiune nici un consumator din Combinat. Lasă-mi bara asta la dispoziție. S-ar putea să fim noi, aici la Galați, singura sursă națională de energie electrică. Am să sun la IREG⁷ să aflu vești și să primesc dispoziții. Rămâi în așteptare!

Apoi a închis. Imediat au început să sune celelalte telefoane, din rețeaua internă a Combinatului, apoi și cel de la oraș. Toate uzinele strigau imperativ, cerând realimentarea urgentă, că se pot întâmpla catastrofe. Șeful Marian Leonard l-a sunat pe directorul uzinei noastre, UPDES⁸, Sebastian Stavăr. El era proaspăt nominalizat pe scaunul de director, predecesorul lui,

⁶ SEN = sistemul energetic național.

⁷ IREC – Întreprinderea de rețele electrice Galați.

⁸ UPDES = uzina de producere și distribuire a energiei în siderurgie.

Ioanovici, fusese destituit după evenimentele de la Slebing, din anul anterior.

- Tovarășe director, zise Marian, avem cădere totală de sistem energetic național. Cel puțin așa se vede de la noi. Ne-au căzut alimentările exterioare, toate, de 110 Kv, de 220 Kv și cel de 400 de Kv. La CET s-a insularizat un generator, un grup⁹ căruia i s-a montat recent dispozitivul de insularizare în caz de avarie în sistem. Schema a funcționat, este extrem de important să avem măcar o sursă de energie în tot sistemul ca să-l putem reporni, fără a solicita ajutor din exteriorul țării. Și mai este ceva extrem de pozitiv pentru noi, Combinatul. Anume, că suflantele funcționează la furnale, adică nu avem prăbușiri de coloane de minereu în baia de fontă, deci nu avem aici nici un pericol major. Este nevoie să păzim acest grup, să-i asigurăm buna funcționare. Că el știe să debiteze doar pe consumatorul care este în insula astfel creată. Cu acest grup vom alimenta circuitele secundare de la următorul grup din centrală și de abia de aici vom da energie în țară, așa cum va dispune SEN. Rog cereți conducerii să ne protejeze, s-ar putea să intrăm sub directiva SEN, imediat ce vor afla că avem o sursă de putere aici, la Galați. Ei trebuie să știe în ce condiții funcționăm noi, aici.

După cinci sau șase minute directorul Stavăr a urcat la dispecerat. După alte zece minute a intrat și directorul general al Combinatului, George Mârzac, de asemenea recent promovat pe scaunul din vârful ierarhiei Combinatului, ca o consecință a Slebingului. La puțină vreme a sosit la fața locului Corneliu Velincov, care avea funcția de director general al Centralei Industriale Galați. Apoi au venit băieții cu stele pe epoleți. Locul devenise neîncăpător de atâția oameni cu epoleți de toate mărimile și culorile. Marian Leonard a avut prezența de spirit să ceară directorului nostru, Sebastian Stavăr, să solicite păstrarea liniștei și neintervenția, deoarece suntem sub comanda dispeceratului energetic național.

⁹ Grup energetic la o centrală electrică = ansamblu alcătuit din generatorul electric cu motorul de acționare și/sau turbina cu gaz sau apă care învârt generatorul electric.

- La câteva minute după ce am închis cu Stan Leon, m-a sunat Pieratos Iorgos, dispecerul șef de la IREG, continuă Ion Nicolae. Ne cunoșteam destul de bine, deși rar mi-a fost dat să lucrez direct cu IREG-ul. Piratul, că așa-i spuneam grecului încă din facultate, mi-a confirmat ieșirea din funcțiune a întregului sistem național.

„- Tovarășe dispecer Ion Nicolae, din acest moment suntem la dispoziția ierarhică a Dispeceratului Teritorial Bacău, care este la rândul lui, sub comanda Dispeceratului Central. Cu grupul insularizat la voi vom proceda la repornirea SEN. Păziți acest grup ca pe o avere de o valoare inestimabilă. Nu porniți nici o instalație din Combinat, trebuie să avem această firavă putere disponibilă numai comenzilor centrale. Te rog să repeți dispoziția!

- Evident că am repetat ordinul, am raportat că am înțeles și mă voi conforma, însă l-am avertizat pe Pieratos că grupul insularizat are unic consumator serviciile interne ale centralei de suflante care alimentează furnalul cu aer comprimat de 6 atm. Insularizarea s-a făcut pentru aceste furnale și compresoare, deoarece dispariția aerului comprimat în furnal duce la prăbușirea coloanei de încărcătură solidă, minereu plus cocs și alte materiale, ceea ce înseamnă înghețarea furnalului pe vecie. Pieratos a confirmat că se știe până la cel mai înalt nivel acest detaliu, să nu fim îngrijorați, noi să urmărim întocmai instrucțiunile.

- Domnule Ion, îi zice Cronicarul, putem să facem o scurtă oprire, să comentăm faptele și comenzile de până acum? Cred că trebuie să facem oarece precizări, să știe tot satul despre ce este vorba.

- Da, de acord. Cu ce să începem? zise specialistul care era cuprins, natural, de febra retrăirii acelor momente.

- A explicat cineva dintre cei prezenți sau din rețeaua de comunicații secretizate pe care îl aveai, de ce anume este atât de importantă această repornire de sistem energetic național, cu sursa proprie de putere? Și al doilea lucru pe care vreau să-l precizați, v-a comunicat cineva din ce cauză a căzut sistemul național? Ce eveniment a dus la un așa lucru grav? A fost un atac special? Sau a fost o gravă eroare umană?

- Până la acel moment au trecut doar câteva minute, cred că mai puțin de un ceas. Din acel moment pe care tocmai vi l-am relatat, noi am devenit piesa centrală a atenției întregii țări. Centralele electrice care foloseau generatoare acționate cu turbine cu aburi au fost ocupate cu procedura de oprire a grupurilor declanșate. Asta înseamnă că aburul sub presiune înaltă, din cazane și din circuitul turbinelor trebuie evacuat în atmosferă. Se numește purjare acest procedeu.

- Știu, tot Galațiul știe și termenul și semnificația lui, deoarece periodic suportăm suta de decibeli care ne torturează urechile câteva ceasuri bune, ori de câte ori CET-ul face vreo oprire de grup. Dar de ce este necesar tot acest zgomot?

- Simplu, grupul generator, turbină sau motor, se învâрте cu viteză foarte mare, nu se poate face o frânare simplă, ceva de genul apăsare pe saboți de frână, deoarece ar zbura paleții turbinei. Fără alte explicații! Deci oprirea se face inerțial, de la sine, de aceea durează așa de mult. Acuma, cele trei grupuri care declanșaseră trebuiau oprite primele și tot ele trebuiau să pornească primele, ca toată puterea disponibilă a CET Galați să fie sursă pentru mai multe centrale din rețea. Fenomenul repornirii a durat ceva, dar în aceeași zi, de 10 mai, la orele 16,30 s-a raportat repornirea SEN! A fost o mare realizare!

- Nu mi-ați răspuns la prima întrebare, totuși!

- Nu, domnule Cronicar, nu ne-a explicat nimeni de ce este nevoie să repornim, urgent, sistemul. Nu puteam primi o asemenea informație cu securității prezenți în sala dispeceratului. Dar este clar, cel puțin acum, că fără energie electrică, nici de o fărâmă măcar, România era extrem de vulnerabilă. Să nu uităm că august 1968 era încă foarte aproape, iar fratele mai mare de la răsărit nu uită niciodată afrontul internațional pe care l-a încasat de la Ceaușescu, în acel an. Fără energie electrică sistemul de comunicații național este aproape de zero! Marele stat major al armatei poate fi pus într-o oarecare dificultate. De asemenea, transporturile pe calea ferată electrificată au devenit imposibile. Industria de război era paralizată, complet. Ce să mai vorbim, cine putea fi conștient de marele pericol la care eram expuși putea să dărdăie de frică.

- Corect, ați pus degetul pe rană! Când ați aflat cum a fost posibil să înregistrăm o asemenea avarie?

- În aceeași zi, pe canalele tăcute tehnicienii energiei românești au expus cauzele acestei avarii și slăbiciunile SEN, au venit apoi cu propuneri din categoria maximei priorități. Avaria s-a produs la Porțile de Fier. Acolo, un separator de linie a făcut nazuri la cuplare, s-a produs o punere la pământ a unei linii de înaltă tensiune, dar șocul de tensiune mărită a dat efect tocmai la Brașov. De ce așa departe? Deoarece acolo, la o stație de conexiuni a SEN exista un punct slab, invizibil de această dată. Acolo, pe acea bară, puterea electrică disponibilă era la limită, erau mulți consumatori cuplați, iar sistemul gâfâia. A fost suficientă o deteriorare a parametrilor energetici și acolo, la Brașov, linia s-a decuplat. În acel loc inelul sistemului energetic național s-a spart, iar de acolo au început decuplările în lanț, ieșirile din funcțiune ale unor grupuri energetice a creat un deficit din ce în ce mai mare de putere pe liniile rămase, astfel că efectul domino a fost iminent.

- Și ce măsuri s-au luat? Ori, mai întâi, ce deficiențe majore s-au constatat?

- S-au tras concluziile cele mai reale și s-au stabilit cele mai potrivite măsuri. A doua oară acest fel de necaz nu se va repeta!

De data aceasta Ion Nicolae a încheiat ca un mare comandant de oști, triumfător în lupta decisivă.

- Sigur că nu se poate repeta? Pe ce vă bazați? am întrebat eu.

- Pe simplul fapt că după zece ani SEN a fost solicitat la maximum și nu s-a întâmplat nimic. Acum a vorbit Mihai Ursu, cel care a fost numit la conducerea UPDES după 1999.

- Țineți minte ce fel de politică energetică națională am avut noi, prin anii 86 – 89? Ce scandaluri repetate se întâmplau din cauza lipsei de resurse de energie electrică? Cifrele de plan de producție erau aberante, centralele electrice noi, puse în funcțiune pe consum de cărbuni inferiori nu au dat rezultate, ba chiar au produs necazuri uriașe. În aceste condiții, sistemul s-a autoprotejat, ca să zic așa. Când puterea absorbită este mai mare decât

puterea disponibilă, căruța gâfâie. Și astfel, urgent, trebuie deconectați consumatori industriali și casnici. Însă efectul imediat este scăderea de frecvență. Noi am ajuns în acei ani de groază la scăderi până la 46 de herți, de la 50 de herți, frecvența nominală. Dar sistemul nu s-a mai deconectat!

- Domnule Ion Nicolae, care a fost finalul acelei zile? L-am întrebat așa, ca să nu ne îndepărtăm spre alte sfere de necazuri tehnice.

- Finalul a fost că pe la prânz am reușit să pornim primul grup de 100 de Mw de la CET Galați. Puterea disponibilă a fost preluată de Dispeceratul regional de la Bacău și într-un timp record toate grupurile din Moldova au intrat în funcțiune. De aici țara s-a recuperat rapid. Repet, la 16,30, deci după opt ore și 22 de minute s-a înlăturat o avarie uriașă. Dar nimeni nu a pomenit de Galați, de norocul chior că a existat un om care a lansat o idee superinteligentă și a avut tăria să o pună în aplicare, fiind și plasat pe o treaptă de decizie adecvată.

- Te referi la Corneliu Velincov? Directorul general al Combinatului? Întrebă Mihai Ursu.

- Sigur, despre el este vorba, odihnească-se în pace! Mă bucur că cei care l-au cunoscut vor putea afla și din această *Cronică* ce fel de om a fost Corneliu Velincov și cum și-a dedicat viața Combinatului

- Dar dumneata și Leon Stan, cei doi care ați muncit din greu la repornire, ați primit vreo recompensă?

- Da, sigur, zise Ion Nicolae. Mie mi-a crescut inima ca un balon în momentul în care s-a pornit primul grup de 100 de Mw și l-am plasat pe barele sistemului. Atunci directorul Stavăr a decretat că „*acum putem pleca, oamenii buni, să ne vedem de treabă!*” Recompensa a fost replica directorului general, George Mârzac:

„- Bine, Sebastian, dar îl lași pe omul acesta singur, aici?” Se referea la mine, evident. Iar Stavăr i-a zis:

„- El singur a ținut Combinatul în mână, tot singur îl pune la loc. E un meseriaș, altul mai bun ca el nu avem acum, la dispoziție!”

- Hai că exagerezi, nea Nicolae, zise Mihai Ursu, invidios, bătându-l totuși, prietenește pe umăr.

Așa am încheiat două ceasuri ascultând o poveste cu suspans, ce-i drept numai tehnic, fără pistoale și cai morți ca în filmele cu pistolari americani. Apropo, știți că și americanii au avut o asemenea deconectare totală de sistem energetic? S-a întâmplat joi, 14 august 2003. Pagubele au fost uriașe. Experții din sistemul energetic american au solicitat 56 de miliarde de dolari pentru modernizarea rețelelor de distribuție astfel încât asemenea dezastre să fie evitate! La noi nu s-au înregistrat pagube materiale, nici umane. Doar pierdere de producție!

Capitolul 7

Anul 1974

Ce are deosebit acest an încât merită să rămână în amintire ca o perioadă distinctă?

Este un an deosebit, marcat de două accidente tehnice grave, care s-au lăsat cu victime umane. Ar fi trebuit ca întreaga platformă să poarte doliu, nu numai pentru oamenii al căror parcurs a luat sfârșit în această viață pe pământ, ci și pentru neglijență, pentru tolerarea erorilor umane care au consecințe extrem de dureroase.

La câteva zile după întâlnirea cu inginerul Ion Nicolae, a cărui poveste am consemnat-o mai sus, l-am întâlnit pe Ștefan Prică pe faleză Dunării, făcându-și parcursul matinal, la o oră când răcoarea încă face ca viața să fie frumoasă, plăcută, mai înainte ca vîpia acestei epoci, a încălzirii globale, să ne alunge la adăpostul camerelor cu perdelele trase și cu instalațiile de climatizare pornite. Mergea agale, cu umbrela strînsă sub brațul stîng, iar în mîna dreaptă cu sacoșă cu daruri pentru prietenii lui, maidanezii Falezei. Era senin, dezinvolt, ca și cum nimic dramatic nu s-ar fi întîmplat cu doar puțin timp în urmă. Octogenarul acesta ce este dotat de la natură cu un fizic vîguros și o memorie prodigioasă, parcurge promenada falezei din dreptul bisericii Precista pînă la Trecere Bac, în pas lejer, cu destul de multe opriri pentru a schimba o vorbă, două, cu numeroasele cunoștințe pe care le întîlnește, făcând și aceștia la fel, plimbarea de sănătate. Cu un ochi la ceas, Ștefan Prică lasă mersul să fie lejer ori mai alert, după cum minutele se scurg mai încet sau mai repede spre ora opt, când autobuzul 16 pleacă din stația de la Bac spre Piața Centrală a orașului. Că doar atît are voie să-și supună trupul la efort, doar doi kilometri. Revenirea acasă, la apartamentul din Mazepa ori la locuința Crinei, fiica mezină, se face cu mașina de traseu, așezat

pe un scaun la geam, singur, ori cu un însoțitor de ocazie cu care continuă dialogul sau monologul început pe drumul de plimbare.

Ștefan Prică poartă sub brațul stâng umbrela sa neagră, strânsă, dar neintrodusă în etui, iar în mâna dreaptă are o sacoșă din care scoate, din când în când și din loc în loc, câte un pachetel cu kaiser tăiat felii subțiri și le oferă, generos, câinilor care îi ies în cale, fluturând din codițe, cu prietenie, pentru a-și primi hrana cea de toate zilele. Grozavi acești câini! Îl simt pe omul-prieten de la distanță, îi ies în cale la locul stabilit și așteaptă să fie serviți. Nu se grăbesc, doar își arată prietenia în stilul lor, specific, dând din codițe și mișcându-și capetele, din gât, într-un mod destul de greu de definit în cuvinte. După ce-și primesc porția, îl mai însoțesc câțiva pași, apoi se retrag sub copaci, în iarba răcoroasă și mătăsoasă, la lenevit.

Domnul Prică m-a luat cu binișorul azi și m-a determinat să mă întorc din drum. Să-l însoțesc până la mașina de piață, chiar dacă mi-am făcut plinul cu kilometri planificați.

- Domnule, de mulțisor n-am mai parcurs împreună acest drum de plăcută recreere, ce-ar fi să facem câțiva pași împreună, că azi sunt la prima ieșire pe traseu, neînsoțit, după trânta pe care am tras-o în urmă cu o lună, pe scările casei fiicei mele, Crina. Simt nevoia să am alături un tânăr mai viguros decât mine, care să-mi insufle siguranță la drum.

- Dar ce s-a întâmplat, mai precis? am zis eu, curios să-i aflu aventura și, mai ales, să înțeleg cât de periculoasă a fost acea cădere la pământ. Că pentru vârstnici orice cădere poate avea consecințe neplăcute, de un grad mai scăzut sau de mai mare gravitate. Nu-i de glumă, o cădere poate fi numai dureroasă, adică cu mici contuzii ori mai rea, cu frângeri de oase și chiar zdruncinături serioase, care pot afecta organele interne, vitale. Sper să nu fi fost așa ceva, în cazul dragului meu povestitor de multe evenimente istorice, trăite direct și nemijlocit.

- Păi, am căzut pe niște trepte, nu multe, doar trei sau patru, cu un total de circa trei sferturi de metru diferență de nivel, dar am căzut ca un butuc, pe spate și puțin pe umărul stâng. Norocul meu a fost că nu m-am lovit la cap. Dar după ce am ajuns la pământ, pe spate, am rămas nemișcat, nedumerindu-mă cum a

fost posibil să fac această greșeală și apoi, încercând să-mi examinez trupul, dacă este întreg sau... Și cum stăteam așa, pe spate, fiică-mea Crina – care asistase neputincioasă la spectacolul pe care i l-am oferit – speriată rău, s-a aplecat spre mine și, cu glasul găuit, abia a apucat să șoptească: „Tată, trăiești?”

„- *Sigur că trăiesc!*” Am strigat aceste cuvinte, ele mi-au sunat în urechea mea internă, ca un triumf asupra dezastrului, adică „*nu am murit, asta e!*” Pe de altă parte, am strigat ca să se convingă că un glas așa de puternic nu poate ieși dintr-un trup accidentat. M-a ajutat să mă ridic, m-a pipăit pe spate, pe ceafă, pe brațe, cam peste tot pe unde luasem contact cu betonul. Căderea mea a avut ceva aparte: strict matematic, m-am rotit ca minutarul ceasului. Tălpile au rămas fixe, în contact cu solul, iar trupul întins, drept, s-a rotit pe un arc de cerc de 100 sau poate 111 grade. Nu am fluturat mâinile căutând să mă agăț de ceva. Pur și simplu m-am rotit ca să cad. Nu-mi explic fenomenul. Probabil că împietrisem, devenisem un butuc înainte de a conștientiza prăbușirea.

După ce m-a dus în casă, Crina m-a silit să mă culc pe canapeaua din hol, mi-a cerut cu glas autoritar să mă relaxez și apoi să încerc să-mi simt trupul, să descopăr cam pe unde s-ar localiza o contuzie, o durere. Cum eu am dat răspunsuri neconvingătoare – cum este posibil să nu te doară nimic, tată, doar eu am văzut în ce fel ai căzut, ca un trunchi de copac! – Crina a decis că trebuie să mă ducă la... păi nici ea nu știa unde anume. Așa că a chemat Salvarea. Mașina a venit repede, după 7 sau 8 minute. Eu stăteam tot întins, Crina m-a arătat cu degetul și a exclamat, către paramedici: „Omul acesta este tatăl meu, are 85 de ani și l-am văzut cum a căzut, uite-așa (și a descris mișcarea de rotație cu brațul) iar acum, după o jumătate de oră, zice că nu-l doare nimic! Eu nu-l cred, poate că s-a lovit la cap și i s-a tulburat centrul durerii, din creier. Examinați-l, vă rog! Eu cred că lipsa durerii este o boală gravă!”

Apoi au urmat deplasările la medici, aici la Galați, apoi la clinici din București. Și iată, după o lună de la accident, mulțumind Bunului Dumnezeu că m-a lăsat în viață, mă aflu aici, ca să-ți mai dau ceva de lucru, pentru *Cronici*...

- Mă bucur sincer că ați scăpat cu bine, cred că Bunul ne-a îngăduit pe amândoi, încă o vreme, să lucrăm la *Cronici*. Că toată această veste minunată, a însănătoșirii dumneavoastră, are ceva de domeniul miracolelor, nu foarte mari, dar extrem de luminoase și de plăcute! Până la urmă, ce a fost? A avut dreptate Crina? V-a fost afectat centrul nervos din cap, al recepției durerii?

- Nu, Doamne ferește! Acuma, revenind la bunele noastre intenții creative, m-am gândit ce crâmpei de viață să mai aduc pe răbojul amintirilor, care să fie nu numai spectaculos ci să rămână ca pildă bună de comentat și de tras învățăminte pentru cine are urechi de ascultat, respectiv ochi pentru citit și minte pentru discernământ. Și m-am gândit că anul 1974 poartă în el două evenimente neplăcute, la fel de cutremurătoare pentru trup și minte ca acest banal accident trăit de mine, recent. Dar ce diferență este între ele... Anii care au trecut peste mine m-au făcut să percep cu mai multă înțelepciune mesajele pe care le primim în viață! Păcat că este dificil să redai cu mai multă profunzime aceste mesaje, ca să fie de învățătură pentru cei tineri care merg pe același drum pe care l-am parcurs și noi.

- Iată un gând frumos! a zis Cronicarul atins la sentiment de această dezvăluire atât de simplă ca exprimare, și clară, dar atât de profundă.

- Dar hai să-ți povestesc, trebuie să mergem, că eu am acest ritm de mers admis de doctorii care m-au consultat și ora mașinii de piață se apropie, nu vreau să pierdem cursa de la ora opt.

Faptul că nu a dezvăluit ce diagnostic i-au pus medicii m-a tulburat puțin. Ce ascunde, de fapt, acest om? O fi un extraterestru care s-a corporalizat într-un înveliș de pământean și nu are sensibilitatea noastră? Haida-de! Sunt curios să știu, dar să-l las să vorbească, poate o să-mi explice prin comparație...

- Primul incident s-a produs la furnalul nr. 3, începutu Ștefan să-și depene amintirile. Acesta era în faza finală de construcție, termenul de dare în funcțiune fiind foarte aproape, în acea primăvară din anul 1974. Cred că tăierea panglicii era programată să se facă în cinstea zilei de 1 Mai, Ziua Muncii. Se trăgea tare la toate componentele furnalului. În ziua fatidică

accidentul s-a produs la ora când oamenii servesc o gustare, un pachetel cu mâncare adusă de acasă. În apropierea cauperului nr. 4 se aflau zidarii șamotori ai maistrului Portase, de la antrepriza furnale. Explozia a fost năucitoare, au murit 15 oameni, din care 12 șamotori și 3 militari în termen, care fuseseră repartizați să ajute echipa. S-a spus că a avut loc o explozie din cauza unei acumulări de gaze. O cauză tehnică corect diagnosticată, dar incompletă. Pentru că în acea construcție nu existau gaze inflamabile, operațiunile de zidire a grătarelor au fost deja finalizate. Altceva a fost în neregulă. Proiectantul a greșit o fază tehnologică: efectuarea probei de presiune. Această probă este esențială pentru ca recipientul – pentru că cilindrul cauperului este tot un recipient, chiar dacă de mari dimensiuni! – să primească autorizare ISCIR, adică un buletin care garantează că obiectul este verificat și este sigur în exploatare.

- Dar ce este acest cauper și cum a fost posibil ca procedeul probei de presiune să degenereze într-o explozie ucigătoare? Întreabă Cronicarul. Despre caupere știa el ceva, strictul necesar ca informație tehnică pentru cineva care are o funcție de conducere pe platformă, dar nu lucrează în această zonă.

- Cauperul este un schimbător de căldură, de tip regenerativ. Așa este definit, așa îl poți găsi în dicționare. Adică miezul cauperului, executat ca un veritabil grătar din material refractar este încălzit, mai întâi, cu gaz metan amestecat cu gaze recuperate din furnal, cu temperaturi în jur de 1500 grade Celsius. Apoi grătarul este răcit cu aer uscat, comprimat la șase atmosfere. Se spune că grătarul este răcit, de fapt căldura înmagazinată în miez în prima parte a procesului este cedată aerului comprimat provenit de la centrala de suflante – secție condusă în acel an de inginerul Dumitru Nicolae, care avea să fie, peste ani, director general al Combinatului și apoi primar al Galațiului timp de trei mandate! Aerul comprimat, încins până la 1200 de grade Celsius sau poate chiar mai mult, este insuflat în furnal pentru a întreține arderea cocsului din încărcătura de minereu și a gazului metan, producând topirea minereului de fier. Iar acest aer cald, comprimat, care iese din caupere, mai are și rolul de a menține sus

încărcătura solidă de minereu, cocs și calcar, deasupra creuzetului în care se colectează fonta topită ce curge precum apa dintr-un bulgăre de zăpadă. Cauperul este un cilindru înalt, cu un înveliș metalic din tablă groasă, având vârful închis cu o emisferă. În interior, cilindrul este izolat cu cărămizi refractare înzidite de jos până sus, la cupolă, iar miezul acestui cilindru se numește grătar refractar, o construcție ciudată cu multe canale pe unde circulă agentul de încălzire în prima fază, apoi aerul pentru însuflare în furnal.

Ancheta exploziei care a cauzat moartea a cincisprezece oameni a relevat faptul că proba de presiune a cauperului s-a făcut după înzidire. Cum era indicat în proiect să se facă corect? Înainte de înzidire sau după, cu întreaga masă de refractare pusă la locul ei? Eu nu mai țin minte ce a descoperit ancheta judiciară. Cert este că proba în sine urmărea etanșeitatea și rezistența blindajului celui cilindru. Nu se referea în nici un fel la cărămida refractară. În teorie, procedura trebuie să se facă cu un lichid, dacă este posibil, asigurându-se o presiune de 1,5 ori valoarea nominală a fluidului ce va tranzita acest corp. Dacă nu se poate face proba de presiune cu un lichid, atunci se poate folosi un gaz, dar presiunea de probă va fi de 1,1 ori presiunea nominală. Ca și la celelalte caupere, s-a făcut proba cu aer comprimat, pentru siguranță deplină s-a indicat ca presiunea de probă să fie de 1,5 ori presiunea nominală, apreciindu-se că astfel se verifică pe deplin acest obiect care va funcționa în condiții mai grele, la temperatură înaltă. Deci s-a început procedeul cu însuflarea de aer comprimat din sursa suflante, urmând să se ajungă în final la 3 atmosfere. Muncitorii toți, adică doisprezece oameni plus trei militari în termen care lucrau cu ei, s-au retras la masă în baraca pe care o aveau alături de grupul cauperelor. În timpul probei o imperfecțiune la o sudură de îmbinare a virolelor a determinat apariția fisurii, începutul ruperii blindajului. Forța cu care capacul detașat prin explozie a fost impresionantă. S-a făcut un calcul simplu și s-a determinat astfel puterea celui suflu exploziv. Poate că nimic nu s-ar fi întâmplat dacă în interiorul cilindrului nu ar fi existat grătarul din cărămida refractară. Această masă de circa 3,6 mii tone de cărămidă a fost ejectată de presiunea acumulată în cilindru. Și a

căzut peste baraca cu pricina... Faptul că regula nu a fost respectată aici s-a motivat prin aceea că toate celelalte caupere au rezistat probei, nu s-a întâmplat nimic la ele. Să fi fost la mijloc clasică invocare a prostiei și indolenței „merge și așa”, tipică unor categorii de oameni din multe medii socioprofesionale? Ștefan Prică nu a insistat pe ce a urmat după dezastru. El a insistat pe nevoia de a se respecta cu strictete procedurile specifice oricăror lucrări care vizează eliminarea pericolelor ce poate plana asupra oamenilor ce vor munci în zona respectivă. Integral, adică până la cel mai mic amănunt, cu rigoare prusacă...

Interlocutorul meu a rămas puțin pe gânduri, apoi a dat ultima lămurire:

- Acest accident colectiv grav, având la bază o cauză stupidă, adică o banală greșeală umană, relevă atât necunoașterea profundă a tuturor pericolelor pe care le presupune un eșec al probei cât și superficialitatea de care au dat dovadă responsabilii angrenați pe toate fazele acelui proces de muncă. De aceea națiunea germană este atât de riguroasă cu proceduri atât de amănunțit prinse în foile de manevră încât, adeseori, pentru un cadru tehnic aceste măsuri apar ca exagerări stupide. Important este că aceste exagerări împiedică producerea de greșeli involuntare, din prostie mai precis spus.

- Dar ce legătură ar putea exista între accidentul dumneavoastră și acea explozie cu 15 victime? am întrebat eu, nepricepând până unde merge gândirea profundă a unui om care, toată viața lui, a trebuit să aibă grija respectării tuturor componentelor, până la cel mai mic amănunt, nu numai a procesului principal de muncă ci și a regulilor de securitate a muncii fiecărei vieți care i-a fost dată în responsabilitate prin ierarhia funcției.

- Simplu, dacă instinctul militar prusac m-ar fi caracterizat, atunci mai întâi aș fi făcut o răsucire pe călcâi, întorcându-mă cu fața spre direcția de mers, și doar după asta aș fi pus piciorul pe treapta următoare. Nefiind prusac nici măcar un biet procent, am călcat cu spatele pe treapta inferioară, nu mă așteptam ca sub acest pas să fie un gol, iar atunci când piciorul n-a întâlnit un suport solid pe care să se așeze, m-am derutat și

rezultatul a fost acesta. Vezi, tinere, de ce este bine să faci toate, în viață, la timpul lor? Uite, de exemplu, eu nu am priceput de ce noi, românii, am renunțat la serviciul militar obligatoriu. În locul armatei disciplinate, a întregului popor, am recurs la trupe de profesioniști. Din cele mai vechi timpuri la noi, la români, maturizarea unui om se socotea împlinită numai după ce termina milităria. Fără acest stagiul, tânărul respectiv era privit cu suspiciune, inclusiv de fata cu care urma să se căsătorească.

- Am priceput deplin, am zis eu și am continuat: iar al doilea eveniment din 1974, care ar fi acela?

- Ți-l voi spune, dar o iau puțin pe ocolite. În 1973, prin vară, prin decret prezidențial, în toată țara s-a luat măsura reorganizării responsabilităților ierarhice în întreaga economie. Cu alte cuvinte, s-a adoptat o lege a organizării științifice a muncii. La voi, în Combinat, numărul de posturi de conducere s-a multiplicat. O fi fost bine, o fi fost rău, nu am de unde să știu. Cert este că mult tineret a avut acces mai rapid la niște posturi de conducere, mai bine remunerate. La noi, la constructor, cineva a gândit anapoda și a complicat aiurea lucrurile. Iată, eu eram în acea vreme director de grup electrotehnic, aveam șantierele de montori de echipamente electrice și aveam și o grupă de ingineri reglari, pentru puneri în funcțiune. Conducerea ICMRSG-ului de pe atunci i s-a impus să desființeze posturile de ingineri șefi coordonatori ai lucrărilor de puneri în funcțiune, pe obiective. Responsabilitățile acestora au fost transferate directorilor de grupuri de șantiere. Șefilor mei li s-a părut că nu am sarcini destule, că nu am încărcare suficientă cu responsabilități pentru a fi director. Deci, lui Ștefan Prică i se cuvine să-i mai dăm niște sarcini. Și m-am trezit cu niște nominalizări de responsabilități de îmi stătea mintea în loc. Cert este că stăteam multe ore peste program ca să pot înțelege ce am de făcut și să-mi creionez niște planuri de muncă.

- Bine, statul la muncă peste orele de program era o caracteristică sine qua non a funcției de director. Și era rău? a întrebat Cronicarul, tachinându-și interlocutorul cu o mică răutate sugerată cu dezinvoltură.

- Așa-i, cum se spunea pe atunci prin gura poporului cel înțelept: „*Vrei nu vrei, bei Grigore aghiasmă!*” Deci eram la

birou, cred că era toamna, pe la sfârșit de octombrie, orele se apropiau de 22,00 și oboseala acumulată începea să-și spună cuvântul. Mă pregăteam să mă retrag, îmi așezam hârtiile la loc când, deodată, o lumină puternică a inundat biroul și un vuiet surd, nu însă puternic, s-a auzit pentru scurt timp. Apoi, dinspre magistrala est – vest a Combinatului s-a auzit tropot de picioare, ca și cum toți oamenii de pe stradă ar fi luat-o la goană. Am privit pe geam și, da, toți oamenii de afară alergau, spre poarta est, din răspuțeri. Nu înțelegeam ce strigau ei, așa că am ieșit la dispeceratul întreprinderii și am întrebat dacă se știe ce s-a întâmplat. „*Se pare că s-a produs o explozie, în zona fabricii de oxigen numărul 1. Oamenii aleargă strigând că va exploda totul, din cauza acestei fabrici!*”

- Vă venea să credeți că acea alarmă era adevărată? Adică, dumneavoastră, ca inginer responsabil cu reglarea tuturor instalațiilor din Combinat, aveți știre că fabrica de oxigen constituia un pericol atât de mare? O bombă cu o forță colosală în inima ansamblului de uzine și secții pentru ridicarea cărora s-a cheltuit o avere uriașă? Cronicarul voia să afle cum reacționează la pericol un om inteligent, care deține un imens bagaj de informații tehnice. Îl cuprinde panica, instantaneu, ori reacționează punându-și întrebări?

- Nu aveam nici un fel de informații despre utilajele de la această fabrică, răspunse Ștefan Prică și nici nu cunoșteam principiile de extragere a oxigenului din aerul înconjurător, deoarece această fabrică a fost montată și pusă în funcțiune de șantierul TMUCB, un șantier care lucra frecvent cu armata! Dar nu puteam accepta o asemenea catastrofă! Firea mea mă obliga să aflu dacă este adevărat zvonul acesta și ce s-a întâmplat, dacă sunt soluții de evitare a pericolului. În mintea mea nu încăpea ideea existenței acestui pericol uriaș, în chiar mijlocul platformei industriale.

Ștefan a tăcut o clipă. Parcă se vedea pe sine în acea clipă, unul dintre multele momente cu tensiune mare din toată viața lui, stând și scormonind în calculatorul uriaș care este creierul uman, dacă există stocat acolo vreun argument care să-l determine să facă un pas, un gest, să spună un cuvânt. Apoi a continuat:

- Nu am înțeles care ar fi fost motivul ca tot ce ne înconjoară să explodeze, așa că m-am uitat la dispecerii de serviciu, i-am văzut că sunt speriați și ei, le-am spus să stea calmi că eu mă voi duce să văd ce se întâmplă. Că nu cred că se poate întâmpla o asemenea explozie devastatoare, nu are nici o logică. Am plecat cu șoferul de serviciu de la dispecerat, am ieșit pe străduțele din spatele gardului fabricii de oxigen. Într-adevăr, pe o porțiune de vreo cinci metri gardul era răsturnat și în curtea fabricii se vedeau mici focare de foc, ardea iarba uscată, însă nu cu flacără mare. Nu am observat, întuneric fiind, adevăratul dezastru: conducta mare, de 300 mm care era retezată mai încolo, arsă, etalând o ruptură neregulată. Am făcut înconjurul perimetrului, n-am văzut nimic suspect, așa că am ieșit pe șoseaua magistrală. Am trecut prin fața porții de intrare la fabrica de oxigen, poarta era încuiată, nu era nimeni prin preajmă. Ne-am continuat drumul spre anexa turn a Combinatului, acolo la parter era dispeceratul tehnic de producție, mi-am zis că oamenii aceia știu ceva mai multe să spună. Când am intrat în sală, unul dintre dispecerii mai tineri tocmai răspundea la telefonul operativ: „Tovarășe prim secretar, tocmai a intrat pe ușă tovarășul Prică, de la ICMSG, vi-l dau să vorbiți, dânsul știe mai multe să vă spună!” Am luat instinctiv telefonul în mână, la capătul celălalt era Constantin Dăscălescu, primul secretar al comitetului județean de partid, care se interesa ce s-a întâmplat, că dinspre Combinat s-a văzut o flacără uriașă și apoi o stare de panică a sosit peste oraș. „Ce se întâmplă, tovarășe Prică?” „Nu știu să vă spun, tovarășe Prim, am intrat în curtea din spate a fabricii de oxigen, printr-un gard dărâmat. Nu am văzut vreun dezastru, doar câteva smocuri de iarbă uscată care mai ardeau cu pâlpâiri mici, gata să se stingă de la sine. Cred că directorii Combinatului trebuie să fie acolo, cred că ei știu mai multe. O să-i caut și o să le cer să vă raporteze urgent!” Cu asta am închis, cei din dispecerat nu știau nimic, decât că Oțelăria nr. 1 nu are alimentare cu oxigen. Nu-ți mai spun cum am ajuns în interiorul fabricii, că nici eu nu-mi mai amintesc. Revăd doar imaginea cu Corneliu Velincov, directorul general al Combinatului. Am aflat că la ora aceea trebuia să se efectueze o manevră periculoasă, o închidere de baipas și o deschidere de vană

principală. Că peste zi se făcuseră niște lucrări de reparații, chiar suduri pe conducta ce alimenta Oțelăria nr. 1 cu oxigen. Că s-a făcut verificarea de rigoare, cu aer comprimat ca nu cumva să fi rămas ceva grunji de sudură, liberi, în interiorul magistralei ce duce oxigenul la obiectiv. Că aceste biluțe de oțel dacă sunt antrenate de jetul de gaz sub presiune, provoacă scânteii ce pot aprinde oxigenul.

Deci manevra de admisie a oxigenului cu presiunea de 16 atmosfere în conducta magistrală trebuia să se facă, conform normei de lucru, prin deschiderea unei vane de baipas de 10 mm diametrul și să se aștepte umplerea întregii rețele cu oxigen la această presiune nominală. Abia apoi urma să se facă manevra de închidere a baipasului și de deschidere a vanei principale, cu diametrul de 300 de milimetri, printr-o manevră foarte bine sincronizată, cu doi oameni puternici din punct de vedere fizic deoarece acești *robineți* industriali sunt destul de mari și greu de manevrat. Sincronizarea trebuie să fie perfectă, adică ambele robinete se manevrează deodată, dar cu arce de cerc egale și în sensuri opuse. Robinetul de pe baipas se închide, iar robinetul principal se deschide. Această procedură nu a fost respectată deoarece umplerea rețelei cu oxigen de 16 atmosfere, prin vana mică de 10 mm ar fi durat cel puțin 8 ore, timp care nu s-a acordat pentru acea reparație. Așa că s-a trecut la deschiderea directă a vanei mari, de 300 de mm. La manevră au pus mâinile doi oameni deoarece vana era foarte bine strânsă. Când vana s-a deschis doar cu o mică fantă s-a produs dezastrul: temperatura corpului vanei a crescut brusc, apoi corpul din oțel s-a topit, oxigenul cu mare presiune a țâșnit cu flacără și a ars tot, oameni și conductă, pe o porțiune de circa 15 metri lungime.

Ce se întâmplase? Expertiza tehnică a scos la iveală o greșeală de proiectare și una de disciplină a muncii. În circuitele de oxigen se foloseau două tipuri de armături¹⁰: din bronz, după legislația engleză și din oțel inoxidabil, după cea germană. Corect ar fi fost ca armăturile să fie din bronz, că acest metal ar fi rezistat

¹⁰ Armături = totalitatea pieselor metalice din interiorul unei instalații montate pe o țevă sau sisteme de țevi. (Dex)

mai bine la temperatură și nu ar fi devenit sursă de foc. Dar erau scumpe, în valută. Armăturile din oțel, mai ieftine, au fost adoptate pentru fabrica noastră. Din această cauză proiectantul extern a prevăzut manevra cu baipas, pentru a nu crea condiții propice de accident.

- Nu am înțeles nimic până aici, zise Cronicarul. Cine mă va lămuri astfel încât să înțeleagă și profanii?

Cronicarul nu a primit explicațiile tehnice corecte atunci, la acea oră matinală.

- Nu știu, nu-mi aduc aminte, poate că la data aceea am aflat adevărul și l-am înțeles. Acum nu-mi aduc aminte și nici nu vreau să caut o lămurire, ca să nu induc în eroare. Mai bine așteptăm lămuriri de la Mihai Ursu, cel care este specialist în astfel de probleme de robineți industriali.

- Eu, zise Ursu Mihai, când ne-am întâlnit la următoarea revedere programată, vă pot lămuri deoarece cunosc foarte bine problema. După această avarie gravă toți termotehnicienii din Combinat am fost reinstruiți și verificați foarte sever, am dat și teste teoretice și practice astfel încât să nu mai repetăm greșeala aceea. Deci, zise el, Ursul, în spatele vanei de 300 presiunea pe conducta goală era de zero atmosfere. La fel și în spatele vanei de baipas, de 10, care nu a fost folosită. La manevra de forță făcută de doi bărbați puternici, când vana de 300 s-a deschis cu o mică fantă, pe acolo a țâșnit oxigenul cu mare presiune. Local temperatura a crescut brusc, fiind vorba de o frecare puternică. Oțelul din armăturile vanei s-a topit și acolo exista oxigen, că oțelul este un aliaj cu conținut de oxigen de circa 3% în masa totală sau chiar mai puțin. Și jetul de oxigen a luat foc, apoi dezastrul a evoluat accelerat, în fracțiuni de secundă totul s-a consumat. Conducta magistrală a luat foc și țeava s-a topit pe toată lungimea care apucase să se umple cu oxigen de la acel început de deschidere. Aceasta a fost prima greșală, vinovat fiind sistemul pus pe economisirea valutei, fără un anume discernământ. A doua greșală fatală a fost încălcarea obligației de a umple mai întâi rețeaua de conducte cu oxigen, prin vana mică, de baipas, procedeu care nu prezenta pericol de incendiu. Nu s-a acordat răgazul ca rețeaua să-și facă umplerea la 16 atmosfere. Timpul

cerut de norma tehnologică specială în cazul acestei fabrici de oxigen, de 8 ore, era enorm de lung și neproductiv. Iar specialiștii fabricii de oxigen nu au protestat, nu au dat explicații convingătoare astfel ca decidentul, adică tehnologul, să fie în deplină cunoaștere a problemelor speciale.

Mihai Ursu tăcu. La fel a tăcut și Ștefan Prică, om trecut prin ciur și dârmon, copleșit de aceste amintiri apăsătoare. Ce se mai putea spune în plus? Nimic. Doar un gând pios și o rugăciune de iertare de păcate.

- De ce, oare, domnule Prică, de ce aceste evenimente le-am aflat de la dumneavoastră și nu de la oamenii Combinatului? Că doar vrem să scriem *Cronicile Combinatului*, nu ale ICMSG-ului!

- Dumneata crezi că acest Combinat înseamnă ceva fără constructor? Noi și proiectanții am plămădit fiecare uzină, secție, fiecare agregat, fiecare mașină. Din mâinile noastre a ieșit totul, noi suntem creatorii. Că beneficiarul se numește Combinat, asta este altceva. Dar în toate aceste ferotении, cum le spuneți voi, oamenii de litere și de artă, în general, este inclusă o parte din sufletele noastre. Noi am împlânzit prima dată toți caii putere, apoi tot noi am pus hăturile în mâinile tehnologilor și le-am urât să stăpânească totul, sănătoși!

Nu era nici o undă de îngâmfare în vocea acestui om. Un demiurg, ar spune un literat adevărat. Trec mai departe și închei cu un mic adendum din partea mea:

- În seara cu pricina eu eram în tramvai, pe viaduct, veneam la schimbul de noapte. Eram inginer de schimb la LBC, laminorul de benzi la cal. Mă afluam în vagonul principal, prinsesem un loc pe scaun, pe rândul din dreapta, spre nord. Când a izbucnit acea coloană de foc vatmanul a frânat brusc, tramvaiul s-a oprit, iar el, trăgând ușa cabinei, a strigat cuprins de teroare: „Ce înseamnă focul acesta? Știe cineva?” „Da, a explodat ceva la fabrica de oxigen. Pericolul este foarte mare. Dacă explodează rezervoarele cu stocajul de oxigen lichid, până la Tulcea nu rămâne nimic nears. Singura scăpare este să ne adăpostim sub viaduct, cât mai aproape de malul dinspre Combinat, ca focul să treacă pe deasupra noastră.”

Cel care a dat explicația pericolului iminent a fost primul care a forțat ușa tramvaiului. Probabil că acel om lucra acolo, la fabrica de oxigen și știa la ce fel de pericol putem fi expuși. Ne-am bulucit cu toții spre ieșire și am luat-o la goană spre Combinat. Noi eram al doilea sau al treilea tramvai, din șirul celor ce aduceau schimbul la munca de noapte. Unii alergau spre oraș, le-am strigat să fugă sub viaduct și coloana speriaților a crescut în mărime. Am ajuns la capătul balustradei, eu m-am oprit să-mi trag sufletul, eram un fumător înrăit pe atunci. Nu m-am aventurat să cobor în râpă; era toamnă, plouase de curând și terenul putea să fie noroios. Mi-a venit ideea să aștept să treacă, dinspre oraș, mașinile pompierilor. Nici o sirenă nu a sunat timp de o jumătate de oră. Apoi a trecut dinspre Combinat un ARO, un nenea cu un megafon striga că nu este nici un pericol, să ne întoarcem la muncă.

- Focul se putea extinde inclusiv spre interiorul fabricii de oxigen și a rezervorului cu oxigen lichid. Atunci dezastrul ar fi fost imens. Dar a fost prezent acolo un muncitor destoinic care, sesizând pericolul, cu forță sporită a manevrat vana spre fabrică. Acest incident a avut ca urmare oprirea Oțelăriei doar până la refacerea conductei de alimentare cu oxigen și înlocuirea vanelor arse. Însă mai știe cineva cum îl cheamă pe omul care a salvat fabrica? El este eroul anonim, modest, care n-a făcut nici un pas înainte ca să ceară recompensă. Cred că nici nu știe, acum ca și atunci, ce echivalent valoric are gestul său, spuse George Mârzac.

Dar veni din urmă expertul Mihai Ursu și ne aduse la ascultare pe toți:

- Domnilor, să vă între bine în cap, la toți, că oxigenul nu face explozie! Ceea ce face dezastru, din cele arătate în poze, este substanța explozivă ce rezultă din combinația chimică a unsoarelor cu oxigenul și azotul din aer. Dacă o butelie se varsă ori rămâne ventilul deschis, atunci oxigenul care se scurge doar se evaporă rapid. Oxigenul întreține arderea, de ars nu arde el, singur! E clar? Încă o dată, este clar? Și nu mai băgați frica în oameni, stârnind panică degeaba!

- Și mai țineți minte un lucru, de fapt cel mai important: că degeaba faci legi bune dacă nu elaborezi norme de aplicare corecte și cuprinzătoare. Și tot degeaba este dacă nu respecti aceste norme

și îl iei pe „lasă că merge și așa”, că vei plăti cu viața până la urmă!

Iar eu, Cronicarul, i-am venit în ajutor, cugetând în gura mare: „Bine a zis marele Eminescu, în a sa *Glossă*, că „multe trec pe dinainte...” Iar Prică Ștefan, la cei 86 de ani, îmi luă vorba din gură și continuă ca un elev silitor ce și-a învățat lecția pentru ziua curentă:

*Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece ...*

Capitolul 8

Să mai vorbim și de cele sfinte

Îmi zice Mihai Chiculiță la următoarea noastră întâlnire cu o undă de reproș:

- De ce, domnule, Prică Ștefan cu poveștile lui de constructor ocupă așa un loc important în aceste *Cronici*? Că doar vrei să scrii un letopiseț al Combinatului, nu al ICMSG-ului. Sigur, i-am răspuns eu, scriu cronici despre oameni și fapte din Combinat, dar omul Prică are un loc așa de important pentru că el a fost mereu prezent la toate evenimentele mai mult sau mai puțin importante care s-au înșirat de-a lungul timpului. Iar acum, scoțând din memorie acele imagini din trecut, constat că ele au fost excelent stocate, cu belșug de amănunte care dau farmec povestirii, la fel cum sarea și piperul sau cimbrul, leușteanul și pătrunjelul și alte minuni din Marea Creație a lui Dumnezeu dau gust excelent ciorbelor și borșurilor noastre, moldovenești. Dar vom da Cezarului doar ce i se cuvine numai lui, va veni curând și vremea altor personalități ale Platformei să-și facă loc în cronologie. Răbdare, dragi cititori, răbdare!

Îi zic lui Ștefan Prică cu primul prilej, la o întâlnire la plimbarea de dimineață pe faleza Dunării:

- Domnule director general, îmi aduc aminte că la sfârșitul unui comandament de luni, cu Meseriașul,¹¹ după ce am trecut în revistă stadiile la reparațiile capitale ale furnalelor și alte lucrări de investiții, v-a întrebat cum stați cu consolidarea catedralei. Am

¹¹ Meseriașul = porecla dată lui Dina Carol, ultimul prim secretar al comitetului județean de partid Galați, figură remarcabilă ce a rămas în memoria colectivă a conducătorilor de întreprinderi și instituții gălățene ca un specialist în multe domenii ale economiei socialiste, dar mai ales ca un manager cu multă știință a conducerii, acumulată de acolo, din sferele înalte unde a fost admis de la o vârstă destul de fragedă pentru această categorie, a aleșilor țării.

ciulit urechile, adică ce consolidare, care catedrală? Și exact asta l-a întrebat și Dan Dulamă, directorul nostru general, al Combinatului.

- Da, îmi aduc aminte, întrebarea tovarășului Dina Carol m-a uimit peste măsură și pe mine. Nu pentru că n-aș fi știut despre ce este vorba ci, pur și simplu, pentru că mie îmi dăduse, cu doar câteva zile în urmă, o replică usturătoare.

- Deci povestea este mai lungă?! Dar mai întâi să vă spun despre uimirea mea, care era la fel ca și a lui Dan Dulamă. Adică, un prim secretar care mai scăpa, câteodată, câte una neaoșă despre cel încornorat, se interesează de cele sfinte? Cum adică, acest om are și o față, poate ascunsă, de credincios ortodox? Altfel de ce s-ar interesa despre acest subiect?

- Așa este, uimirea lui Dan a fost spontană, iar tovarășul s-a grăbit să-i explice, ca și cum explicându-i s-ar fi disculpat față de aceia care aveau sarcina de a raporta, pe canalele deocheate, tot ce spune și face acest mare organ de partid, răspunse domnul Prică.

- Catedrala episcopală de aici, din Galați, are o tendință de tasare, destul de accentuată. Asta ne spunea tovarășul prim secretar Dina Carol. Clădirea a fost pusă sub observație cu doi sau trei ani în urmă. La intervenția Arhiepiscopului Antim Nica, poate că și cu sprijinul Patriarhiei, un academician specialist în construcții și niște somități naționale de la institutul central de cercetări în construcții s-au implicat în investigarea, foarte pământeană și științifică, a fenomenului tasării catedralei de la Galați. În primul rând, spuneau toți acești laici, că este vorba despre un monument istoric care trebuie salvat. În al doilea rând, la catedrală se manifestă niște fenomene similare cu cele care se derulează, tot de vreo trei ani, la unul din turnurile de răcire de la Electrocentrale, care tasare ne-a deschis nouă ochii să fim foarte atenți la acest fenomen deosebit. Că terenul acesta al zonei, de loess macroporic cu sărătură este propice pentru feste de proporții, atât ca manifestări în timp îndelungat, cât și în cazul unor evenimente sinistre, intense, dar de mică durată.

- Tovarășe prim secretar, asupra mea – de fapt asupra ICMRSG¹²-ului – se fac presiuni uriașe pentru a prelua în antrepriză acest șantier. Nu am refuzat lucrarea pe motive subiective, ci pur și simplu pentru că nu avem oameni disponibili! Aici trebuie meseriași cu multă experiență, ori cei pe care îi avem sunt ocupați, toți. Nu știu cum să mă mai împart, credeți-mă. Nu obișnuiesc să mă plâng, dar situația de azi este foarte grea.

- Domnule, știu către ce bați dumneata apropourile, dar chiar cu riscul sancțiunii, nu pot să-ți dau dreptate. Vă referiți la șantierul deschis în zootehnia județului. Acolo aveți un grad mare de ocupare a meseriașilor. Dacă vreți să-i disponibilizați de la grajduri, puneți-i să tragă tare și să finalizeze lucrările. Astfel veți avea din nou oameni disponibili.

- Tovarășe prim secretar, nu pot să-i forțez mai mult de atât, dacă vrem să facem muncă de calitate. Reconstrucția unui grajd ia ceva timp, pentru că noi trebuie să-l dărâmăm complet, să săpăm pământul din fundație vreo doi metri în jos și să-l ardem cu flacăra. Numai astfel bacteriile leucozei vor dispărea definitiv, nu putem face treabă de mântuială!

- Iertați-mă că intervin, dar din curiozitate, despre ce este vorba? Întrebă Dan Dulamă.

- Noi am pornit un program de refacere a șeptelului de vite cornute din județ. Din cauze multiple, care țin cel mai mult de relele tratamente administrate animalelor, șeptelul nostru este afectat de leucoză în proporție mare. Este o crimă să nu facem nimic. Dar costurile sunt uriașe, trebuie să găsim soluții locale, cât mai avantajoase. De aceea tovarășul Prică a rupt niște efective de muncă de la unele obiective și le-a trimis la țară, de regulă în satele natale ale acelor oameni. Bacilul Koch nu poate fi eradicat decât cu foc. Grajdurile unde au staționat animalele bolnave sunt infestate până sub fundație. Totul trebuie dărâmat și ars cu flacăra. Folosim aruncătoare de flăcări de la armată. Iar laptele de la

¹² ICMSG SAU ICMRSG = Întreprinderea de Construcții și Montaje Siderurgice Galați s-a transformat în ICMRSG în anul..., când i s-a atribuit un nou domeniu de activitate, cea de reparații capitale în siderurgie, o activitate complexă care depășea capacitatea tehnică și organizatorică a Combinatului Siderurgic Galați.

animalele bolnave îl trimitem în țară, la o unitate care face o procesare specială, eliminând orice urmă de bacili nocivi. Acolo laptele este procesat la peste 200 de grade Celsius, astfel că bacilul Koch moare în mod cert.

- Iar catedrala despre care este vorba, este catedrala noastră, din centrul orașului, de pe strada Republicii¹³? De ce s-ar tasa tocmai acolo, nu este terenul solid în zonă? mai întrebă, tot din curiozitate, directorul general Dan Dulamă.

- Tasarea are o cauză clar identificată acum. Cercetătorii bucureșteni au aflat, prin măsurători și sondaje efectuate în perimetrul sediului Episcopiei, că apele freatice s-au ridicat în ultimii ani, iar fundația catedralei este într-o masă de pământ în care saturația cu apă crește periculos de mult. Construcțiile de locuințe din oraș cât și irigațiile pe platforma Covurlui au dus la o intensificare a circulației apelor subterane, fenomen greu de identificat cu exactitate și greu de stăpânit. Catedrala ortodoxă este o construcție masivă, cu o fundație impresionantă ceea ce creează o presiune superficială în aceleași limite valorice cu a blocurilor de locuințe. Ce se întâmplă acolo poate să ne dea indicii clare despre evoluția fenomenului în subsolul Galațiului.

Ca de obicei, Meseriașul era din nou bine informat. Am aflat că făcuse, personal, o vizită la Episcopie, a stat de vorbă cu Preasfinția Sa Antim Nica, a cercetat documentația tehnică și rapoartele experților și l-a asigurat pe Episcop că îl va ajuta cu tot ce trebuie. Ștefan Prică îmi spunea aceste detalii după ce îmi povestise etapele anterioare de discuții despre acest subiect. De doi ani era curtat de Episcopie să accepte contractul de execuție, dar a rezistat, până la un moment dat.

- Până într-o zi, când am fost abordat de primul vicepreședinte al Consiliului Popular Județean, Ion Bejan. Care m-a lămurit simplu, spunând cam așa: „Tovarășe Prică, haideți să recunoaștem că am trăit aceste vremuri așa cum ne-a fost dat, fiecăruia. Că nu mai avem o vârstă prea tânără. Că în fiecare zi ne tot apropiem de momentul final. Să ne aducem aminte că am fost

¹³ Strada Republicii a redevenit Strada Domnească după 1990, printr-o hotărâre a Consiliului Local Galați.

botezați creștini ortodocși, că poate ne-am botezat copiii la fel cum au făcut părinții noștri cu noi. Că poate ne-am pus și pirostriile pe cap, la biserică, atunci când ne-am cununat. Și când o fi să dăm colțul și ne vom trezi că da, este o judecată de apoi, că există un Dumnezeu, atunci ce vom zice când vom fi întrebați că de ce nu am făcut reparația catedralei de la Galați?”

- Doar atât a zis acel tovarăș care n-a fost prea sfânt în viața lui de până atunci. Nu cuvintele lui mi-au schimbat atitudinea. Ci pur și simplu, îmi spusese același lucru de foarte multe ori până atunci și numai gândul că va trebui să-i explic lui Carol Dina de ce susțin cauza efectuării acelor lucrări, numai acest gând mă făcea să mă opresc și să rezist în continuare.

Aici directorul aceluia mare trust de constructori cu specialiști de cea mai înaltă ținută profesională din Ministerul Metalurgiei și, poate chiar din toată țara, s-a oprit, făcând o pauză de rememorare. Apoi, după câțiva pași făcuți pe promenada falezei Dunării, s-a oprit din nou și a continuat:

- Domnule, acel ticălos de prim vicepreședinte, după ce mi-a vorbit pe tonul păcătosului care se pocăiește, când a văzut că șovăi, că sunt gata să cedez, a mai turnat o litră de gaz pe foc. Zice: „Eu n-am curajul să ies la tovarășul Carol Dina să-i spun că așa trebuie să facem, că mă va lua la trei păzește. Și nu mai suport așa de ușor criticile, chiar dacă sunt adevărate. Dumneavoastră sunteți mai des la ședințe cu dânsul, prindeți un moment favorabil și spuneți-i că trebuie să fie de acord să începem lucrările la catedrală!”

- Castanele fierbinți le-ați prins din zbor, vă frigeau, nu glumă! Aș fi vrut să vă văd figura atunci, să am și eu imaginea amestecului de basarabean refugiat, educat în primii ani în Mărginimea Sibiului, apoi printre mocanii de la Monor, apoi la Stâncenii Topliței și, eșuat, la final, într-o Timișoară ce se scutura de zdrențele războiului. Domnule Prică, dumneavoastră sunteți o personalitate complexă, aceste adăugiri de educații, sudate între ele din nevoia supraviețuirii v-au format caracterul aspru, rezistent în exterior, dar dezarmant prin însăși modul cum folosiți arma insistenței pentru aprofundarea răspunsurilor la întrebări.

- Las-o baltă, inginerule, nu ține la mine cu lingușeala! Am 86 de ani, ce pretenții ai de nuanțe de la mine? Ce nu vrei să spui direct și folosești cuvinte prea pompoase este că da, peregrinările prin țară, din loc în loc, tocmai când ar fi trebuit să fiu supus unui program școlar continuu, pe mâna unor dascăli de o anumită structură didactică, au avut o mare influență asupra pregătirii mele școlare. Că eu am schimbat învățătorii și de două ori pe an. Graba cu care părinții mei încărcau căruța cu lucrurile noastre, apoi o descărcau și iarăși o încărcau, atâta grabă m-a învățat regula de bază a ardeleanului. Că ce-i în gușă să fie și în căpușă. Scurt, sec și precis! Că nu-i timp de filozofeală și nici de bâlbâială, că riști să rămâi de căruță! Iar cartea trebuia învățată, că spunea mama așa: *„Fiule, vremurile de azi sunt grele. Ele tulburi vor fi încă vreo câțiva ani de acum încolo. Cine știe dacă nu vom fi loviți de lipsuri, de foame și de alte nevoi. Dar dacă ai carte, dacă îți folosești capul și creierul cu hărnicie, atunci poți să-ți câștigi pâinea cea de toate zilele. Pune mâna și învață, chiar și singur poți citi lecțiile mai departe. Să nu rămâi în urmă cu cartea, niciodată!”*

- Așa-i, indiferent dacă-i spus cu cuvintele dumneavoastră ori cu vorba mea, pe care o acuzați ca fiind lingușitoare. Nu este, că doar v-am spus aceste vorbe tot pe principiul cu gușa și căpușa! Dar cum ați spart gheața la Carol Dina? Cum v-ați învins propria rețineră și ați deschis calea „tratativelor” pentru a se ajunge la un acord oficial în această problemă?

- Ți-am mai spus de câteva ori că în viața mea s-au petrecut unele lucruri foarte ciudate. Adică s-a întâmplat, conjunctural, exact ceea ce trebuia să se întâmple, absolut pozitiv, ca treburile să se așeze pe făgașul cel bun. De aceea credința mea în Dumnezeu nostru, ortodox, este profundă, pentru că eu am zis, în acele momente din viața mea, că aici este mâna lui Dumnezeu. Că dacă mi-a arătat așa de direct și de clar care este voia lui, atunci n-am altă cale decât să merg pe drumul ce mi se arată. Nu m-ai crede dacă ți-aș spune că toată viața, adică în momentele grele din viața mea, am auzit o voce care îmi sugera ce să fac. Numai îmi sugera, decizia trebuia să o iau eu.

- Exceptional! Și mie mi s-au întâmplat... dar să nu fabulez, ca să nu credeți că... Ce mai, zice o vorbă veche și prăfuită, că cine se aseamănă se adună. Deci, nimic nu-i întâmplător. Așa că trebuie să povestiți întâmplarea pe care a tocmît-o, la momentul oportun, Bunul Dumnezeu. Că era vorba de Casa Domnului, deci El trebuia să împingă lucrurile pe făgașul ales din timp. Iar dumneavoastră, cei aflați pe scena vieții în acele momente, erați desemnați să fiți acolo, nu-i așa?

- Nu știu, o fi cum spui. Dar în ziua aceea s-a ținut un comandament cu factorii implicați în toate programele din agricultură, într-o după amiază, la Băleni, la releul radio, reluă povestirea Ștefan Prică. Locația asta este foarte aproape de centrul geografic și geometric al județului. Acolo se afla o sală potrivită pentru conferință și teleconferință. Când s-a terminat ședința și oamenii au început să se împrăștie, cu întârzierea care apare totdeauna la astfel de ședințe, atunci momentul propice mi-a fost pus pe tavă, de sus! Lumea nu se dădea plecată, unii și alții mai aveau de pus la cale mici afaceri, adică ajută-mă ca să te ajut și ceva de genul acesta. Tovarășul Dina fusese foarte decent la ședință, nu a criticat pe nimeni, nici nu a făcut aprecieri din acelea, usturătoare, care dor mai rău decât o bătaie cu biciul. A invocat, convingător, nevoia de a face ceea ce trebuie făcut deoarece este interesul intrinsec, profund, al fiecărui participant la acea analiză. Asta sună, totdeauna, ca un ultimatum.

- Da, cunosc procedura. Am aflat-o prima dată în viața mea la acest Meseriaș și mi-a dat fiori, nu de frică, ci de conștientizare a poverii ce ți se pune pe spate, o dată ce ai acceptat o funcție de răspundere.

- Deci atmosfera era destul de deconectată, ca atunci când Stăpânul își îndeamnă fiii să treacă la treabă că vorba multă-i cu pagubă tocmită. Plecam pe rând, dar regula cerea să-i dai prioritate la ieșirea din sală Meseriașului. Și el mi s-a adresat:

„- Tovarășe Prică, vreau să merg cu dumneata, că eu am trimis șoferul înainte, să facă o treabă anume, la Galați. Mai discutăm, că nu am terminat tot ce era de pus la cale.”

- Sigur, tovarășe Prim, sunt onorat, poftiți.

Am stat alături, pe bancheta din spate și am detaliat câteva acțiuni din cele aflate pe rol. Mai bine zis, mi le-a așezat șeful într-o ordine a priorităților după criteriile sale, nu ale mele. Îmi era de mare folos această ordonare, deoarece evitam să mă expun unor considerații jenante în ședințele publice. Cei cincizeci de kilometri de la Băleni până la Galați au fost parcurși foarte repede și când am intrat pe drumul drept, spre sediul județenei de partid, m-a luat gura pe dinainte și m-am trezit vorbind. Tovarășul tocmai se pregătea să deschidă ușa și să coboare, când eu i-am spus: *„Tovarășe prim secretar, trebuie să vă cer acordul pentru începerea lucrărilor de consolidare a catedralei episcopale. Se fac mari presiuni asupra ICMSG-ului ca să preia acest contract.”*

- N-am terminat bine de spus cuvintele de deschidere pentru o discuție de fond, că i-a sărit țandăra, exploziv. Știam stilul acesta, destul de brutal și nu voiam să mă expun. Am zis, pe urmă, că am scăpat ieftin, pe moment. El a sărit la replică, direct: *„Nici vorbă, n-avem timp de așa ceva. Închideți subiectul, nu ne ocupăm noi de cele sfinte!”*

- Și, ce a mai fost? Cum a virat înapoi, pe drumul sfânt? am întrebat eu.

- A trecut aproape o săptămână. Știi că miercuri era ziua când se analizau, în comandamentul de la Săliță toate investițiile Combinatului. În acea miercuri, când s-au terminat dosarele de pe rolul ședinței, tovarășul mi s-a adresat, fără să mă privească în ochi: *„Tovarășe Prică, va trebui să ne ocupăm și de catedrală. Ne întâlnim la Episcopie mâine, la ora 10,00. Bine?”*

- Și cum au decurs analizele la acest obiectiv? Că n-a fost prea mult timp, la dispoziție, pentru acest subiect. Că s-au întâmplat evenimentele de la 22 decembrie 1989 și analizele meserieșe s-au terminat, definitiv.

- Păi, cum să se întâmple? Exact așa cum trebuie, că cei din urmă vor fi cei dintâi, zice la Scripturi. La întâlnirea de a doua zi, Preasfințitul Arhiepiscop Antim Nica ne-a întâmpinat cu multă deferență. Dar tovarășul nu a zăbovit prea mult. A intrat și a ieșit în fugă din catedrală, ne-am învârtit mai mult pe din afara zidurilor. Acolo domnul Tucă, angajatul civil ca specialist în construcții, a dat explicațiile cuvenite. Că experții bucureșteni au

ajuns la concluzia că tasarea s-a produs ca o consecință a ridicării pânzei freatice, care a dus la scăderea densității și rezistenței solului din jurul fundației. Că soluția propusă este de consolidare a clădirii prin strângerea în chingi, de jur împrejur, la exterior și în interiorul fundației cu centuri noi, subturnate, de beton armat. Că fundația este solidă, potrivită ca dimensiuni, gabarit și densitate, pentru a susține masa clădirii. În secțiune este un trapez cu baza de trei metri, înalt de doi metri și la coroană are tot doi metri lățime. Că fundația aceasta trebuie străpunsă, din loc în loc și făcută legătura, pe travers, între centura ce se va turna pe exteriorul fundației și cea care se va turna la interior. Astfel fundația va fi consolidată, prinsă în chingi, mai pe românește, și nu se va sfărâma.

Lucrările au început în vechiul regim și s-au terminat prin 1991. Era început de mai, vremea a fost uscată, a plouat foarte puțin. Guvernul Petre Roman anunțase că anulează toate investițiile, țara are nevoie de consum, nu mai trebuie să continuăm să ridicăm mormane de fier vechi!

- Pentru noi, constructorii, această decizie a fost mortală. Multe șantieri mici au dat faliment imediat. Lucrări executate care nu fuseseră decontate la stadiu au rămas neterminate, iar oamenii au rămas pe drumuri. Noi, cei de pe platformă, am rămas doar cu lucrările de reparații, care ne aduceau cam un sfert din veniturile încasate în vremurile de dinainte, așa zise „odioase”. Acum lucrarea de la catedrală ne-a prins bine. În acea zi de mai am coborât în oraș și am făcut o scurtă vizită la catedrală. O betonieră tocmai pleca din curtea Episcopiei. Am coborât din mașină și am intrat în catedrală. Mi-a ieșit în cale un maestru și, plin de mândria lucrului bine făcut, mi-a raportat: „Domnule director general, vă raportează că tocmai am descărcat ultima betonieră, lucrarea s-a încheiat. Urmează decofrarea, finisajul și apoi putem trece la alt obiectiv. Să trăiți!”

Știam că va veni și clipa aceasta, acum mă frământam să găsesc lucrări, să dau oamenilor speranțe că noi, marele ICMSG, vom avea de muncă până în veac. Cu acest gând în minte am traversat pronaosul, naosul și am ajuns la catapeteasmă. Foliile de protecție așezate peste icoane se rupseseră pe alocuri. Crucea cu

Iisus răstignit, din vârful catapetesmei, era dezgolită. Am ridicat ochii spre Cristul care mă privea cu fața marcată de chinul morții, trist. „Ești mulțumit, acum, Doamne?”. Asta mi-a trecut prin cap. Nu m-am închinat, nu am mulțumit că ne-a dat putere să terminăm o treabă începută anevoie, destul de mult timp în urmă. A fost o întrebare obraznică, un fel de reproș pentru că, iată, am dobândit dreptul să ne manifestăm credința, putem merge la biserică oricând, dar nu mai avem ce munci, curând va trebui să ne întoarcem la munca pământului sau să ne bejenim pe alte meleaguri.

M-am întors la birou, căutam soluții, cum să îmi apăr salariații de șomaj? Puțin după ora prânzului intră în biroul meu comandantul Poliției Platformei, căpitanul Cristea. A intrat neanunțat, era agitat. Șeful de cabinet venea în urma lui, cu o față îngrijorată.

- Domnule director general, avem o revoluție la URS - Uzina de Reparații Siderurgice. Un grup de câteva sute de salariați vin pe șoseaua de centură spre sediul întreprinderii. Sunt porniți pe rele, ar trebui să plecați, să nu vă găsească aici, zise ofițerul.

- Bine, am să plec, dar mai întâi trebuie să iau cu mine niște dosare importante, am răspuns fără să-mi întrerup gândurile anterioare. Eram într-o stare de amorțeală, nu realizam că poate fi periculos să mă găsească revoluționarii acolo. Acum manifestările brutale erau la modă, nimeni nu mai asigura protecție, în numele dreptății și libertății toți pretindeau că vor dreptate, vor ... De fapt nu-mi explicam de ce, în lunile care au trecut după acea revoluție, oamenii, în loc să fie veseli că și-au câștigat libertatea, că nu mai trebuie să vorbească cu fereală, făceau tocmai pe dos. Relațiile amicale se deteriorau, unii o luau în sus, adică făceau avere, în timp ce alții rămâneau pe loc sau chiar dădeau înapoi. Iar gazul pe foc era pus de soții.

- Știu faza, am trecut prin ea și eu, cu familia mea. Deci, în acel ceas aveți o stare specială. Era ceva de genul „nu-mi pasă de nimic, lăsați-mă în pace!” Așa este?

- Da, zise Ștefan Prică. Nu acordam nici o atenție ideii de pericol. Era exclus așa ceva! Ce vrea căpitanul ăsta de la mine? Și îmi vedeam, în continuare, de răsfoit niște hârtii. Apoi căpitanul a

revenit, spunându-mi că este prea târziu, că revoluționarii au intrat deja în sediu. El se retrage, nu are oameni cu care să mă apere. Îi pare rău!

- Și ce a mai fost, pe urmă? am întrebat eu, curios.

- Revoluționarii aceia, de fapt era o grupare în jurul unuia Zanopol, aveau ceva de împărțit cu directorul Uzinei de Reparații Siderurgice, inginerul Smărăndescu. L-au adus cu forța la sediu ca să... nu am înțeles ce voiau prin aducerea lui acolo. De la ora amiezii încă vreo patru ceasuri au vorbit, s-au certat între ei, apoi grupul s-a subțiat și, la ora 16,00, mi-au dat cuvântul și mie. Până atunci Zanopol s-a opus ca eu, directorul general al întreprinderii, să vorbesc în fața mulțimii. Că eu am vorbit destul, ei știu cine sunt și cu cine țin. Când mi-a venit rândul la cuvânt, mi-a fost ușor să iau o atitudine dură, să-i cert pentru acest comportament necivilizat și să-i trimit acasă, să-și clarifice problemele și abia apoi să vină la mine ca să dau o rezoluție. În jurul lui Zanopol nu rămăseseră decât vreo trei sau patru dintre fideli lui.

- Deci, final fericit, nu? am zis eu. Mai voiam să continui un comentariu, dar Ștefan mi-a luat-o înainte.

- Da, după ce m-am întors în birou am simțit că parcă o ceață s-a ridicat de pe mine. Cred că noi, oamenii, ar trebui să ne întoarcem mult mai atent spre textele sfinte, pentru că multe lucruri rele care se întâmplă în lume și ni se întâmplă chiar nouă sunt consecința îndepărtării de Dumnezeu. Am ajuns la această concluzie deoarece icoana Maicii Domnului cu Pruncul Sfânt m-a privit direct, cum am deschis ușa biroului. Și am simțit că, păcătosul de mine, deși fusesem obraznic cu Iisus acolo, în Catedrală, totuși fusesem iertat și protejat, că furia mulțimii nu s-a îndreptat spre mine.

Între timp am ajuns la bac. Autobuzul de pe traseul 16 tocmai își făcea intrarea spre stația sa. Am grăbit pasul și am urcat, plecând spre casă. Începea o nouă zi, eram bucuroși că am reușit să ne facem porția de mișcare și am trecut, prin cuvinte și gânduri, peste un episod important din istoria orașului Galați.

Capitolul 9

Corneliu Velincov

Ultimele zile ale lui octombrie prevestesc, an de an, iminența începerii sezonului de ploi, burnițe, vânturi. Plumb, cenușiu ... Este joi, azi trebuie să ne întâlnim la *Coffee House*, uite a trecut o lună și scrisul meu la *Cronici* s-a întrerupt. Ca să pot scoate la tipar o carte, trebuie să mai scriu... mult și bine. Iar confesiunile se lasă cu greu accesate. Azi voi pune piciorul în prag și voi obține acele informații care mă interesează, pe care le pot transforma în povești de Letopisetz.

La *Coffee House* era cald, doar o singură masă ocupată de doi tineri. În sala aproape goală muzica suna plăcut. Era o piesă de pian liniștitoare, care te îmbia la un dialog așezat. La masa de lângă ușa de intrare George Mârzac tocmai își „acorda” telefonul mobil, pentru o convorbire cu cineva, doar așa, ca să nu stea degeaba. M-am așezat, l-am auzit cum îi transmitea domnului Cristea, ex-directorul AFDJ-ului, că ar fi cazul să vină la o bună vedere. Câteva minute mai târziu au intrat pe ușa cafenelei, împreună, domnul Cristea și Mihai Ursu. Deja eram patru, ceilalți vor veni, sigur că vor veni, așa că ne-am mutat pe platou, la o masă cu zece scaune. George Mârzac, băiat rău din cauza sensibilității sale la căldură, amenință că aici nu mai vine până la primăvara viitoare, că va transpira în sala prea generos încălzită, iar afară va răci, la vântul hain care începuse să sufle de cu noapte.

Apoi a venit și Ștefan Prică, iar ultimul sosit a fost Mihai Chiculiță, omul pe care îl așteptam cel mai tare, deoarece cariera lui în Combinat a început sub directa subordonare lui Corneliu Velincov.

N-am răbdut prea mult cu discuțiile nesemnificative ale celor prezenți, despre unele și altele ale zilei. Am intrat direct în temă, amintindu-le că pauza de o lună este mult prea lungă pentru orice scriitor care își pierde răbdarea dacă nu are de lucru.

- Deci, oameni buni, aş vrea să dedic un capitol aparte omului Corneliu Velincov. Toţi am fost în preajma lui, unii nu numai la Galaţi, ci şi la Călăraşi, alţii în delegaţii comune peste hotare. Ce fel de om a fost? Ce fel de amprentă a lăsat peste Combinat în perioada când a stat pe scaunul cel mai înalt al puterii? Dacă este adevărat că a fost, tot timpul, omul care sosea primul la muncă, dimineaţa, şi uita să mai plece acasă, seara? Dacă s-a lăsat antrenat, cumva, în vreo istorie hazlie?

- Eu l-am cunoscut pe Corneliu la Paris, în noiembrie 1964, întră în subiect Ştefan Prică. Avea tonul omului pe care tocmai l-ai ispitit, care răspunde la provocare cu maximă plăcere, deoarece ştie că va intra, povestind, într-un con de lumină favorabilă.

- Am stat împreună trei luni şi jumătate la uzinele Jeumont Schneider, continuă Ştefan, şcolarizându-ne cu tehnica şi tehnologia laminorului de tablă groasă care acasă, la Galaţi, începea să prindă contur, pe zi ce trecea. Adică soseau utilajele şi echipamentele, începea montajul, erau aşteptaţi specialiştii francezi... Iar noi, ca şcolarii, cu nasul în documentaţii, neînţelegând totdeauna despre ce era vorba după explicaţiile referenţilor, traduse doar aproximativ de aceia dintre noi ce se pretindeau experţi în limba franceză. Noi discutam, de multe ori cam aprins, puneam mâna pe cretă şi desenam ceva ce se dorea o imagine tehnică sau scriam formule matematice arătându-ne ditai savanţii, spre uimirea specialiştilor francezi care nu aveau, totdeauna, studii politehnice. Dar să vă povestesc ceva hazliu, adică ce mi s-a întâmplat înainte de a ajunge aici, la periferia Parisului.

- Totdeauna ție, Ştefi, ți s-au întâmplat lucruri, zise George. Chiar şi cele mai banale chestii au fost ceva grande, mai ales sub forma amintirilor. Că mă şi minunez, cum de nu-ţi ies pe din afară, pe ochi, pe gură, prin urechi, aceste multe, foarte multe detalii pe care le aduci la lumină. Că mă şi minunez cum este posibil aşa ceva, că doar ai deja câteva luni de când ai călcat în al optzeci şi şaptelea an....

- Şi ce vrei, domnule, dacă sunt încă tânăr? Tu câţi ani ai, George, de te crezi aşa bătrân?

- Păi, sunt invidios, nu crezi!? Și de ce n-aș fi? Că te văd cum mergi, cu pas neșovăielnic, nu te trage dezechilibrul, niciodată, nici la dreapta și nici la stânga! Ar trebui să te însori, Ștefane, să mai faci copii! Măcar din flori, dacă nu din carne și oase!

- Măi, nu mă întrerupe că nu vei avea succes. Eu nu uit ce am vrut să povestesc, chiar dacă mă bruiezi la fiecare cuvânt. Dar hai să continui! Era după 20 noiembrie, într-o vineri pe la ora 17,30. Directorul nostru general, al ICMȘG-ului, Sahna Liveanu, aduna toți șefii de șantiere în analiză săptămânală. Acolo se discutau toate problemele curente, insistându-se în amănunt la tot ce era legat de termene de punere în funcțiune. Eu eram doar inginer șef adjunct la șantierul electrotehnic. În vinerea cu pricina mă delegase șeful meu, Nicolae Bârcă, să merg în locul lui. Mai repetase figura și înainte, iar eu și Roditi, colegul inginer șef adjunct, trăseserăm concluzia că din două în două săptămâni familia Bârcă avea program special. Poate un salon literar organizat de doamna, iar soțul trebuia să fie prezent ca să... Hai, măi Ștefi, să nu fim răutăcioși, doar și tu faci, din dragoste, tot ce îți cere soția, nu? Fusesem numit pe acest post la propunerea fostului meu director general de la Hunedoara, unde ajunsesem șef de șantier electro. Muncisem și acolo câțiva ani buni, am pus în funcțiune vreo șase laminoare, unele rusești, altele nemțești. Eram priceput, ce mai! Dar la aceste analize săptămânale pierdeam vremea câte trei sau patru ore degeaba, că partea electrică nu avea mari probleme și nici sarcini deosebite până începeau lucrările de montaje propriu zise. Așa că mă retrăsesem în ultimele bănci din sală și stăteam lângă o doamnă, arhitectă, șefa biroului de proiectări al întreprinderii. Doamna în cauză răsfoia o revistă de specialitate, scrisă în franțuzește. La un moment dat, spre ora 18,00, o umbră se aplecă spre mine, apoi trecu mai departe la prezidiu. Acolo, Ștefan Rădvan, directorul de producție, conducea analiza planului de investiții. Iar celelalte probleme grele, cele de forță de muncă, locuințe, administrative și sociale erau analizate de directorul general Sahna Liveanu, sub formă de audiențe, pentru oamenii de rând, dar și pentru șefii de șantiere. Cel care venise la prezidiu, trecând pe lângă mine fără să-mi spună nimic,

doar examinându-mă, era șeful de cabinet al directorului general. Și mă trezesc atenționat de Rădvan:

- Tovarășe Prică, ești chemat la directorul general. Ce prostie ai făcut?

Sigur, remarca era jignitoare pe fond. Dar nu dacă venea de la Rădvan. Toată lumea îi știa stilul, el îi considera pe toți subordonații lui niște mediocrități, astfel că toate meritele trebuie să-i fie recunoscute. Totuși, a fi chemat la cabinetul directorului general însemna ceva, nu neapărat rău! Așa că i-am răspuns lui Rădvan în doi peri, de fapt cam cum merita!

- Nu știi, voi afla!

Îl urmez pe șeful de cabinet, acesta deschide larg ușa biroului directorului general și mă invită înăuntru. Îl roagă pe omul ce tocmai intrase, la rând, la audiență, să ne scuze puțin că este vorba de ceva important și urgent, va fi rechemat în audiență imediat. Iar directorul general a pornit un dialog cu mine. N-am să-l uit cât voi trăi, deoarece s-a derulat foarte comic, nu atât ca schimb de replici ci din cauza mimicii directorului general, care mă stimula să-i răspund la fel.

- Tovarășe Prică, dumneata știi că pleci în străinătate? zice el privindu-mă în ochi. Se aștepta să arăt surprindere. Dar eu l-am dezamăgit, răspunzându-i prompt:

- Sigur că știu, tovarășe director general!

La replica mea, Liveanu a arătat consternare. De unde puteam eu să știu despre un comunicat care îi fusese transmis direct lui, cu doar câteva minute în urmă?! Când am auzit de plecare în străinătate mi-am amintit că în urmă cu cinci luni, încă eram la Hunedoara, fusesem inclus într-un grup care urma să facă o vizită în URSS. Bănuiam că ar putea fi vorba de acea destinație și chiar mă miram, cum de nu fusesem exclus de pe listă de vreme ce eu plecasem prin transfer de la Hunedoara.

- Și te-ai pregătit de plecare? continuă el. Grimasa pe care a afișat-o m-a surprins, era ceva ce mai văzusem în copilărie, când mama sau tata și chiar învățătorul se așteptau să mă prindă cu minciuna.

- Desigur!

- Și ce ți-ai pregătit pentru drum lung? continuă Liveanu, tot curios nevoie mare.

Pe mine acest chestionar începuse să mă deranjeze. Să-i spun că mi-am luat chiloți, izmene din cele groase, chinezești și alte chestii intime?

- Păi, mi-am cumpărat o șubă căptușită cu blăniță de oaie, tip Alain Delon, pâslari tot așa, împlăniți, căciulă am zis că îmi cumpăr de la Moscova...

- Aaa! Păi vezi că nu știi corect unde anume pleci? zise DG-ul, înșenînându-se. Și începu să râdă, satisfăcut că m-a prins în eroare! El era la curent cu ultima noutate, cu câteva minute înainte să intre în ședință primise de la Ministerul Metalurgiei comunicatul acesta, rectificativ în legătură cu drumurile mele. Așa că zise, de astă dată triumfător:

- Pleci la Paris, tovule. Acolo nu-ți trebuie haine groase, de Siberia. Acum fugi acasă și te pregătește, că mai ai doar o oră și ceva până la ultimul tren spre București. Și ia-ți mai multe schimburi, că vei sta la franțuji vreo lună și jumătate!

- Cuuum? Păi era vorba de Moscova, de Nijnii Novgorod, Urali... De data asta mimica mea, probabil o față alungită de surpriză, nedisimulată, l-a făcut să chicotească vesel:

- Acolo vor merge doar cei de la Minister și proiectanții. Dumneata pleci la Paris, te specializezi pentru punerea în funcțiune a laminorului ce se construiește acum. Gata, ia mașina mea și du-te acasă, repede, că nu ai prea mult timp la dispoziție. Noi am pus-o în temă pe soția dumitale că graba-i mare, așa că te va aștepta cu geamantanul pregătit. Și mai vezi că șoferul te va aștepta, ca să te ducă și la gară! Așa i-am dat eu ordin! Drum bun!

Treaba cu Parisul era mai complicată. În afară de faptul că deplasarea va fi mai lungă, lucrurile se complicau la București, că trebuia să schimb viza de pe pașaport, de la URSS la Franța. Și aici totdeauna lucrurile erau mai complicate, se răscolea tare trecutul persoanei propuse în delegație. Dar era bine, pașaportul meu se afla deja la Minister, poate că cei de acolo s-or fi ocupat de viză. Dacă nu, s-ar putea să întârzii, să nu mai apuc nici spre vest, nici spre est. Că cine fuge după doi iepuri, riscă să-și tragă un glonte în picior, zice un vechi proverb basarabean. M-am întors în

sala de ședințe să-mi iau treniul, fularul, șapca. De cum am intrat, Rădvan m-a și interpellat, așteptând, probabil, să mă vadă plângând, pentru vreo sancțiune aspră.

- Ei, ce ai făcut, cum te-a sancționat?

- Mă trimite în străinătate, zic eu pe un ton plat. Încă nu mi revenisem din surprindere.

- Unde, mă? se arată și el, marele Rădvan, consternat. Adică răspunsul meu a fost din categoria „unde dai și unde crapă!” Nu se aștepta la o premieră a la grande, că pe vremea aceea, din România puteau pleca în străinătăți doar unii cu relații foarte sus puse.

- În Franța, zic eu și îmi cer iertare, dar directorul general mi-a pus mașina lui la dispoziție ca să pot prinde trenul de ora 19,00 spre București. Iar arhitecta de lângă mine, având revista franțuzească deschisă la o pagină pe care trona, mare, turnul Eiffel, mă întrebă, discret: „Unde în Franța?” „Acolo!” îi răspund tot discret, arătând cu capul spre turnul minune, un vis greu de atins pentru românii de rând.

Ei bine, până la urmă am plecat la Paris. Luni, săptămâna următoare. Pașaportul meu avea deja aplicată viza pentru Franța, biletele erau cumpărate. Nu eram mulți, poate doar șapte sau opt. Mai erau trei persoane de la Combinat și patru proiectanți, de la IPROLAM și de la IPROMET. Duminică ne-a convocat la Ministerul nostru ministrul adjunct cu responsabilități pe investiții, Egiglio Pavoni. Ne-a instruit cu unele recomandări comportamentale, a insistat să nu cumva să ne treacă prin minte să dezertăm, că multă lume va avea de suferit în acest caz. Dar cel mai mult a insistat asupra prevederii din contractul general cu francezii privind acest capitol, al școlarizării. Curios lucru, în contract se prevedeau sancțiuni foarte dure pentru cazul în care partea română nu ar respecta aceste protocol. Ne-a explicat ministrul Pavoni că pentru francezi școlarizarea românilor era o asigurare că orice s-ar întâmpla ulterior finalizării contractului nu va fi reproșat furnizorului. Deci prin școlarizarea aceasta românii ar fi pregătiți să pună laminorul în funcțiune și să îl exploateze cu succes. Era o găselniță urâtă! Cei care au negociat contractul nu au sesizat această nuanță. Și colac peste pupăză, cum zicem noi,

birocrația noastră socialistă, specifică pe fond, a dus la amânarea punerii în aplicare a prevederilor despre școlarizare. Doar un ultimatum ferm al francezilor a pus ministerul nostru în alertă.

- Cum adică? De ce era așa de important să facem acest program? Nu pricep, a zis Cronicarul.

- De abia acolo, la Paris, am înțeles că nici francezii nu stăpâneau ca lumea instrucțiunile de funcționare ale acestui laminor, cumpărat cu licență cu tot de la americani. Că nimeni nu l-a văzut în funcțiune. Le era teamă de un eșec, ar fi fost grav pentru renumele lor! Mai ales că era prevăzută funcționarea în regim de conducere tehnică prin calculator, o noutate europeană la acel timp. Americanii au folosit un calculator din primele generații, de la NASA, pentru ei funcționarea era sigură. Dar europenii vedeau pentru prima dată un asemenea robot industrial.

- Dar noi aveam habar de calculatoare electronice industriale? Măcar teoretic, dacă practic doar din povestirile SF ce se mai fabulau...

- Vei vedea, pe parcurs, ce s-a întâmplat. Doar atât că Egiglio Pavoni ne-a dat sarcină, mai ales celor patru proiectanți, dar și mie, pentru partea de acționări și automatizări, să facem demersuri pentru a prelungi contractul la acest capitol de școlarizare. Că la data când ajungeam noi la Paris, mai aveam în față doar o lună de cursuri din cele opt luni precizate în contract. Am început cu bine, francezii au fost de acord să prelungească contractul cu o lună, apoi cu încă o lună, iar la data când am fost eu rechemat în țară, contractul se derula pe trei luni, ca durată.

- Bine, domnule Prică, frumoasă istorie pentru introducere, dar cum de l-ați cunoscut acolo, la Paris, pe Corneliu Velincov? Ce funcție avea Velincov, la acea dată, în Combinat?

- La aeroport am fost întâmpinați de consulul României în Franța. Prin grija funcționarilor de acolo am fost cazați la un hotel situat foarte aproape de Luvru. Specializarea propriu zisă am făcut-o timp de trei luni la uzinele Puteaux din Paris, apoi am stat două săptămâni la o uzină de mașini electrice de la Champagne, localitate aflată la doar 80 de kilometri de Paris. În ultimele două zile am făcut o vizită la combinatul siderurgic (aflat în funcțiune, pe atunci!) de la Dunquerque! Acum să vă spun și despre relația

mea cu Velincov, acolo, în timpul specializării din Franța. Velincov era șeful serviciului energetic, o structură organizatorică mică deoarece partea electrică a Combinatului, la acea dată, abia se contura. Se puneau bazele conceptului de alimentare cu energie electrică. Aici Corneliu Velincov a fost omul cel mai puternic, a avut inspirație și a cerut supradimensionarea alimentărilor cu înaltă tensiune. Fără aportul lui cine știe ce probleme ar fi apărut din primele zile și mai târziu! Noi nu ne cunoscuserăm până atunci, la Galați. Acolo, la Paris, când a apărut Velincov, eu m-am bucurat, speram să-l atrag de partea mea pentru că francezii insistau asupra punerii în funcțiune, cereau să aducem ingineri automatiști care să învețe reglajul pentru punerea în funcțiune și exploatarea ulterioară. Ne sugerau să cerem aparatură pentru reglaj, osciloscops, aparate de măsură, stații de testare pentru cartelele electronice, dotări de laborator etc. Spuneau că noi, beneficiarul, trebuie să punem laminorul în funcțiune. Și aici a intervenit Velincov. El a susținut, de la bun început, că **„acest obiectiv trebuie predat la cheie!”** Adică, din punctul lui de vedere, la predare laminorul trebuie să producă, adică să intre pe planul național de fabricație de tablă groasă. Pentru asta era nevoie de o armată de oameni, mai ales de ingineri de cea mai bună calitate, electrotehnici, electroniști, automatiști. Noi, la ICMȘG nu aveam așa ceva. Noi trăgeam cabluri, montam aparatura de comandă și de acționări, făceam conexiunile în dulapurile cu aparate. Și doar atât. Lucram cu câțiva ingineri de șantier și cu maiștrii, mai ales maiștrii și tehnicienii erau armata noastră tehnică. Când l-am auzit pe Velincov cu pretenția să i se predea laminorul la cheie m-am înfuriat. Nu scria nicăieri că noi trebuie să facem reglajul, să asigurăm efectuarea probelor de rotație a motoarelor electrice de pe linia de laminare.

- Deci acolo, la periferia Parisului, v-ați trezit pus în fața unei sarcini uriașe. Cum v-ați descurcat?

- Acolo, la Paris, m-am opus lui Velincov pentru prima dată. De câte ori îl vedeam, la început de zi când ne întâlneam la micul dejun, apoi în timpul zilei când se întâmpla să o luăm pe drumuri diferite și ne revedeam seara, pe holul hotelului la o șuetă, imaginea lui Velincov pentru mine era un laitmotiv al teribilei

propoziții „**să-mi predați acest obiectiv la cheie!**” Și îl atacam cu argumente solide, dar omul era un încăpățânat, o ținea pe a lui fără să cedeze cu nimic. Îi spuneam: „Tovule, la șantierul nostru electrotehnic avem un șef de șantier, doi adjuncți, doi șefi de loturi, un inginer proiectant specializat în documentații tehnice și vize și... cam atât. Cu cine să facem noi, alături de francezi, reglajul atâtor amar de instalații? Hai să zicem că francezii vor aduce la momentul oportun echipa lor de reglari. Aceștia vor fi vioara întâia. Dar laminorul, o dată pornit, va rămâne în exploatare în grija angajaților voștri, ai CSG. Ei trebuie să fie secundanții francezilor la reglaj, să învețe lecția foarte bine de la bun început. Noi, constructorul, ce să facem, ce rol ne atribuți în piesă? Unde scrie în contractul tehnic ce obligații avem noi în îndeplinirea acestei pretenții de „predare la cheie”? Nu scrie nicăieri! Doar atât scrie că furnizorul extern va preda obiectivul după efectuarea probelor de lucru în comun cu beneficiarul, care este CSG nu ICMSG!” Dar vorbeam la pereți și mă înfuriam ori de câte ori îmi apărea Velincov în față. Mi se puneă pata și îmi răsuna în creier laitmotivul „**la cheie! la cheie!**”

- Și ați căzut la pace, cumva, acolo la Paris? a continuat Cronicarul cu întrebările. Că până la urmă v-ați făcut propria echipă de reglari și doar aceștia v-au adus glorie națională. Fără reglarii de la Grupul patru ICMSG-ul ar fi fost o simplă antrepriză de construcții montaje, mai mare decât în mod obișnuit, este adevărat, dar nimic altceva. Însă reglarii erau cineva! Casta cavalerilor fără prihană, un fel de semi academicieni, foarte buni teoreticieni, dar și practicieni, în același timp niște atleți de curse lungi, obișnuți să stea în priză cu multe ore de lucru zilnic, săptămâni și luni continuu, fără să obosească! Aveați acolo niște nume răsunătoare deja, în ianuarie 1971 când am ajuns eu la LBC-ul la care se începuse reglajul cel mai greu, la sistemul unificat sovietic de automatizări. Că parametrii buclelor de reglare se calculau pe loc, secvență cu secvență. De multe ori formulele de calcul erau elaborate în comun, rușii cu reglarii dumneavoastră. Eu doar stăteam și mă extaziam la aceste dialoguri extrem de savante pentru mine, care aveam doar cunoștințe generale despre automatizările rapide, adică cele electronice. Că noi, la Iași, am

învățat mai mult despre automatizările lente, din bucle de acționări hidropneumatice. Aici nu interveneau parametrii unor componente ca rezistențe, condensatori, bobine de inducție, sau microcircuitele integrate etc. Inginerii Vidru, Costache, Arbagic, Frunză Mihai, Costel Hogaș sunt doar câțiva dintre prietenii pe care mi i-am făcut în acele luni cât am fost și eu angajatul Grupului patru, două ore după programul CSG. Cum ați cedat? A avut mai mare influență Velincov la Ministerul Metalurgiei decât șefii dumneavoastră?

- În primul rând i-am cerut lui Velincov să îl aducă la Paris pe Cahane Moise, șeful atelierului electric al LTG1. Acesta era un inginer bine pregătit profesional, dar era peste măsură de înfumurat. Adică automatiștii lui erau niște eroi din filmele viitorului, capabili de inginerii incredibile. Aiurea! Nimic din acestea nu se pomenise încă la noi, în țară. Majoritatea acționărilor de forță, din industria metalurgică și din cea a construcțiilor de mașini erau ansamble de relee, adică acționări foarte simple. Ușor, ușor, am reușit să-i demonstrez lui Velincov că noi, ICMSG-ul singuri, nu vom putea face față acestui program, de puneri în funcțiune. După două luni de dezbateri, acolo, la Paris, susținut fiind și de specialiștii francezi am căzut la o înțelegere, că acest laminor va trebui să fie o școală de reglari, nu numai pe partea electrică, ci pe toate profilele tehnice, mecanică, hidrotehnică cu fluide de toate genurile, adică apă, uleiuri, unsori, gaze, termotehnică, pneumatică, etc. Eu m-am întors la Galați și, oprindu-mă la minister am avut de făcut un raport amănunțit cu aceste probleme extrem de complexe, legate de organizarea punerilor în funcțiune.

- Cine a fost cel mai receptiv șef de la Ministerul Metalurgiei? Adică cine v-a ajutat cel mai mult?

- Evident că ministrul adjunct Pavoni. Era resortul lui acest capitol de investiții. Pavoni a fost un om excepțional. Un profesionist de elită, dar și un om cu un bun simț de rang înalt. Cu el am putut discuta orice problemă tehnică, avea pregătirea științifică necesară și prindea din zbor toate noutățile și ideile de organizare modernă a muncii la acest nivel, de țară. Cu mine, cu toți directorii cu funcții tehnice s-a purtat ca la un institut de

învățăământ superior, adică deosebit de cordial. Academic, aş putea spune. În plus, a avut puterea şi priceperea să se facă înţeles în sfera puterii decizionale, acolo unde factorilor politici nu li se cerea să aibă prea multă ştiinţă de carte. Ci să fie fermi, să asigure înfăptuirea programului partidului! Fără abateri!

- Ceva, cumva o întâmplare mai semnificativă din această perioadă, de şcoală la Paris? Eraţi în capitala culturală a Europei, atracţii turistice cu duiumul la tot pasul! Iar dumneavoastră trebuia să mergeţi la lucru de dimineaţa până seara.

- Am reuşit să furăm ceva timp şi pentru acest program cultural. Ne-au ajutat şi gazdele, ne-au pus la dispoziţie microbuze pentru vizite la muzee, la marile palate ale regalităţii, la Operă, am putut să facem lungi plimbări pe malul Senei... A fost foarte frumos!

- Iar ca întâmplare mai semnificativă, mă întorc tot la domeniul profesional.

Ştefan Rădvan zăbovise într-o scurtă pauză, căzând pe gânduri probabil ca să facă ordine în şirul amintirilor. Apoi reluă.

- Acolo, la uzinele Jeumont Schneider de la Puteaux, din regiunea Ile de France, am văzut ce dotări aveau inginerii electronişti şi automatişti. Francezii ne-au sugerat să cumpărăm aceste aparate, fără de care nu vom putea face un reglaj corect. Am întocmit, cu ajutorul lor, o listă minimală de aparatură de teren, dar şi de laborator. La Bucureşti, am cerut ministrului Pavoni să mă asculte cu această problemă, a necesarului de scule performante, adecvate obiectivului la care lucram, dar şi nivelului tehnic al epocii. M-a înţeles, se pare că prevăzuse o asemenea cerere, pentru că a oftat din greu.

- Domnule, mă aşteptam să ridici această problemă. Să ştii că va fi cea mai grea de rezolvat.

Însă acum, pentru punerea în funcţiune a acestui laminor am prevăzut în contract ca întregul necesar de osciloscoape, aparate de măsură speciale şi obişnuite plus alte scule care ajută la montaj să fie aduse de partenerul extern şi să fie utilizate în comun până la terminarea procedurii de punere în funcţiune. Trebuie să ştii că, din punct de vedere politic, nu putem face nimic. Noi, ca stat

membru al sistemului socialist, ne aflăm sub embargoul economic instituit de Statele Unite. Asta-i!

La data când a avut loc această discuție cu ministrul adjunct Pavoni nu bănuiam că va veni, curând, un timp al reluării acestei discuții. S-a întâmplat după doi ani și povestea aceasta o vom pune la locul ei. Dar vom fi crunt loviți de criza financiară care bântuia lumea occidentală. Între leul nostru și valutele convertibile exista o legătură pe care noi, cei de rând, nu o cunoșteam și nu-i simțeam efectele. Dar la înaltele nivele se căutau soluții de contracarare a imixtiunii crizei capitalului occidental în economiile țărilor socialiste. Și totdeauna soluțiile adoptate au avut ca efecte austeritatea impusă națiunii până la limita suportabilității.

La acest subiect, al banilor și al conexiunii monedei noastre cu criza financiar-bancară din occident, intervine directorul Cristea, de la AFDJ:

- Știți când s-a resimțit, la noi, această criză din occident? Un efect foarte intens, cel mai intens și o perioadă mai lungă decât oricând? Exact când asupra țării s-au abătut cele mai grele probleme. Peste tot sărăcia înflorea ca o cultură a răului, de jos până sus trăiam această perioadă de depresie a occidentului, dar noi, în România, puneam tot răul pe seama politicii de austeritate a lui Ceaușescu, o obsesie a acestuia de a achita integral datoria externă. Finanțiștii noștri – că am avut totdeauna nume mari în acest domeniu – și-au zis: „Tot o ținem noi, de dimineață până seara și din ce în ce mai des chiar și în schimbul de noapte, că plata datoriei este prioritate absolută. Hai să nu dăm explicații și putem face retragere de bani lichizi de pe piață ca să contracărăm inflația. Punem pe spinarea oamenilor un plan cu 10 – 25% mai mare decât pot duce în mod real și obiectiv. Planul nu se face, deci trebuie să aplicăm penalizări la salariu! Și, gata!!! Am rezolvat-o cu inflația!”

- Da, nene Cristea, dumneata ai dreptate, numai că puțină lume a aflat de aceste speculații, că nu aveam acces la informații. Dar în cazul nostru, reluă firul poveștii Ștefan Prică, criza externă ne-a păpat 5 osciloscopae Hewlet Packard, dintre cele mai moderne. Cu banii pe care i-a relocat strângând de la ciorapi,

ministrul Pavoni a pierdut cinci piese din cauza schimbării cursului leu/dolar, dintre data contractării și data achitării facturii. Și Corneliu Velincov ne-a pus nouă, constructorilor, paguba în sarcină. El zicea: „Am convenit să o facem pe din două? Adică 30 noi și 30 voi. Eu am plătit, voi plătiți prin compensare, așa că treizeci ale noastre rămân, iar voi luați restul!” Și nu voia să cedeze de loc. Pentru noi, această reducere însemna foarte mult. Aveam, în 1971 – 1974, o echipă de reglari de 180 de ingineri, cu ei acopeream tot Combinatul. La calculele inițiale înseamnă că repartizăm un osciloscop la 9 ingineri. Teoretic! Că practic dădeam osciloscoapele doar acolo unde fără ele nu se putea face reglaj.

- Și ce ați făcut atunci? Că nu vă știu ca un înfrânt, ați dat o replică, totdeauna, adversarului, a zis Cronicarul.

- Sigur, când porneam la reglaj la un nou obiectiv, puneam condiția așa: „Noi participăm cu o echipă de 8 ingineri (să zicem așa, doar pentru exemplificarea cazului!) la care dăm un singur osciloscop. Mai avem nevoie de 4 oameni de la beneficiar și de două osciloscoape. Și dădea nenea Velincov, că nu avea încotro. Iar noi lucram cu sculele beneficiarului! Dar această poveste are locul ei, mai târziu, după decretarea finalizării Fluxului Integrat.

- Domnule Prică, explicați-mi cum ați reușit să adunați atâția ingineri foarte valoroși la echipa de reglari, într-un timp relativ scurt. Că dumneavoastră ați format nucleul grupului de reglari în timpul construirii laminorului de tablă groasă nr. 1. Apoi au urmat, în avalanșă, oțelăria cu anexele ei, furnalele, laminorul slebing, laminoarele de benzi la cald și la rece. De unde au apărut aceste valori?

- Ați pus o întrebare naivă, domnule Cronicar. Au apărut din același loc de unde ați venit și dumneavoastră, adică direct de pe băncile institutelor politehnice. Iar deprinderile practice le-ați acumulat la fața locului, văzând și făcând. Toți inginerii noștri au învățat să rezolve problemele din teren. Noi am devenit faimoși, nu numai la nivelul Ministerului Metalurgiei, ci și la nivel național. Dacă apăreau probleme tehnice complicate, în instalații cu furnituri din import, toată țara apela la Galați.

- Până aici este clar. Deci Corneliu Velincov a fost omul care a aprofundat problemele din competența lui, ajungând să gândească chiar și pentru viitor. Ați spus, în acest context, despre sistemul de alimentare cu energie electrică. Marcăm, de asemenea, asigurarea cu cadre ingineresti de mare valoare. Acum trebuie să mă ajutați să facem un salt important. Primele trăsături de valoare sunt specifice meseriei noastre, de energeticieni. Dar Corneliu Velincov s-a remarcat și în domeniul metalurgiei. Putea să susțină orice discuție, cât de savantă, cu oțelarii, cu furnaliștii și cu laminatorii. Asta pentru că era un intelectual de profunzime. Nu abandona un subiect tehnic până nu-l înțelegea pe deplin. Cunoașteți vreo întâmplare care să-l pună în lumină pe energeticianul Velincov rezolvând o problemă tehnică din tehnologia fabricării oțelului?

- Da, a rămas o legendă despre o ciocnire tehnică, spune Mihai Chiculiță. Eu am fost martor la această întâmplare. Ciocnirea a fost foarte decentă, de altfel, deoarece Domnul Velincov a fost un om cu o educație ireproșabilă. El n-a jignit pe nimeni, dar avea un simț deosebit al aprecierii omului. De aici ni s-a tras, Combinatului vreau să spun, plasarea pe posturile tehnice și de conducere a unor specialiști de mare competență profesională, oameni integri. Acea poveste îl caracterizează din acest punct de vedere. Laminoriștii în frunte cu inginerul șef Aurel Moldovan acuzau mereu Oțelăria că toate pierderile de material din laminoare au la bază defecte ascunse ale oțelului. Că acolo nu se respectă prescripțiile tehnologice. Conducătorul oțelăriei era inginerul șef Kraft Nathan, un specialist valoros. Domnul Velincov ocupa, în 1969, funcția de director de producție. Era a treia poziție în ierarhia Combinatului. În această calitate a cerut inginerului șef Kraft să nu admită nici un fel de abateri de la normele tehnologice. Asta pentru că apăruseră multe șarje de oțel neconforme¹⁴ cu ceea ce era programat. Șifonat în orgoliul său de mare și unic specialist în fabricarea oțelurilor, Kraft a subliniat,

¹⁴ Șarje neconforme = sunt acele produse care rezultă dintr-un proces tehnologic complet, dar în care nu s-a respectat cu strictețe rețeta, adică ceva din compoziție sau din succesiunea operațiunilor tehnologice sau din timpii intermediarei etc.

apăsător, că nu acceptă lecții de specialitate de la cineva care nu este de acest profil. Atunci domnul Velincov a scos din raftul bibliotecii *Cartea oțelarului*, un tratat de metalurgie scris de profesorul Rău, și i-a citit textul referitor la controlul rețetei și, implicit la tot ceea ce asigură calitatea cerută unui anumit oțel. Kraft a ascultat întreaga lectură, a pus privirea în pământ și a cerut permisiunea să se retragă. Atunci a pomenit pentru prima dată el, Nathan Kraft, că și-a depus dosarul pentru plecarea definitivă în Israel. Considerându-l nu numai un specialist de primă mână, ci și un foarte priceput conducător de oameni, Velincov a fost cel care a insistat cel mai mult să renunțe la ideea de plecare definitivă din țară.

Capitolul 10

Velincov, director de producție

- Să nu exagerăm, intervine în discuție Tiberiu Mănăilă. Știu că voi, electricienii, sunteți foarte uniți și vă place să vă lăudați că toate performanțele Combinatului au la bază deșteptăciunea voastră, că fără voi... Sigur, ce-i al vostru, trebuie să recunoaștem, este pus de o parte. Dar de aici și până la a-l prezenta pe Velincov ca un superspecialist în multe domenii tehnice, inclusiv în metalurgie, este o exagerare pe care eu nu o pot accepta. În cazul cu Kraft, Velincov a studiat din timp problema, s-a informat teoretic și numai astfel a putut să-i facă față lui Kraft. Că dacă acesta l-ar fi atras mai la adânc, cerând mai multe detalii tehnice, fiți sigur că Velincov ar fi cedat repede. Eu știu ce spun, că am fost director de producție până am ieșit la pensie.

- Bine, bine, Tibi, interveni Mihai Chiculiță, spune-mi atunci cum de a fost pus pe post de director de producție, în 1969? Crezi că Agachi, ministrul MIM-ului, ar fi dat unui nepriceput să păstorească acest domeniu cheie? Că aici se asigura calitatea mărfurilor, de aici se năștea garanția cu care plecau aceste table nu numai în țară ci în toată lumea, nu-i așa?

Întrebarea avea sens. Într-adevăr, această funcție atesta priceperea în problemele de intimitate ale proceselor siderurgice. Și nu numai în cele legate de elaborarea oțelului ci și în deformările plastice la cald și la rece etc. Avantajul lui Velincov a constatat în faptul că el a aprofundat cunoașterea instalațiilor tehnologice de pe tot fluxul și a insistat cel mai mult asupra performanțelor tehnologice ale Combinatului, în ansamblu. Astfel a făcut față unor presiuni politice foarte mari, el nu a cedat atunci când avea toate argumentele tehnice și pe cele economice de partea lui. Că se întâmpla destul de des ca Ministerul Construcțiilor de Mașini să emită cereri de introducere în

fabricație, la Galați, a unor oțeluri speciale care costau scump la import. Doar cunoscând performanțele tehnologice ale instalațiilor Velincov a putut respinge aceste cereri ori de câte ori erau imposibil de realizat ori costurile ridicate făceau ca acel tip de oțel să fie nerentabil pentru asimilare în fabricația indigenă.

- Nu spun că nu avea ceva cunoștințe din teoria proceselor, recunosc că omul studiase, autodidact pe de o parte, apoi s-a informat de la specialiștii noștri. El a fost pus să medieze conflictul ce luase deja proporții, dintre oțelari și laminatori. Aceștia din urmă dădeau vina pe oțelari pentru toate eșecurile lor, la slebing, la LBC și LBR, la zincare și chiar și la LTG-urile amândouă. Că nu se respectă rețeta de elaborare și de aliere pentru a obține randamente mai mari la produsele finite. Iar defectele, avariile și toate celelalte pierderi materiale și irosiri din timpii buni, de producție, se datorau avariilor cauzate de electricieni. Afirmatie cât se poate de falsă! Printr-un consens nescris între toți tehnologii de pe fluxul integrat, primii vinovați pentru orice incident tehnic din timpul de producție erau declarați electricienii.

- Sigur, reluă asaltul Mihai Chiculiță, ne-ați luat de băieți deștepți și ne-ați ținut de fraieri, peste tot. Că noi mergeam să depanăm defectele în instalațiile noastre și emiteam repede diagnosticul. Și după asta începea scandalul, voi, tehnologii, și ei, mecanicii, nu voiau să recunoască, în ruptul capului, că ar fi fost vinovați de avarie. De aceea s-a ajuns, de multe ori, la directorul de producție, pentru mediere.

- Ai dreptate, Mihai, zise împăciuitor Tiberiu Mănăilă. Așa a fost, noi ne bazam pe ce spun electricienii pentru că instalația electrică funcționa după programe care erau elaborate pe baza succesiunii de operații tehnologice de fabricare, a fontei, a oțelului sau de laminare. Dar asta era partea operativă a funcției. Iar Velincov și-a făcut pe deplin datoria aici. Competența sa a fost de necontestat. Însă funcția asta mai comportă o latură de responsabilități. De fapt, este un pachet întreg de responsabilități. El, Velincov, m-a folosit pe mine ca să construiască, până la cele mai mici detalii, acest pachet de servicii tehnice. Nu glumesc de loc și nici n-o fac pe înfumuratul.

- Dar nici pe modestul, interveni George Mârzac.

- Uite cum au stat lucrurile, continuă Tiberiu neluând în seamă ironiile. Eu m-am făcut remarcat ca un bun tehnolog încă din facultate. Mi-am ales ca temă de proiect un subiect despre care manualele nu spuneau mare lucru. Era vorba despre influența manganului ca element de aliere în oțelurile produse în cuptoare Siemens Martin. Pentru voi, cei nepricepuți într-ale teoriei și practicii siderurgice, manganul nu reprezintă nimic, doar un praf oarecare, acolo. În fapt, el se introduce în șarjă la un moment precis al elaborării oțelului, regimul termic este strict controlat deoarece oxidul de mangan trebuie să devin mangan pur în baia de oțel lichid. Ori asta am putut consemna, pas cu pas și minut cu minut în cuptoarele Siemens Martin, care erau foarte lente, aici elaborarea oțelului dura opt ore și uneori mai mult. Rezultatele obținute au fost primite cu aplauze de către profesorii mei de la Politehnică, deoarece imediat au trâmbițat descoperirea ca un mare serviciu adus economiei socialiste: oțelul manganos se produce în țară, deci renunțăm la cheltuieli valutare uriașe la import.

- Da, recunosc, era o procedură tipică, orice fapt care scădea cheltuiala de import cu un singur dolar, măcar, era imediat difuzat prin radio, televiziune, presă. Dar de ce era acest oțel manganos atât de important? Unde era folosit și de unde îl importam noi?

Întrebarea cerea răspuns obligatoriu. Tema trebuia dusă până la capăt, nu de dragul detaliului tehnic, ci pentru a întregi profilul acestui personaj atât de important în istoria Combinatului, Corneliu Velincov.

- Manganul este folosit, alături de aluminiu și siliciu, la dezoxidarea oțelului. Dacă la elaborare există prea mult oxigen, desigur că legat în formule chimice de oxizi, atunci la turnarea oțelului în forme sau în lingou, se produce așa numita fierbere. Prin mișcarea de fierbere incluziunile dăunătoare care s-au separat în zgură și multe gaze sunt aduse în miezul sau în mai toată masa oțelului. La rece, acest oțel este de calitate inferioară, este așa numit oțel necalmat, se vinde la prețuri scăzute. Oțelul cu mangan este mult mai pur și asigură o mai mare rezistență la uzură. El este folosit acolo unde uzurile sunt mari. De exemplu, la brăzdalele

plugurilor. Această lamă de oțel este supusă la multă uzură prin mișcarea de tăiere a brazdelor de pământ.

Lecția asta ne-a fost servită de George Mârzac, altă eminență cenușie a tehnologilor gălățeni.

- Eu vreau să mă refer la atribuțiunile specifice funcției de director de producție. Și ca să înțelegeți mai bine, am să vă spun povestea evoluției mele tehnice și manageriale, cum se spune acum.

Tiberiu Mănăilă, ajuns acum la frumoasa vârstă de 87 de ani, își trase suflul și începu:

- Am absolvit facultatea de metalurgie de la București în anul 1956. Am fost repartizat la uzina Progresul din Brăila. Ca inginer stagiar mi s-a dat de muncă la oțelărie, pe schimburi mai întâi. Progresul Brăila avea un cuptor Siemens Martin de 8 tone și două cuptoare electrice. Ca inginer pe schimb, aveam sarcini precise: conduceam întregul proces de elaborare a oțelului: eu calculam dozarea cu feroaliaje, ciclul de elaborare, dezoxidarea, alierea, evacuarea, turnarea în forme etc. Era o treabă inginerească completă. Dar nu ca la farmacie, adică la gram. De exemplu, venea șeful de echipă de la gura cuptorului și-mi spunea: „Dom’ inginer, nu-i bună culoarea băii, parcă ar mai trebui ceva!” Și îi spuneam, mai aruncă cinci grame de nisip sau de... altceva. Un gram însemna o lopată! Cât am lucrat ca șef de schimb, m-am perfecționat profesional și, foarte important, am învățat să conduc oameni! După anii de stagiatură am fost transferat la serviciul Metalurg Șef al fabricii, aici am elaborat instrucțiuni tehnologice pentru elaborarea majorității mărcilor de oțeluri, am conceput tehnologii pentru formarea și turnarea pieselor din oțel, dar și din fontă, neferoase etc. Vreau să vă spun că acolo, la Progresul Brăila, am învățat să fiu un bun tehnolog, să stăpânesc meseria în cele mai mici amănunte. Cinci ani am muncit cu drag la Brăila. Apoi am fost transferat, cu bagajul profesional cu tot, la Combinatul de la Galați. Din 1964 până în 1994, când am ieșit la pensie, treizeci de ani am muncit la Galați, fiind numit pe următoarele posturi: șef serviciu tehnic cu mari responsabilități privind avizarea proiectelor tehnice ale tuturor obiectivelor ansamblului siderurgic, am participat la tratativele externe de

achiziții de utilaje și tehnologii, am beneficiat de o bursă ONU, de trei luni, pentru un studiu privind utilizarea oxigenului în oțelării, fiind admis să studiez procedee și procese tehnologice la combinate cu tradiție din Italia. Între 1969 și 1972 am condus serviciul tehnic de calitate, CTC-ul, o activitate extrem de complexă, inclusiv în ce privește obținerea de autorizări pentru fabricarea sub licențe a unor oțeluri de largă utilizare mondială. Apoi, timp de un an, între 1972 – 1973 am fost inginer șef la Uzina de Lamine Plate, după care am fost numit șef al serviciului export, până în 1978. În acest răstimp am colindat lumea, bineînțeles că în interesul Combinatului și al țării. Apoi un an, între 1978 – 1979, am fost șef al serviciului planificare, iar din 1979 până în 1989 am fost inginer șef de producție, funcție care a încununat suma cunoștințelor și aptitudinilor dobândite de-a lungul întregii mele cariere. Am condus Direcția de Producție până la ieșirea la pensie, în 1994. Vedeți dar, dragi colegi, care sunt cunoștințele necesare pentru a fi un bun director de producție. Velincov a fost un foarte bun organizator și coordonator, dar ca director de producție s-a bazat pe noi, șefii de servicii din subordine, de la tehnic, CTC, export, import, planificare, dispecherat producție.

- Recunoașteți, dragi prieteni, că Tiberiu Mănăilă are impregnată tehnologia oțelului, până la cea mai ascunsă celulă din corp. Felicitări, meritați un loc de onoare pe podiumul conducătorilor SIDEX-ului! A zis Cronicarul care o făcea și pe reporterul și toți cei prezenți au fost de acord cu el.

- Felicitări, felicitări, la mulți ani, să dea de băut, cinste lui și cinste să ne facă și nouă!

S-a făcut zarvă destul de mare în sala din demisolul *Coffee House*, norocul nostru că acolo eram singuri, n-am deranjat pe nimeni, doar doi chelneri au coborât, alergând, pe cele câteva trepte de la bar până la noi, crezând că cine știe ce s-a întâmplat. După ce veselie s-a mai domolit, Mihai Chiculiță a făcut câteva precizări la lunga dizertație despre meritele de sine ale lui Tiberiu:

- Cum este și firesc, un bun conducător trebuie să-și pună în valoare subordonații pentru ca să se pună pe sine în valoare. Ce, credeți că marii conducători de oști au reușit să-și pună singuri victoriile

rămase înscrise pe veci în istorie? Am citit undeva, mai demult, o vorbă spusă de generalul Eisenhower, că oamenii vor face ceea ce vrei tu doar dacă îi convingi că vor ei înșiși să facă acel lucru. Se numește motivare. Am citat cu aproximație. Dar, fără supărare Tibi, Velincov nu te-a folosit în mod intenționat ca să apară el drept un mare director de producție. El te-a pus în valoare, asta a făcut deoarece te-a cunoscut ca foarte bun specialist. Iar meritul lui excepțional constă în aceea că nu i-a fost teamă că subordonatul va complota să-l dea jos și să-i uzurpe scaunul.

Apoi au continuat confesiunile despre omul Corneliu Velincov. A venit rândul lui Mihai Chiculiță să-și deșarte sacul de amintiri.

- Și eu am venit de la Brăila, am fost coleg cu Tibi Mănăilă la Progresul. Apoi am fost atras de mirajul Combinatului ce se construia la Galați. Se dusesse vestea printre brăileni că tot Galațiul a intrat într-un program de modernizare, că se construiesc fabrici și uzine noi, că nu numai Combinatul este în construcție, ci tot orașul... Se dădeau blocuri de locuințe noi, aproape săptămânal. Oamenii trăgeau spre Galați din toate părțile țării. Dar cele mai multe angajări se făceau de către constructor, la ICMSG. Așa că am venit și eu, în 1961, la ICMSG să mă angajez, dar nu a mers, încă nu era momentul. M-am întors la Brăila, dar văzusem ce se întâmpla în Galați și trăiam sentimentul că Brăila, un oraș frumos, cu o tradiție cosmopolită, rămâne din ce în ce mai în urma evoluției. Galațiul era mirajul, nu numai tehnic, ci al șanselor de promovare. Era nevoie de cadre, de ingineri cu experiență. Sigur că soseau an de an tot mai mulți absolvenți de facultăți, în toate profesiile, dar aceștia nu aveau încă deprinderi practice. Erau stagiați, printre ei unii foarte buni, inteligenți, primeau totul din mers și se aliniau cu cei mai bătrâni. Uite, ca fapt divers, eu, când am venit la Combinat definitiv, adică în 1965, eram numit de acest tineret „inginer bătrân”! Eram tot un fel de puști, doar cu patru sau cinci ani mai mare, dar diferența de experiență ne plasa, pe noi, deasupra, înspre treptele mai înalte ale ierarhiei. Eram invidiați, se spunea despre noi că am ocupat toate posturile de conducere, că cei tineri nu mai au nici o șansă.

- Da, la fel a fost și mai târziu, probabil, s-a băgat Cronicarul în vorbă. Că așa gândeam și bârfeam pe la colțuri noi, stagiarilor anilor 69 și 70, că până terminăm noi stagiatura de trei ani se ocupă absolut toate funcțiile grase și rămânem doar simpli ingineri. Am să explic de ce gândeam așa. Uite, în august 1968, am făcut practica industrială la Combinat. Eram peste o sută de studenți electrotehniști de la Iași în această practică. Eram cazați la căminele studențești, zilnic veneau dimineața vreo trei autobuze, la șapte și jumătate și ne duceam la locurile de practică, laminorul de tablă groasă, furnalul nr. 1, am trecut și pe la oțelăria 1. Dar practica noastră s-a scurtat brusc, au intrat sovieticii în Cehoslovacia și nimeni nu mai avea chef de noi. Încurcam lumea, ziceau inginerii Combinatului. Chiar în ziua cu scandalul sovietic ni s-a adus la cunoștință că vom da colocviul de absolvire a practicii și vom pleca acasă. Șeful comisiei de examinare era Cahane Moise, șeful secției de automatizări din Combinat, un inginer temut de noi, care nu aveam habar de meserie și ne era frică să nu ne pice, că atunci chiar rămâneam repetenți. Dar am trecut de comisia de examinare ca gâsca prin apă, Cahane a adunat carnetele noastre de studenți, ne striga după numele din carnet, noi stăteam pe hol și intram la el, în birou. Marea comisie era alcătuită din doi examinatori, Cahane și asistentul nostru de la Iași. Se punea o singură întrebare: „Ce notă vrei ca să poți lua bursă și în anul următor?” Evident, toți voiam zece. Și Cahane ne-a dat, pe bandă scotea decarii și îi puneam în carnetele noastre. Dar nu asta este semnificativ pentru sentimentele noastre semi ostile față de bătrâni. Înainte de 20 august, ziua invaziei în Cehoslovacia, am ieșit într-o seară la restaurantul *Pescarul*, de pe faleză Dunării, două perechi, eu cu o gălățeană și un coleg, Paul Dârvaru din Botoșani, cu o colegă de an. Ne-am dus, punând banii la un loc. Am comandat o baterie de vin și așteptam ca orchestra să înceapă programul de dans. La un moment dat vine să se așeze la masa noastră un tânăr, evident că era mai copt decât noi. Masa era de șase locuri sau opt, l-am primit cu drag. El a comandat ceva de mâncare și o sticlă de vin bun, nu un vin de regiune din care beam noi. Dintr-una în alta, am intrat în vorbă cu omul, s-a prezentat „sunt inginerul Gheorghe, electrician, lucrez la furnalul 1”. L-am

asaltat cu întrebări. El ne-a spus că vine, seară de seară, la acest restaurant, care este cel mai bun din Galați, să mănânce o saramură. „*Dar nu este prea scump, seară de seară, să cheltuiți bani mulți?*”, am întrebat noi. „*A, asta nu-i o problemă, eu câștig foarte bine!*”, ne-a luat fața cu răspunsul lui, spus ca pe ceva banal. Și a intrat în detalii cu salariul pe care îl ia, cu sporuri de condiții grele, cu sporuri de noapte, ore suplimentare, ore de la reglaj, etc. O groază de bani, ce mai...

„- *Paul, venim la anul aici, cu atâția bani ne chivernisim repede. Le luăm pe fetele astea de neveste și venim la dans și noi, seară de seară!*” Cu această imagine am rămas, a sacului de bani câștigați foarte ușor. Dar când m-am angajat efectiv, anul următor, se pare că tezaurul de bani se golise între timp, eu am primit un salariu modest, cu care abia mă descurcam, cu soția mea împreună.

- Deh, astea-s vise pe care le-am trăit și eu, zise Mihai Chiculiță. Salariile nu erau foarte mari. De exemplu, în 1969, când ai venit la Combinat și te-am cunoscut ca stagiar la secția de reparații energetice, eu eram director al Direcției Energetice a Combinatului și aveam salariul dublu față de inginerul stagiar din primul an de stagiatură. Adică nu prea mult. Dar astea erau calculele socialismului, nimeni nu trebuia să se îmbogățească din salariu. Să ne întoarcem însă la subiectul nostru. Așadar, am revenit la Combinat în 1965, când obiectivul a început să crească pe cont propriu. Până atunci vedeta a fost ICMSG-ul. Dar în 1965 m-am întâlnit cu Tibi Mănăilă, cu care fusesem coleg la Progresul Brăila și el m-a încurajat să fac pasul. Că mă voi simți bine, Combinatul este tot ceea ce este mai nou din punct de vedere tehnic și tehnologic. În Combinat el era la Serviciul Tehnic, pe post de inginer principal. Era apreciat ca un foarte bun tehnolog. M-a luat de mână și m-a dus la Cahane Moise, pe atunci era șeful atelierului electric de la LTG1. Ne-am întâlnit pe scări, el cobora, noi urcam spre biroul lui. L-am oprit, de fapt l-a oprit Tibi și m-a prezentat. Cahane s-a grăbit, era chemat la conducere, dar a tranșat cererea mea foarte repede:

„*Ai muncit vreodată în laminoare? În acționări electrice?*” Am răspuns că nu, dar asta nu înseamnă nimic,

deoarece am baza profesională și învăț repede. „Nu, pentru mine nu ești bun. Caută în altă parte!” Brutal de nepolitic, dar așa era omul. Era cotate, ca automatist, omul cel mai inteligent din această parte a țării. Dar Tibi nu s-a descurajat. Mi-a zis: „Hai la Velincov!” Nu știam cine este Velincov, dar am avut încredere în Tiberiu Mănăilă. Am reușit să fiu prezentat lui Velincov. În 1965 el era șeful serviciului energetic din Combinat. Am cerut un răgaz cât să-mi închei activitatea la Progresul, apoi voi veni. Asta nu s-a întâmplat așa de repede cum aș fi vrut eu. Nu am putut pleca de la Progresul Brăila deoarece nu mi se dădea transferul. Ori fără transfer pierdeam vechimea, continuitatea, câteva zile de concediu. Așa era Codul Muncii, o lege care te obliga să rămâi fidel locului de muncă, să nu schimbi o fabrică pe alta. Că vechimea în muncă se premia cu un spor la salariu și cu zile de concediu care se adăugau după anumite etape de vechime. Am plecat de la Progresul prin demisie, am găsit loc de muncă la Inspectoratul Energetic. De aici am obținut transferul, cu mare greutate, după aproape un an de muncă. Și am venit la Combinat, mi-am făcut angajarea, apoi m-am prezentat la Velincov. Dar el era plecat la specializare, în Franța. Cel care-i ținea locul, inginerul Culuri, primise o notiță cu instrucțiuni speciale pentru mine. Scrisa clar să înființez o secție de reparații energetice. Să fac conceptul, să schitez funcțiile, activitățile, organigrama, locul de amplasare, relațiile pe orizontală și verticală, ce mai... toată concepția unei fabrici noi. Și mai era o sarcină: planul de aprovizionare cu materiale electrice pentru anul 1966. Asta era o bombă, o sarcină dificilă deoarece însemna un volum foarte mare de muncă.

Șeful interimar, Culuri, m-a trimis în biroul alăturat, să mă așez acolo la o masă și să mă apuc de muncă. Așa mi-am cunoscut colegii, toți erau tineri, cred că eram din aceeași generație. Hanganu, Ioanovici, Iorga. Fiecare cu soția lui. Ei veneau de la Iași, absolvenți ai facultății de electrotehnică. Eu veneam de la București. În prima mea zi de muncă am scos o foaie de hârtie și m-am apucat să schitez ceva despre viitoarea secție de reparații energetice. Pe la ora 11 oamenii se așază la masă. Scot pachetele de mâncare, întind șervete, scot farfurii, tacâmuri. Eu îmi văd de

treabă. Nu obișnuiam să mănânc la serviciu. Hanganu, care era mai vorbăreț dintre toți, mi se adresează: „Dumneata văd că nu scoți nimic de mâncare, hai să iei o îmbucătură de la masa noastră!” Am mulțumit, dar mi-am văzut de treabă. Așa era pe atunci: chiar dacă aveam doar o felie de pâine și pe aceea o împărțeam între noi!

Am muncit la schema secției câteva zile. De fapt era vorba de o temă de proiectare ce trebuia lansată către IPROMET. Dar trebuia să conțină elemente definitorii, clare, despre scopul urmărit. După ce mi-am făcut tema mi-am zis că înainte de a trimite comanda către IPROMET ar fi bine să mă consult cu cineva, să ascult și o părere cât se poate de autorizată. Culuri m-a refuzat din capul locului, el era hidrotehnician. M-a trimis la biroul de alături, pe ușa căruia scria „Inginer șef de concepție”.

Am bătut la acea ușă și am intrat. Acolo am dat peste un tip scund, slăbuț, cu o față de om obosit. Avea acel chip specific oamenilor care lucrează de dimineața până seara în aer liber, suflat de vânt sau ars de soare, totdeauna obosit, dar în fapt agil, cu mișcări iuți și precise. De cum am intrat în birou lui asta am făcut, l-am studiat ca să știu cum să-l abordez. El a ridicat ochii spre mine și s-a răstit, cu o voce groasă:

- Ce vrei de la mine?

Tonul lui m-a timorat pe moment și am început să-i explic despre ce era vorba. Glasul îmi tremura, nu-mi plăcea mie că am avut această stare emotivă, simțeam că nu are rost să continui, că omul acela care era un „*inginer șef de concepție!*” mă va da afară din biroul lui...

I-am explicat problema cu care venisem la el. Încerc să-i prezint desenul, să-i explic pictograma. Dar el se răstește la mine, cu o voce tunătoare:

- Măi, tu știi furnale? întreabă acea voce supărată.

- Nnnuuu, mai nimic, doar ce am învățat la un curs de tehnologie, am reușit să îngaim.

- Ei, să știi că eu sunt inginer de furnale. Nu mă pricep la electricitate.

Mă uit la el, citea o documentație tehnică, probabil despre furnale, dintr-o carte cu coperti groase. Văzând că nu am de gând să plec, mai ridică o dată ochii la mine și mă trimite alături:

- Vezi că la ușa următoare este un tip, Ion Prisecaru. Ăsta-i inginer șef și cred că se pricepe la electricitate. Mergi la el.

Într-adevăr, Ion Prisecaru s-a priceput la schița pe care am reușit să i-o prezint. Nu pentru că ar mai fi lucrat cu așa ceva, dar văzuse niște secții amenajate pentru astfel de reparații pe la Hunedoara și Reșița, pe unde a mai trecut, cândva. Dialogul nostru s-a încropit destul de bine. Întrebările pe care mi le-a pus erau de bun simț, așa le-a apreciat el, afirmând că nu se pricepe la mașini și aparate electrice. M-a întrebat despre intrări și ieșiri, fluxuri, circulații etc. Apoi m-a descusut despre trecutul meu profesional, ce specialitate am, de unde vin, ce am făcut pe acolo etc. I-am povestit că eu am antecedente, că am lucrat la Progresul Brăila într-o astfel de secție, că reparasem vreo două mii de mașini electrice mici și mijlocii.

Mi-a prins bine această discuție. Am reușit să completez schița mea de comandă de proiectare a unei secții noi de reparații de mașini și aparate electrice. Apoi, după câteva luni, Ion Prisecaru a fost transferat la IPROMET - Institutul de Proiectări Metalurgice. Acolo a rămas, pe post de director general, până a ieșit la pensie...

A doua temă de lucru, cea privind aprovizionarea cu materiale electrice m-a neliniștit la început. Combinatul era în plină dezvoltare, cum să prevezi materiale pentru consum curent la obiective ce încă nici fundațiile nu le au trasate? Și atunci m-am orientat spre cei ce vor solicita aceste materiale. Deci trebuia să am o bază reală de cereri, din partea secțiilor Combinatului. Am început să lucrez la această sarcină pur birocratică, un volum mare de muncă, iar printre picături visam la conceperea secției de reparații energetice.

- Cum vi se părea munca în Combinat, adică departe de oraș, prins tot timpul cu probleme noi, variate, întâlniri cu oameni noi care, de multe ori, nu erau calificați suficient pentru a putea colabora cu succes, fiind nevoit să duceți muncă de lămurire etc.?

Eu, Cronicarul, am pus această întrebare deoarece simțeam că omul cu care purtam un dialog despre un subiect lipsit de spectaculos nu voia să abordeze partea mai puțin plăcută a lucrurilor.

- Adică, la ce vă referiți? La greutateți, la sentimentul izolării față de oraș? Sau altceva?

- Exact, la greutatețile începutului, a zis Cronicarul. Când v-am formulat această întrebare m-am raportat la amintirile mele, la cât de greu mă adaptasem la această nouă viață.

- Păi, domnule, munca nu era o noutate pentru mine. Trecusem de stagiatură, făcusem meserie până acum, iar faptul că nu eram în oraș nu m-a afectat deloc. Timpul fuge cu mare viteză, când ești ocupat nu bagi în seamă orele. Ele zboară ca secunde. Cât despre oameni, până acum mi-a fost dat să mă înțeleg cu colegii de aceeași profesie. Acum însă, am dat peste ceva nou și mai complicat. Umblând prin uzine și secții ca să pornesc o activitate nouă, aceea de aprovizionare, inclusiv previziunile pentru un viitor apropiat, am cunoscut multă lume. Asta mi-a fost de folos imediat ce am făcut primele schițe din arhitectura viitoarei secții de reparații energetice. Trebuie să știi că această secție a fost deosebit de utilă imediat ce a pornit, dar și peste ani mulți.

- Corect, este un mare adevăr. Și pentru noi, constructorii, SRE-ul a fost un sprijin extraordinar, nu numai pentru service-ul prestat la utilajele și echipamentele noastre, dar și în cazul intervențiilor la avarii și deranjamente de anvergură, zise Ștefan Prică.

- Sunt curios, zise Cronicarul, cum v-a găsit Corneliu Velincov la data revenirii lui în țară, după specializare?

- Păi să știi, tovule, că a treia zi după sosirea acasă m-a luat în primire și până la plecarea lui din Galați, am avut parte de multe sarcini de muncă din partea lui. Mă antrena în multe cazuri care apăreau aproape zilnic, deoarece în acel început de funcționare a Combinatului, existau, practic doar două secții înființate cu sarcini precise și personal angajat: laminorul de tablă groasă și secția de reparații energetice. La multe operative la care eram convocat pierdeam timpul fără rost, nu erau lucruri legate de

munca mea. Dar să revin la secția de reparații energetice. Trei ani am muncit la ea. M-au ajutat foarte mult colegii de birou, soții Hanganu, Ioanovici, Iorga. Cu ei am clarificat organigrama secției, cu ei am întocmit necesarul de dotări și necesarul de meserii. Apoi am început să umblu după oameni. Veniseră mulți meseriași acasă, din cei ce plecaseră din satele județului Galați și nu doar de aici, la școli profesionale prin țară, apoi fuseseră repartizați la alte uzine, departe de Moldova. Acum au venit acasă cu speranța unui serviciu bun, a unui apartament în oraș și chiar obținerea unui buletin de Galați, că și această treabă era una importantă, la data aceea. M-am dus la serviciul personal și am încercat să aflu, din cărțile de muncă, cine are meserii speciale. De exemplu, bobinatori de mașini electrice. Nu am reușit să obțin informații de acest gen. Atunci am apelat la șefii atelierelor electrice din secțiile productive. Cu ajutorul lor am construit un tabel cu nume. Prin intervenția lui Corneliu Velincov acești oameni au fost transferați la SRE, deși mulți au protestat deoarece au trecut la un nivel de salarizare mai mic și la o grupă de muncă fără specificații de condiții grele. Dar am pornit cu o echipă bună, de la început. Maistrul Liviu Grădinaru, cu specialitatea bobinaje de mașini electrice a fost omul de bază în organizarea atelierului care a devenit inima secției, maistrul principal Aanei Ionel, un artist în metal și electronică, maistrul Mihai Roth, cu state vechi la Reșița și apoi la Electroputere Craiova, Preda Nicolae, cel mai priceput maistru în rebobinări de transformatoare electrice, maistrul Preda Constantin, un as în mecanica clasică, dar și în mecanica fluidelor. La standul de probe electrice am format o echipă din tehnicienii Drăguț Cornel și Florin Militaru, maistrul Nistor Vasile și mulți alții, printre care nu trebuie să lipsească soții Vasiliu și Radu, stagiați. Sunt multe nume de oameni care ar merita pomeniți undeva, poate într-o Carte de Aur a Combinatului.

Zăbovi puțin, scrutând trecutul, răsfoindu-l filă cu filă. Apoi relua:

- Personal am fost la Electroputere Craiova după specialiști. Era destul de dificilă această misiune, nimeni nu voia să-și cedeze specialiștii, chiar dacă aveam susținerea partidului. Dar am reușit, de exemplu familia Roth Mihai, cu fiica și nora

bobinatori foarte pricepuți. Tot de acolo i-am adus pe lăcătușul Lupițu, electromecanicul Mircea Ionescu, pe Izbașa Timotei maistru în scule, dispozitive și verificatoare (sdv!), soții Cireașă, bobinatori. De la Progresul Brăila a venit la Combinat Leu Ionel, un electrician cu intuiții ingineresti, calificat ulterior tehnician, organizând unicul atelier de reparat tuburile ignitron de la LTG, niște redresoare de mare putere. Bădărac Iordan, tot de acolo, fusese șef de echipă în construcții metalice. El executase la Progresul cabinele metalice ale excavatoarelor.

- Apoi au venit în valuri inginerii stagiaari. Acum, aducându-mi aminte de chipurile lor luminoase nu-mi pot ascunde un zâmbet de bucurie pentru acești oameni care, așa cum spusese Eminescu „... după vremuri mulți veniră”, au deprins tainele practicii profesionale și s-au lansat apoi, în secțiile productive, pe funcții de conducere. Gheorghiu Cristel, devenit șeful atelierului electric din laminorul de benzi la rece, Dima Gelu, șef de atelier în laminorul de benzi la cald. Carol Mangiurea, un inginer mecanic foarte bun cititor de desene tehnice, avea o vedere în spațiu extraordinară. Ambițios, dar și bun meseriaș, a ajuns director de personal, apoi a fost numit directorul Uzinei Cocschimice. La noi a muncit câțiva ani Prigon Vasile, un inginer născut dean, plecat în 1970 acasă, la Bistrița, chemat de ai lui să pună umărul la funcționarea fabricii de acumulatori electrici, unicat în țara noastră. Apoi nu-l pot trece cu vederea pe inginerul State Cornel, absolvent al Facultății de Mecanică de la Politehnica din Galați. El s-a ocupat de organizarea atelierului de reparații hidro și termotehnice; aici specialiști erau foarte puțini în tot Combinatul și rolul lui Cornel a fost determinant pentru rezolvarea multor neajunsuri, incidente tehnice și avarii destul de mari care nu se puteau rezolva cu personalul propriu al secțiilor tehnologice. A avut un colaborator excelent în maistrul Preda Constantin care a continuat să asigure buna funcționare a acestui atelier de reparații hidro-termo-ventilații (HTV, pe scurt), după ce State Cornel a plecat la Focșani, fiind promovat în scurt timp, acolo, pe funcția de inginer șef la Fabrica de Elemente Hidraulice.

- Nu pot sări peste copii, că unora încă nu le mijise măcar un fir în mustață. Ucenicii absolvenți ai școlii profesionale a

Combinatului au trecut imediat la mânuirea mașinilor unelte. Așa îmi aduc aminte de unul Ghioc, foarte bun strungar, doi băieți tineri care s-au specializat foarte repede în vopsitoria de impregnare de izolare a mașinilor electrice, Alexe și Ciuburgiu. Pe unii i-am ținut minte după cum s-au manifestat în fața mașinilor sau la bancurile de lucru. Am văzut talente cu nemiluita pentru că aproape zilnic secția se umplea cu ucenicii trimiși la ore de practică. Erau peste o sută, în fiecare săptămână prin rotație, două sau trei zile. De multe ori muncitorii noștri se plâneau că sunt prea mulți ucenici pe capul lor. Și eu, care trebuia să fiu educator nu numai pentru cei mici, dar și pentru titularii secției, obișnuiam să-i întreb pe nemulțumiți:

„- Pe tine cine te-a învățat meserie? Cum ai pus mâna la muncă, în prima ta zi de practică? Tot așa să faci și tu, la rândul tău!”

- Astfel, în doi ani s-a format un colectiv sudat, eram ca o familie mare, continuă Mihai, nostalgic. De aceea, în 1968, când am fost promovat director la Direcția Energetică, urmându-i lui Velincov, despărțirea de secție a fost dureroasă. Făceam ce făceam, ca inginer șef și aproape zilnic îmi făceam drum prin secție.

Mihai mai avea multe de spus despre începuturi. Fiind însă ora înaintată, am convenit să reluăm narațiunile în altă zi, cu șpalturile în față. Mihai îmi atrăsese atenția, de două ori la rând, că trebuie să operez câteva corecții la date și la fapte, pentru a mă păstra în limitele intenției declarate încă de la bun început, că vom consemna în *Cronici* doar oameni și fapte. I-am comentat atunci că într-o operă literară, din orice categorie ar face parte, autorul are totdeauna dreptul de a-și exprima punctul propriu de vedere, că opinia lui scoate acel text dintr-o simplă consemnare istorică de fapte și îl transpune într-un mesaj cert. Că indiferent de voința naratorilor, eu tot îmi voi permite, măcar din când în când, să fac un comentariu, să emit o apreciere dacă ceea ce am consemnat se face sau nu, dacă este moral sau nu etc. De asemenea, voi pune întrebări ca un reporter de teren, urmărind să scot în evidență un aspect sau altul al lucrurilor și întâmplărilor narate. Că nu pot fi doar un simplu reportofon mecanic!

Capitolul 11

S-a stins urmașul lui Velincov

Iată, de pildă acum, am să fac o întrerupere în firul normal al consemnărilor, extrăgându-mă din trecut pentru a descrie evenimentul zilei: a trecut la cele veșnice Dumitru Nicolae, fost director general al Combinatului până în 1998, apoi primar al municipiului Galați, reales trei mandate la rând, din 2000 până în 2012. După o boală grea și lungă, sufletul i s-a desprins vineri dimineață, în 29 martie 2019, curmând durerea trupeiască pricinuită de multiple afecțiuni ale unor organe interne. Am participat sâmbătă seara la priveghi, slujba de seară în care s-au citit 12 evanghelii pentru iertarea greșelilor celui decedat, după care familia a dat de pomană celor prezenți o farfurie cu mâncare. În popor această slujbă ce se face de unul sau mai mulți preoți, în biserica sau în capela unde este depus cel decedat, se numește „Cină”, deși rugăciunea face parte din ritualul Priveghiului. Rudele, prietenii, vecinii, cunoștințele care se adună la această slujbă de seară îl pomenesc pe cel decedat, vorbindu-l de bine, de regulă. Așa a rămas la noi, românii, ca despre cel mort să se vorbească numai de bine. Adică cei vii îi iartă acestuia greșelile cunoscute și pe cele necunoscute, nepomenindu-le, astfel încât acestea să nu fie puse în balanța judecătorului divin.

Credințe și credințe! Important este că în seara de priveghi, până să vină preoții și să înceapă oficierea „Stâlpilor”, adică a rugăciunilor, m-am întâlnit cu multe cunoștințe. Mai întâi grupul nostru de povestitori de la întâlnirile periodice de la *Coffee House*, adică Tiberiu Mănăilă, Ștefan Prică, Mihai Chiculiță, directorii de antreprize din ICMSG Gheorghe Cașcaval și Herman, apoi mai la sfârșit a apărut Ștefan Banu și directorul Nedelcu de la Uzina Furnale, alți salariați de la această uzină, directori din Combinat. Săndel Soare, fostul șef al serviciului desfacere din Combinat a apărut la ultima Evanghelie citită de preoți, s-a

închinat la icoane și a poposit închinându-se la sicriul celui decedat. El a avut o relație specială cu Nicolae Dumitru, totdeauna avea ceva de povestit despre acea perioadă.

Duminică, 31 martie, a avut loc înmormântarea. A venit lume multă, inclusiv oficialități de la Primăria Galați, din conducerea Partidului Social Democrat, organizația Galați, apoi la ora stabilită a sosit Arhiepiscopul dr. Casian Crăciun. Slujba a început, Înaltpreasfinția sa a cântat multe ectenii, imnuri, rugăciuni dintre cele care se cântă la persoane care au fost oameni însemnați în societate. Au sosit inclusiv directorii din echipa care a urmat la conducerea Combinatului în 1998, când Nicolae Dumitru a fost demis din funcție de regimul național – țărănesc. Adică Ionel Borș, cel care a fost numit la conducerea SIDEX, asigurând un interimat de câteva luni, apoi Petre Ianc, director în Ministerul Economiei, Mircea Budur, director de producție, Viorel Munteanu, fost director ICCPAM (Institutul de Proiectări al Combinatului), alți siderurgiști importanți, atât din trecutul îndepărtat, dar și cel din ultimii douăzeci de ani. S-au spus multe despre evenimentele din anii când majoritatea celor de față erau colegi, în activitate, s-au dat informații despre anii de pensionare ai decedatului, despre necazurile lui. Că, după cum a menționat Ștefan Prică, cu o notă de amărăciune în glas, oamenii buni la suflet, cei carismatici, primesc multe sancțiuni nemeritate, adică nu li se recunosc meritele și calitățile de către toții membrii comunității. Totdeauna apar câțiva ranchiunoși care se duc cu răzbunarea până în pânzele albe... Ziceau, cei care se considerau avizați, că fostul primar a avut pe rol multe procese de daune din care a ieșit cu pedepse materiale, astfel că, acum, la deces, n-a mai rămas decât cu datorii la fisc. O fi adevărat? N-o fi adevărat? Nu știu, dar despre mort numai de bine, cum se zice în popor. După mine, această regulă cu pomenirea faptelor de bine ar trebui aplicată, chiar cu impunere, nu numai lui Nicolae Dumitru, ci și altor *combiniști*, nu doar pentru că au fost oameni buni, miloși și aplecați spre facerea de bine, ci pur și simplu pentru că și-au dedicat viața unui scop nobil. Care, în final, se va distruge, pentru că asta este soarta acestei țări, mereu să-și risipească temelial!

- Nicolae nu și-a sancționat subordonații de-a lungul întregii sale vieți, pentru că nu a avut conformația sufletească de judecător. Din contră, zic eu, aducându-mi aminte de câteva vorbe spuse de Nicolae atunci când i-am dat cărțile mele *SIDEX, o viață de om*: „Hei, omule, ți-am citit *Magia pietrei*, *faină carte*, *frumos scrisă*. Dar să-ți spun eu câte am avut noi de suferit de la oameni, tatăl meu și mama și frații mei, după venirea comuniștilor la putere. Eram tinerel și nici acum nu pot înțelege de ce s-au pornit asupra noastră cu atâta răutate și ne-au prigonit! Că au fost dintre vecinii noștri, cu care am trăit fără probleme atâta amar de vreme. Și dintr-o dată a răbufnit răutatea din ei.”

Adusu-mi-am aminte de aceste cuvinte ale lui Nicolae și mi-a venit să fac o remarcă: se pare că unii oameni au un destin aparte, de a fi victime. După cum unii oameni sunt născuți să fie imbecili, tot așa alții sunt destinați să fie victime ale acestor imbecili!

Vreau să subliniez doar atât, că Nicolae-omul a fost unul dintre cei care nu s-au sfiit să bată pasul pe loc până reușea să deslușească pe înțeles propriu care ar fi semnificația profundă a lucrurilor sau fenomenelor, ca să nu le ia cu etichetă de imuabilitate. Deci a fost omul care a tras lucrurile înainte, deși gurile rele îl acuzau că era un ezitant, că n-a făcut mare lucru pentru Galați. Nu au dreptate denigratorii lui din sfera treburilor Primăriei, după cum nu au dreptate nici cei care mârâie și îi pun sub semnul întrebării activitatea din Combinat. În ambele cazuri, adică și într-un loc și în celălalt, Nicolae a fost omul potrivit la momentul și locul potrivit. Criteriul de bază este să știi să faci față treburilor curente, adică să asiguri mentenanța, în primul rând. Că nu-i ușor să faci ca lucrurile să se deruleze normal, zilnic și ceas de ceas, fie că este vorba de o societate de peste două sute de mii de oameni (cum este Galațiul), ori că este vorba de peste treizeci de mii de oameni care au o cultură tehnică peste o medie națională (cum este suma salariaților Combinatului). Asta ar fi răspunderea de bază, scaunul care i se potrivește cel mai bine celui ales. Tot ce vine peste această bază se cheamă merit personal și poate fi consemnat ca rezultat inscriptibil pe răbojul istoriei. Da, asta-i fraților! În Combinat Nicolae a dus la capăt contractul de creditare

prin sindicatul de bănci cu Paribas în frunte, aducându-i SIDEX-ului peste o sută de milioane de dolari utilizabili drept capital de lucru. Nimeni nu a reușit să găsească o soluție viabilă pentru a scoate Combinatul din blestemul de a se finanța prin vinderea, cu nerușinare, a produselor finite pe o piață de troc fără profit sau cu profitul înghițit de alții. Iar la municipiu el a fost cel care a avut curajul să înceapă săpăturile pentru înlocuirea rețelei de canalizare urbană, veche, uzată și spartă periculos de mult. A lăsat urmașilor să se ocupe de rețeaua de apă potabilă, cea mai periculoasă sursă de subminare a orașului prin pierderile necontrolabile de apă care a... Dar ce să mai vorbim! Are curaj cineva să mă contrazică? Sigur că nu, doar avem dovada, de la distanță, a unui act de meritocrație aplicată cu succes!

Am scris aici câteva cuvinte despre Nicolae Dumitru omul, cel care a stat o vreme la cârma Combinatului. Dar n-am terminat. Voi mai reveni, mai încolo, la locul potrivit, vă asigur! Nu înainte de a explica de ce apare în titlul de capitol expresia „urmașul lui Velincov”. Iată despre ce este vorba:

În 1999 Comisia Europeană a declanșat o acuzație de dumping la adresa Combinatului SIDEX, în ceea ce privește exportul de tablă groasă. Datele pe baza cărora se făcuse incriminarea erau intrările pe piața Uniunii Europene a tablelor groase provenite de la SIDEX în anii 1995 – 1997. Investigația declanșată de forul european ne obliga să respectăm toți pașii cuprinși într-o procedură de analiză extrem de amănunțită, să dăm dovadă de sinceritate, să fim cooperanți etc., deoarece România era, la data aceea, partener într-un acord de asociere, o etapă premergătoare admiterii ca membru cu drepturi depline în Uniunea Europeană. Măgăreața cu această investigație mi-a revenit mie și echipei mele de la Serviciul Marketing. Chestionarul transmis nouă de Comisie era unul foarte complicat, deoarece viza, în final, construcția unui raport de costuri la sortimentele de tablă groasă incriminate, cu detalierea fiecărui element de cheltuială integrat, adică cumulat de-a lungul întregului flux siderurgic. Ne-am descurcat, deoarece am avut o echipă foarte bună, de băieți tineri și foarte deschiși spre informatică, mai ales. Și am reușit să atrag de partea mea cooperarea tuturor serviciilor

de la nivelul de sinteză al Combinatului și de la uzinele tehnologice, în primul rând. Investigația a continuat cu o fază finală, de negociere a taxei de dumping. Am avut trei sau patru runde de negocieri la Bruxelles, în vara lui 2000. Echipa care s-a deplasat acolo avea în frunte pe Radu Nicu, director general adjunct, cel care ocupa scaunul deținut de Nicolae Dumitru care, la rândul lui, îi urmase lui Corneliu Velincov. Pe parcursul discuțiilor de la Bruxelles purtate sub asistența unei case de avocatură agreată de Comisie, Radu Nicu s-a referit, la un moment dat, la meritele lui Nicolae Dumitru pe postul pe care l-a avut până să fie destituit pe baza unei decizii politice. Petre Ianc, director în cadrul Ministerului Economiei la un compartiment care includea unele rămășițe din marele minister socialist al metalurgiei, l-a luat puțin peste picior pe Radu Nicu, neadmițând nici un fel de merite celor care aparținuseră regimului social democrat, proaspăt dat la o parte după alegerile din 1996. Atunci m-am băgat și eu în discuție, impulsiv ca un ardelean de soi bătaios și i-am luat apărarea lui Radu Nicu: *„Are dreptate domnul director general adjunct Radu Nicu. Acest scaun de director, responsabil cu conducerea executivă a Combinatului, a fost creat de Corneliu Velincov și are la bază cumpănirea, cu multă răspundere, a celor mai grele decizii. Pentru aceasta omul pus pe acest scaun a preluat trăsăturile celui de la început, așa că eu pot să vă asigur că Nicolae Dumitru a fost fiul lui Corneliu Velincov, iar Radu Nicu este nepotul lui Corneliu Velincov, deci fiul lui Nicolae!”*

- Interesant, ziseră de o dată Ștefan Prică și Mihai Chiculiță. Cred că este o interpretare inedită, dar corectă, dacă analizezi mai atent.

Acum Mihai Chiculiță ne spune că este cazul să reluăm subiectul nostru, al poveștilor componente ale *Cronicilor*.

- Bine, să continuăm, zice Cronicarul. Că aceste multe pagini scrise până acum au fost doar scurte introduceri despre Omul Velincov. N-am apucat nici măcar să-i fac o descriere superficială.

Era potrivit de stat. Destul de plinuț pentru vârsta lui – pe atunci avea în jur de 50 de ani – în parte datorită fizionomiei, în parte datorită muncii statice pe care o ducea. Ședințe peste ședințe,

deplasări pe teren fără prea mult consum energetic, că mașina îl ducea la doi pași de obiectiv oricare ar fi fost motivul deplasării în teren, avarie sau întâlnire la fața locului cu factorii implicați. Se practica pe scară extinsă analiza lângă obiectiv. Deoarece ministrul plin al Industriei Metalurgice, Agachi, obișnuia să facă aceste analize la obiectiv, să vadă cu ochii lui, eventual chiar să pipăie lucrul respectiv.

- Când sunt chemat la raport la Comitetul Central totdeauna tovarășul Nicolae Ceaușescu îmi pune o întrebare, de acum devenită clasică: „*Ai văzut cu ochii tăi? Ai fost la fața locului?*” De aceea trebuie să am în memorie imaginea clară a fiecărui element din acest Combinat, spunea tovarășul ministru.

Și la fel se întâmpla și pe linia lui în jos: „*Măi Velincov, îmi spui povești? Păi eu n-am fost acolo, n-am văzut cu ochii mei?*”

Răspunderea copleșitoare pur și simplu îl turtea. Mai tot timpul Velincov avea umerii căzuți, afișa figura omului apăsător de griji. Cum era din fire un meticulos, Velincov nu putea trece peste probleme în galop. Se oprea, atent, asupra fiecărui amănunt, insista până când vedea toate conexiunile, în profunzime, ajungea până la urmă la cauza lucrurilor. De aceea era în permanentă obosit. El era omul care venea în Combinat înaintea tuturor, o dată cu navetiștii. Iar serile îl prindeau tot acolo, uneori trecea de miezul nopții cu ochii pe hârtii. Curios lucru, deși uneori aștepta în prezidiu, cu capul sprijinit în căușul palmei mâinii stângi de cele mai multe ori, numai în ședințele formale, adică acelea care trebuiau să învârtă cuvintele pentru a preamări mărețele realizări, nimeni nu a mărturisit că l-ar fi surprins dormind, în birou, cu capul pe masă. Acolo se dedica gânditului, cred că meditația cu despicarea firului în patru era adevărata veleitate a omului Velincov.

Am avut confirmarea acestor constatări ale mele, deși nu avusesem prea des prilejul să-i fiu în preajmă. Eram prea tânăr ca să pot face parte din elită, așa că l-am văzut și l-am analizat, pe îndelete, pe directorul general adjunct al Combinatului, la acele analize ale reprezentanților oamenilor muncii care disecau cifrele de plan la șase luni o dată. Dar mi-au rămas acele imagini în

memorie, poate pentru că nu avusesem prea des prilejul să stau pe lângă oameni importanți.

- Ai cugetat bine, Cronicarule, astfel de om era Velincov, sublinie Mihai Chiculiță. Dar mai trebuie să ții cont de un aspect esențial, care scapă acestor tehnologi care dețin scaunele de vârf din ierarhie. Ei cred că stăpânind rețeta oțelului pot cere tuturor subordonaților să obțină performanțe. Nu țin cont că procesele tehnologice se derulează prin intermediul unor mașini, utilaje și instalații complicate, automatizate, care au propria lor viață. De multe ori proiectanții și fabricanții acestor mașini le-au dat trăsături unice, caracteristici care intervin în procesul tehnologic cu efecte precise. De exemplu, noi ne-am confruntat, în perioada 1985 – 1989, cu suprasolicitarea sistemului energetic. Frecvența curentului a scăzut până la 47, chiar 46 de herzi. La această frecvență, mult diferită de cea nominală, comportamentul instalației este altul. Deci mașina rece, fără suflet, are influența ei proprie? Sigur că da! Ori tehnologul pur asta nu înțelege și nici nu se străduiește să admită că ar exista așa ceva. Pur și simplu pentru că nu are pregătirea să înțeleagă mecanică, electricitate, reguli ale automatizării etc. Prin aceste aspecte a fost Velincov nu numai mult diferit de atribuțiunile definite de Tiberiu Mănăilă ci a venit peste aceste atribuțiuni cu răspunsul instalației, pe care l-a studiat până la disecție.

Capitolul 12

Ipohondru dar entuziast *(povestește Mihai Chiculiță)*

În 1969 eram inginerul șef energetic al Combinatului, începe Mihai Chiculiță la întâlnirea următoare. Mă pusese Corneliu Velincov în scaunul lui atunci când el fusese avansat pe postul de director de producție. Combinatul funcționa din plin, sarcinile de producție erau în creștere, aproape lună de lună. De cele mai multe ori aceste cifre erau pornite în sus pe panta graficelor și nu aveau nici o logică, planul totdeauna trebuia să aibă dinamica ascendentă. Că asta caracterizează socialismul, ne spuneau tovarășii de la partid, bătându-ne încurajator pe spate ori de câte ori încercam să ne plângem de aceste creșteri de cifre fără suport, nici logic și nici material.

Treburile nu mergeau tocmai bine în Combinat. În 1967 îl aflăm aici pe ministrul adjunct Ion Cheșa, detașat să dinamizeze colectivul. El ține săptămânal ședințe operative cu toți factorii. În acea zi de început de primăvară ședința s-a lungit până la miezul nopții. Subiectul central a fost cantitatea și calitatea necorespunzătoare a producției la laminorul de tablă groasă. Uzina de laminate plate avea la conducere pe inginerul șef Aurel Moldovan. El dă vina pe aerul comprimat din rețeaua Combinatului, care are umiditate mare și presiune variabilă. Din această cauză nu se poate asigura un regim termic constant la cuptoarele cu propulsie, unde se încălzeau bramele de la Slebing. Și nu iese calitate corespunzătoare rețetei.

- Tovarășe Ministru, noi am făcut tot ce am putut, din punct de vedere al cunoștințelor noastre tehnice. Am adus aici, la cuptoare, pe cel mai bun specialist în procesele de încălzire uniformă a metalului, pe inginerul Popa Traian. El ne asigură că singura soluție este să aducem aerul comprimat pentru ardere de la o sursă independentă. Nu vom obține nimic bun și stabil cu aerul

comprimat din rețeaua Combinatului. Și dacă semifabricatele nu ies uniform încălzite din cuptor, atunci nici grosimea tablei laminate nu va fi uniformă, în final.

Ministrul Cheșa dă ordin Direcției energetice, condusă de mine, inginer șef Chiculiță Mihai, să rezolve problema până a doua zi dimineața. Apoi pune punct discuțiilor.

- Uite cât de târziu s-a făcut, zice tovul ministru. E miezul nopții! Urmează iar o zi obositoare pentru fiecare dintre noi. Și vinovați sunteți numai voi, că nu vă faceți treaba cu simț de răspundere! Data viitoare o să vă sancționez de o să vă doară tare de tot!

Îeșim în aerul proaspăt, de aprilie. E primăvară și este una din acele nopți în care căldura zilei nu mai cedează, noaptea, frigului. Eu și cu Corneliu Velincov mergem împreună spre anexa Direcției Energetice, unde avem birourile amândoi. Corneliu nu a găsit un spațiu adecvat în anexa turn ca să se instaleze acolo, cum ar fi fost firesc. Că turnul era plin cu birourile Direcției de Investiții, iar primele două etaje erau ocupate de specialiștii francezi care mai aveau de stat doar câteva luni. Apoi Direcția de Producție va fi adusă aici, la turn, unde îi este locul.

Ajungem pe jos în dreptul porții fabricii de oxigen nr. 1. Eu începusem să mă simt ceva mai bine, aerul proaspăt își făcea efectul terapeutic. În sala de ședințe de la parterul anexei turn s-a fumat până la refuz. Deși sala este mare, nu are o ventilare prea bună și nici unul dintre șefi nu s-a gândit, măcar o clipă, să interzică fumatul. Corneliu rupe tăcerea și zice:

- Măi tov Chiculiță, uite, fabrica asta de oxigen are două agregate compresoare dotate cu filtre de uscare, în rezervă. Hai să aducem o echipă de la Reparații Energetice și să mutăm un agregat la LTG 1 până dimineața, așa cum a dispus ministrul.

- Îl bag în mă-sa pe Cheșa, cu rangul lui de ministru cu tot, explodez eu. Cum își permite să își bată joc de noi? Ce, suntem roboți? Noi nu obosim, doar oasele de ministru au dreptul la odihnă?

Eram plin de furie. Cum i-a venit lui Corneliu o asemenea idee? Omul ăsta nu are somn?

- Măi tovule, ești un ipohondru, cum poți să vorbești așa despre tovarășul nostru ministru?

- Da, sunt ipohondru, am continuat tot furios. Nu știam semnificația cuvântului „ipohondru” însă l-am repetat cu încăpățănare de câteva ori, deși simțeam că este ceva de rău. Curios lucru, pe măsură ce ziceam acest cuvânt simțeam că oboseala dispare și până la urmă i-am cedat șefului. Ne-am continuat drumul către secția noastră de reparații. Aveam o echipă de noapte în permanență, se mai întâmplase și altădată să avem nevoi urgente în miez de noapte. Băieții erau acolo, aprinseseră un foc din scândurele de ambalaj într-un butoi de tablă și stăteau la povești. Au sărit imediat ce ne-au văzut.

- Bună seara, băieți! i-am salutat noi. De la ce maistru sunteți? întreb eu.

- De la tov maistru Preda Costică, eu sunt șeful de echipă Gherghel Marcel, să trăiți!

- Băieți, trebuie să mutăm un compresor de aer de la fabrica de oxigen la LTG, urgent. Luați-vă sculele, să aveți chei fixe mari, poate va trebui să scoatem agregatul din fundație. Să puneți pe electrocar cel puțin două perechi de șufe¹⁵ din oțel, de dimensiuni egale, poate că cei de la oxigen să nu aibă. Mișcați-vă repede!

În timp ce eu pregăteam echipa de intervenție, Corneliu a dat telefon la fabrica de oxigen. Acolo era de serviciu în tura de noapte inginerul Teodor, cel mai bun cunoscător al fabricii, deoarece el a participat la această investiție de la început și a învățat totul de la furnizorul german.

- Tovule, ești sigur că te descurci? Măcar sună-l pe șeful de secție acasă și informează-l, tocmai încheia discuția Cornel cu omul de la oxigen.

- Cine-i acolo, cumva Teodor? Dacă-i el atunci nu avem treabă cu nimeni, din punct de vedere tehnic el este cel mai bun de la fabrica de oxigen, zic eu.

¹⁵ Șufe din oțel (tehn.) = cable de tracțiune sau de ridicare, din sârme rezistente la rupere, împletite în mănunchi (matisate).

Am rezolvat problema destul de bine. Pe la cinci și jumătate am terminat de montat un racord improvizat de la compresor spre cuptor și i-am făcut alimentarea electrică. Teodor l-a pornit și a făcut niște teste cu filtrul, așa că am avut și rezultatul parametrilor aerului. Între timp, Velincov îl adusese pe Popa Traian de acasă și acesta a confirmat că are un regim stabil al aerului de combustie, așa cum n-a avut niciodată.

Am plecat spre casă. De la Dispeceratul Producție n-au avut nici un microbuz să ne dea ca să plecăm și noi acasă, așa că am apelat la ceea ce am găsit disponibil în cadrul Direcției pe care o coordonam, adică o vidanță, o mașină de curățat tubulaturi de rețele de apă, de la Hidrosectorial. Cam hârbuită mașina, dar n-am avut alta. Ne-am înghesuit în cabină lângă șofer pe unicul scaun și am plecat spre oraș. Viaductul încă era în construcție, așa că am folosit drumul de ieșire prin Poarta Sud. Mai tușind, mai scârțâind, mașina ne-a adus aproape de oraș. Dar după ce am trecut podul peste calea ferată de la Barboși, vidanța a clacat. Motorul n-a mai vrut să pornească la cheie.

- Hai să te împingem, zice Velincov șoferului. Am pus umărul amândoi, dîtai directorii și am reușit să asigurăm o viteză potrivită pentru o pornire improvizată, din mers.

N-am avut succes, motorul n-a pornit. Iar din locul unde s-a oprit mașina începea panta de urcare spre Micro 19. Am lăsat mașina acolo cu șoferul ghinionist, iar noi am ajuns pe jos în oraș la ora când începeau să pornească autobuzele de pe traseele urbane. La ora șase dormeam, iar la ora zece eram din nou în Combinat. Primesc un telefon de la Cornel:

- Tovule, ești la lucru?

- Da, zic eu, sunt în tranșee. Despre ce este vorba, întreb eu ca un tânăr sublocotenent gata de o nouă misiune.

- Auzi, n-ai cumva un dicționar explicativ al limbii române?

- Nu, n-am așa ceva, dar la ce vă trebuie, zic eu.

- Vreau să știu ce semnificație are cuvântul „ipohondru”, că nu știu dacă l-am folosit corect! Și vreau să-ți spun că tare bine mi-au prins, azi noapte, acele câteva firimituri de pâine uscată pe

care le-ai scos din buzunarul halatului și le-ai împărțit cu mine. Că eram leșinat de foame.

Asta este Corneliu Velincov. Conducătorul Corneliu Velincov, nu „ipohondrul” Corneliu Velincov!

Dar stați așa, povestea zilei nu s-a terminat. Este 30 aprilie, a doua zi toată țara iese la defilare, cu steaguri și pancarte, cu flori și mult entuziasm, sărbătorim 1 Mai, Ziua Internațională a Muncii. Oboseala nopții nedormite s-a topit, treptat, dar după ce nu am mai avut nimic special de rezolvat, stând pe scaun la birou și citind corespondența, m-a apucat somnul. Cred că îmi căzuse capul în piept când a sunat telefonul prelung. De obicei secretara răspundea imediat, acum nu era în biroul ei. Așa că am ridicat telefonul, mă simțeam vinovat că ațipisem. În receptor o voce gravă îmi spune:

- Cheșa la telefon!

- Să trăiți, tovarășe Ministru, răspund eu imediat, dezmeticindu-mă din starea de semisomnolență. Așa era uzanța salutului, militărește, mai ales în cazul unui ministru adjunct pe probleme de producție. Credeam că mă felicită pentru treaba bună făcută la laminorul de tablă azi noapte. Dar nu, era vorba despre altceva!

- Tov Chiculiță, intru direct în problemă, că nu este timp de pierdut. Este vorba de Laminorul de Sârmă din Brăila. Este oprit de dimineață. Li s-a defectat motorul electric de la caja de trefilare. Luați legătura cu Laminorul și dați-le o mână de ajutor! Problema este destul de specială, că mâine este 1 Mai și dacă laminorul este oprit în avarie atunci muncitorii nu vor defila cu entuziasm, ca restul clasei muncitoare!

Și a închis. Laminorul de Sârmă, Brăila. Știam unde este, îmi scormoneam mintea să văd dacă cunosc pe cineva acolo. Stănescu era inginerul șef al laminorului, dar nu-l cunoșteam personal. Deschid ușa biroului și văd că secretara se pregătea de plecare.

- Tov director, nu plecăm și noi acasă? Că mâine este sărbătoare!

- Nu, dragă, nu plecăm, că ne-a dat de lucru ministrul nostru drag, Cheșa. A scăzut drastic entuziasmul muncitorilor de

la Brăila, Laminorul de Sârmă este în avarie și trebuie să-l repunem la loc. Așa că te rog să-mi faci legătura cu directorul Laminorului de la Brăila.

După câteva minute secretara îmi face legătura cu omoloaga ei de la Brăila.

- Da, vă rog, cine sunteți și cu ce vă pot ajuta, întreabă ea.

- Tovarășă dragă, mă puteți ajuta doar spunând că nu aveți nevoie de nici un ajutor și atunci și eu voi fi fericit, zic eu puțin iritat de întrebarea stereotip a acestei funcționare care vorbea destul de înțepat. Și am continuat:

- Tovarășul Ministru Cheșa mi-a dat dispoziție să iau legătura cu conducerea laminorului și să dau o mână de ajutor. Dar vreau să știu ce problemă aveți, zic eu cu multă amabilitate și pe un ton protector față de o ființă mai puțin instruită cu diplomație.

- Spuneți-mi numele dumneavoastră și vă fac legătura imediat cu tov director Gheorghiță, zice ea acum, mult mai cooperantă.

Directorul Gheorghiță ridică receptorul, îmi mulțumește pentru ajutor și mi-l dă la aparat pe inginerul șef Stănescu, să spună el mai exact despre ce este vorba.

- Domnule, uite am să-l pun pe inginerul Razelm, energeticul nostru șef să te sune, că nici eu nu cunosc detaliat problema, nu mă pricep la electricitate. Dar trebuie să veniți cu un motor electric că noi stăm de azi dimineață și nu putem să închidem planul pe aprilie și va fi mare rușine pentru tot orașul, să raportăm o unitate codașă la Brăila tocmai în această zi de mare sărbătoare muncitorească!

După zece minute sună acest Razelm și îmi spune că la caja de trefilare s-a ars motorul electric, un motor de construcție specială, asincron, de 900 de kilowați, cu diametrul de 1,2 metri.

- Nu avem noi în fabricație românească un asemenea motor, îmi zice tovarășul Razelm. Deci trebuie să-l demontăm și să-l reparăm la fața locului. Ne puteți ajuta?

- Ne puteți spune ce fel de bobinaj are acest motor special al dumneavoastră? zic eu.

- Nu știu nimic în plus, noi nu l-am demontat niciodată.

- Bine, zic eu, voi veni cât pot de repede la dumneavoastră să facem o constatare. Și închid. Era deja ora amiezii. Îi zic șoferului să-și facă foaie de drum pentru deplasare în afara orașului, la Brăila și cer la SRE să vină cu mine patru oameni pe care-i nominalizez: electromecanicii Ionescu Mircea și Lupițu Iulian, care au muncit la Electroputere Craiova, apoi maistrul principal Mihai Roth, un mare specialist în mașini electrice, adus la Galați de Corneliu Velincov, tot de la Electroputere, după ce muncise 20 de ani la Reșița, și maistrul bobinator Preda Nicolae care rebobinase sute de mașini electrice la Progresul Brăila. Ne urcăm în ARO și la ora 13,00 ajungem la Brăila, la fața locului. Motorul cu pricina antrena caja de trefilare, inima întregii fabrici. Deci trebuia să facem ceva, ca să-i ajutăm pe bieții oameni de aici și, implicit, întregul oraș.

Ca un general roman înainte de bătălie, le spun și eu oamenilor mei de la Galați că misiunea noastră este una deosebită, ei – adică membrii echipei mele – sunt ceea ce are Galațiul mai bun, deci nu avem voie să dăm rateu. Începem să demontăm motorul bolnav și constatăm, repede, că s-a scurtcircuitat o înfășurare. Dar motorul acesta, fiind de putere, nu era bobinat cu conductor subțire, ci cu bare destul de groase. Pe locul bolnav cuprul se topise și nu puteam face o înnăditură pentru a reface continuitatea circuitului electric. Așa că am scos cele două bare bolnave, am făcut un calcul rapid – în facultate învățasem algoritmul de proiectare a mașinilor electrice, am luat note mari la examene la acest curs! – și am găsit soluția: mașina va funcționa, dar va dezvolta o putere mai mică, deci tehnologii nu vor avea voie să forțeze laminarea!

- Oameni buni, spuneți că motorul va funcționa, zice directorul Gheorghică. Dar va putea face față la sarcina de a trece sârma prin câă?

- Asta vom vedea imediat ce vom mișca motorul, zic eu. Ne-am apucat de demontat și de scos bobina defectă, am refăcut circuitul, am închis bolnavul – ca după operație! – și am făcut proba de rotație, în gol, adică motorul singur, fără a fi cuplat cu mecanismul cajei. A mers! Se accelera normal, se frâna, deci până aici era bine! Am făcut semn să înceapă laminarea. Când sârma

înroșită a început să se așeze în colaci, pe patul de răcire toată fabrica a izbucnit în urale. Muncitorii brăileni își recăpătaseră entuziasmul!

Era trecut de ora unsprezece, afară era noapte. Încă puțin și intram în prima noapte de mai, frumoasă așa cum au descris-o poeții. Ne pregătim să plecăm și noi acasă, deci ne luăm rămas bun de la toți oamenii care erau de față. Dar directorul Gheorghită ne invită să urcăm în cabina de comandă care era amplasată deasupra liniei de laminare. Acolo, surpriză! Pe o măsuță destul de încăpătoare pe care fuseseră așternute niște ziare în loc de fețe de masă, trona la mijloc o mămăligă aurie, din care se ridica un fir subțire de abur plăcut mirositor, iar în jur farfuriile pentru fiecare dintre noi aveau pește gătit saramură, probabil încă de la ora la care am confirmat noi că se poate începe încălzirea semifabricatului în vederea laminării. Noi munciserăm zece ore, saramura era grozav de bună. Am mâncat cu plăcere și, la sfârșit, în mașina care rula spre Galați, am constatat că ne revenise și nouă entuziasmul. Când am ajuns acasă, mult după miezul nopții, adică aproape de zorii zilei, noi, cei șase oameni, am fost echipa care a pornit entuziasmul marii sărbători a muncii pe traseul defilării de 1 Mai Muncitoresc în orașul nostru.

- Mihăiță, spune, ce-i cu asta? Ce mare ispravă ați făcut voi, atunci, de te lauzi și acum cu fapta voastră? A aflat tot poporul muncitor din Brăila că voi, niște oșteni români de la Combinatul siderurgic din Galați, în frunte cu tine, marele general Cezar Mihai Chiculiță, ați salvat onoarea orașului lor?

George Mârzac înțepa, prefăcându-se că nu pricepe parodia cu entuziasmul atât de necesar pentru ca defilarea de 1 Mai să reușească.

- Sigur că oamenii erau entuziaști, de ce nu-i crezi, George? le sări în ajutor Ștefan Prică. Voi n-ați lucrat pe șantiere, n-ați fost în pielea noastră, a constructorilor pe care i-ați exploatat la Combinat cu prilejul fiecărei avarii mai serioase care s-a produs destul de des, să recunoaștem. Că munceam non stop și câte 24 sau 48 de ore la vreo avarie, dar, la sfârșit, când procesul tehnologic era reluat, pe noi nimeni dintre voi, beneficiarii în

frunte cu tine, George, că ai fost director general, nu ne-a cinstit cu o saramură!

- Lasă că vă știu eu. După câte o astfel de ispravă tu, Ștefane, găseai o soluție să premiezi oamenii cu câteva sute de lei, ca să le revină entuziasmul! Nu-i așa? mai zise în încheiere George.

- Tot vă învățați în jurul mămăligii calde și a saramurii, ce-ar fi să comandăm și noi câte o porție, zic eu. Că în cronici și letopisețe se pomenește destul de des că Miron Costin ori Neculce, chiar și Radu Popescu în Țara Românească și toți ceilalți, fără excepție, au fost invitați de voievozi la un banchet în spătăria mare, la vreun hram ori sărbătoare împăratească.

Și au fost tare bune bruschetele cu somon afumat pe care ni le-a servit echipa de la *Coffee House* a Crinei, mândria lui Ștefan Prică! Ne-am despărțit, plecând acasă, fiecare cu câte o porție de entuziasm, sănătos, muncitoresc, deși nu era 1 Mai muncitoresc prea aproape.

Capitolul 13

Bun la suflet ca un popă

Primăvara își vedea harnică de treburile ei, vântul rece se mai domolise, iar noaptea nu mai îngheța apa în băltoacele de prin curțile oamenilor în satele de mai sus de Foltești. În fața *Coffee House* magnoliile înfloriseră, în ciuda prafului ce se ridica din decopertările de trotuare și săpăturile de șanțuri ce se executau fără prea mult progres parcă, spre exasperarea tuturor categoriilor de pietoni, turisme, autobuze și alții ce erau nevoiți să traverseze zona. La orele amiezii ar fi fost minunat să stai la o măsuță cu cafeaua în față, pe terasa cafenelei, încălzindu-te la soarele care acum iradia exact căldura dorită de oasele bătrâne. Dar praful și zgomotul șantierului nu îngăduie decât refugiul din demisol. Și colac peste pupăză, o groapă urâtă și-a arătat străfundul pe jumătatea lățimii străzii Navelor, chiar pe la trecerea de pietoni din intersecția cu prelungirea străzii Domnească, stârnind îngrijorare locuitorilor orașului. Surparea s-a produs concomitent cu o alta, de-a curmezișul străzii Brăilei, aproape de sensul giratoriu de la intrarea în oraș dinspre Barboși.

- Ce facem, domnule Prică, trebuie să ne luăm tălpășița din oraș? Că se produc prea multe surpări de la o vreme. Or fi doar cavernele cauzate de perforările conductelor de apă rece sau pământul de sub oraș nu ne mai suportă? Spuneți dumneavoastră, că sunteți om de șantier, aveți toată viața plină cu astfel de evenimente!

- Nu, dragilor, nu cu astfel de evenimente, ferească sfântul! Fundațiile le lucrau alții, noi, electricienii, trăgeam doar sârme și apoi le legam de tot felul de dulapuri cu aparate și motoare. Adevărul, spuse Ștefan, este că doar specialiștii geodezi de la Institutul Proiect ar putea spune ce ni se întâmplă, dar sunt convins că politicienii noștri minunați nu le permit să scoată vreo

vorbă, nici oficial și nici ca bârfă de cafenea. Ca să nu genereze panică!

- Hai să schimbăm subiectul, zise George Mârzac, sunt prea frumoase magnoliile ca să ne lășăm copleșiți de asaltul prafului și zgomotelor de șantier. Primăvara trebuie să ne încălzească sufletele, iar nostalgiile trebuie să iasă la soare, să alunge urâtul.

- Aveți perfectă dreptate. Uite, așa o admirație imensă față de aceste minunate flori am trăit eu într-o zi de aprilie din 1972. Eram în prag de a scăpa de stagiatură, salariul tocmai îmi crescuse la 1900 de lei, sporul de 300 de lei a fost substanțial resimțit în bugetul casei. Dar bucuria era generată de confortul unei perechi noi de pantaloni, cu care ieșisem în oraș în dimineața acelei zile, să văd magnoliile și apoi să fac o plimbare pe Faleză.

- Asta da, nostalgie, zise George. Auzi, domnule, nostalgie izvorâtă dintr-o pereche de pantaloni noi, așa ceva n-am mai auzit, nici când eram student sărac. Ia explică-te, Cronicarul!

- În vara lui 1971 laminorul de benzi la cald a intrat în funcțiune și eu, Cronicarul, pe atunci în al doilea an de stagiatură, am trecut la munca în schimburi. Era o treabă bună pentru mine, că în turele de noapte și de după amiază puteam să plec de acasă îmbrăcat direct cu pantalonii de salopetă, fără să-mi fie rușine că umblu ca un sărăntoc. De fapt chiar eram strâmtorat binișor. Soția și cu mine ne încărcaserăm cu rate destul de măricele la datoria ce o aveam de plătit pentru mobila cumpărată cu aproape doi ani în urmă. Deci foloseam salopeta cât puteam, ca să-mi protejez ultima pereche de pantaloni, cei de la costumul de mire. Că erau și aceștia destul de răriți, chiar amenințatori de răriți, că o ruptură se putea produce oricând. Deci creșterea salariului mi-a adus dreptul de a comanda un costum la croitor și o pereche de pantaloni pentru uzul curent. În ziua când trebuia să scot hainele noi de la croitor eram în schimbul de zi. M-am învoit de la serviciu și pe la ora unsprezece am luat-o spre poartă. Tocmai ieșeam pe ușa secției când, de pe o piatră pusă lângă peretele halei, șezând acolo și moțând la soare, electricianul Tănase Nourel m-a strigat:

- Domnu' inginer, v-ați murdărit cu var pe pantaloni!

Am pus mâna și m-am făcut ca racul: pantalonul se rupsesse binișor în fund și se vedea chilotul alb dedesubt. Țsta era varul de care se legase Nourel! Ce era de făcut? N-am avut altă soluție decât să-mi țin servieta la spate, acoperind rușinea. Și așa m-am dus până la viaduct, am avut noroc să prind un tramvai cu care am ajuns la Ultimul Leu și, de acolo, printre blocuri, pe unde era cât mai puțină lume, am ajuns la croitor. Costumul era gata, însă tocmai al doilea pantalon era în întârziere. M-am îmbrăcat cu pantalonii noi de la costum și i-am arătat maistrului croitor relieva cu care venisem, strecurându-mă ca un hoț. El s-a uitat cu un ochi critic și, în loc să mă căineze, mi-a spus: „Omule, mai bine îți mai comanzi vreo doi pantaloni, dacă reușești să-i rupi în halul acesta!” N-a spus nimic de sărăcie, de neglijență, nu s-a arătat înmuia de milă. Asta mi-a făcut bine! Eram sărac, eram rupt în fund, dar eram entuziasat, că îmi crescuse salariul!

Tănase Nourel, cel care mă atenționase asupra pantalonilor rupți, era electrician în schimbul meu. Era un tip mai special, îi plăcea să fie apropiat de șefi. De exemplu, când am preluat echipa, în prima zi de tură, el a venit la mine și s-a prezentat: „Domnule inginer, eu sunt țigan, vă spun ca să nu mă întrebați despre prenumele meu, Nourel. Că tatăl meu, care a fost meseriaș, făcea cositoriri de oale sau spoia tingiri cum se mai spune, când m-a văzut că-s mai deschis la culoare a și zis, uite, e frumos ca un nourel de pe cer! Și așa m-a botezat în acte, Nourel.” Mi-am adus aminte de această zi, specială pentru mine, favorizat de magnoliilor, de soare, de câte un nourel pufos de pe cerul senin, am încheiat eu prima etalare de nostalgie.

Revenind la cronicile noastre, zis-a povestitorul capitolului precedent, Mihai Chiculiță:

- Și mai am o poveste de spus, despre cum mi-am dat cu stângul în dreptul sau cum am făcut un pas înainte după ce mi-am tras singur un șut în fund! Era în mai 1970, primăvara fusese mai rece și magnoliile astea de aici, din centru, tocmai înfloriseră. Natura exploda de frumusețe și veselie, doar eu eram înnorat, trist și amărât.

- Aha, despre cum ți-ai dat demisia, zise Mihai Ursu. Îmi aduc aminte perfect, că toată Direcția Energetică a comentat cazul

lui matală, multe săptămâni la rând. Unii rânjeau – al dracului neam de oameni, cum se bucură unii de răul altuia! – alții spuneau că o meritați că erai tânăr, dar exigent peste măsură, altora le-a părut rău. Mie unuia mi-ai produs îngrijorare, tovule director, spuse sincer cel care a apucat să iasă la pensie de pe scaunul de director al fostei Direcții Energetice.

- Dumneata, Mihai Ursu, erai tânăr inginer stagiar, termoelectrician, te-am pus atunci să coordonezi această secție de cazane, apoi ai ajuns cel mai mare specialist în cazane recuperatoare. Ai participat direct la evenimentele care m-au determinat să-mi dau demisia, deci știi totul, răspunse Mihai Chiculiță. Eventual poți să mă completezi, dacă vrei.

- Deci, a scurtat Cronicarul dialogul, hai să trecem direct la notițe, că ceșcuța cu cafeaua s-a golit, primul pahar cu vin roze s-a găurit și acesta în fund, apă nu vreau și afară se face din ce în ce mai cald. Ce eveniment ați trăit, când, unde și cât de complicat?

- De la povestea anterioară, cea despre 1 Mai-ul cu entuziasm a trecut un an sau doi, nu mai țin minte precis. Eram la capătul unei săptămâni istovitoare în care s-a lucrat sub presiunea Ministerului nostru care urgenta pornirea convertizorului numărul doi, cu oxigen, de la Oțelărie. Acesta fusese oprit în reparație după ce stabilise un nou record de longevitate, trecuse de câteva sute sau mii de șarje sau așa ceva, nu-mi mai amintesc precis. Dar urgența era foarte mare, planul crescuse pentru acest an la 2,6 milioane de tone de oțel brut, ceea ce era enorm pentru noi. În calculele de defalcare a planului anual se folosea cifra de o mie de schimburi de opt ore, deci Oțelăria trebuia să producă două mii șase sute de tone de oțel pe fiecare tură. Erau trei convertizoare la Oțelărie, deci sarcina repartizată pe convertizor este de 870 de tone. Cum un convertizor a fost oprit în rezidire și timpul alocat acestei operații nu putea fi scurtat deoarece era impus de procesul de uscarea a zidăriei noi, celelalte două ar fi trebuit să elaboreze o mie trei sute de tone la opt ore. Dar capacitatea convertizorului era de 160 de tone, iar timpul complet al unei șarje, cronometrat de specialiștii noștri de la serviciul Organizarea Muncii, era de 60 – 65 de minute. Planul nu se putea face și basta. Dar ministerul nu admitea aceste argumente. Partidul ne cere să luăm măsuri, deci

aliniați-vă, oameni buni. În sfârșit, reparația se termină cu o zi sau două mai repede, se dă prima șarjă. Totul iese bine, plecăm acasă, era sâmbătă seara, deja este noapte. Ajung acasă în garsoniera mea de la A-urile din Țiglina 1, mă culc direct, dar nu dorm decât douăzeci de minute și telefonul mă trezește, sunând insistent.

- Tovarășe director, trebuie să veniți urgent înapoi, avem avarie urâtă la Oțelărie, la convertizorul 2! Sunt dispecerul de producție și ni s-a raportat de la secție o topire a hotei. Nu știu ce înseamnă asta, dar este de rău! V-am trimis o mașină, așteptați în stradă că microbuzul nostru va face un traseu, culege mai multe persoane care sunt chemate aici.

Reușesc să mă dezmeticesc din somn, topirea hotei era un lucru deosebit de grav. Așa ceva nu se putea întâmpla decât din cauza unei greșeli umane. Se va da verdict de sabotaj, ceea ce era foarte grav. M-a îngrozit gândul la calvarul ce va urma, implacabil. Și așa a fost.

- Eu eram stagiar, zice Mihai Ursu, tocmai fusesem repartizat la acest atelier, al cazanelor recuperatoare, numai de o săptămână. Și asistasem la transferul de putere ce s-a derulat cu neplăceri mari din partea oamenilor de la aceste cazane. Că pierdeau bani buni la salariu și urmau să fie trecuți la rețeaua de salarizare pentru muncă normală, pierzând privilegiul grupei întâi de muncă, cu spor de șase luni la vechime la fiecare an muncit.

- Nu înțeleg, ce s-a întâmplat cu acești oameni? întreb eu. Cum să faci așa ceva, este absolut inuman să tai salariile pe o mișcare birocratică stupidă, iar oamenii să continue să stea în aceleași condiții grele de muncă.

- Păi scandalul era imens, zise Mihai Chiculiță, toată lumea mă folosea pe mine să rezolv problema, adică să-mi liniștesc echipa să nu facă grevă. Da, domnule, acolo se ajunsese. Aveam un caz de revoltă absolut justificată. Iar vinovat pentru această situație a fost Velincov, care mi-a forțat mâna să semnez transferarea atelierului cazane recuperatoare de la secția oțelărie la Direcția Energetică. Eu am pus condiția ca oamenii să-și păstreze încadrarea de salarizare pe care-l avuseseră la oțelărie, dar Organizarea Muncii nu voia să facă nimic, spunând că schema de muncă pe tot Combinatul fusese aprobat de Ministerul Metalurgiei

și ei, local, nu pot face nimic. „Nu-ți fă probleme, omule, vom rezolva curând!” mă asigură Velincov, dar oamenii își arătau nemulțumirea, asaltându-mă pe mine cu amenințări. Niște tovarăși de la comitetul de partid al platformei siderurgice m-au invitat, cu seriozitate maximă, să fac ordine în interiorul Direcției Energetice.

- Birocrația muncii a fost infernală în acei ani, mai spuse și Ștefan Prică. Și noi ne confruntăm cu aceste capete pătrate de la organizarea așa-zis științifică a muncii. De fapt era o organizare de tip militar, adică toată lumea se supune la ordinele de sus!

- Lăsați-mă să continui, zice Mihai Chiculiță. Deci, pe fondul acestei tensiuni uriașe care s-a menținut pe toată durata reparației convertizorului nr. 2, acum avem o topire de hotă. Sabotaj, sabotaj justificat pentru că oamenii aceia amenințaseră cu grevă. Toți vor avea necazuri, Securitatea nu ne va lăsa în pace. Iar peste ei, voi fi tras eu la răspundere, ca director ce fusesem atenționat să calmez spiritele. Vă dați seama că frica începuse să-mi intre în oase, în timp ce mă îmbrăcam. Când am ajuns la Oțelărie toată conducerea Combinatului era deja acolo. Cei de la partid, de asemenea. Iar ofițerii de securitate, deși erau îmbrăcați civil, se distingeau în mulțime prin atitudinea rece, severă, amenințătoare.

Eu pricepusem din sumara descriere a avariei, făcută la telefon de dispecerul de producție care m-a chemat la Combinat. Hota topită nu putea să aibă decât o singură cauză: prin tubulatura cazanului recuperator nu curgea apă de răcire. Deci cineva închisese vana de alimentare sau, altă variantă, cineva uitase să deschidă vana aceasta. Hota despre care era vorba făcea parte din cazanul recuperator, era un capăt al acestui cazan. Anume capătul expus direct la flacăra din convertizor, focul ce ardea excedentul de carbon din compoziția fontei, dându-i astfel caracteristici de oțel. Temperatura era uriașă, de peste 1400 de grade Celsius. Cazanul recuperator continua cu corpul propriu zis, o tubulatură de țevi ce urcau până la cota plus 47 de metri, de la nivelul convertizorului, aflat la 9,7 metri de la sol. Apa de răcire din cazan avea rolul de a prelua căldura rezultată din procesul de ardere a carbonului din fontă, prin insuflare de oxigen gazos. Cazanul era un recuperator de energie termică, apa fierbinte rezultată se

trimitea la Electrocentrale, la boilerul cu care se prepara apa pentru încălzirea orașului Galați. Prin această recuperare, energia termică pentru sistemul de încălzire urbană devenea cea mai ieftină din țară, iar Combinatul se încadra perfect în politica partidului de economisire a resurselor energetice primare prin recuperarea celor secundare.

Cum spuseseam, la nivelul platformei convertizoarelor era adunată multă lume. M-am dus la cabina termotehnicienilor de la cazane ca să aflu amănunte. Și am avut un fior de groază când mi s-a spus că maistrul, șeful acelei formațiuni, fusese învoit în acea noapte de sâmbătă spre duminică, iar șeful de echipă care îi ținea locul uitase, pur și simplu, să facă manevra de admisie a apei în tubulatură. Trebuia să aflu dacă fusese atenționat de dispecerul local că va începe elaborarea oțelului la convertizorul nr. 2. Acesta trebuia să ceară confirmare de la echipa cazanului recuperator că totul era pregătit pentru începerea procesului. N-am reușit să aflu nimic.

Am revenit pe platformă și l-am informat pe Corneliu Velincov despre cele ce aflasem. Intervine directorul general Potoceanu Ion și ne cere să formăm o echipă cu inginerii noștri termoeenergeticieni cu care să elaborăm un plan de acțiune. Ne retragem în cabina dispecerului de secție și acolo, cu Corneliu Velincov, inginerii Hanganu Rândunel de la Direcția Energetică și Niță Nicolae, de la sectorul electric al Oțelăriei nr. 1, așternem pe hârtie etapele lucrării. Treaba nu era de loc simplă, deoarece tubulatura se ridica pe verticală, 38 de metri, cu coturi la 180 de grade. Iar țeava era specială, de cazan. Oricât am tras noi de timpii intermediari, lucrarea se întindea pe șapte zile. Operațiunea care cerea cel mai mult timp era fasonarea tubulaturii cazanului și realizarea coturilor, de 180 de grade. Îndoirea completă a țevii de cazan trebuia să fie astfel făcută încât structura țevii să nu se modifice, să nu apară fisuri ascunse care ar duce la perforări în timpul funcționării cu apa fierbinte, aproape abur, sub presiune. Îndoirea țevii se făcea manual, după un procedeu primitiv: țeava era umplută cu nisip cernut curat, cu granulație uniformă, apoi se etanșau capetele și îndoirea se făcea prin încălzire locală, cu

flacăra deschisă. Pe măsură ce cămașa din oțel a țevii se încălzea, se efectua curbarea treptată, cu forțe constante.

Am organizat o echipă de formare de coturi la ICMȘG, la Antrepriza Oțelării condus de directorul Gheorghe Cașcaval, iar o a doua echipă am constituit-o la Secția de Reparații Energetice, cu inginerul State Cornel și maistrul Preda Constantin, cu oamenii lor. Primul a sosit la fața locului directorul Cașcaval. El a adus de acasă formația de instalatori condusă de inginerul Oane și doi șefi de echipă, pe unul îl chema Apostol, iar numele celui de al doilea l-am uitat. Ei au început demontarea hotei avariate, imediat ce aceasta s-a răcit suficient.

Spre dimineață, directorul general Potoceanu Ion îl informează pe ministrul Agachi despre avaria produsă. La indicația ministrului se nominalizează o comisie tehnică de anchetă, formată din specialiști de la nivelul Ministerului Metalurgiei și a Centralei industriale siderurgice Galați. Inginerul Lalu era din Minister, inginerul Tătaru era mecanicul șef al Centralei siderurgice Galați, inginerul șef al Uzinei Oțelării, Kraft Nathan și eu, Chiculiță Mihai, ca șef al acestei comisii. În paralel cu noi, dar interferându-ne destul de des, se desfășura ancheta organelor Securității statului. Comisia noastră, tehnică, și-a început activitatea chiar din acea zi.

Pe la ora opt dimineața urcă scările spre platforma de la cota +9 metri inginerul Iosefide, secretarul cu problemele economice de la Comitetul Județean de Partid Galați. Era însoțit de ing. Bolohan, șeful secției economice și adjunct al lui Iosefide. Eu le ies înainte și îi explic secretarului Iosefide ce anume s-a întâmplat. Acum sunt convins că l-a deranjat tonul meu cu care i-am spus că cel mai probabil este vorba de o eroare umană. Replica inginerului Iosefide a fost dură: „Așa, tovarășe, suntem buni la suflet cu cei care greșesc, ca taica popa, nu-i așa?!” Cuvintele lui Iosefide m-au lovit dureros. Făcea, oare, aluzie la faptul că tatăl meu fusese preot?! Dar Iosefide este preluat de Corneliu Velincov care raportează împrejurările în care a avut loc avaria, urmările și programul de reparații. Sunt pomeniți membrii comisiei de anchetă. Directorul general Potoceanu îmi sugerează, explicit, că vinovații trebuie deferiți justiției.

Comisia tehnică de anchetă a început să lucreze din prima zi. Eu le-am explicat colegilor din comisie evenimentele ce se petrecuseră în ultima săptămână, discuțiile între termotehnicieni și noi, conducerea Direcției Energetice. În fapt, atelierul de la cele trei cazane recuperatoare din oțelărie a trecut în subordinea Direcției Energetice, la solicitarea și presiunea inginerului șef Kraft Nathan, conducătorul Uzinei Oțelării. El voia să scape de acest sector deoarece aceste echipamente și instalații, adică captarea gazelor de convertizor, epurarea lor umedă cu exhaustor de trei mii kilowatt ridicau probleme complexe de întreținere și exploatare. Eu am rezistat o vreme la solicitări, dar până la urmă Velincov Corneliu a cedat și m-a determinat să semnez Protocolul de preluare a acestui atelier, document întocmit de Direcția de Personal care era condusă de inginerul Mangiurea Carol. Din acest moment au început tensiunile dintre mine și echipa de termotehnicieni ce tocmai trecuseră la noi, tensiuni cauzate de faptul că în organizarea Direcției Energetice existau doar posturi din grupa a treia de muncă și doar câteva erau de grupa a doua. Termotehnicienii de la cazane, deși munceau în condiții grele, la temperaturi ridicate, urmau să piardă grupa întâi, salariile se diminuau destul de semnificativ și mai pierdeau și avantajul sporului de vechime la pensionare. Nemulțumirea era mare, iar eu, ca director al lor, nu puteam trece peste încăpățânarea Serviciului Organizarea Muncii care nu voia să transfere posturile de muncă cu toate caracteristicile definite de la pornirea uzinei de oțelării, în 1968.

Marcat de acest șir de zile tensionate, nu puteam să accept ca oamenii aceștia, loviți de o încăpățânare birocratică stupidă, să fie acuzați de sabotaj, adică să fie încadrați penal ca dușmani ai poporului, riscând să primească pedepse grele. De altfel, atât noi, cât și echipa de investigație a organelor securității statului am ajuns la concluzia că nu este vorba de un act de sabotaj, de o acțiune dușmănoasă. Am insistat să încheiem ancheta noastră ca pe o eroare umană care a atras pagube materiale comensurabile.

- Înțeleg buna intenție a comisiei de anchetă de a nu transforma această avarie într-un eveniment de anvergură, ca act de sabotaj. Asta ar fi avut niște consecințe extrem de neplăcute

pentru Combinat, pentru cadrele de conducere de aici, dar și pentru ierarhia de partid, de pe platformă și cea județeană. Inclusiv instituția securității statului ar fi trecut printr-un cutremur serios, zise Cronicarul. Și totuși, explicați care ar fi fost varianta tehnică, bine fundamentată, care ar fi fost cea corectă, în opoziție față de încadrarea ca sabotaj.

- Simplu. Lucrările la convertizor s-au terminat la miezul nopții. Fiind vorba de o instalație complexă, regulile ISCIR impun ca pornirea să se facă la lumina zilei, după ce se îndeplinesc o serie de verificări obligatorii. Această regulă nu s-a respectat. Presiunea de a porni în avans cu cel puțin opt ore făcea parte din stilul epocii, totul să se facă cu „hei – rup!”. Dar dacă puneam acest adevăr ca fiind cauza reală a avariei ar fi ieșit șifonată conducerea Combinatului, anumiți directori ar fi fost declarați vinovații principali. Dar asta era de neconceput, s-ar fi lovit în lozincile sistemului! Cum adică, să atacăm îndemnul la munca entuziastă pentru scurtarea termenelor și grăbirea progresului societății socialiste?! De aceea am convenit să dăm o asemenea explicație, destul de bine argumentată. Și care era acceptată și de către ofițerii de securitate care efectuaseră, la rândul lor, o anchetă minuțioasă.

Propuneam, în final, ca aceste pierderi materiale să fie imputate celor învinuiți. Am reușit să dăm o valoare concretă pagubei, rezulta că maiștrii termoeenergetici de la aceste cazane trebuie să suporte echivalentul a 8 până la 10 salarii, ceea ce se putea recupera prin poprirea de cote lunare din salariu, într-un interval de maxim trei ani. Iar maiștrii să rămână pe locul lor de muncă, neexistând posibilitatea de a fi înlocuiți cu alte persoane calificate disponibile. Singurul loc de muncă unde specializarea era de cazane energetice era Secția de Suflante aferente furnalelor, dar aici șeful de secție inginerul Dumitru Nicolae a respins orice idee de a transfera maiștri la oțelării, apărându-și oamenii cu argumente solide. Specialitatea maiștrilor de la Secția Suflante era adecvată cazanelor energetice, pe când la Oțelărie aveam cazane recuperatoare, mult diferite față de cele energetice, acestea funcționau cu un regim variabil de sarcină. La rândul nostru, pledam pentru menținerea pe posturi a maiștrilor specializați în

cazane recuperatoare deoarece aceștia cunoșteau meserie, fuseseră școlarizați inclusiv în străinătate, în Austria și Polonia.

La capitolul final, al propunerilor de măsuri am trecut și sancționarea mea, a directorului Direcției Energetice, pentru insuficienta preocupare privind îmbunătățirea regulamentului de funcționare a acestui sector de muncă. Cu toată sinceritatea vă spun acum, după atâta amar de vreme, îmi reproșam că nu m-am apropiat de acei oameni, că nu i-am dorit nici eu în Direcția Energetică, după cum nici inginerul șef Kraft de la Oțelării nu-i dorise. Atunci, după ce a dat necazul peste ei, cu avaria care s-a produs și cu sancțiunile ce urmau să vină, le-am simțit amărăciunea de copii nedoriți, fără mamă și fără tată. Îmi reproșam că mi-a lipsit simțul uman, că de la o vreme mă dedicam excesiv feroteniilor și mai puțin oamenilor. Cred că era cazul să-mi întemeiez o familie, să ies din sălbăticia industriei aride.

Am predat raportul la conducerea Centralei industriale, directorului general Potoceanu Ion. El nu a fost de acord cu propunerile noastre și a convocat Comitetul de Direcție care a decis, fără un singur vot, ca vinovații să fie deferiți justiției. Votul împotriva a fost exprimat de Ion Aurel Moldovan, inginer șef al uzinei de laminate plate.

Săptămâna care s-a scurs cu repararea acestei instalații avariate a fost extrem de dureroasă pentru mine. Nu puteam să nu mă simt solidar cu acești oameni care urmau să primească sancțiuni grele. Vedeam că toate structurile erau supărate și pornite împotriva lor. Conducerea Ministerului Industriei Metalurgice, a Centralei Industriale Siderurgice, județeană de partid, comitetul de partid al platformei și chiar oțelarii, în bloc, erau supărați pe cazangii, că așa îi porecleau în acele zile. Aceștia din urmă aveau măcar o justificare, nerealizându-se planul de producție de oțel vor pierde la salarii. Erau zile foarte grele pentru mine. Stăteam zile în șir la avarie, dormeam pe sponci, iar grijile mi se vedeau pe față.

Într-una din aceste momente, la o oră târzie din noapte, puțin amețit de mediul platformei de la cota +9 metri din oțelărie, mă rezemasem de balustradă și cugetam la ceea ce mi se întâmplă. Mă afluam între convertizoarele 1 și 3 care intraseră aproape

concomitent în faza de insuflare a oxigenului. Zgomot mare, flăcări care dansau diabolic la gurile convertizoarelor, un praf fin, roșcat ce se învârteja în aer. Mă gândeam că uite, sunt prins într-un loc unde munții se bat în capete, ca în poveste. Ce caut eu aici? Cum am ajuns să fiu atât de istovit fizic și sleit sufletește? Merită efortul de a-mi dedica tot timpul, puterea și pasiunea acestei munci periculoase? Și stând așa, turtit de mila proprie, mi-am adus aminte de un episod de viață asemănător cu cel în mijlocul căruia eram prins acum. Asemănător, dar totuși diferit, mult mai luminos decât negura de foc a iadului ce mă înconjură.

Se întâmplase cu ceva ani în urmă, nu foarte mulți, la Progresul Brăila. Era anul 1963, eram tânăr inginer pe atunci, credeam că tot ce înseamnă tehnică este accesibil logicii și tenacității unui adevărat inginer. Nimeni nu putea să mă combată în convingerea mea că noi, inginerii, găsim soluții la orice problemă. Doamne, ce naiv puteam fi! Cred că acum acel ceas de orgoliu nemăsurat a venit ca un reproș firesc, binemeritat. Dar pe atunci, cu tinerețea și dorința de afirmare, aveam alte convingeri, mult mai puternice.

Întâmplarea ce mi-a revenit subit în memorie, acolo la locul unde munții tocmai se băteau în capete aruncându-și foc și fum unul altuia, întâmplarea aceea s-a derulat într-o sâmbătă, la sfârșit de lună iunie. Energeticul șef al Uzinei Progresul din Brăila, inginerul Dumitru Avramescu, m-a trimis la mașina specială de danturare care se defectase și la care acum muncea de zor maistrul Coman, supranumit tartorul circuitelor electrice. Mașina defectă era o freză de proveniență germană, marca Wema, care știa să facă danturarea conică a pinionului care asigura rotirea turelei excavatoarelor cu cupă, de 0,3 și 0,5 metri cubi, pe care noi le fabricam în mod curent. „Doctorul” Coman se învârtea printre relee și contactori în panoul electric al frezei, încercând diverse secvențe din funcționarea mașinii. Dar nimic nu se lega, doctorului nu-i venea pe buze diagnosticul. M-am apropiat de el și l-am salutat. Nu mi-a acordat prea mare atenție, de altfel știam că nu are prea mare încredere în inginerii care stau cu nasul în scheme și dau din gură savanțlăcuri, fără să știe, concret, cum ar trebui să facă pentru a rezolva cât mai urgent diferite defecțiuni.

Știam totul despre maistrul Coman, omul admirat - uneori ostentativ – și lăudat de rangurile inferioare în fața inginerilor stagiaari. Meșterul muncea de treizeci de ani la Progresul, reușise să memoreze toate defecțiunile electrice care au avut loc în acești ani de muncă la cele vreo șazece de mașini unelte de aici și nu-i trebuiau scheme electrice când era chemat la o depanare, că el cunoștea pe dinafară toate mașinile lui. Dar freza aceasta era altceva, o mașină mult prea complicată ca să aibă o schemă electrică ușor de ținut minte. De altfel, desenul era acolo, era un cearceaf de aproape cinci metri lungime. Pun mâna pe schemă și încep să-l citesc. Nu era nimic necunoscut, doar relee, contactori, alte relee, și așa mai departe. Din loc în loc, pe schemă, erau indicate operațiunile sau mișcările spațiale pe care componentele mașinii le executau cu acele scheme secvențiale. Eu citeam schema și, cu coada ochiului mă uitam la meșterul Coman, căutând să ghicesc sau să identific la care secvență de pe schemă făcea simulările, apăsând diversele aparate. Văd cum pe frunte îi apar mici broboane de sudoare. Nu era cald în acea sală, deci transpirația avea altă cauză decât temperatura lunii iunie. Cu o voce abia șoptită mă apropii de domnul Coman și îi propun să o luăm împreună, de la capăt, cu verificările. Eu după schemă, el din experiență. Nu ca o întrecere, ci ca o verificare, a unui tip de experiență cu alt tip. Fu de acord și începurăm să lucrăm. La un moment dat în hală s-a făcut liniște. Programul s-a terminat, toată lumea a plecat acasă. Doar noi doi am rămas să-i dăm de capăt frezei năvălăse. Eu aveam de ales, la ora 19 aveam o întâlnire cu o fată. Puteam să mă scuz din acest motiv și să-l las baltă pe maistru. Nu s-ar fi supărat. Dar ar fi avut o nouă confirmare a unor apucături superficiale ale tinerilor ingineri. Așa că m-am decis să rămân, să nu-i fac jocul ci, din contră, să-i demonstrez că citirea schemelor este o soluție viabilă. Până atunci maistrul încercase de două ori să pornească instalația, dar mașina s-a încăpățânat să realizeze simultan cele două mișcări speciale: divizarea și danturarea conică corijată. Pas cu pas am continuat să lucrăm împreună. Verificările și simulările mergeau înainte și la sfârșit freza năbădăioasă s-a dat pe brazdă. Era ora șase dimineața când victoria a trecut în tabăra noastră. Amândoi eram fericiți. Doctorul

Coman doar m-a bătut pe spate o singură dată. Fără cuvânt. Dar acea palmă spunea mult mai mult decât ar fi spus un orator încercat. De la fabrică meșterul a plecat pe jos, de-a lungul căii ferate până la gară. Se va întâlni acolo, cu familia, pentru a merge la țară, la o nuntă!

Amintirea luminoasă a dispărut. În jurul meu se lăsase din nou zgomotul proceselor de elaborare a oțelului la cele două convertizoare valide. De balustrada unde continuam să stau s-a apropiat un tânăr, cu un fizic plăcut și cu o cască albă pe cap.

- Vă simțiți bine, domnule director?

- Sunt doar puțin amețit, răspund eu. Atâta căldură, zgomot, praf... Totul este amplificat peste măsură!

- Eu m-am obișnuit, lucrez aici de mai bine de doi ani. Apoi tăcu. Se recomandă:

- Sunt inginer Georgescu Alexandru, sunt adjunctul șefului secției de întreținere mecanică din oțelărie. Vă invit la o cafea, este trecut de miezul nopții și văd că nu aveți de gând să plecați încă acasă. Așa că o cafea v-ar prinde bine!

Avea improvizată o chichineală în deschiderea unui stâlp de hală. Acolo, într-un spațiu mic, Georgescu Alexandru, viitorul director general adjunct cu întreținerea și reparațiile Combinatului, mai apoi ministru adjunct al MIM până la resorbția acestui minister în unicul și marele minister al economiei, prepară la ibric pe un reșou improvizat o cafea care mi s-a părut foarte bună.

- Nu trebuie să vă implicați prea intens în astfel de situații, domnule director, zise el cu condescendență.

- Nu pot, domnule, eu sunt construit pentru a fi implicat, până la durere...

După opt zile și opt nopți convertizorul acesta buclucaș a revenit la starea sa normală, descărcând lumea de tensiunea planului nerealizat. Eu am cerut un scurt concediu, de o săptămână, ca să mă refac după zilele și nopțile nedormite. Am plecat haihui prin Munții Apuseni, departe de Dunăre, departe de Galați. M-am odihnit, dar am avut și timp să-mi fac ordine în gândire. Aveam 32 de ani, încă nu-mi întemeiasem o familie. Prietenia cu fetele frumoase și inteligente pe care le cunoscusem, în Brăila, dar și în Galați, n-a durat prea mult, cu nici una dintre

ele. Doar până la prima întâlnire la care am lipsit, nepoliticos, sacrificând relația plăcută datoriei față de muncă. Nu mai puteam continua în ritmul acesta. Iar atitudinea rece, aspră, a șefilor de pe treptele ierarhice mai înalte nu mi-a plăcut.

Sistemul era dur, puțin tolerant, deși am întâlnit în acei ani destui oameni de bine care arătau și se comportau normal. Revenind din concediu la Galați am decis să îmi depun demisia din funcția de director al Direcției Energetice. Directorul general Ion Potoceanu lipsea, îi ținea locul adjunctul, Nisipeanu Ilie. M-am dus la el și l-am întrebat ce sancțiune mi s-a dat. Textual, i-am spus așa: „Tovarășe Nisipeanu, eu acum pe ce scaun mă așez?” El mi-a spus „Du-te la locul dumatăle și apucă-te de treabă!” Atunci mi-am zis că nu este cazul să revin asupra hotărârii ce o luasem acolo, în munții tociți de bătrânețe din preajma peșterii Scărișoara. Când Potoceanu a revenit în activitate, mi-am scris textul demisiei și l-am pus într-un plic. Cu el în mână mergeam pe trotuarul spre anexa turn. Pe drum m-am întâlnit cu inginerul Pandele, cu care fusesem coleg de muncă în 1968. Mă vede că mă feream să arăt plicul pe care-l țineam în mână.

- Ce duci în mână, Mihai? Ce-i cu hârtia aceea pe care te tot ferești s-o expui vederii? zise el, curios. Înainte, când am dat nas în nas, îmi spusese că pleacă acasă să-și pregătească bagajele, urmau să plece o echipă destul de numeroasă în Germania Federală, la școlarizare pentru laminorul de benzi la rece. Omul era bucuros, dar față de mine a avut o reacție de prietenie. Iminenta mea sancțiune se răspândise prin Combinat, lumea era împărțită în comentarii. El mi-a zis că știe de ce am fața asta amărâtă, dar m-a încurajat simplu:

- Mihai, nu-ți face sânge rău! Știi vorba aceea, „schimbarea stăpânilor bucuria nebunilor!” Așa-i lumea, de când hăul!

I-am explicat că eram cât se poate de decis să-mi dau demisia, deși mi s-a spus să-mi văd de treabă.

- Păi dacă-i așa, măi, omule, nu trebuie să-ți depui demisia la secretariat. Că ți-o vor face pierdută dacă nu vor să te lase să pleci. Și, zice el mai departe, eu cred că demisia ta acum nu sună bine. Mulți știu pe ce poziție v-ați situat voi, comisia tehnică de

anchetă, iar faptul că Comitetul de Direcție al Combinatului a hotărât să dea dosarul mai departe la Tribunal nu este o notă bună pentru partid. Sună a protest, această demisie a ta. Dacă tot vrei să scapi, pune plicul la poștă și trimite-l lui Agachi, la Minister.

Așa am făcut și i-am dat dreptate pe urmă lui Pandele cu interpretarea despre protest. Fără să fiu astfel catalogat, încăpățânarea mea de a nu renunța la demisie a stârnit niște reacții până la cel mai înalt nivel. Altfel nu se explică de ce am fost trecut prin niște furci caudine, mai blânde este drept, nu chiar precum cele din istoria Romei...

După zece zile de la expedierea demisiei la Minister, a venit tovarășul Ministru Agachi la Galați. După ședință i-a informat pe Potoceanu și pe Velincov despre documentul care i-a parvenit pe cea mai oficială cale. Fiind un gest voluntar, numai eu personal puteam să-mi retrag demisia, în scris. Imediat, în aceea zi, am fost chemat la Turn și înghesuit tare de tot. Am rezistat, nu am renunțat să mă apăr pe motive de sănătate. M-au lăsat în pace. După acest episod, petrecut la sfârșit de iunie, au trecut trei luni fără să sosească decizia de eliberare din funcție, la cerere.

Așteptarea era lungă și destul de apăsătoare. Mă simțeam neglijat, cererea mea nu fusese luată în seamă. Ce puteam face? Cui să mă adresez? În aceste momente de incertitudine am avut surpriza să fiu căutat de doi instructori de la Comitetul Central al partidului. Nu-i văzusem niciodată, nici ei nu m-au cunoscut înainte. S-au prezentat precizând că, fiind cu treburi pe la Combinat, au vrut să mă cunoască și să afle motivația mea privind renunțarea la funcția de director. Eu le-am răspuns insistând asupra motivelor de sănătate, nimic altceva. Domnule, nu cumva ai avut necazuri cu primul secretar al comitetului de partid al platformei, tovarășul Neațu? Ori cu directorul general, Potoceanu Ion? Nu, stimați tovarăși, nu am avut decât relații de serviciu normale, nu am sesizat că mi-ar fi făcut șicane vreodată.

Dar gândul îmi fugea la un episod destul de tensionat pe care l-am avut cu primul secretar Neațu. Abia fusesem numit director al Direcției Energetice și am constatat că avem probleme cu decontarea facturilor de energie electrică, gaz metan, oxigen, aer comprimat și apă cu diversele șantiere ale ICMSG. Că aceștia

fac o mare risipă de resurse energetice, fiind facturați la paușal, nu pe bază de contoare. Am propus reconsiderarea relațiilor contractuale la aceste resurse energetice pe care ei, constructorii, le consumau de la noi, în regim de consum de șantier. Imediat ce am început demersurile cu ICMSG pe această problemă m-am trezit cu un telefon de la tovarășul Neațu: „*Măi tovarășe, nu sabota construcția marelui combinat siderurgic că îți iau carnetul de partid!*” Așa m-a amenințat. Rămăsesem perplex. Totuși am avut suficientă prezență de spirit ca să-i răspund, pe loc: „*Tovarășe Neațu, eu am primit carnetul de partid de la muncitorii din uzina Progresul Brăila, care s-au simțit onorați de primirea mea în partid. Nu aveți nici un drept asupra carnetului meu de partid...*” Și au mai fost și alte mărunte altercații, pe fondul unei antipatii reciproce. Dar tovarășilor de la CC le-am spus textual: „Eu nu am nimic cu tovarășul Neațu. Sunt doar foarte obosit, sunt bolnav...”

Cât despre aluzia la relațiile cu directorul general Potoceanu Ion mi-am amintit că am avut, totuși, niște tensiuni din partea lui. Imediat după numirea mea ca director m-am prezentat la tovarășul Potoceanu cu un documentar referitor la 120 de lucrări neterminate de constructori la obiective de importanță în sistemul energetic al Combinatului. Ele puteau duce la incidente tehnice, unele erau adevărate amenințări la adresa vieții și integrității unor oameni. Aceste observații fuseseră aduse la cunoștința constructorilor de mai multe ori, dar rezolvarea lor era mereu amânată, motivată de alte urgențe și de lipsa forței de muncă disponibile. Director la Direcția de investiții a Combinatului era tovarășul Țifrea Ion. Tovarășul Potoceanu a răfoit materialul meu și l-a chemat la el pe Țifrea. I-a dat materialul și a cerut ca într-un termen de o lună să fie rezolvate și stinse aceste observații. Ulterior l-am căutat pe Țifrea de câteva ori la telefon ca să stabilesc o întâlnire, să analizăm materialul. Dar el s-a fofilat mereu, așa că atunci când s-a împlinit termenul de o lună dat de Potoceanu, m-am prezentat la acesta și i-am raportat că nu s-a făcut nimic, iar Țifrea s-a eschivat de a colabora. Potoceanu s-a înroșit la față, nu i-a plăcut insistența mea, așa că a răbufnit: „Dumneata vrei să-ți rezolvi problemele cu mâna mea?” I-am

replicat că este o afirmație greșită, acestea sunt problemele Combinatului și nerezolvarea lor va duce la avarii și alte neplăceri. Sigur că relațiile noastre nu au fost de caldă prietenie, dar eu nu m-am plâns nimănui. Mereu îmi spuneam că sunt încă tânăr, trebuie să fiu mai răbdător. Dar firea mea nu permitea o asemenea atitudine. Însă nici în cazul directorului general Potoceanu Ion n-am spus instructorilor CC altceva, decât că sunt bolnav, obosesc foarte repede, am nevoie de un loc de muncă mai liniștit.

Cei doi activiști centrali m-au privit cu bunăvoință nedisimulată, ei au insistat să afle adevăratele motive pentru care un cadru tânăr și de nădejde – așa mă caracterizau, pe față! – se retrage din funcție, nereclamând pe nimeni. Eram convins de bunăvoința lor, dar nu am reclamat pe nimeni și am rămas ferm pe poziție, la explicațiile date în mai multe rânduri.

Câteva săptămâni mai târziu m-am întâlnit la o ședință cu Țifrea Ion. Acesta mă privea ostil, dar nu înțelegeam de ce. L-am abordat la sfârșitul ședinței:

- Ce aveți cu mine, tovarășe director? Am greșit cu ceva?

- Am indemnizația de conducere suspendată până la sfârșitul anului, din cauza dumată, răspunse el.

- De ce din cauza mea? Nu înțeleg!

- De la acea reclamație pe care mi-ai făcut-o la Potoceanu pentru lista de nerezolvate de ICMSG. Și m-a amenințat că mă va pune și în discuția organizației de partid.

- Domnule, eu nu te-am reclamat ca să zic așa, doar l-am informat pe Potoceanu că în termenul de o lună pe care ți l-a dat dumată și ICMSG-ului nu ați făcut nimic. De reclamat nu te-am reclamat.

- Ei bine, totuși așa a ieșit. Că m-a chemat la el și mi-a zis așa:

„- Tovule, ar trebui să-ți desfac contractul de muncă pentru neîndeplinirea sarcinilor de serviciu. Ai avut un termen, ai avut noroc că în acest timp nu s-a întâmplat nimic, că altfel pușcăria te aștepta!

- De ce? Nu înțeleg!

- Nu ai făcut nimic cu lista nerezolvatelor la instalațiile electrice pe care ne-a prezentat-o Chiculiță. Știi bine că nu te poți juca cu electricitatea.

- Păi, tovarășe director general, uitați-vă și dumneavoastră, sunt numai mărunțișuri, prostii, din cauza acestora nu se face...

- Ce vorbești!? Ia arată-mi care este prostie din această listă? m-a luat tare generalul.

- Priviți: „Balama ruptă la ușa de acces în stația de racord adânc nr ...” zic eu, agățându-mă de primul fleac.

- Așa, ăsta-i fleac la dumneata? Păi dacă intra pe ușa aceea care nu stă închisă un șobolan și făcea scurt circuit la 110 kv, ce se întâmpla? Nimic, ai? Dumneata, domnule, ești din categoria „lasă că merge și așa!” De asta suntem în dezordine, că nu ne rezolvăm toate sarcinile până la capăt. Nu ai mai fost sancționat, așa că doar îți retrag indemnizația de conducere până la sfârșitul anului. Ca să știi că un director la CSG nu poate admite fușăraia, dacă este pe postul dumatăle.”

- Păi, domnule Țifrea, ăsta-i adevărul, nu-mi pare rău că generalul m-a luat în serios când l-am sesizat că dumneata mă ocolești. Dar îmi pare rău că nici acum nu ai înțeles nimic din această lecție.”

De asemenea, am rămas impresionat cum partidul a arătat o anumită sensibilitate la o problemă de cadre, mai ales tinere. Fiind însă vorba de Neațu și de Potoceanu, care aveau, sunt sigur, un sprijin foarte înalt, nu am putut da în vileag nici una din nemulțumirile mele. În sfârșit, în luna noiembrie 1970 s-a emis acea decizie de **„eliberare din funcție la cerere, pe motive de sănătate”**.

A fost un episod trist din cariera mea, dar adevărat, de la cap la coadă!

Capitolul 14

Cunoscut, plăcut, invitat, amânat, rămas neînșurat *(povestește Mihai Chiculiță)*

Demisia mea din funcția de director al Direcției Energetice a avut la bază o hotărâre fermă, asamblată din mai multe nemulțumiri. În primul rând am fost profund afectat de respingerea concluziilor reieșite din ancheta efectuată de echipa în fruntea căreia fusesem nominalizat, privind cauzele avariei produse la hota cazanului recuperator de la convertizorul nr. 2 din Oțelăria nr. 1. Noi am stabilit cu probe și argumente solide, acceptate inclusiv de organele securității statului, că acea avarie nu a fost un sabotaj, ci o regretabilă neglijență umană, o consecință a oboselii unor oameni care au trecut vreme de câteva săptămâni prin tensiuni și discuții neprincipiale. Hotărârea Comitetului de Direcție de a trimite în justiție dosarul acestui incident tehnic m-a lovit în întreaga mea ființă. Gestul lor l-am considerat inuman, lipsit de sensibilitate și discernământ.

A doua nemulțumire era legată de mine însumi. Fusesem ridicat prea repede pe o treaptă ierarhică de mare răspundere și, de aceea, la orice neconcordanță a opiniei mele față de cea exprimată de sistem, mi se reproșa tinerețea, că eram poate necopt pentru a duce acele răspunderi cu bine, la capăt. Multe din aceste ironii mi se păreau jigniri gratuite, nemeritate, emise de oameni care își manifestau pe față invidia, sub cuvinte mascate. Dar ele s-au acumulat, într-un timp scurt fusesem prea des etichetat pe nedrept, mai ales că nu mi-au lipsit niciodată argumentele.

A treia nemulțumire venea de la viața dezordonată pe care am dus-o de când mă angajasem la Combinat. Neavând o familie proprie care să mă țină apropiat de casă, de soție, copii, exageram cu timpul petrecut la muncă, neglijându-mi sănătatea. De aici mi s-au tras toate eșecurile în încercările pe care le-am avut de a stabili o relație solidă cu o posibilă parteneră de viață. Și ca mine

au pățit și alți mulți tineri din Combinat, fără să fi fost angrenați în munci de înaltă răspundere, ca mine, însă cu timpul liber limitat mai ales din cauza muncii în schimburi. Iată, îmi vin în minte două asemenea rateuri.

O familie de tineri ingineri pe care îi cunoscusem cu câțiva ani înainte, soții Vlăsceanu, acum erau utilajaști la Institutul de Proiectări al Combinatului, cu care mă întâlneau întâmplător din interes de serviciu, au fost primii care au pus la cale un complot, de fapt un atentat la burlăcia mea. M-am trezit cu o invitație la o cină cu plăcintă caldă cu brânză de vaci, o delicată care era slăbiciunea mea gurmândă. Am avut o vagă bănuială că această invitație, la mijloc de săptămână, ar putea avea un tâlc ascuns, dar nu am pus întrebări nelalocul lor. Dar a fost așa cum am bănuie. Mi se pregătise ceva. De fapt, era vorba despre cineva, nu despre ceva. O chema Aurelia, era inginer proiectant în cadrul Întreprinderii Mecano-Navale din Galați, fostă colegă de serviciu cu doamna Vlăsceanu cu care rămăsese în relații apropiate, de prietenie. Nu era o frumusețe, dar era plăcută, atât ca înfățișare cât și ca spiritualitate. Participa la discuțiile serii cu intervenții de bun simț și inteligente, manifesta modestie și bună cuviință, nu era agresivă așa cum s-ar fi crezut despre o femeie ce vrea să-și anexeze un soț cât mai repede cu putință.

După primele momente ale serii – faceți cunoștință, simțiți-vă bine, serviți, dar mai serviți, vă rog! etc. – atmosfera se destinse, treptat și conversația se deplasă spre problemele de serviciu, adică preocupările care ne consumau cea mai mare parte din timp. Au început doamnele, vorbind despre domeniul lor comun, proiectarea de piese, subansamble și instalații pentru nave, din categoria celor ce se montau în spații strict delimitate de pe navă după ce aceasta a fost lansată la apă. Pentru mine subiectul mi s-a părut fascinant, deoarece astfel de teme de proiect puneau la grea încercare cunoștințele ingineresti, talentul, vederea în spațiu și alte daruri ale persoanei cu adevărat dedicată profesiei sale. Apoi, la ora potrivită, familia își îndrumă băiețelul – mărișor deja, fiind în clasele primare – spre somn, acesta fiind și semnalul, decent pentru oricine, al retragerii musafirilor. Am profitat de ocazie și am plecat primul. M-am scuzat, invocând o sarcină reală

ce-mi era programată în Combinat, la ora schimbării turei de după masă cu cea de noapte și am plecat. Luându-mi rămas bun și mulțumind pentru ceasurile plăcute petrecute împreună îi propun domnișoarei Aurelia să vizionăm împreună, cândva, o piesă de teatru la Teatrul Dramatic din oraș, numai dacă îi plac astfel de spectacole.

- Voi alege piesa potrivită și vă voi propune data spectacolului, deoarece am un vecin de palier care este actor la Teatru, Marcel Hârjoghe, dacă ați auzit de el. Să știți – am început eu să îmi etalez cultura teatrală – că trupa de actori din Galați este foarte bună. Mulți dintre ei se vor lansa curând spre marile scene din capitală, poate și în film, televiziune. Eu am păreri excelente despre tinerii Popescu Cosmin, Romeo Stavăr – cu care am fost coleg de gimnaziu, la LVA – și Costin Sebastian, secretarul literar al teatrului, apoi despre actrițele Florina Cercel, Gina Patrichi, Ileana Cernat și alții.

Invitația formulată de mine a plăcut gazdelor. Ei au văzut că a dat rod sarcina asumată voluntar de a apropia doi burlaci, unul de altul, cu perspective – cine știe? – pentru întemeierea unei familii. Mi-am îndeplinit promisiunea de a face invitația la un spectacol câteva săptămâni mai târziu, când consideram eu că voi putea dispune de ceva timp liber. M-am bazat pe alegerea făcută de vecinul meu, Marcel Hârjoghe, cu care mai fusesem la câteva premiere ca invitat special al lui. O dată chiar a vrut să-mi aranjeze o relație cu o colegă disponibilă, componentă a echipei de regie a Teatrului, însă fata a plecat destul de brusc din foaier, invocând ceva urgent de urmărit, în culise. Era un semnal clar că nu agreea propunerea colegului Marcel, în mod cert nu-i căzusem cu tronc de la prima vedere. Eram obișnuit cu asemenea reacții, îmi cunoșteam performanțele de tânăr cavalier, așa că nu m-am supărat niciodată în astfel de situații. Revenind la domnișoara Aurelia, inginera proiectantă colegă cu doamna Vlăsceanu, am sunat-o la telefon într-o zi de marți, făcându-i invitația la spectacolul de teatru de a doua zi, miercuri. Invitația mea i-a făcut plăcere, vocea i s-a înviorat la telefon. Se pare că lucrurile porneau pe un făgaș bun. Eu alesesem ziua de miercuri deoarece nu era o zi cu ședințe

operative programate. Deci puteam pleca și eu, acasă, de la serviciu, la o oră decentă.

Însă miercuri lucrurile s-au complicat, brusc. A venit în Combinat ministrul adjunct Cheșa Ioan, de la MIM, cu o sarcină precisă de a analiza realizarea planului fizic de producție, calitatea laminatelor și randamentul tehnic, parametru specific care se numește „scoatere de metal”. Analizăm problemele cu o largă participare la ședință, jumătate din ziua de miercuri. Adică până la ora prânzului. Ministrul Cheșa dispune o pauză și reluarea analizei seara, la ora 18,00. Eu nu mă puteam sustrage analizei deoarece sectorul electric din Combinat, de la toate secțiile de pe fluxul integrat, era pus în discuție ca fiind cel care dă peste cap toate planurile bune nereușind să facă față mai operativ depanării frecventelor defecțiuni din instalații. Deci o sun pe domnișoara Aurelia și îi explic urgența intervenită, îmi cer scuzele de rigoare și propun amânarea vizionării unei alte piese sâmbătă seara, în aceeași săptămână. Fata acceptă, știa cine sunt, ce funcție am și înțelegea că nu pot dispune de timpul meu liber ca orice om obișnuit. Sâmbătă apare o altă dandana. Pe la ora 12,00 ziua se produce o avarie serioasă la fabrica de aglomerare. Oprirea putea să fie de durată, deci furnalul nr. 1 aflat în funcțiune nu va putea fi alimentat cu aglomeratul feros în regim normal. Reducându-se regimul de funcționare la furnal, se propagă acest efect la oțelărie și de aici mai departe, în laminoarele slebing și LTG 1. Plec la locul avariei, ne constituim într-un comandament ad-hoc cu Dinu Ion, inginerul șef coordonator al sectorului furnale, cu inginerul Croitoru, șeful secției aglomerare, cu inginerul Doniga și cu responsabilii atelierelor electric, mecanic, AMC. Comandamentul este condus, operativ, de directorul de producție Corneliu Velincov. Graficul de lucrări prevedea repunerea fabricii de aglomerare a doua zi, duminică, la ora 13,00. Toată lumea este mobilizată la ridicarea avariei, ca la armată în regim de conflict militar. M-am scuturat cu neplăcere: din nou va trebui să-mi cer scuze de la această domnișoară. O fac, cu jenă în glas, dar adopt o tonalitate gravă, ca din partea unui personaj important în structura de conducere a Combinatului, lucru care va trebui să trezească admirație în ochii domnișoarei. Desigur, fata nu are încotro,

acceptă o nouă amânare pentru duminică seara, dar în voce i se simte o anumită scrâșnire de dinți... Duminică lucrurile nu decurg după grafic, repornirea întârzie. Eu aveam un fel de abonament la masă, la o pensiune particulară ținută de o familie de greci, Vanghele. Tot acolo serveau masa de prânz câțiva ingineri proiectanți detașați de la București, de la IPROMET și IPRO-LAM. Duminică programul de servire a mesei era strict, limita era ora 15,00. Dacă pierdeam această masă rămâneam flămând până a doua zi, acasă nu aveam nici un fel de provizii. Așa că sunt nevoit să-mi cer scuze de la tovarășul Corneliu Velincov, îi explic cum este cu masa la familia Vanghele, plec, dar sunt convocat cu insistență de director la el acasă, la ora 18,00, să lucrăm un material care va fi prezentat a doua zi, luni, în plenara Comitetului de Partid al platformei siderurgice.

„Nu pot veni, nu sunt liber în seara asta!” dau să mă eschivez eu.

„Dar ce problemă ai, domnule, de te sustragi de la o sarcină de partid?” întreabă Velincov, folosind Partidul ca argument definitiv, de nerespins.

„Nu pot, am bilete la teatru cu o domnișoară pe care am amânat-o de două ori...” dar nu apuc să explic de ce sunt obligat să-l refuz, că dânsul intervine, nervos: „Auzi, domnule! Teatru! Păi eu n-am mai fost la teatru de ani de zile! De teatru îi arde lui! Te rog să fii prezent la mine acasă la ora 18,00 deoarece materialul trebuie să fie gata în seara asta. Punct.”

M-am frământat în chinuri groaznice. Ce hotărâre să iau? Nu puteam să mă pun rău cu Velincov. Dar nici nu puteam să-mi pierd onoarea față de această tânără fată, dar și față de familia Vlăsceanu. Până la urmă a înclinat balanța pentru muncă, lăsând distracția la o parte. Sigur că intervenția mea telefonică va fi foarte dificilă! Deci plec de la Combinat, prind pe ultima sută cum se zice, masa la familia Vanghele, mănânc și înghit cu noduri, dar vitalitatea îmi revine la desert – o clătită pufoasă, cu dulceată, foarte gustoasă, așa cum numai doamna Vanghele știa să facă după o rețetă proprie.

Ajung acasă la ora 16,00. Mă frământ, în continuare, nu știu ce decizie să iau. La ora 17,00 mă sună Velincov din nou, și

îmi cere, imperativ, să vin la el la ora 18,00. Până la urmă aleg iarăși munca și formez numărul de telefon al domnișoarei. Aveam plumb pe degete! Când aude glasul meu, lamentându-mă, izbucnește cu furie: „Domnule, ești neserios, nu-mi vine să cred ce figură mi-ai făcut! Să nu mă mai cauți!” Și trăneste telefonul.

Gata, decizia a fost luată, consecințele vor urma! Deci plec la Velincov, începem să lucrăm, trebuia să participe și Popescu Costică, cel poreclit „Macara”, poreclă căpătată la Reșița și adusă cu sine la Galați. Dar el întârzie, apare la ora 20,00 cu câteva notițe și o sticlă de pălincă de caise.

- Luați și cinstiți cu mine, îi pălincă extra, făcută acasă la mine, la Târgu Jiu! A mai stat puțin cu noi, perturbându-ne cu veselia lui de chefliu căruia nu-i ardea de materiale de partid, apoi a plecat acasă, fiind deja cu chef mare. Am terminat materialul la ora 2,00 din noapte. Cu 15 anexe cu tot. Dar chestia este că a doua zi Velincov nu poate participa la Plenară, fiind reținut de ministrul Cheșa, așa că Popescu Costică – Macara citește materialul, se încurcă în anexe, concluzia primului secretar Neațu este că *„așa un material prost nu a mai văzut niciodată, la viața lui!”*

Deci, fraților, asta am fost eu, un director foarte important din Combinat, băiat bun de însurat, dar imposibil de prins sub pirostrie!

Tentativa aceasta de prindere în lațul căsătoriei, derulată în toamna anului 1969, nu a fost o încercare solitară. Momentul cel mai propice pentru o nouă încercare l-a constituit Revelionul, marea sărbătoare a iernii la care toată lumea participa cu veselie, entuziasm și tinerețe dezlănțuită. Unii se înscriau din timp la mesele ce se organizau special pentru acest eveniment la restaurantele principale din oraș, alții se adunau într-un apartament mai măricel, cel puțin cu trei camere încăpătoare sau la casele particulare, cele care mai existau printre blocuri, locuite de vechii gălățeni.

Sora mea, care era angajată la rândul ei în Combinat, pune la cale cu un grup de veseli tineri, de vârste apropiate, foști colegi de facultate sau actuali colegi de muncă să facă revelionul împreună, la domiciliul unuia dintre ei. Era vorba de un grup de ingineri, reglari la Grupul 4 de la ICMSG, cu familiile Vidru,

Costache, Șerban, Scutelnicu. Și mă invită și pe mine, cerându-mi acceptul să invite o prietenă, chimistă la Laboratorul Central al Combinatului, să-mi fie parteneră de petrecere în această noapte dintre ani.

Vremea se făcuse de iarnă sadea. Frigul devenise dominant, mai și ninsese, diminețile cețoase brodau podoabe de promoroacă împodobind copacii golași, desfrunziți, dându-le străluciri de diamante. Peste tot se simțea bucuria sărbătorii mult așteptate. Însă noi, în Combinat, trebuia să ne luăm măsuri ca nimic rău să nu se întâmple în cele două zile de început de an nou. În acest sens, directorul general Potoceanu Ion mă convocase în după amiaza zilei de 31 decembrie să parcurgem listele cu personalul programat să asigure serviciul de asistență tehnică și de securitate în toate schimburile celor două zile de repaus. De ce tocmai pe mine? Sigur, fără să fi fost făcută vreo referire specială, eu, directorul Direcției Energetice eram persoana disponibilă. Eram cel mai tânăr, neînsurat și fără obligații familiale, însă cunoscut ca om disciplinat care nu refuză sarcinile ce i se încredințează. Deci treceam în revistă aceste tabele, tocmai ajunsesem la pachetul de pagini care priveau serviciile centrale ale Combinatului, inclusiv serviciul la Cabinetul Direcției Generale. Și sună, după o lungă pauză, telefonul operativ, cel roșu fără disc, care asigura conectarea personalităților din linia de conducere a țării. Era ministrul Agachi. Vorbea destul de tare, astfel că fără să vreau am auzit și eu toată discuția.

- Să trăiți, tovarășe ministru! zice directorul general, ca la armată.

- Măi Potoceanu, să-mi spui cum v-ați organizat pentru aceste zile, zice ministrul.

- Tovarășe ministru, tocmai acum mai treceam o dată în revistă măsurile luate și acțiunile necesare în continuare.

- E bine că mai revezi problemele legate de funcționarea continuă a fluxului de producție și de prezența iernii. Dar, ia spune-mi, cine va fi în Combinat aici, la cabinetul Direcției Generale, în noaptea de Revelion?

Potoceanu caută printre hârtii, găsește pachetul cu programul de măsuri la nivelul anexei turn, îl răsfoiește și spune:

- Va fi tovarășul Stoica.
- Și cine este acest tovarăș Stoica? întrebă ministrul.
- Este... este tehnician, șeful compartimentului de protecție contra incendiilor, șeful PSI. Ne-am gândit că este bine să fie acest om în această noapte aici, să poată interveni prompt orice ar fi negativ.

- Nu se poate, măi tovarășe Potoceanu, să aibă grijă de Combinat un tehnician! Lasă-l și pe el acolo, dar mai pune un director sau un inginer șef de uzină care să poată acționa cu autoritate.

- Aveți dreptate, tovarășe ministru. Așa voi face. Îl am chiar acum aici, lângă mine pe tovarășul Chiculiță, este directorul energetic al Combinatului, recent numit pe funcție. El va fi de serviciu. Cu el împreună făceam analiza de care v-am vorbit mai înainte.

- Așa este bine, mai zise tovarășul ministru. Sărbătorile cu bine, la mulți ani! și apoi închise.

- Să trăiți, tovarășe ministru! La mulți ani!

În tot răstimpul acestei comunicări directorul general s-a uitat doar la hârtii, nu m-a privit în ochi nici măcar cât o clipită. După ce a închis telefonul mi-a zis, tot fără să mă privească:

- Tovule Chiculiță, ești tânăr, ai auzit ce a zis tovarășul ministru. Dumneata cunoști foarte bine Combinatul, acum știi ce se cere de la noi, te rog să ai grijă...

Evident că nu am mai plecat acasă. Afară se întetise vântul, din răsărit zburau razant fulgi de zăpadă. Din zona depozitelor de materii prime se anunțau vești despre posibile blocaje de benzi transportoare din cauza înghețului. Am luat legătura cu dispecerul de la furnal și cu cel de la fabrica de aglomerare și m-au asigurat că în această noapte nu vor fi probleme, ei au avut grijă să-și facă din timp stocuri suficiente de minereu și cocs plus celelalte materiale, la adăpost de viscol. La ora când se apropia ceasul dintre ani m-am dus să vizitez oamenii la locurile lor de muncă. La oțelărie tocmai se descărcase prima șarjă, de 160 de tone de oțel. La sala de comandă a furnalului nr. 1 oamenii aveau pe o măsuță, în colțul camerei care sluzea de vestiar, felii de cozonac pe farfurii și pahare pe jumătate golite cu

vin. „Am ciocnit și noi, ca toți oamenii din țara asta, pentru sănătate și bine, pace și bună înțelegere între oameni. O jumătate de pahar de vin de țară, care nu este nici alcoolizat și nici limpezit cu chimicale, la niște oameni ca noi, nu face nici un rău! La mulți ani și dumneavoastră, tovarășe director!”

În zilele de după Anul Nou am reușit să iau legătura, telefonic, cu domnișoara pe care am lăsat-o fără partener de Revelion și mi-am cerut scuze. M-a căinat că tocmai pe mine a căzut măgăreața să fiu de securitate în acea noapte. Și uite că așa s-a încheiat o relație ce nici nu apucase să se înfiripe. Iar eu am încheiat acest an 1969, tot burlac și tot lipsit de o perspectivă imediată de a-mi întemeia o familie!

- Nu fi trist, Mihai! zise Ștefi Prică. Vezi, acum, la bătrânețe, trage și dumneata concluzia la care am ajuns eu mai din tinerețe, de când am conștientizat prima dată că Bunul Dumnezeu are grijă de mine. Așa și în cazul duminicilor. Toate încercările de logodire au eșuat, bineînțeles trebuia păstrat locul pentru cea sortită, perechea potrivită pentru un om care avea să lase pe umerii firavi ai soției sale multe din grijile casei. Se cuvine să le aducem cea mai mare cinstire soțiilor noastre, pentru că ne-au înțeles și ne-au acceptat firile neliniștite, dedicate muncii în folosul oamenilor față de care am avut responsabilități.

Capitolul 15

La început a fost constructorul

Ne așezam pe locurile noastre în jurul mesei în prima joi din aprilie 2019. Ștefan Prică ne avertiză, cu toată solemnitatea:

- Fraților, vă pun în gardă, la următoarea întâlnire care va avea loc la jumătatea lunii, nu cumva să veniți sătui că mă supăr! În intervalul de la 15 până la sfârșitul lunii voi pași, dacă Dumnezeu îmi va îngădui, peste gardul împrejmuitor al lui 87! Și vreau să cinstim un pahar de vin, dar numai după ce vom gusta ceva. Vă rog, să fie cum am zis eu!

- Fie, acceptăm, dacă este o punere în gardă, ce poți să zici la o asemenea amenințare etc. Fiecare dădu replica în felul său, doar Cronicarul interveni la sfârșit:

- Va fi binevenită o gustare, condiția esențială este să nu uitați!

- Ce vrei să zici? sări cu o mină ofensată Ștefi.

- Păi, reluând primele pagini din consemnările mele îmi aduc aminte că a fost un caz în care, de ziua aniversară, i-ați așteptat pe invitați să vină la *Old Time*-ul lui Sandu Dobre, după cum și el, de Sfântul Alexandru în același an, a pregătit masa aici, la *Coffee House*, iar invitații soseau pe rând, în deal, la *Old Time*!

- Bună glumă, da, râse Ștefi. Așa a fost, și bâlbâiala ne-a aparținut fiecăruia! Dar acum nu va fi cazul!

Promisiunea aniversării anticipate ne-a încântat pe toți, bucurându-ne pentru performanțele lui Ștefan care, iată că, la 87 de ani, are mintea perfect lucidă, este la fel de ponderat și cu mult bun simț ca dintotdeauna. Halal să fie familiei lui de oameni gospodari care i-au dat o educație aleasă!

- Deoarece data viitoare va trebui să stăm, să mâncăm și să bem, m-am gândit să-mi spun astăzi povestea mea de gălățean de la început, din ziua când am coborât din tren cu draga mea și cu averea toată în două geamantane pe care le-am târât, cu opriri din

loc în loc, peste șinele de cale ferată spre piața din spatele gării unde aștepta lume multă să prindă un taxi din cele care aleargă prin tot orașul să mai prindă o cursă grasă, adică spre noile cartiere că „*la doi pași de gară, adică în centru sau Mazepa nu iese cu câștig, poți merge, nene, pe jos!*” Mai fusesem în Galați, cu câteva zile în urmă, atunci venisem să-mi pregătesc cvartirul pentru primirea familiei în noua locuință. Pentru că, transferat la ordin de la Hunedoara, sigur că mi s-a rezervat, ca o momeală, o locuință bună și promisiuni de loc de muncă pentru familie.

- Dar ce mare familie aveai pe atunci, Ștefi, întreabă George Mârzac, trădând curiozitatea matematicianului care vrea să calculeze cu cât este mai înaintea lui, la împliniri, omul prieten. Că în 1964, când a venit caravana învingătorilor de la Hunedoara, el însuși, George, avea deja familie! Deși este mai tânăr cu câțiva ani față de Ștefi!

- Aveam, sigur că aveam, că ăsta era scopul căsătoriei. Ție mama ta nu ți-a cântat melodia pe care o cântă toate mamele din lume, să te însori, fiule și să-mi aduci noră vrednică, să am la bătrânețe cine să-mi maseze spinarea obosită!

Da, așa se întemeiau familiile, scopul principal al căsătoriei era copilul, primul născut, de preferință dotat cu un șurubel care să ducă mai departe numele familiei. Dar dacă venea o fată nu era nici un prăpăd, că fata-i mai atașată de tată decât fiul de mamă. Fiului îi sucește capul repede o mândră și nu îl îndreaptă mamă-sa prea curând, mai ales dacă acea suceală are loc sub pirostrii.

- Eu veneam cu drag la Galați, orașul îmi căzuse cu tronc de la prima vizită. Era luna mai, fluviul maiestuos și covorul de trandafiri roșii de pe mijlocul străzii Brăilei, întinzându-se de la hotelul *Dunărea*, unde poposisem atunci, până în Țigline, m-au vrăjit, încântându-mă. Hunedoara era în acel an, 1964, un imens șantier, se construiau blocuri, vechile străzi erau tăiate de șanțuri, praful plutea peste oraș, iar castelul Huniazilor arăta jalnic în acea atmosferă greu de respirat. Astfel, Galațiul modern venea cu un puternic contrast, spre mai bine. Cel puțin ăsta era entuziasmul meu, neîmpărtășit însă de draga mea soție.

- Dar de ce, Ștefi? Cu talentul cu care ți-ai vrăjit soția când o curtai, nu tot cu același talent ar fi trebuit să-i convertești dragostea spre Galați? Mai ales că era podgoreancă din Odobești, deci se trăgea mai aproape de vatra familiei.

- E o poveste lungă și destul de amară, George, zise Ștefan, în timp ce pe chipul luminat de bucuria lăuntrică a sărbătoritului se așternea un vâl subțire de umbră, aduceri aminte din anii de lipsuri și necazuri de după război. Soția mea a urmat școala medie tehnică energetică aici, la Galați, în perioada '49-'53, a continuat el. Au fost anii în care tatăl ei, viitorul meu socru, a trecut prin presiunile colectivizării care, știți bine cu toții, că au însemnat multă amărăciune și inimă rea. Că tatăl soției era podgorean, viața lui era via cu tot farmecul ei. Este greu să redai în cuvinte toate subtilitățile cu care podgoreanul veritabil știe să-și dezmierde via, iar tot așa, este greu de transpus în proză, cu atât mai greu în versuri, bogatele daruri atât de diverse în culori, parfumuri și arome cu care via îl răsplătește pe cel ce a desăvârșit-o. Un astfel de om moare sufletește atunci când îi iese via, cu japca sau cu anasâna. El se usucă precum vrejul uitat în indiferență. Că toată frazeologia despre viitorul de aur și bogăția ce-l așteaptă pe țăranul român o dată cu intrarea lui în colectiv – oamenii spuneau „colhoz” și aveau dreptate, nu era un colectiv românesc, era un colhoz sovietic! – nu era altceva decât deșertăciune. Tatăl soției mele s-a opus cât a putut, a rezistat cu încăpățănare și nu a vrut să-și cedeze via. Cum el dădea un exemplu negativ vecinilor săi, cu toate că avea doar patru hectare de vie, ceea ce era mai mult o sărăcie decât boierie, totuși gospodarul răuvoitor a fost etichetat chiabur și i s-au aplicat cote corespunzătoare. Adică obligații aberante pe care nu le-a putut onora. De aici a urmat arestul, condamnarea etc. Iar familia toată a trebuit să îndure nedreptatea. Vă dați seama că soția mea plecase din Galațiul în care a suferit, plângându-și jalea pe ascuns până a terminat școala, voind să uite cât mai repede întreaga suferință. Iar eu îi spuneam, pe tot drumul de la Hunedoara la Galați, că va fi bine, că acum suntem în ascensiune, vom avea o locuință decentă, cu toate facilitățile, iar orașul este încântător, imposibil de comparat cu Hunedoara. Eram încrezător în viitor, îi spuneam dragei mele că toate trăirile cele

rele vor dispărea când va reuși să vadă lumina cea nouă în care se îmbrăcase orașul de când a început construcția gigantului din dealul Smândanului.

Pentru Ștefan Prică transferul de la Hunedoara la Galați nu a însemnat un efort obositor. Migrația îi era deja ceva intrat în sânge de mic copil, de când asistase și fusese inclus activ în acele momente de agitație dominată de teamă când toată averea familiei era adunată în lăzi, cutii, geamantane, boccele și bocceluțe, încărcată în căruța care devenea casă și adăpost pe durată nedeterminată. Aceste episoade în care tensiunea era maximă la toți membrii familiei n-au rămas în memoria copilului Ștefan ca niște dezastre. Protecția părinților îl scotea din zona tristă, în preajma copiilor nu se vărsau lacrimi, nu se bocea și nici nu se proferau acele vorbe grele care însemnau vărsarea nădufului ce otrăvea pe om pe timp îndelungat. Fără să dea explicații detaliate, adultul Ștefi redevenea copilul pentru care orele, zilele, săptămânile de bejenie erau înregistrate în memorie ca imagini ale unui film color, cu peisaje frumoase, cu oameni și copii care, la fel cu familia lui, se înșirau în căruțe pe drumuri, căutând un loc cu pace, dătător de speranță că toată acea nebunie va înceta curând și lucrurile se vor așeza la locul lor. Ștefi adultul enumera, fără emoții vizibile, popasurile unde au descărcat bagajele din căruță și au trăit cu speranța că războiul și evenimentele istorice vor trece departe de acele locuri unde se aflau ei.

Primul popas după drumul lung al refugiului din Basarabia cedată imperiului sovietic a fost la Monor, o comună mare în județul Năsăud. Acolo a început școala, acolo a deslușit buchea cărții. Dar n-au avut răgaz prea mult. După doar un an de la sosirea în țară, bejenarii au pornit la drum cu grabă mare, spre sud, să treacă linia de demarcație a părții din Ardeal cedată samavolnic Ungariei hortiste. S-au oprit la Tilișca, în Mărginimea Sibiului. Aici Ștefan a terminat clasele elementare apoi a descins, ca intern, la liceul Andrei Șaguna din Brașov. A venit vara anului 1944, România a întors armele și trupele sovietice au făcut un salt de peste șase sute de kilometri în adâncimea frontului, spre vest. Elevul de liceu a trebuit să plece acasă, la Tilișca, să fie familia reunită când vor da cu ochii de oștenii eliberatori. Cu tot războiul

care a continuat, spre vest, dincolo de granițele țării, elevul Ștefan Prică și-a terminat studiile liceale la Sibiu, la *Gheorghe Lazăr*. Apoi a urmat facultatea de electrotehnică la Timișoara.

Seninul din priviri în clipele de aduceri aminte și-a schimbat nuanța când imaginile au revenit spre trenul care-l ducea la Galați, lăsând în urmă anii de început ai vârstei adulte, de familist căsătorit în 1959, la doar trei ani după absolvirea facultății de electrotehnică și desăvârșirea ca profesie și urcarea în ierarhie, pe merite personale. Nu se putea altfel, pe funcții de conducere trebuiau puși oameni capabili, care să fie în măsură să ducă la bun sfârșit toate sarcinile, fără pierderi prostesti. La vremurile acelea societatea nu admitea nepotismele, mita. Singurele criterii pentru orice pas înainte erau competența și „dosarul de cadre, curat”.

Același copil încrezător în limanul liniștii era acest adult, sărbătoritul nostru de la pragul dintre al 87-lea an al vieții trăite și re trăite fugitiv, sub ochii noștri, cu toate amintirile despre bunele și mai puțin bunele ce sunt inerente omului și al 88-lea an pe care noi, cei prezenți în sala de la *Coffee House*, îi urăm să-i fie cu nimic mai greu, doar plin de liniște, sănătate și bucuria pe care familia realizată frumos o aduce bunicului din fruntea clanului.

Când zarva cântării de „Mulți ani trăiască!” s-a mai domolit și comesenii l-au îmbrățișat pe sărbătorit, apoi s-au așezat la locurile lor, Ștefi, prietenul nostru coautor al Cronicilor, a reînnotat firul amintirilor.

- Veneam la Galați ca adjunct de șef de șantier, păstrându-mi funcția avută la Hunedoara. Mi s-a spus că voi deveni parte importantă din ceva grandios, ceva ce nu se mai văzuse în țara aceasta nicicând și nici unde. Am avut confirmarea acestei caracterizări a viitorilor ani atunci, când, cu câteva săptămâni în urmă, vizitasem pentru prima dată imensul platou, de opt sute de hectare, transformat în șantier a ceva ce va fi magnific. Nu văzusem niciodată ceva atât de uriaș. Șantierele pe care muncisem până acum, din 1956 până la acea dată, 1 iunie 1964, fuseseră niște organizări obișnuite, nu aveau nimic spectaculos. Dar aici era ceva cu totul diferit. Nu se putea ca aceste lucrări, extinse la o scară atât de mare, să fie coordonate altfel decât de sus, de la câteva sute de metri altitudine, pentru a avea ansamblul sub control. Dar nu era

așa. Turnul de veghere era înlocuit de forța inteligenței unui grup de oameni care au fost selectați cu grijă, fiind verificați de-a lungul întregii lor cariere. Oameni care vedeau foarte bine pe planurile trasate pe hârtie ceea ce va fi în final, peste ani. Nu aveau nevoie să se urce în țările cerului ca să vadă de sus șanțuri și gropi pentru fundații de hale industriale. Ei au confirmat, în majoritatea cazurilor.

- Îmi dau seama acum că mie această mutare nu-mi aducea neplăceri deoarece trăiam febrilitatea unui nou început în care eram alături de mulți dintre colegii de șantier, de șefii mai mari sau mai mici cu care trăisem graba punerilor în funcțiune a celor șase laminoare, la Hunedoara, care însemnau pentru țară oțel procesat în bare, profile mici și mijlocii, sârme, blumuri, semifabricate. Acestea toate, cumpărate din străinătăți cu bani grei, bunuri atât de necesare reconstrucției unei Româнии sărăcită de război și de povara datoriei pe care țările învingătoare ne-au impus-o ca parte a reparației pentru alianța cu Germania hitleristă în prima jumătate a conflagrației mondiale, acum se produceau în țară, ușurând povara apăsătoare de pe umerii întregii populații. Îmi place să vorbesc despre acea zi de 1 iunie 1964 deoarece la acea dată Combinatul Siderurgic Galați nu exista decât ca o întreprindere cu o sumară organizare, cu câteva zeci de salariați. Totul pe acest imens șantier era ICMSG, adică Întreprinderea de Construcții Montaje Galați. Combinatul a început cu noi, constructorii. Misiunea noastră nu a încetat nici după ce capacitatea finală, de zece milioane tone oțel, a fost declarată ca realizată, în 1987.

În 1956, când m-am angajat la Hunedoara, director general era inginerul Kogan, iar Ștefan Rădvan era șeful șantierului de construcții. La 1 iunie 1964, la Galați la ICMSG director general era Liveanu Sahna, care venea de pe funcția de director general al Trustului de Construcții Hunedoara. Acum la ICMS Galați director tehnic era Ștefan Rădvan. Cei doi conducători își împărțeau sarcinile, fără ca unul să se amestece în deciziile luate de celălalt. Directorul general Liveanu și-a asumat responsabilitatea forței de muncă. Trebuiau făcute angajări masive deoarece după punerea în funcțiune a primei capacități, de 2,5

milioane tone oțel brut pe an, toate celelalte obiective aveau să se nască și să crească concomitent. Zilnic, în gărilor Galațiului soseau zeci, sute de constructori care veneau la angajare. Pentru aceștia întreprinderea trebuia să le asigure cazare, masă, mijloace de deplasare la locul de muncă și înapoi în oraș, imediat ce primeau fișa de angajare. Deși în municipiul Galați se asigurase forța de muncă necesară programului de construire de noi blocuri de locuințe, bătaia pentru obținerea de cote de apartamente era teribilă. Aici domnul Sahna Liveanu și-a pus în valoare toate talentele de om și diplomat, care știe să-și facă relații în structurile societății. Astfel a reușit să rezolve satisfăcător problemele de încartiruire a forței de muncă. Noi, echipa de la vârful întreprinderii l-am admirat și l-am felicitat pentru modul cum a rezolvat problema – spinoasă! – a forței de muncă necalificate, atât de necesară pentru lucrările de infrastructură, cum ar fi săpături de șanțuri, amenajări de drumuri interioare, de căi ferate – în incinta platformei siderurgice sunt peste 350 de kilometri de căi ferate ! El, directorul general a făcut toate demersurile la conducerea partidului și a obținut aprobarea de a se amenaja o tabără pentru două mii de militari în termen care să se ocupe de aceste munci necalificate. A fost o realizare excepțională, care a ușurat mult sarcinile constructorilor din zona platformei industriale, dar și a municipiului Galați.

- Domnule Prică, vă mai aduceți aminte cum se proceda efectiv în actul de conducere, dat fiind multitudinea de activități care trebuiau coordonate simultan? Cronicarul trebuie să scrie despre oameni. Ori, în acele timpuri de început, totuși moderne, însă fără dotări cu tehnologii computerizate, managementul era greoi, din toate punctele de vedere. Începând de la planificare, asigurarea materială, depozitarea și manipularea tuturor componentelor care intră în construcție, asigurarea utilajelor de construcții, a pieselor de schimb, repararea acestora, calificarea forței de muncă, asigurarea securității muncii și alte multe probleme, toate aceste activități erau conduse doar manual. Cum se făcea acest act de coordonare?

- Cele două personalități, că merită aceste epitete pentru tot ce au reușit să facă, anume directorul general Liveanu și

directorul de producție Ștefan Rădvan, de comun acord au preluat domeniile de activitate la care se pricepeau cel mai bine. Rădvan, care fusese șeful șantierului de construcții la Hunedoara, s-a descurcat cu problemele care țineau de montajul uzinelor tehnologice ale Combinatului. Că se deschiseseră și mergeau în paralel șantierele celor patru uzine mari: furnale-aglomerare, oțelării, laminoare, uzina cocschimică. Coordonarea se făcea de către un singur om, acela fiind Fănică Rădvan. Dar el avea în subordine patru directori de antreprize, identificate fiecare cu uzina tehnologică pe care o construiau. Astfel, Antrepriza Furnale Aglomerare, condusă de Herman Victor, avea spațiul de muncă la toate cele șase furnale, la cele două fabrici de aglomerare precum și depozitul de materii prime. Și așa mai departe. Tot lui Rădvan i se subordona Baza de Producție Industrială proprie, a noastră, a constructorului, și secția de utilaj pentru construcții care avea în gestiune sute de camioane și basculante, excavatoare, buldozere, macarale mobile etc. Era extrem de complexă această parte importantă a muncii noastre. Ea răspundea de termenele de punere în funcțiune a marilor obiective tehnologice care erau introduse în sistemul centralizat de planificare a producțiilor naționale de bunuri materiale. Numele de Liveanu și Rădvan erau cunoscute de structurile centrale ale partidului comunist, ale guvernului, colaborau direct cu ministerele, comunicau cu miniștri plini și cu adjuncții acestora, precum și cu o multitudine de întreprinderi din țară. Pot spune, fără exagerare, că ICMSG a fost implicată în conducerea României, ca un stat în stat. Deci aici s-au format cadre de mare valoare individuală, cu multe aptitudini în munca de conducere.

- Mai exact, ca stil de muncă, completă Ștefi, după ce gustă, doar cu vârful buzelor, din cupa cu vin roze demisec pe care o ținea în palme ca să se încălzească puțin, să vină la temperatura camerei, la nivel de ICMSG aveam o zi anume, vineri, când cei doi directori convocau ședința operativă de la vârf. Acolo, șefii de antreprize, secondați de șefii de șantiere, dădeau raportul la partea de plan de producție – adică construcție și montaj – dar și la problemele de administrație de care se ocupa directorul general Liveanu Sahna. El participa la aceste operative încadrat fiind

stânga-dreapta de șeful organizării muncii și de directorul administrativ. După ce raportau stadiile fizice la construcții și montaje, directorii de întreprize expuneau cererile de forță de muncă, de utilaje, de locuințe pentru salariați, mijloace de transport pentru personal, echipamente de protecție, necesarul de scule, dispozitive și verificatoare, solicitau sprijinul conducerii pentru rezolvarea unor probleme de familie ale salariaților, cum ar fi locuri de muncă pentru soții în învățământ, la spitale etc. *Pot să afirm acum, după atâta vreme, că o parte importantă din succesul de ansamblu înregistrat de ICMSG în dezvoltarea sa și, implicit, în îndeplinirea obiectivelor stabilite prin planurile de stat, s-a datorat stilului de muncă al perechii de directori Liveanu – Rădvan. Ei niciodată nu au arătat dezacordul și nici nu s-au exprimat critic, în mijlocul cadrelor de conducere, adică în ședințe și pe teren, unul despre munca și deciziile celuilalt. La rândul meu și eu am încercat să aplic, în viața mea de la locul de muncă și chiar și în familie, acest principiu, al respectului față de cel ce are responsabilități acceptate de comun acord. Astfel, știți cu toții ce bine m-am înțeles cu adjunctul meu, Willi Velehorsch.* Acest mod de organizare, dar și operativitatea cu care se rezolvau cererile oamenilor simpli a dus faima întreprinderii noastre. La noi birocrăția era minimă. Spre exemplu, la noi un om își făcea angajarea în maxim două zile, în timp ce la Combinat angajarea dura chiar și cinci sau șase zile. La noi locuințele se primeau cu prioritate, în timp ce la Combinat se făceau tabele cu punctaj de urgență socială care, de cele mai multe ori, erau subiective, creându-se dese nemulțumiri.

- Ștefi, spune când s-a înființat Grupul 4 Electrotehnic și când ai fost numit tu, director acolo, zise George Mârzac. Te întreb deoarece în capul meu este un mare gol. Eu te știu șeful electricienilor de la ICMSG parcă de când lumea. A mai fost și altcineva înaintea ta?

- Sigur, nu am fost transferat de la Hunedoara direct pe funcția cea mai înaltă de conducere. Aceste promovări pe care le-am cunoscut s-au derulat în timp și de fiecare dată când mi s-a dat altceva de făcut am fost analizat, verificat, cercetat cu temeinicie. Cadrele știau totul despre noi. Este faimoasă expresia aceasta

Cadrelle știe tot! Dezacordul gramatical semnifică ironie, deoarece adeseori funcționarii care se ocupau cu dosarele de cadre nu erau oameni de prea vastă cultură generală. Unii aveau un bagaj destul de sărac de cuvinte, însă cele de specialitate le stăpâneau temeinic. Caracterizările înscrise în fișele personale de cadre erau definitorii pentru cariera individului. Dar despre colegii mei de echipă și despre ierarhia din care am făcut parte vă voi povesti, de fiecare dată, la timpul potrivit. Spre exemplu, am făcut o apreciere pozitivă despre modul cum s-au armonizat, în echipa de conducere generală, directorii Liveanu și Rădvan. Dar sunt sigur, acum, că domnul Sahna îl urmărea discret pe Rădvan. Nu doar pentru a fi la curent cu stadiile fizice ale principalelor lucrări ci chiar și ce anume face Ștefan Rădvan după orele fierbinți ale zilei, adică atunci când ne retrăgeam în birou și ne făceam bilanțul zilei. Deoarece Fănică începuse să consume țării încă de la Hunedoara! Acolo mai trăgea câte un coniac însă numai după ora cinci și uneori chiar mai târziu, seara. Cred că obiceiul degustării alcoolului apare ca o carență de energie, mai ales în cazul persoanelor mai suple, care au arderi intense. Și acoperirea acestui necesar caloric cu țării devine, destul de repede în timp, o dependență nocivă, amplificându-se de la o zi la alta.

- Dar acest viciu, hai să spunem că la început nu era viciu, doar o plăcere pe care și-o satisfăcea venind din praful șantierului și zgomotul de fond ce se ridica de pe întreg domeniul acela, de peste opt sute de hectare, pofta de un coniac sau vodcă sau altă tărie nemirositoare, nu-l făceau mai bun, mai apropiat de oameni? Că așa sunt cei mai mulți bon viveuri înainte de a trăi o schimbare brutală, ca urmare unei supărări mari care lasă urme pe veci.

- Nu, Rădvan nu a fost un petrecăreț în sensul strict al cuvântului, deși era și el podgorean, la origine. Nu l-am văzut niciodată veselindu-se cu adevărat, la petreceri. El bea, tăcut, mai lua din când în când câte o înghițitură de mâncare și asculta ce i se șoptea la ureche, de unul sau de altul. Era extrem de orgolios. Poziția înaltă pe care fusese ridicat venind de la Hunedoara, din simplu șef de șantier, l-a determinat să-și caute apropiați, sprijinitori printre mărimile zilei. Era suspicios față de subalterni și ca să-i țină departe de o posibilă uzurpare a scaunului său, îi

numea pe toți colaboratorii „mediocrități”. Toate greșelile, neîmplinirile, eșecurile de la punerile în funcțiune se datorau acestor mediocrități de care era înconjurat. Spre exemplu, directorul general Sahna Liveanu avea obiceiul să-i țină la distanță pe cei mai mari în funcțiile județului, mai ales când ne trezeam cu vizitele inopinate ale mărimilor de la centru, ministrul plin al metalurgiei sau membri ai Biroului Comitetului Central. De aceste situații a profitat Rădvan, apropiindu-se și ținând companie lui Constantin Dăscălescu, prim secretar al regionalei de partid Galați. Cert este că Rădvan a beneficiat de aprecierea lui Dăscălescu, deși acest cadru era un perfecționist, drept pentru care a ajuns pe cea mai înaltă treaptă din ierarhia statului, acela de prim ministru.

- Și totuși, zice George Mărzac, Rădvan nu era agreat de mulți dintre subordonații lui cei mai apropiați. Cred că nu exagerez cu acest „agreat”, ca să nu spun altceva mai grav. Cum a reușit să reziste, deși era un bețiv periculos? Eu știu că era așa, am fost prezent când îl lua gura pe dinainte în ședințele conduse de mărimi de la centru. Făcea aprecieri, făcea socoteli în gura mare care-l îndreptățeau, chipurile, să se angajeze cu termene fanteziste. L-am auzit nu o singură dată făcând precizări că *„aceste termene sunt perfect fezabile, dacă nu-și dau în petic mediocrii care mă înconjoară!”* Am dreptate, Ștefi? întreabă George.

- Ai dreptate, noi, cei din imediata lui apropiere, care am trăit această epocă numită „de tăcere”, eram ca maimuța indiană care n-are urechi de auzit, nici ochi de văzut și nici gură de vorbit. El se lamenta tot timpul de mediocritatea care-l înconjura în interiorul ICMSG-ului. Dar nimeni nu-l mai lua în seamă, nici măcar ministrul Agachi, care era un om extrem de meticulos. Dar să-l lăsăm să se odihnească în pace. Avem și alte amintiri legate de această „epocă de tăcere”. De pildă, în 1973, s-a ordonat de sus o restructurare generală a economiei naționale. Puțină lume mai trăiește dintre cei ce au resimțit acut această măsură. Ea a făcut parte din acele genuri de idei ce s-au dorit a fi revoluționare, și chiar au fost pe anumite locuri revoluționare, însă efectele secundare au fost mult mai dăunătoare pe termen lung.

- Eu am trăit acest moment, al restructurării din 1973. Eu, Cronicarul de azi, pe atunci tocmai ieșisem din stagiatură și mă

bucurasem de o mărire spectaculoasă de salariu, de la 2200 de lei la 2450 de lei. Dar alții s-au trezit cu măriti spectaculoase de salarii, dintr-un noroc chior. Spuneam noi, electricienii, că norocul care a însoțit această reformă i-a transformat pe colegii tehnologi într-o elită conducătoare. Unii chiar spuneau că numele facultății de metalurgie ar trebui schimbat cu cel de „fabrică de directori pentru metalurgie”.

- De ce ești așa de dur, Cronicarule? întrebă George Mârzac. Cu ce ți-am greșit noi, tehnologii, de ne numești chiar așa, norocoși?!

- Păi acea restructurare v-a adus un spor de funcții nesperat. De exemplu, noi aveam în laminorul nostru, de benzi la cald, un șef de secție secondat de trei adjuncți, conducători peste sectoare clar delimitate. Un adjunct tehnolog care ocupa scaunul șefului de secție când titularul lipsea, apoi aveam un adjunct mecanic și unul electric. După restructurare, noua schemă de funcții arăta cam așa: un șef de secție tehnolog atotputernic, trei șefi de secție de schimb tot tehnologi, un șef de atelier pentru zona cuptoare de reîncălzit metal, un șef de atelier pentru linia de laminare, altul pentru zona înfășurătoare de rulouri. Deci, dintr-un adjunct de șef de secție tehnolog s-au născut șase (șase!!!) șefișori, toți cu lefuri barosane. De exemplu, eu mă subordonam formal, pe schimbul meu, șefului de schimb tehnolog. Titi Mihăiescu era colegul meu tehnolog, la fel de stagiar ca și mine. Ei bine, la restructurare a fost numit șef de atelier cuptoare deși nu avea vechimea minimă necesară, cu o leafă de 3600 lei pe lună, sărind de la 2200 lei leafa din anul trei de stagiatură.

- Da, sigur că a fost o măsură costisitoare la buget, dar era necesară. Că răspunderea era copleșitoare pe umerii unui biet șef de secție, încheie George.

- La noi, la constructor, măsura aceasta ne-a adus ceva îmbunătățiri – a apărut funcția de inginer șef de șantier, ca un adjunct direct al șefului de șantier – iar șefii de loturi au primit un fel de spor de conducere. La fel au pățit și șefii de echipe. Dar aceasta însemna, la noi, încărcarea manoperei la toate devizele de lucrări pe care le aveam în derulare, pe proiecte tehnice aprobate până la cel mai înalt nivel. Deci cheltuiala cu manopera a crescut,

dar fondul alocat manoperei în devizul general al acelor proiecte aflate în derulare nu s-a majorat cu nimic. Dintr-o dată haina noastră a devenit prea strâmtă. Pe hârtie leafa individuală s-a mărit, dar de încasat nu prea o încasam, că n-aveam de unde. Așa s-a născut acordul global: faci planul 90 la sută, iei și leafa tot 90 la sută! Nemulțumirea oamenilor a fost uriașă, noroc că era vorba doar de câțiva conducători, nu de marea masă a salariaților.

- Îmi amintesc, intervine Cronicarul, că tot atunci, în vara lui 1973, s-a majorat prețul la carne. Ce distracție a fost și cu asta! Eram în schimbul de după amiază și pe la ora 18,00 s-a anunțat prin interfon, de-a lungul liniei de laminare, că tot schimbul trebuie să se adune, la ora 22,30 la sala de ședințe de la anexa ULP, pentru comunicări urgente. Că tot transportul spre oraș, de la ieșirea din schimb, se amână cu un ceas. Că însuși directorul general Ion Potoceanu va fi prezent și ne va transmite o hotărâre a CC-ului. Toți eram curioși despre ce o fi vorba. Când am reușit să ne adunăm în sală, abia era plină pe trei sferturi, directorul general a început așa:

„Stimați tovarăși, azi am participat la o plenară a Comitetului Central al partidului, unde s-au luat o serie de hotărâri istorice. Tovarășul secretar general ne-a cerut nouă, celor ce eram prezenți acolo, să luăm legătura cu masele și să le explicăm aceste hotărâri astfel ca oamenii să înțeleagă corect despre ce este vorba. Iată, după mai bine de zece ani de stabilitate a prețurilor, s-a constatat că anumiți factori economici s-au modificat și ca atare trebuie să fie făcute ajustări la prețurile unor produse de consum. Astfel, a venit rândul cărnii și a produselor de carne. Știți că prin grija înțeleaptă a partidului în ultimii ani s-au dezvoltat, în aproape toate județele, ferme de creștere a păsărilor. Carnea care se scumpește începând de mâine, tovarăși, este carnea de vită și cea de porc. Dar în măsura în care aceste produse se scumpesc, în balanță se ieftinește carnea de pasăre. Deci, de exemplu...” Și ne citează, directorul general, o serie de calcule cu plus și cu minus, care în final dau zero. Și conchide: *„Ați înțeles, tovarăși, că nu este nimic îngrijorător pentru buzunarele noastre?”* Și cere celor din sală să-și dea cu părerea. Evident că au luat cuvântul oameni numai unul și unul, adică

dintre cei care știau bine... matematică. Și toți au lăudat grija părintească a... la-lal-la... Dar l-a urmă s-a ridicat un prăpădit de necalificat de la cuptoare. „Că vreau să vă întreb ceva! zice el și toți tehnologii, care-l cunoșteau ca pe un cal breaz, au început să râdă și să-și dea coate. Că omul era din categoria celor caracterizați cu vorba „tace ca porcul în păpușoi, dar și când deschide gura!” Spune, tovarășe, cum te numești, zice directorul general cu maximă bunăvoință. „Eu îs cutare, cam mă iau oamenii ăștia de prostul satului. Dar vreau să știu, ce scrie acolo în caietul dumitale despre oase!” Că Potoceanu mereu își răsfoia carnetelul de notițe, mai ales la capitolul socoteli. „Despre oase? Ce fel de oase? Nu, nu scrie nimic despre oase. De ce vă interesează oasele, tovarăși? Oasele nu le aruncați la câini?” „Nu, noi mai întâi le roadem, că la salariile noastre oasele sunt mâncarea noastră de bază. Femeile noastre știu să gătească oase cu fasole, oase cu varză, oase cu fel de fel de legume. La noi osul este de bază! Dar dacă nu scrie nimic la caiet, poate că nu se vor scumpi și atunci chiar că hotărârea aiasta îi zero!” Și s-a așezat. Pentru mine, cel puțin, sentința finală a prostului satului a fost extrem de concludentă: **hotărârea aiasta îi zero!** Lăsați, măi, tovarăși, oasele în pace, că noi și așa doar de oase avem parte!

- Da, spectaculos! zice Mihai Ursu. Și a pățit ceva omul acela?

- Nu știu să fi pățit ceva, că el o ținea una și bună, că pentru cei ca el, adică oameni simpli și săraci, oasele sunt de bază, de la carne i se face greață! Cel puțin asta a fost varianta care s-a discutat o zi sau două, râzându-se fără alte comentarii.

- Nu-i de răs, că măsura asta a reglementării planului și a salariului în acord cu planul a fost reluată zece ani mai târziu, zice Ștefi. În 1983 s-a generalizat pe țară acordul global: procentul de plan egal cu procentul de salariu! Imediat după lansarea acestei lozinci a urmat alta, mai patriotică și plină de avânt: să facem cincinalul în patru ani și jumătate! În doi ani, '83 și '84, de la ICMSG au plecat 40 % din efectivele de ingineri, tehnicieni și economiști, urmare a salariilor care, în unele locuri de muncă și în anumite perioade de timp, au scăzut chiar și sub jumătate! Din 1980 eu fusesem avansat în funcție, am devenit director general

adjunct cu probleme de reparații. Că uzinele Combinatului au început să aibă parte de tot mai multe probleme de utilaje. Uzura foarte mare caracteristică siderurgiei, temperaturile foarte mari la care se lucra și forțele la fel de mari din proces își spuneau cuvântul. Iar politica de austeritate nu admitea cheltuieli cu importuri de piese de schimb. Era ordin să le asimilăm și să le producem în țară!

- Eu am preluat conducerea acestui serviciu, al asimilărilor, în ultimii ani adică imediat ce, în 1988, inginerul Grigoriu și-a dat demisia din funcție și a cerut să plece în Canada, pentru reîntregirea familiei. Am umblat doi ani cu traista plină de desene pe la toate întreprinderile de construcții de mașini pentru a plasa astfel de asimilări. Lumea fugea ca de dracu' de așa ceva. Că era foarte greu, erau probleme de cercetare de rezolvat, în multe cazuri, iar fonduri nu prea erau pe atunci, decât pentru domeniul chimiei industriale, al ilustrei savante! zise Mihai Chiculiță.

- Dar lăsați-mă să termin! se supără pe loc, Ștefi, pentru desele noastre paranteze băgate cam forțat în povestea lui. Deci, necazuri erau cu ghiotura, planul depindea în multe locuri de lucrări sezoniere. Sau de disponibilitățile conducerii uzinelor Combinatului de a preda utilaje la reparat. Cârpite, cu opriri și intervenții adeseori periculoase, planul trebuia să meargă înainte. Noi doi, adică eu și colegul Willi Velehorsch, celălalt director general adjunct, cu producția, căutam soluții de compromis, mai cu niște derogări de la Minister, mai cu semnături pe la directorii Combinatului. Nu puteam accede la Ministerul Metalurgiei fără acceptul directorului general Rădvan. Iar el se opunea categoric, avea o singură replică la toate propunerile noastre: „*Rezolv eu personal cu Ministrul!*” Și împingeam prostiile lui sub preș! Azi așa, mâine așa, până când, pe la sfârșitul anului 1985 ajunge în fruntea Ministerului Industriei Metalurgice tovarășul Marin Enache, cel care a stat la Galați un an, ca prim secretar al comitetului județean de partid. El l-a mirosit pe Rădvan repede, cred că și la propriu – că era un alcoolic deja, dependent de țării – dar și din cauza aroganței cu care vorbea, fără să țină cont de reguli elementare de educație. Și l-a destituit. Așa mi s-a anexat la nume și titlul de director general! Un titlu care vine cu saci mari și

plini de necazuri, mai ales în acei ani deosebit de dificili. Acum la județeană de partid a venit tovarășul Dina Carol, repede poreclit de lume „Meseriașul” deoarece abordările lui erau extrem de moderne, competente tehnic, economic și ca stil de conducere. Fabrica de țevi sudate de mare diametru devenise investiția principală în perioada când Meseriașul a început să-i preia lui Dan Dulamă din atribuțiile de director general. Când lucrurile la această secție începuseră să miște, ne trezim cu vizita inopinată a primului ministru Constantin Dăscălescu. Grupul de oficialități cel însoțea pe premier în hala fabricii era destul de mare, dar eu mă plasasem, cum aveam obiceiul, mai pe la coadă. Nu-i bine să te vâri prea des și ostentativ sub ochiul șefului. Dar chiar și așa departe fiind, tot am prins o afirmație făcută de premier, destul de tare ca să fie auzită de toată lumea: „*Nu mai este ICMSG-ul cum era pe vremea lui Rădvan!*” Comparația m-a lovit destul de tare, însă am rezistat până la urmă. Singur am pus față în față imagini din „marile realizări ale ICMSG-ului de pe vremea lui Rădvan” cu gafele nenumărate pe care acesta le-a făcut și pe care eu, noi, mediocrii din jurul lui, le-am ascuns cât am putut de ochii mai marilor noștri.

- Soarta șefilor este să încaseze mai multe șuturi decât mângâieri. Cine nu acceptă asta suferă și dispare repede. Cei din jur și românii, în general, poate că și alte nații, apreciem omul numai post mortem, zise împăciuitor Mihai Ursu.

Ștefi mai continuă șirul amintirilor, dar se vedea că nu-i fac plăcere anumite imagini, unele figuri de oameni care au fost și au plecat, poate doar în alte părți sau chiar în călătorii finale. Aminti de primii ani ca gălățean, de grupul de prieteni pe care-l formau ei, șefii șantierului electrotehnic. El ceruse celor care l-au lămurit să accepte transferul la Galați să nu ocupe o funcție inferioară celei de adjunct de șef de șantier, ca la Hunedoara. Când a sosit la Galați șantierul de montaj electrotehnic avea deja un șef coordonator, pe Bircă Nicolae. Și mai avea un inginer șef, pe Roditi, un grec din vechea Eladă, cum se prezenta singur și foarte bun pram-ist, chiar îndrăgostit de meseria aceasta a lui.

- Pentru voi, tehnologii, pram-ul sau PRAM-ul, mai corect, este o activitate complexă care înseamnă Protecție prin

Relee, Automatizări și Măsură, preciză Ștefi. Este foarte riguroasă această meserie, deoarece ea asigură viața oamenilor, dar și a instalațiilor astfel încât să fie corect delimitat accesul la echipamentele de înaltă tensiune. Deci Roditi fusese transferat de la Întreprinderea de Rețele Electrice (IRE) Galați, pentru coordonarea activității de exploatare și întreținere a instalațiilor electrice, cu bătaie mai ales pe înalta tensiune. Îl incomoda partea de investiții, construcții și montaje. Curând mi s-a confesat despre acest inconvenient din munca sa, astfel că eu am preluat aceste sarcini, fiind mult mai cunoscător și cu experiență bogată acumulată la Hunedoara. Roditi era un om vesel, îi plăcea să participe la manifestări culturale după programul de șantier. Glumeț, îi plăcea veselia și muzica bună. Am petrecut multe aniversări de familii, împreună. Soția lui era mai tânără cu mult decât soțul și decât noi. Avea cu 12 sau 13 ani mai puțin, era doar o fetișcană timidă. S-a împrietenit repede cu soția mea care i-a fost de mult ajutor pentru pregătirea ei de viitoare mamă și soție grijulie.

- Bun, deci ți-ai făcut un prieten. Pe Roditi. Dar cu celălalt, cu Bîrcă cum te-ai înțeles? interveni cu o întrerupere Mihai Ursu. El îl simțea mai bine pe Ștefan Prică decât noi, ceilalți. Că omul avea și nu avea poftă de povestit, sigur că unele amintiri erau scoase din cutii pe care pusese sigiliul cu precizarea „a nu se deschide”.

- Cu Bârcă nu am avut probleme. Asta pentru că am lucrat mai mult sub coordonarea inginerului șef Tănase Bărbulescu. El a fost transferat de la Hunedoara de către Direcția Generală de Investiții din Ministerul Metalurgiei, cu misiunea specială de a coordona întreaga activitate de construcții montaje și de reglaje pentru punerea în funcțiune a LTG 1, laminorul care constituia obiectivul prioritar al ministerului în acea perioadă, de la 1963 la 1966. Bărbulescu era un domn, în adevăratul sens al cuvântului. Am lucrat sub coordonarea lui la Hunedoara, în perioada celor șase laminoare și am fost încântat de modul cum a reușit acel om să se facă plăcut tuturor celor ce-i erau subordonați, dar și să obțină performanță cu ei.

Aici Ștefi iar făcu o mică pauză. Vinul roze, bată-l vina, nu era destul de apropiat de temperatura palmelor lui, îl tot încerca, dar nu era mulțumit. Până la urmă chemă o chelneriță și ceru să-i dezmoștească vinul la cuptorul cu microunde, dar cu timp de expunere foarte scurt. După această operațiune vinul devenise prea cald.

- Domnișoară, acum trebuie răcit. Mai adu o sticlută să fac eu combinația cu vinul rece. Dar mai rămase ceva vin în sticluta de trei sute de mililitri.

- Cine împarte cu mine excedentul de vin? Nimeni? Ce fel de bărbați sunteți, domnilor moși? Doar acel păhăruț și nimic mai mult? Ha – ha – ha! Provocați, fiecare comesean sări să-și rectifice imaginea, așa că domnișoara trebui să mai aducă o sticlută!

- Mă tot presează Mihai Ursu cu întrebările lui... Crezi că eu nu văd către ce țintești? Dar tare nu-mi vine să vorbesc despre groaznicul accident în care l-am pierdut pe Roditi. Prietenia noastră se legase bine de tot, petreceam împreună, familiile, când acasă la unul, când la celălalt, ca și cum am fi fost rude apropiate.

Iar în ziua aceea... chiar și acum, după atâta timp, îmi vine șocant în memorie momentul când am refuzat invitația lui Roditi să mă urc în autoutilitara care putea să mă ducă în oraș. Am rămas să mai rezolv ceva la sediul ICMSG-ului, așa că Roditi a plecat cu colegii lui, cu acea mașină care avea să se rostogolească dându-se peste cap de câteva ori, ca în final să ia foc ... Vocea doamnei... care a sunat la telefon acasă, la noi, vrând să afle dacă soția mea știe de accident și să o îmbărbăteze, că i se spusese că în acel microbuz am urcat și eu, în fața anexei turn. Când mi-a auzit vocea a făcut o criză de isterie. Atunci am aflat și eu de accident și inima mi-a sărit din loc. Cum a lucrat destinul? Trebuia să fiu și eu acolo, între trupurile neînsuflețite ale celor din mașină, că au scăpat cu viață doar trei oameni, dar nu și Roditi, prietenul meu. Destin? Întâmplare? Cine știe exact?

- Și eu încercasem să merg spre casă cu acea dubiță, interveni Mihai Chiculiță. Era ora destul de înaintată, cred că mai aproape de șase seara, în februarie sau martie 1966. Mașina, o autoutilitară, stătea cu ușa de la spate deschisă, în gangul de sub

anexa administrativă. Ieșisem din hala secției reparații energetice și căutam, ca tot omul, o mașină de ocazie ca să ajung mai ușor în oraș. Am văzut-o acolo, cu ușa deschisă parcă m-ar fi invitat „Hai, poftește!” Am recunoscut câțiva ingineri în interior, iar în față, lângă șofer era inginerul Pascal, pe care-l cunoșteam foarte bine. Mașina avea două bănci din lemn pe lungul laturilor și încăpeau destui pasageri. Ceva era, totuși, neaspectuos: poate vechimea, uzura mașinii, o roată de rezervă în mijlocul spațiului dintre bănci, doi acumulatori auto, mari și poate și alte mărunțișuri pe care șoferii le țin la îndemână, neîndurându-se să le arunce. Pascal mi-a explicat că nu mai sunt locuri, îl vor lua pe inginerul șef adjunct Roditi, de la anxa turn. Așa că am plecat pe jos, urmând pasarela care fusese amenajată de-a lungul conductelor mari, de termoficare, ce traversau de-a curmezișul lacul Cătușa, spre Țiglina III. Am aflat despre accident, târziu, a doua zi. Era duminică și ieșisem pe la ora prânzului în oraș. Deci accidentul a avut loc sâmbătă. Lumea cunoscuților lui Roditi, gălățenii vechi dar și combinștii discutau, șocați, despre acel groaznic accident. Utilitara aceea făcuse o pană, de motor ori de cauciuc, nimeni nu știa precis, în timp ce cobora panta de la Barboși spre podul peste canalul de apă ce se scurgea din lacul Cătușa, intersectând șoseaua Tecuciului. Mașina a scăpat de sub controlul șoferului și s-a prăbușit peste parapet, căzând cam zece, doisprezece metri până la baza dealului. Am aflat că Pascal, sesizând că mașina o lua razna a sărit pe ușa ce se deschisese la dreapta lui – nu se știe, voit sau din întâmplare – și fugise spre mijlocul șoselei. Apoi a auzit zgomotele și incendiul. Cei trei sau patru oameni care au scăpat din accident au fost inginerii Bădescu, Pascal, Oprea și maistrul Munteanu. Din păcate, după o grea suferință inginerul Bădescu a decedat după două luni. El suferise arsuri pe mai mult de 70% din suprafața corpului. Iar maistrul Munteanu a fost acel specialist pe care reprezentantul firmei Pirelli l-a agreat în preajma lui la pozarea cablului special de 110 kV, inclusiv la efectuarea legăturilor acestui cablu în stațiile de racord adânc. Iar cei doi străini de Combinat care și-au pierdut viața în acest accident erau niște ingineri de la Electroputere Craiova care sosiseră la noi ca să

acorde asistență la pornirea unui mare transformator, de 8 MVA (mega volt amperi), montat la sectorul Hidro.

- Pe atunci încă nu conștientizasem că de sus, cineva, îngerul meu ocrotitor sau chiar Domnul, îmi dictează pașii în viață, la anumite momente cruciale, continuă Ștefan Prică după ce Chiculiță Mihai își termină relatarea. Da, serios, acum pot să vă povestesc toate acele momente din viața mea când, parcă obligat de cineva nevăzut, am ezitat să adopt decizia care era evidentă și am urmat vocea subconștientului care îmi spunea să fac altfel. Nu știu ce să zic altceva decât că mulțumesc, cu toată sinceritatea și din inimă Bunului Dumnezeu că am ajuns până aici, trecând nevătămat prin viață.

Apoi Ștefi consideră că era obligația lui să ducă până la capăt povestea cu acel groaznic accident când mașina – o dubiță destul de obosită – a făcut saltul în gol, peste parapetul șoselei.

- Când doamna care m-a sunat la telefon a izbucnit în urlete, nevenindu-i să-și creadă urechilor că sunt eu, că acea voce era a mea, mi-am dat seama că trebuie să o avertizez pe soția mea că sunt în viață, ca nu cumva să facă o criză de panică. Îmi spusese că după masă vrea să meargă la coafor. Deci am plecat de acasă cu gând să o găsesc acolo și să mă arăt la față, ca nu cumva să-i parvină informația greșită și să se sperie. Era greu să o identific sub casca de coafor, erau mai multe doamne la această fază a gătitului. Dar am recunoscut-o după rochiță. M-am apropiat și i-am spus că am ajuns acasă și că voi rămâne acasă, nu plec nicăieri. S-a mirat de acest gest al meu și peste un ceas, când a sosit acasă, m-a luat la întrebări, că de ce o căutasem într-un asemenea loc rezervat doamnelor. I-am povestit pe scurt despre teribilul accident în urma căruia prietenul nostru Roditi a decedat și i-am relatat și faptul că ar fi trebuit să fiu și eu acolo. Dar că Dumnezeu m-a apărut, dându-mi o treabă suplimentară de rezolvat în Combinat și să mai rămân acolo, să nu plec acasă cu mașina aceea.

Ușurat că a reușit să-și învingă emoția acelei aduceri aminte, Ștefi se relaxă. În acel moment fu clar, pentru toți cei prezenți, că este cazul să plecăm pe la casele noastre și, data viitoare, să ridicăm în fața ochilor întâmplări mai plăcute, fapte de mare merit cu care să atragem aplauze binemeritate, iară și iară...

Dar n-a fost așa. Parcă nedorind să se desprindă din atmosfera aducerilor aminte, George reveni în decorul vieții de atunci și îl abordă pe Ștefi, cu oarecare agresivitate:

- Eroule, tot zici că în cei doi ani ai definitivării montajului utilajelor și apoi reglajul electric la LTG 1 te-au ținut în Combinat aproape non stop. Nu crezi că exagerezi? Câte ore stăteai la muncă? Douăzeci din douăzeci și patru? Sau chiar mai mult?

- Nu, domnule! Eu - și nu numai eu! – mă aliniasem programului impus de inginerul șef coordonator al graficului de punere în funcțiune, acel Tănase Bărbulescu numit special de către Minister. El începea ziua de muncă la ora obișnuită, făcea până la 14,30 – 15,00 treburile ce trebuia să facă zilnic, adică trecea de la un post de lucru din laminor la altul, ținând sub observație ansamblul activităților, apoi pleca acasă pentru masa de prânz și o scurtă odihnă pentru digestie, iar la ora 17,00 revenea în laminor până la 21,00 sau chiar mai mult. Noi, cei din linia a doua de responsabili, nu ne puteam abate de la acest orar deoarece eram implicați total în pressingul exterior ce se punea pe noi.

- Și familia cum reacționa? continuă să nu-l slăbească George. Probabil că avea un gând anume, voia să scoată de la Ștefi un fapt deosebit, pe care sigur că îl știa el, George, foarte bine, dar trebuia ca relatarea să fie făcută de autorul însuși.

- Păi cum să reacționeze? Soția mea cunoștea foarte bine viața de șantier, încă din perioada când făceam primii pași spre căsătorie, la Hunedoara. Iar aici, la Galați, eram înconjurat de aceleași persoane cu care ne vedeam zilnic și la Hunedoara, deci nimic nu se schimbase! În plus, acum și soția mea lucra pe șantier, era devizistă, adică opera devizele de execuție din proiectele mari. Deci știa chiar de la sursă cum este regimul de șantier la Galați, față de ce trăiserăm noi, la Hunedoara.

Ștefi era puțin consternat. El nu pricepea încotro bate George. Așa că nu-mi fu greu să văd cum a căzut în plasa manevrată cu dibăcie.

- Măi, omule, dar erați tineri cu toții, aveți nevoie de câteva ore strict pentru voi, cupluri tinere. Un film, o piesă de teatru, o ieșire la o cină pe malul Dunării... de regulă astfel de

cereri sună ca reproșuri pentru absențele de acasă. De aici începe să se strice viața de cuplu! N-ai trecut prin asta?

- Aha, asta voi ai să știi, pișicherule, se prinse, în sfârșit, Ștefi. Nu am avut asemenea reproșuri deoarece eram buni prieteni, cu mai multe familii, nu numai cu Roditi ci și cu Tănase Rădulescu și soția lui, în special. Împreună ne-am croit programul astfel încât să dăm Cezarului ce i se cuvenea, dar și familiei dreptul la menținerea armoniei. Am avut avantajul că soția lui Rădulescu îmi fusese adjunctă de șef de lot la Hunedoara. Am lucrat împreună vreo câțiva ani, ba chiar am fost nași de botez pentru copilul unui prieten comun. Nici eu și nici ea nu eram căsătoriți pe vremea aceea, așa că asamblarea ca nași a fost un gest firesc, fără ca să ne simțim obligați la o anume continuare a relației. Între timp Rădulescu a cunoscut-o și a luat-o de soție, eu am făcut la fel cu Lenuța mea, așa că nu-i nimic de zis special, în plus!

- Hai, măi Ștefi, chiar așa? Că tu toată ziua erai la muncă iarăși nas în nas cu Răduleasca, chiar nu era Nuți geloasă?

- Nu, nu era geloasă și nici nu a fost vreodată în viața noastră de cuplu. Da, a fost o vreme când unii „binevoitori” au exercitat oarece influențe și Lenuța a lansat și ea câteva aluzii. Dar eu am avut talentul, nativ, de a nu răspunde provocărilor, chiar când a venit vorba de aniversarea celui botez făcut la Hunedoara de noi doi, nași de adunătură. Mi-a spus Lenuța, fără ranchiună: „Du-te, ia nașa de mână și mergeți la cumpărături, că acum, la aniversare, fina voastră trebuie să primească un cadou de la nași, eu nu mă supăr și nici nu vin ca să vă stingheresc, că eu n-am nici un rol în piesă!” Și n-a fost nici o supărare! Doar încredere reciprocă! Eu mă prefăceam că nu înțeleg despre ce este vorba, cu acel talent al meu de a nu răspunde la provocări, treceam mai departe și, gata, plecam imediat în Combinat, pe șantier. Asta ai vrut să scoți de la mine, George?

- Sigur că asta, că doar nu am să te las să te ridici în slăvi cu faptele tale! Ai fost constructor, ai montat, ai reglat, ai predat la cheie și gata! Ce atâta eroism! Ți-ai făcut treaba, acum este rândul nostru, al beneficiarilor să luăm laurii! Că nu ne-a fost ușor să facem atâtea cincinale în patru ani și jumătate, cu planul de

producție de oțel mereu în creștere și capacitatea utilajelor într-o scădere evidentă, de la lună la lună chiar! Mai lasă-ne, domnule, și nouă un loc pe podium!

Dar nu în ziua aceea. Că a venit vremea să ne retragem, au trecut din zi aproape trei ore și ni se va duce vestea de „bețivi de trei ceasuri la un singur pahar de vin roze!”

Capitolul 16

Laminorul de tablă groasă nr. 1, o școală pentru constructor și beneficiar

Ca un făt ce a fost ursit să se nască și să crească pe acest meleag, laminorul de tablă groasă nr. 1 sau pe scurt LTG1, are și el o dată a începutului său. Era în ziua de 8 aprilie 1963. „Moășele” celui ce se pregătea să se nască au fost doi excavatoriști, Gheorghe Halciuc și Gheorghe Secară. Iar doctorii care asistau la „naștere” erau inginerul Ovidiu (Willi) Velehorsch, inginer șef coordonator al ICMSG, având alături de el pe ing. Constantinescu, șeful șantierului nr. 22 de construcții, împreună cu ing. Enache, șef de lot în cadrul acestui șantier. Primele brazde de pământ au fost îndepărtate în aplauzele – firave – ale asistenței. Doi ani a durat lupta cu pământul până când s-au ridicat stâlpii, pereții și acoperișurile impunătoarei hale a laminorului. Doi ani, răstimp în care sonete de mare putere au bătut peste zece mii de piloți din beton, pe care s-au turnat alte betoane modelându-se fundații de stâlpi de hală și fundații pentru utilaje mecanice. Doar câteva cifre vom strecura la început de capitol despre această construcție, apoi ne vom referi la oameni și la faptele lor, așa cum ne-am angajat de la bun început. Iată, totalitatea construcțiilor metalice (stâlpi și pereți de hale, acoperișuri) a fost de 24.000 de tone, iar utilajele mecanice și cele tehnologice au însumat alte 26.000 de tone. Mecanismele în mișcare erau acționate cu ceva mai mult de trei mii de motoare electrice. Iar conductorii electrici pentru alimentarea cu energie electrică și pentru interconectarea panourilor de acționări au depășit zece mii de kilometri!

Nu aceste cifre contează, nu ele dau greutate acestui obiectiv. Ci oamenii care, de la cel mai mic până la conducătorii din vârful piramidelor ierarhice, de la CSG (Combinatul Siderurgic Galați) și de la ICMSG, au rezolvat probleme grele, inedite, au găsit soluții pentru situații aparent fără ieșire, s-au

luptat cu timpul, căci de la acea zi de 8 aprilie 1963 toate ceasurile băteau numărătoarea inversă! Greutățile care au stat în calea acestor oameni nu pot fi exprimate în unități fizice de măsură. Poate în zile și nopți de nesomn, în hectolitri de cafea băută de pe mesele ticsite cu dosare tehnice, scheme, planșe, desene de execuție, detalii tehnice... Imaginați-vă cum au rezolvat acești oameni angrenați în procesul de naștere a LTG1 mormane de falsuri! Da, nu este nici minciună, nici exagerare. Realitatea crudă s-a lăsat descoperită atunci când au fost efectuate primele manevre cu utilajele, mașinile și mecanismele. Toate componentele, de toate soiurile, adică mecanice, hidraulice, pneumatice, aparate electrice fabricate în țară trebuiau să fie însoțite de atestate ale probelor de 72 de ore care, chipurile, au fost efectuate de uzinele românești producătoare, pe propriile standuri de probe. Aceste documente erau obligatorii la recepția coletelor sosite din țară, de peste tot din industria orizontală. Ele au existat, numai că erau falsuri nerușinate. Era scris pe filele acelea că probele de 72 de ore au fost asistate de delegatul beneficiarului, adică de salariați ai CSG sau ICMȘG, după caz. Acești delegați aveau nume înscrise indescifrabil, au semnat tot așa, indescifrabil! Iar când au apărut necazurile, la montaj și la rodaj, pe cine să tragi la răspundere? Băieți, nu mai spumegați de mânie, orice anchetă înseamnă timp pierdut. Iar țara țipă enervant de tare, prin mii de guri flămânde după tabla groasă atât de necesară întregii industrii. S-a apelat la miracole și ele au apărut. Nu din piatră seacă, ci din mințile acestor oameni obosiți, tracasați, presați tot timpul, supuși unor vizite din ce în ce mai simandicoase, de multe ori extrem de agitate și amenințătoare că lucrurile avansau tare greu. Cu cât se apropia termenul final de punere în funcțiune, cu atât mai dese erau aceste vizite pe șantiere, de fiecare dată perturbându-se liniștea programului normal de muncă. Vizitatorii care, de regulă, habar nu aveau de tehnică, dar se prefăceau că ei știu tot, că de aceea Partidul i-a pus în scaunele cele înalte, ridicau tonul încercând să transfere îngrijorarea lor asupra constructorilor!

- Asta era atmosfera, aproape zilnic dădeam informații despre stadiile fizice, făceam aproximări asupra zilei când va veni finalul, adică tăierea panglicii... Norocul nostru, zice Ștefi Prică, în

acest iureș de probleme a constatat în faptul că între noi, constructorii, și ei, beneficiarul, nu au existat neînțelegeri care să tensioneze relațiile de muncă. Așa a fost să fie! Ne descurcam, asta era cel mai important lucru, mergeam înainte. Și iată că, într-o bună zi, prietenul meu suspus, inginerul nostru șef, coordonator al tuturor constructorilor de pe obiectivul LTG1, Tănase Bărbulescu, îmi pune în brațe un dosar cu vreo cincizeci de pagini, anexa tehnică a sculelor, dispozitivelor și instrumentelor de lucru, ajutoare la montaj și punere în funcțiune. Că să iau această documentație și să verific, în depozitele Direcției de Investiții a CSG, dacă toată această furnitură a fost livrată de partenerul străin și dacă se găsește, fizic, bun de preluat și folosit. Îmi venea să-i zic șefului meu că această verificare – de fapt o inventariere în toată regula – este sarcina CSG-ului. Dar din respect pentru prietenia noastră nu am protestat, nu am scos nici un cuvânt. Sarcina aceasta putea fi, pentru oricine s-ar fi aflat în starea mea de încărcare nervoasă, picătura care să verse paharul. Astăzi, adică în prezentul acestor zile când văd la ce fel de stres este supus fiecare om, îmi dau seama că noi am fost nu numai norocoși ci, mai mult, am fost protejați de Cer. Nu glumesc! Am convingerea că Dumnezeu a vrut, cu tot dinadinsul, ca noi să reușim să ne atingem obiectivele. Altfel nu se explică deplina armonie în care am rezolvat probleme grele și foarte grele. La început de an 1965 au fost atacate lucrările de excavații pe toate fronturile Combinatului, în sectorul furnale, la oțelăria nr.1, la Slebing, etc. Aveam de lucru până peste cap, asta îmi mai lipsea, un inventar de un nivel de tehnicitate scăzut, sub competența mea profesională. Norocul meu a fost că nu m-am revoltat de loc. Pentru că, intrând în problemă mi-am dat seama că mi se încredințase comoara lui Ali Baba! Acele scule ajutoare pentru lucrările de montaj și reglaj erau aur curat, era ceva ce nici prin visele cele mai îndrăznețe n-aș fi putut să-mi imaginez. Totul era nou, totul era performant, totul era extrem de util.

- Îmi aduc aminte ce agitație a cuprins inginerimea adunată pentru reglaj, când ați venit cu primele colete cu aceste minuni, cum le numești acum, zise George. Domnule, am văzut oameni fericiți, dar precum acești colegi electricieni nu cred că voi mai apuca să văd vreodată. Veneau la mine prietenii, Arlozorof

Zagăr, căruia îi spuneam pe scurt Arlo, Stavăr Sebastian și soția lui, Mia, apoi Gigi Popa zis Popic, Nicu Șerbănescu, Șoprioni Mișu, Tomașevici și îmi arătau tot felul de jucării, lăudându-se: „Uite domnule, ce aparate de măsură, ce osciloscoape, ce truse de scule fine... Doamne, să tot muncești cu așa ceva!”

- Da, asta a fost la final, după ce am terminat inventarul și am început să dotăm echipele cu aceste scule prețioase. Șeful serviciului investiții de la CSG, inginerul Cucu, pe care l-am abordat ca să îmi dea acces la depozitele unde se afla această marfă specială, m-a îndrumat către Cahane Moise, șeful secției de automatizări, cel care era responsabil pentru selectarea echipei de ingineri ai CSG care urmau să fie transferați la LTG1 pentru punerea în funcțiune și reglajul electric. Acest om nu avea chef de asemenea fleacuri, era surescitat să găsească oameni pricepuți, valoroși, pe care să-i includă în echipa de reglari. Ingineri care să se ridice la valoarea specialiștilor francezi, sub îndrumarea cărora vor efectua toate lucrările specifice. Iar eu îl băteam la cap cu scule și instrumente. Într-un final, când toate amănuntele organizatorice s-au lămurit, Cahane s-a extaziat, la rândul lui, în fața acestor dotări care ne-au fost de mare folos la reglaj.

Fața lui Ștefi se luminase. Aducându-și aminte de acele zile, ceva din adâncul ființei sale a revenit, parcă redându-i tinerețea capabilă de atâta entuziasm. Îl priveam și îmi dădeam seama că astfel de oameni care au această capacitate de a se bucura cu atâta profunzime în fața unor fleacuri vor rămâne veșnic tineri, pentru ei copilăria nu se va sfârși niciodată. Ei sunt cei care fac parte din mulțimea celor cărora Iisus le spunea „*Lăsați copiii să vină la mine...*”

- Încerc să vă explic de pe înțelesul meu, care este cel al unui copil care se bucură de orice jucărie nouă, vouă, oameni maturi și serioși, cam cum mă simțeam eu în acele trei – patru zile când holbam ochii cât cepele la fiecare colet desfăcut, văzând mulțimea de aparate de măsură nu numai performante și multifuncționale, dar și frumoase, cu un design extrem de plăcut. Iar în jurul meu asistau la toate aceste operații oameni serioși, sobri, ocupați în exclusivitate cu identificatul coletelor cu înscrisurile din liste, verificarea integrității lor, desfacerea

sigiliilor, dezambalarea și numărarea conținutului. Eu nu puteam să-mi înăbuș exclamațiile, să-mi ascund ochii ce sticleau a lăcomie amestecată cu admirație, făceam eforturi să par la fel de insensibil ca și cei ce erau parte componentă în echipa de inventariere, ca să nu fiu ridiculizat de lumea înconjurătoare. Târziu, peste câteva luni, când a început reglajul propriu zis, doar atunci m-am simțit descărcat de atâta entuziasm numai când am văzut acele luminițe speciale în ochi, colțuri de guri ridicate a bucurie copilărească la câțiva ingineri de-ai mei, dar și din echipa lui Cahane, pe care eu le-am avut în timpul inventarului și care au trecut de la mine la acești identici copii incurabili, ca și mine.

- Și ce era așa de grozav la aceste obiecte, de te-au încercat toate bucuriile copilului, măi Ștefi? Nu înțeleg cum poate un om în toată firea să redevină copil chiar și la 87 de ani împliniți, că asta văd, parcă întinerești ca în filmele SF, zise George, cel care mereu îl zgândărea pe povestitorul interminabil.

- Măi George, chiar nu-ți aduci aminte cu ce entuziasm au început lucrările acestea care au fost părțile componente ale etapei finale, de reglaj și pornire efectivă a tuturor instalațiilor și mașinărilor din linia de laminare și din colateralele ei? De exemplu, am descoperit niște clești de decojit izolația din pvc de pe conductorii electrici mai subțiri, de unu – doi milimetri diametru, cu care făceam doar într-o secundă pregătirea capetelor pentru introdus în șirurile de cleme din dulapurile de conexiuni. Până atunci trăgeam această izolație ciopind-o cu cuțitașe improvizate din pânze de ferăstrău, mereu boante, că nu-și păstrau tăișul deloc. Vedeai ditai inginerii ciopind pvc-ul zile în șir ca să pună firul în clemă, să strângă un șurub cu putere pentru a face un foarte bun contact în circuitul electric. Acum, cu aceste scule făceam o mișcare simplă și aveam capătul de fir decojit, cu altă mișcare îi puneam papucul și îl strângeam foarte bine și cu a treia mișcare fixam conductorul în clemă. În total trei secunde la o conexiune, față de 4 – 5 minute în cazul procedurii arhaice. Când terminam de completat un șir de 20 sau 30 de cleme, cu o șurubelniță electrică cu cap detașabil făceam strângerea șuruburilor. Această operațiune dura 2 – 3 minute la un șir de cleme, față de mai mult de o jumătate de oră la cazul manual!

Simțeau cum ai spor în munca aceasta de rutină, plictisitoare și enervantă.

- Aha, acum am priceput de ce ziceți voi că LTG1 a fost o școală pentru tot Combinatul. Că specialiștii francezi v-au adus pe voi, inginerii electricieni, înapoi în școala profesională, să învățați meseria practică, pe lângă cea teoretică! zise George, veselindu-se ca la o mare descoperire. Pe noi, tehnologii, n-au avut ce să ne învețe. Din contră, i-am învățat noi, la concret, atunci când am regândit mecanismele de la foarfeca ghilotină ca să spargem bariera de productivitate pusă de francezi. Atunci ei au stat cu gurile căscate de uimire în fața noastră! Acum îți dau dreptate, LTG1 a fost o școală: pentru românii de nivel ingineresc electrotehnic că le-au completat cunoștințele lipsă, de școală profesională, iar pentru inginerii francezi, că le-au completat inginerii români tehnologi cunoștințele de calcule superioare în domeniul vitezelor variabile, de laminare.

- Ai dreptate, dar trebuie să o luăm cât se poate de serios. Noi am completat cursurile teoretice ale ucenicilor electricieni, la liceul nostru, nr. 9, cu aceste aplicații practice, de atelier. Și au prins foarte bine aceste lecții, să știi. De altfel, chiar și eu am fost școlarizat cu aceste scule. Mi-a dat de lucru, într-o zi, o ingineră stagiară angajată la șantierul nostru. N-am s-o uit, era o fată deosebită, Doina Briceag.

- Aha, Madam Cuțit, interveni și Mihai Chiculiță. Am cunoscut-o și eu. Pe vremea aceea eram burlac și aveam colegi și la șantierul vostru. Câte o dată mai făceam ieșiri împreună sau ne întâlneam la vreo aniversare. Așa am cunoscut-o și eu. Ai dreptate, era o fată deosebită. Adică era, deh, ca toate politehnistele, dar avea farmec. Știa să se facă plăcută!

- Stăteam lângă un dulap cu cartele electronice din schema de acționare și reglaj a vitezei la unul din motoarele mari, de curent continuu. O urmăream pe Doina cât de elegant lucra un mănunchi de conductori care, urcând prin planșeu dintr-un canal de cablu, făcea legătura de interconectare. Fata m-a simțit și, răsucindu-se pe scaunul ei de montaj – un scaun făcut din sârmă de oțel beton, cu șezutul din scândură – îmi întinde o hârtiuță cu câteva cifre și litere pe ea. Și îmi zice:

- Tov inginer șef, știți să citiți acest text?

Pe moment nu m-am prins, dar uitându-mă atent mi-am dat seama că este codul de conectare între două posturi de lucru. Doar citisem o sumedenie de documentații, am dat atunci și peste așa ceva. L-am interpretat după o scurtă ezitare și fata mi-a dat nota zece.

- Ați mai lucrat așa ceva și la Hunedoara, de aceea vă pricepeți! Dar să executați aceste conexiuni, vă pricepeți?

- Și fără prea multă vorbă, Doina îmi pune sculele în mână, îmi trage mănunchiul de fire ce trebuiau conectate și mă îndrumă la muncă. Și în timp ce eu începusem să mă dau pe brazdă, apare adjunctul meu, inginerul Dörner, un băiat foarte bun. El venea să mă caute cu o problemă și, văzându-mă pus la treabă, începe să râdă:

- Doina, spune, măi fată, și șeful este tot un subiect de pariu? Cum am fost și eu?

- Sigur! Și am râs toți trei. Uite așa munceam, fără stres ierarhic, cu drag și veselie!

Ștefan Prică, om serios, făcu o pauză de o sorbitură de vin, mai înghiți un capăt de bețișor sărățel, apoi continuă, nevrând să cedeze dreptul la recital.

- Stai, stai, că nu-i numai atât, ca să zicem că acolo am făcut școală. Pe lângă nivelul elementar, electrotehnic și electronic – că au venit francezii și cu noutăți de lucru de tip laborator – am mai făcut și școală de diplomație, reluă Ștefi.

- Mă uimești, domnule, ești plin de resurse ascunse. De unde le mai scoți și pe acestea? Auziți, oameni buni, cică a făcut și școală de diplomație! Hai s-o auzim și pe asta!

- Am să vă spun și despre acest subiect, dar nu pot să trec peste amintirea figurilor celor câțiva băieți, tehnicieni și ingineri angajați ai LTG1, care au format imediat laboratorul de module al secției. Șoproni, Tomașevici, Aslo Zagăr zburdau ca niște cățeluși în plină joacă pe covorul de iarbă verde când relatau, lăudându-și norocul, dotările care le-au fost puse la dispoziție venind ca din senin.

Ștefan Prică făcea ce făcea și iar revenea la entuziasmele celor care îi populau amintirile din clipele de maximă fericire ale

vieții de inginer. Apoi reluă, explicându-ne cum a fost cu școala de diplomatie.

- După ce am terminat inventarul acestor scule, francezii m-au atenționat că aceste unelte sunt la dispoziția lor, ei le-au adus special pentru a fi folosite exclusiv în Sala de Mașini nr. 1 (SM1), acolo unde se montează aparatajul electric, inclusiv panourile de acționări și automatizări. Că aceste scule nu trebuie să părăsească această sală. Pentru mine atenționarea asta a căzut ca leuca în capul omului neatent. Știam că asta nu va fi posibil. Aparatajul francez de acționări și automatizări reprezenta doar treizeci de procente din totalul domeniului nostru, electric. Restul de șaptezeci la sută era furnitură românească. Sculele manuale și cele semimecanice sau chiar cele electrice erau necesare la montaj și interconexiuni peste tot în laminor, nu numai la SM1. Și după ce-i înveți pe oameni să mănânce cozonac cu ciocolată franțuzească, îi întorci la pâine cu tărâțe? Nu, va ieși cu scandal, precis!

- Și atunci ți-a venit ideea diplomatică, nu-i așa? zise, pe același ton, George.

- Sigur. Și m-am dus cu această neliniște a mea la prietenul și superiorul meu de toată ziua, la Tănase Bărbulescu și i-am încredințat spre analiză și decizie ce cale este de urmat pentru ca să nu izbucnească un scandal mare cu francezii. Și el mi-a spus, ridicând din umeri: „Va trebui să stai cu ochii în patru, Ștefane!”

- Foarte încurajator sfat, nu-i așa? zise și Mihai Ursu. Dar nu-i prima dată în cariera ta de conducător că ți s-a dat mingea retur, ca să o joci!

- Păi da! Și am bâiguit și eu ceva de genul: „Desigur, așa voi face, voi fi vigilent în tot acest laminor, cu patru hale de câte un kilometru lungime fiecare, cu zeci de puncte de lucru, cu alte zeci de presiuni care apar mereu numai și numai pentru rezolvări urgente și foarte urgente! Domnul să mă ajute!”

- Foarte bine exprimat, mai ales invocarea ajutorului ceresc! Că dacă n-ați fi fost prieteni te-ar fi așteptat o audiere la sediul comitetului de partid, nu-i așa? continuă cu nemilă același Ursu.

„- Precis că ai și un gând potrivit, că n-ai venit la mine doar așa, ca la un prieten de sâmbătă seara... Gânditorule!” Tănase

mă cunoștea foarte bine, așa că a avut răbdare până la capăt. Știa că voi începe cu un ocoliş, așa că își ocupă, în scaunul său de șef, poziția de ascultare. Adică pe jumătate tolănit. La final, când i-am văzut nerăbdarea – că am lungit-o, fără să-i spun gândul complet – am încetat cu argumentația și am așteptat, cuminte, să-mi spună el decizia. „Pișicherule! Iar ai întors mingea la mine, ca să-ți dau eu ordinul mult așteptat. Scoate hârtiile, că le-ai pregătit, nu-i așa?”

Nu le pregătisem, dar peste noapte, până a doua zi dimineța puteam să-i extrag din cele 50 de anexe pe care le-am inventariat timp de patru zile, doar acele poziții care ar fi trebuit să ajungă la fiecare echipă de lucru. El se va îngriji să negocieze cu francezii onorarea cât se poate de grabnică a comenzii noastre, apoi va umbla după aprobările necesare. Pe care le va obține, rând pe rând, că avea un talent deosebit de a cere numai când momentul era cel mai potrivit. N-a trecut mult timp și când toate semnăturile au fost puse la locul lor, francezii au autorizat ca acele unelte de muncă să fie folosite peste tot. Și atunci s-a produs explozia!

- Adică, ce explozie? N-a fost nici o explozie, că toți ne temeam de orice greșală ce se putea interpreta ca un act de sabotaj, zise George Mârzac. Nu mai vorbi ca un povestitor de basme, Ștefi, că doar și eu eram prezent în acele hale, mă rog, pe linia de laminare de fapt și îmi aduc aminte de toate evenimentele mai importante.

- Dacă-ți aduci aminte, cum îl chema pe acel maestru de la șantierul 22 de construcții, specialistul în fundații și subsoluri, care a montat cadrele celor două caje, degrosisorul și finisorul, de câte două sute de tone fiecare? Păi vezi că nu știi?! Viorel Andreșel îl chema, era constructor de-al nostru! Că după ce a terminat cu cajele lucrurile s-au îngreunat. De la un ceas la altul, terenul sterp până mai adineauri se umplea cu câi cu role, foarfeci, împingătoare, paturi de răcire, etc. Tot timpul dădeai peste plăcuțe cu textul „Ocolește! Zonă periculoasă!” Nu mai puteai să o iei de-a dreptul, zece metri de pe o latură a halei la cealaltă, acum ocoleai câte un kilometru sau mai mult. Crezi că degeaba am zis eu că aceste montaje zilnice au finalizat traseul maratonului nostru?! Știi ce spunea Viorel Armașu făcând slalom de la un capăt de rolă la celălalt (că această banală rolă avea vreo trei metri lungime!)?

Zicea așa: „*Inginerii ăștia franțuji n-au adus și niște costume de astronauti, din cele prevăzute cu motorăș pe spate, ca să mă ridic în aer și să trec pe partea cealaltă a rolei, nu să ocolesc două sute de metri, pe drumul de acces permis?!*” În fața fiecărei piedici care răsărea, ca ciupercile după ploaie, eram doar câțiva care aveam autorizarea să luăm decizii, pe propria răspundere. Era exact ca o bătălie din evul mediu, cu spada, sulita și arcul cu săgeți. De asta zic, acele câteva luni de montaj au fost școală, acolo toți am învățat cum să muncim pe noile șantiere la care ne-am mutat, din mers. Iar noi, electricienii aveam loturi peste tot, la furnale, depozit de materii prime, oțelării, laminare.

- Ștefi, ai evocat foarte plastic atmosfera acelor ani de început. Toți eram obosiți, surescitați, dar n-au apărut conflicte cu țipete și urlete, deși tensiunea era mare la toate eșaloanele. Cred că ne-a dominat pe toți curiozitatea de a vedea acest copil minune, laminorul, născându-se și făcând ceea ce fac pruncii, adică plâns, țipat, gângurit etc.

George, în ton cu Iuliu Ovesea, pomeni apoi cum că, pe lângă toată oboseala celor șase zile de câte zece ore (cel puțin!) de muncă, mai aveam puterea de a ieși sâmbătă seara, în grupuri de prieteni, cu soțiile, la un restaurant cu orchestră, să ne scoatem partenerile la un tango și să privim tineretul exersând noile figuri de dans, ale rock-ului ce pătrundea peste tot în lume.

Apoi a venit și ziua mult așteptată. A trecut, iar noi, șantieriștii ne-am împrăștiat pe platformă, reeditând acest film al montajului, probelor și pornirilor peste tot fluxul integrat, de 2,5 milioane de tone de oțel. Elevii de la LTG1 au devenit profesori, adică șefi de secții, de ateliere, ingineri șefi de uzine la CSG, iar noi, constructorii, ne-am păstrat formațiunile de bază, tot adăugând noi angajați, pe care i-am dăscălit ca buni educatori. Pomelnicul numelor acestora ar trebui cinstit într-un mod deosebit, într-un loc deosebit, cam cum fac americanii cu eroii lor, pentru care au inventat și acea zi specială, a Recunoștinței.

Ștefi ne povesti, antrenat în amintiri, ce mare era foiala în hala liniei de laminare și în subsoluri, pe tunelele de cable și pe traseele de țevi din sistemele hidropneumatice. Oamenii se loveau spate în spate, făcându-și fiecare treaba cât mai repede pentru că

presiunile externe se transmiteau de la un sector la altul, precum valurile pe marea învolburată. La electricieni soseau motoarele electrice din țară, erau descărcate, dezambalate, verificate și așezate pe poziții, așteptând să fie terminate fundațiile pentru montajul final. Sălile de aparataje au intrat pe mâna maiștrilor Leibovici și Hreangă care au așezat panourile cu aparataje la locul lor și au pornit înșiratul kilometrilor de cabluri, de forță și de comandă. Iată două nume care merită să fie înscrise pe stela de granit a cinstirii constructorilor!

Din sălile unde se țineau comandamentele zilnice, acele ședințe prezidate de meseriașii noștri, de la CSG și ICMSG, cu asistența specialiștilor francezi și a nelipsitelor organe politice, îndemnurile de tip „Mai repede!”, repetate cel puțin de câteva ori pe zi, se propagau în toate cotloanele halelor. În sfârșit, primele părți din linia de laminare au fost declarate gata pentru a fi puse în mișcare. Erau tronsoane de căi cu role care au fost finalizate integral, adică s-a terminat montajul mecanic, s-au făcut cuplările de țevi pentru ungere, au fost făcute legăturile electrice. De comun acord, reglorii electrici, împreună cu specialiștii francezi, au realizat niște conexiuni simplificate care au permis să fie rotite motoarele și rolele care vor transporta tabla groasă încinsă, de colo – colo. Presa a năvălit în laminor, ierarhia politică locală și centrală a fost prezentă la eveniment, fericirea era imensă! Doar francezii asistau neutri, reci, fără să ia parte la entuziasmul artificial al unor mass media exaltate. La ei așa ceva nu se face! Chiar i-am văzut pe unii zâmbind condescendent. Sigur că își spuneau, în gând: „Ce mai bananieri!” Dar nouă nu ne păsa!

Succesul general spre care se îndrepta acest efort exemplar era cât pe ce să fie compromis din cauza grabei socialiste nejustificate. Devansarea termenului final al pornirii laminorului a avut efecte nu foarte bune asupra furnizorilor de echipamente, inclusiv a celor străini. În tot inventarul material care trebuia pus în operă au existat niște elemente sensibile, la care francezii au încălcat protocolul de calitate, iar această neglijență i-a costat atât pe ei cât și pe noi. Acest punct slab l-a constituit redresorul de curent continuu care urma să alimenteze motoarele mari de acționare a ambelor caje precum și a altor părți în mișcare,

mai puțin complexe față de cilindrii de lucru propriu ziși. Pentru niște motoare electrice foarte mari, de peste șase mii de cai putere, cu posibilitatea reglării vitezei potrivit unei scheme tehnologice speciale de laminare, soluția modernă a fost redresorii de tip ignitron, niște lămpi electronice asemănătoare cu cele folosite în televizoarele cu tuburi care se fabricau pe atunci, dar mai mari de câteva zeci de ori, cel puțin. Aceste ignitroane aveau în structură o baie de mercur, câțiva litri din acest metal care, aflat în aer liber, se evaporă eliberând emanații extrem de toxice. Ei aveau niște prescripții tehnice foarte precise privind reglaje și ajustări pe standurile de verificări finale. Ori aceste operații nu au mai fost făcute la fabrica furnizoare, termenul de livrare devansat la cererea părții române ne mai permițând aceste detalii considerate de unii șefi ca fiind doar mofturi ieftine. S-a dovedit că aceste baterii de ignitroane, neverificate final de către producătorii francezi, dădeau regimuri de putere electrică instabilă. Ori așa ceva nu era admisibil pentru tabla groasă ce se lamina în cajele acționate electric. Partea franceză și-a însușit deficiența și timp de aproape 4 luni s-au făcut operațiuni suplimentare care s-au încheiat cu succes, totuși.

Graba strică treaba, zice o veche cugetare populară. Dar credeți că vârfurile politicii socialiste au admis această zicală? Nici vorbă! Iar consecințele s-au răsfrânt asupra calității vieții, în final.

Necazul cu bateriile de ignitroane a mai făcut loc la două proverbe, potrivite de minune la prostia instituțională a fanfaronadei politice. „*Beleaua nu umblă niciodată singură*” zice prima. Iar a doua are un iz mai optimist, cică „*tot răul spre bine!*” Graba impusă tuturor întreprinderilor românești de a livra comenzile către Galați în regim de urgență a dat peste cap controlul de calitate. Acum s-au descoperit acele mormane de atestate false ale probelor de 72 de ore efectuate pe standurile proprii. Norocul celor mulți din țară a fost perioada remedierilor franțuzești, răstimp în care s-au putut efectua corecții masive și înlocuiri la piese, subansamble, mașini și utilaje de fabricație proprie. Deci da, LTG1 a fost școală de organizare a muncii, școală de competență tehnică, dar și școală de înțelepciune și bun simț tradițional. Mulți dintre cei care au frecventat aceste școli nu

au tras chiulul ori de câte ori controlul ierarhic a slăbit cât de puțin. Alții au urmat aceste cursuri la fără frecvență, astfel că foarte greu s-au prins de ei anumite deprinderi sănătoase. Amin!

Capitolul 17

Cu și fără porți la gură *(povestește Cronicarul)*

Joi seara, în 16 mai 2019, pe la orele 18 și jumătate, mă odihneam pe una din băncile puse anul trecut de Primărie, în fața blocului C4 de lângă complexul Ancora, de la noi, din Galați. Acolo fusese, până în urmă cu câțiva ani, un șir de garaje construite de fosta primărie comunistă pentru ca oamenii muncii să-și adăpostească mașinile Dacia pe vreme de iarnă. Dar câțiva oameni ai muncii dintre proprietarii de asemenea garaje, cu mâncărimi în palme, au săpat sub bucățica lor de garaj și au făcut beciuri, amenajate gospodărește, cu rafturi și nisip uscat pe jos, ca să țină acolo borcane cu murături, butoaie cu varză ori cu un vinișor de butuc, natural și câte și mai câte altele, ce nu puteau să încapă în debaralele și balcoanele reședințelor lor, la bloc. Acu, după ce le-a trecut vremea acelor comuniști care se îngrijiseră de soarta mașinilor oamenilor muncii, noua Primărie a decis să dărâme acele căsuțe-garaj și să facă o parcare mare, pentru vreo trei sau patru sute de mașini dintre cele de care Europa din vest nu mai avea nevoie, fiind bune de vândut, la preț redus, românilor mai săracuți.

Dar ca să n-o lungesc, stând pe bancă la o relaxare, tocmai îi explicam nu mai știu ce nevastei mele când un nene oarecare trage la bordură mașina sa, una cam prăfuită de nu i se mai cunoștea culoarea, oprește motorul, coboară, înconjoară mașina pe la partea portbagajului, deschide ușa dreapta din față și scoate de acolo o găletușă de 3 litri, din cele în care se vinde varul lavabil și lumea nu le aruncă, mai pot fi folosite la diverse treburi. Și în acea găletușă avea cireșe de mai, frumoase, proaspăt culese. Vine cu găletușa spre banca pe care ședeam și îi oferă nevastei mele:

- Serviți, doamnă, acum sunt culese de pe jos! Că dacă nu mă mai țin balamalele, am încheiat contract cu graurii să-mi

arunce jos, în iarbă și mie câteva boabe, măcar una din trei ciugulite!

- Bată-te să te bată, Costache, tot șugubăț ai rămas!

Pe moment nu-l recunoscusem pe Costache Moglan, fost director administrativ al Combinatului. Era îmbrăcat cu o bluză de salopetă, ponosită și cu o pereche de blugi care fuseseră bleu cândva, că acum erau pătați de pământ și iarbă verde, zdrobită de stat în genunchi. Avea un ziar îndoit sub braț, între buze ținea o bancnotă de un leu și din această cauză abia vorbea, stâlcit, de nu-l înțelegeam decât greu. Cireșele erau foarte frumoase, dolofane, nu chiar coapte de tot, dar destul de dulci. Soi bun, timpuriu.

- Dar cu ce treburi pe aici, că doar locuiești colea, mai deval, lângă Precista.

- Am venit din deal, de la moșia din Vânători și mă duc la farmacie să-mi cumpăr câteva pastile, că fără ele nu mai pot!

- Cum așa, doar de un leu? Ce fel de pastile sunt acestea, de costă doar un leu?! mă arătai mirat eu.

- Ei, sunt mai scumpe, dar leul ăsta mi-a scăpat altă dată, pe jos, în mașină. L-am cules și l-am pus între buze cât am manevrat cireșele. Luați! Că am să vă spun o poveste despre un leu între buze.

- Costache este plin de povești și snoave, îi explic eu nevesti-mii! De parcă ar fi din Humulești, neam cu Creangă! Ori și pe acolo, la Pașcanii tăi s-au prăsit povestitorii, Costache?

- Au fost totdeauna povestitori în Moldova! Iar eu duc tradiția mai departe. Dar să vezi ce întâmplare îmi vine în minte legat de bancnota asta ținută în buze.

- E o întâmplare sau o poveste, Costache? îl întreb eu.

- Întâmplare, că de-ar fi poveste nu s-ar povesti. Știi că eu eram, într-o vreme, mai marele paznicilor de la porțile Combinatului.

- Da, știu, dar funcția exactă era aceea de director administrativ, nu de paznic șef! Făceai parte din corpul diriguitorilor. Dacă ai fi fost mai mare peste paznici, te-ai fi lăudat ca mai mare peste paznicii de la ferma de porci a Combinatului, din care tăiai vreo 10 bucăți pe săptămână, nu-i așa?

- Ei, chiar zece nu tot timpul. Erau vremuri de cinci, apoi alte vremuri de două, după cum curgeau comenzile de la fabrica de mâncare pentru oamenii muncii. Dar nu mă bate din drum, domnule Cronicar, că oricum eu nu uit întâmplările mai frumoase din viața mea. Și deci vin, într-o zi, din oraș. Era pe la miezul zilei. Aveam la poartă est de la viaduct, doi frați, Bantaș îi chema, erau în ture diferite. Unul dintre ei nu mai avea deloc dinți în gură. El era vestit prin Combinat ca fiind „paznicul de la porți care n-are porți la gură!” Că săracul de el, îndurând atâtea dureri cu dinții, se făcuse omul milostiv și el era cel care înțelegea cel mai bine durerile apropiaților lui. Adică, dacă îi dădea un leu sau cinci lei, îi dădea voie să intri în Combinat chiar fără legitimație specială, de acces auto. Și băieții apelau la el când aveau de scos vreo fușăraie necesară în gospodărie. Și tot atunci, când intrau și îi dădeau taxa de dinți, stabileau cu omul și tura când era tot el, la poartă, ca să-l semnalizeze de departe, cu luminile, să se dea la o parte din drum, să nu facă control la portbagaj! Și în ziua aceea îl văd pe Bantaș, băiatul cel fără dinți, cum tocmai luase leul de la unul care, imediat ce și-a dat darul, a și apăsător pe accelerator. Eu am văzut, șoferul meu a văzut și el, dar fiind și cu multă milă la Bantaș, a claxonat de departe, atenționându-l de pericol. Bietul paznic, prins asupra faptului, ce era să facă?! Nu avea unde să ascundă bancnota pe care o ținea între buze. Și a înghițit-o! Eu opresc mașina, mă duc la el: „Hoțule, te-am prins! De ce i-ai dat drumul aceluia, fără permis special?” „Șefu’, domnu’ director, m-a rugat omul cu lacrimi în ochi să-i dau drumul să ajungă mai repede la Policlinică, să-și extragă o măsea care-l chinuie tare. Și nu mai poate răbda să facă atâta drum pe jos, cu durerea în gură. Că știu că matale, domnule Bantaș, îmi spunea cu lacrimi în ochi acel om bolnav, ai trecut prin dureri de dinți și înțelegi necazul nostru! Și cum să nu-i dau drumul, nu este păcat să chinui un om bolnav? Hai, domnu’ director, că și matale ai scos dinți din gură, cu dureri mari, și înțelegi omul la necaz! Iartă-l pe acela, te rog frumos!”

- Și nu ți s-a rupt inima de jalea celor doi dințoși? întreb eu.

- Ba bine că nu! Dar dacă tot faci o faptă de milostenie, de ce să iei bani? Și îl întreb mai departe:

- Dar banii de ce i-ai luat? Că milostenia plătită n-are valoare în rai! Ha?

- Păi, de frică am înghițit bancnota! Dar zău că voiam să-l dau înapoi. Numai de frica lui matale, dom'le director, l-am înghițit. Acu' pot muri? Nu cumva mă infectez? Auleo! Ce mă fac?

- Măi, Bantaș, să înveți, mă, că mai este o vorbă din bătrâni, care zice că „nici o faptă bună nu scapă nepedepsită!” Acu', dacă ți-ai dat singur pedeapsa, să te pedepsesc și eu? Ce zici?”

- Nu, șefu', nu, mai bine dă-mi drumul să fug la secție, la LSF să beau o sticlă de lapte antidot, ca să nu se infecteze mațul meu, ferească sfântul!

- Și ce i-ai făcut?

- L-am trimis la analize, a doua zi. Dar n-a avut nimic, că n-a înghițit bancnota, i-a dat drumul în sân! Deci concluzia este că... să nu-i crezi chiar pe toți cei care n-au porți la gură!

Le-am povestit această istorie a lui Costache mai marele paznicilor din Combinat, la următoarea întâlnire de lucru de la *Coffee House*, iar comentariul a fost cel de acuză la adresa sistemului. Sigur, se fura din Combinat, în general fier prelucrat, sub formă de cuțite, butelii de sifon din oțel inoxidabil, chiar și mici construcții metalice făcute pentru uz gospodăresc, necesare la țară. Valorile nu erau mari, dar greșeala era că în comerțul socialist nu găseai la vânzare bare de oțel profilat, tablă subțire, electrozi de sudură și alte produse industriale. Și atunci, împinși de nevoi, oamenii găseau soluții, denumite „metode de descurcare!”

- Cea mai spectaculoasă hoție s-a derulat în perioada șantierului de la laminorul de benzi la cald, zice unul dintre noi (că nu vrea să-i dau numele!). Toată conducerea Combinatului a rămas stupefiată atât de ingeniozitatea hoților cât și de tupeul lor. La acel laminor proiectantul prevăzuse un circuit de televiziune integrată, internă. Adică erau montate camere de luat vederi la principalele puncte de pe linia de laminare, iar la posturile de comandă se putea urmări, pe ecranele unor televizoare strict de uz industrial, cum decurge procesul tehnologic. De exemplu, se urmărea momentul scoaterii semifabricatelor din cuptoarele cu

propulsie, tăierea capetelor la foarfeca rotativă de la intrarea în cajele finisoare, sau înfășurarea tablei pe dispozitivele de rulare. Tot acest sistem de televiziune, foarte util de altfel în procesul tehnologic ce se desfășura pe o linie de laminare lungă de peste șase sute de metri, folosea cablu electric special de conexiune între posturile video, cablu care în comerț se găsea destul de greu, dar era absolut necesar la legătura dintre antena tv de tip Yagi de pe acoperișul blocului și televizorul din apartament.

- Bun, și cum s-a furat acest cablu? întreb eu, care în acea perioadă munceam la reglaj acolo, în laminorul cu pricina, dar nu auzisem de cazul aceluia furt.

- Păi s-a păstrat strict secret, ca nu cumva și alții să facă la fel. Hoții au furat un tambur de astfel de cablu și l-au folosit la măsurarea drumului de la anexa turn până la viaductul de peste pârâul Cătușa, în partea de est a Combinatului. Hoții au venit cu un electrocar pe care puseseră tamburul respectiv, l-au descărcat aproape de anexa turn și au început să măsoare drumul, derulând o lungime de cincizeci de metri de cablu, marcat. Făceau semn pe șosea, cu creta, apoi aduceau tamburul din urmă înfășurând la loc cablul, apoi derulându-l din nou. Era o echipă de cinci sau șase bărbați, muncitori cu palmele aspre, care purtau salopete cu înscrisul „Drumuri și poduri”. Ora când au pornit măsurarea drumului era aproape de apusul soarelui, vara, pe căldură și vreme uscată. Au tot măsurat drumul, la poartă glumind cu paznicii despre meseria asta a lor, obositoare. La capul viaductului dinspre Combinat îi aștepta o dubiță de trei tone capacitate, au rulat cablul pe tambur și l-au urcat în mașină și duși au fost. Paguba: un kilometru de cablu special, de antenă, care se vindea cu 3,50 lei la metrul liniar! Nici paguba fizică și nici valoarea nu au fost ceva deosebit. Doar tupeul și ingeniozitatea hoților!

- Revin la altă poveste a lui Costache Moglan, zic eu. Cică într-o după amiază de început de septembrie a plecat să inspecteze marginile Combinatului. Spre fabrica de oxigen nr. 2 și spre poarta de ieșire către Smârdan. Acolo era, în apropiere, baza de fier vechi, secție a Uzinei Oțelării. Aici se pregăteau, în troace mari, porțiile de fier vechi potrivit rețetelor. În medie, la o tonă de oțel finit elaborat se încărcău 850 kg de fontă și circa 250 kg de fier

vechi. Plus feroaliaje, ceva aluminiu și alte materiale speciale. Dacă se comanda ca șarja să aibă 160 de tone de oțel lichid, atunci se pregăteau troace cu circa 40 de tone de fier vechi în total. Cea mai mare parte a fierului vechi era fier greu, adică capeti de table groase de la LTG-uri, capeti de brame de la secția slebing etc. Fierul ușor, respectiv deșeurile de table mijlocii și subțiri trebuiau presate în baloți. Acolo, la baza de fier vechi, se fura fierul ușor înainte de a fi pregătit pentru presare. Veneau unii locuitori ai satului Smârdan, megieș cu Combinatul și scoteau fierul ușor cu căruțele, noaptea, în cârdășie cu paznicii. Deci directorul Moglan, sau, mai precis, mai marele portarilor, cum îi plăcea lui să se denigreze, plecat la aceste puncte de pază dă, pe la orele 17,30 – 18,00 peste un paznic ce dormea dus, la umbra unui tei, dincolo de poarta fabricii de oxigen nr. 2, care era cam pe trei sferturi închisă. Omul își întinsese un palton ponosit pe iarba firavă de sub tei, își împachetase un jersey de lână croșetat în casă drept pernă, iar pușca din dotare – un ZB-u de pe vremea lui Pazvante Chiorul, adică din secolul XVIII sau XIX, cu un singur glonț pe țeavă – era culcată aproape de el, cam la un cot distanță.

- Măi frate, bietul paznic – nu era cine știe de capul lui, un țăran simplu, din cei cu patru clase, plecat de la ceapeu să-și facă salariu bun ca să prindă și el o pensioară mai chivernisită la bătrânețe – dormea dus, pe semne că trudise peste zi la cules via și era obosit tare. ARO-ul meu oprise dincolo de poartă, eu am zdrăngănit ditai construcția făcută să gliseze pe o șină de cale ferată, dar paznicul meu nu s-a trezit. Vin către el, calc peste el, eram cu picioarele pe lângă el, astfel că îi făceam umbră. Îmi dreg glasul, cetățeanul nu se trezește. Tușesc ceva mai tare, îl văd că-și deschide un ochi spre mine.

„- Ce-i? Ce cauți?” zice el fără să-și deschidă și al doilea ochi și fără să aibă măcar intenția de a se scula de jos.

„- Auzi, e un iepure mare, frumos, mai încolo. Nu-mi dai pușca ta să-i trag un glonț în scăfârlie? zice Costache Moglan”

„- Ia de colo, dar să nu faci gălăgie, lasă-mă să dorm! zice puturosul și își închide ochiul care fusese de veghe.”

„Îi iau pușca, zice Costache, manevrez închizătorul, scot cartușul și îi lipesc țeava de frunte. Și strig: „Paaac! Ești mort! Pe

burtă și mâinile la ceafă!” Prostul s-a speriat și a dat să sară în sus. Dar țeava armei lipită de frunte nu-l lăsa să miște. Abia acum s-a trezit.

„Au, au, au, auuuuu, dom director, nu mă omorî, saracan di mini! Copilașii mei, copilașii mei!” Și se miorlăie ca un nemernic.

- Ce să-ți fac, măi, ticălosule, că mi-ai dat și arma să te împușc, tu singur ai făcut-o! De ce dormi în post, măi om nebun? Acum am să te dau afară din Combinat și rămâi fără pensie, te întorci la ceapeu, măi Vasile, măi!

- Și ce a făcut cu el, până la urmă, Moglan, întrebă George Mârzac. Că abaterea a fost gravă, însă cum de avea acel om armă, cu glonț pe țeavă, în dotare?

- Nu știu decât că da, la fabricile de oxigen paza era militarizată. Însă nu s-au raportat niciodată incidente cu implicarea armelor. Mi-a spus Costache că l-a sancționat cu desfacerea contractului de muncă, doar nu era să-și riște el însuși scaunul pentru un iresponsabil. Cu astfel de cazuri nu poți să te joci!

- Măi oameni buni, mi-au plăcut aceste glumițe, dar hai să ne întoarcem și la lucruri mai serioase. Ne întâlnim de atâta timp, cred că sunt vreo cinci sau șase luni de când discutăm despre aceste *Cronici* și noi încă nu am depășit faza de punere în funcțiune a laminorului de tablă groasă.

Ștefan Prică avea motive să ceară revenirea la seriozitate, doar aceea era perioada de glorie a constructorilor, ei erau atunci oamenii cei mai importanți în „bătălia pentru patrie! bătălia pentru oțel!”

- Eu vreau să revin la „momentul Paris”, adică în acele luni când ne făceam școlarizarea la uzinele Jeumont Schneider. Când Velincov cânta, mai tot timpul, melodia cu predarea laminorului la cheie. Aveam dubii asupra acestui termen – predare la cheie – deoarece mă conectam la oamenii care vorbeau despre așa ceva. Nu eram sigur că ei, adică Velincov și ceilalți din conducerea nominalizată la acel moment în Combinat, își dădeau seama ce înseamnă a preda la cheie. Că la Paris Velincov era doar un simplu șef de serviciu în CSG, venit de la Reșița tot de pe un post de șef de serviciu energetic care nu gestionase investiții, până

atunci. Potoceanu Ion, directorul general, venea tot de la Reșița, era la fel cu Velincov. Șeful de secție tehnolog, Aurel Moldovan, venea de asemenea de la Reșița, nu cunoscuse lucrări noi, de investiții. Doar noi, cei ce veneam de la Hunedoara aveam habar ce înseamnă a preda un obiectiv la cheie.

- Și ce anume însemna acest lucru, măi Ștefi? întrebă George. Hai că devii enervant cu cheia asta a ta.

- Noi, constructorii, montăm utilajele, da? Acestea erau aduse de furnizorii externi. Ei le preluau în chip de colete, le dezambalau, le identificau și ne ghidau pe noi, constructorii, să le montăm. Este clar, până aici, George? zise, didactic, Ștefi.

- Da, clar. Mai departe! răspunse Ștefan.

- Apoi începe reglajul. Asta înseamnă că acel utilaj este pus în brațele reglorului, da? Acest reglor, după contractul între furnizorul extern și beneficiar, este atât inginerul francez cât și – atenție! – inginerul român, angajat al beneficiarului. Așa scrie în contract, am citit eu, cu ochii mei. Despre mine, constructor, electrician, nu scrie nicăieri, nimic. Și atunci, de ce îmi tot spune mie Velincov să-i dau obiectivul la cheie?

- Aha, acum am priceput! zise George. Dar cum ați ajuns voi, acolo la LTG1, să deveniți reglari?

- Simplu, că acel Velincov a reușit să lămurească lumea de la eșaloanele superioare, din ministerul nostru, desigur, că mai sus nu avea acces, că este nevoie ca reglajul să fie făcut de francezi și de constructor, pentru că el, beneficiarul, nu are suficientă forță de muncă înalt calificată pentru a face aceste operații. Și ceea ce i-a dat câștig de cauză a fost schema de personal: prea puțini ingineri electricieni la beneficiar ca să acopere toate utilajele cu participare locală. Că mai bine să facă acest reglaj constructorul, că el va avea nevoie de acest număr mare de ingineri în tot Combinatul, până la ultimul obiectiv. Și uite așa a căzut măgăreța pe noi. Dar să vezi, că nu acesta era necazul cel mare. Până aici am vorbit despre acele utilaje care trebuiau pornite din furnitura externă. Dar asta reprezenta cam 30 de procente din total. Restul de 70 de procente erau mașini, utilaje și echipamente de la furnizorii interni. Pe acestea cine le va regla? Cine le va porni?

- Ai dreptate, dar acestea erau utilaje și mașini mai simple. Ce fel de probleme ridicau acestea? mai zise George. Lasă că vă știu eu pe voi, electricienii, totdeauna ați fost niște plângăreți!

- Sigur, noi plângeam că aveam un volum uriaș de lucrări de efectuat, iar voi, tehnologii, mereu cereați „Mai repede! Mai repede!” Dar te las să mă sâcâi, că asta-i specialitatea voastră, eu m-am obișnuit să fiu sâcâit! Așa că, după o lungă cugetare, sănătoasă, când mi s-au conturat în cap toate problemele, am trecut la atac. L-am atacat pe șeful meu direct, pe Tănase Bărbulescu, într-o seară după un comandament destul de obositor. El, șeful, răsfoia niște hârtii, iar eu am început să-l bodogănesc. Și ziceam cam așa:

„E ușor să fii șef coordonator peste probleme cât se poate de clare. Furnizorul extern aduce coletele cu utilaje, le deschide, face inspecția apoi conduce montajul și începe reglajul. Program clar, totul merge șnur! Iar tu, inginer șef coordonator, doar bifezi în adunare că totul merge excelent. Și ești foarte mulțumit! Dar te întorci cu spatele și tratezi cu indiferență restul de 70 la sută din probleme, care zac sub indiferența ta. Dar curând te vei împiedica de ele și, când va începe să curgă sânge, vei înțelege că ai greșit, dar este prea târziu și singura soluție de scăpare este *Demisia!*”

„Ce tot bodogănești acolo? Ce te văicărești? Crezi că duc lipsă de probleme? Doar ale tale îmi lipsesc, la ora asta!” zice Tănase Bărbulescu deranjat nu de bolboroseala mea monotonă ci de câteva cuvinte care i-au intrat pe o ureche și au atins vreun centru nervos, făcându-l să vibreze cu emisie de semnale de alarmă.

„Păi zic și eu că pe vremuri, la Hunedoara, la cele șase laminoare noi montam, trăgeam cable, făceam legături electrice, puneam sub tensiune apoi reglorii ruși și cei germani, alături de reglorii beneficiarului – care era numitul Combinat Siderurgic Hunedoara, nu ICSH, adică constructorul! – ne fugăreau pe noi ca să nu le stăm în cale, spectatori gură cască la manevrele de pornire și probe. Iar aici, niște beneficiari fricoși, care n-au avut de-a face cu investiții și puneri în funcțiune în ultimii douăzeci de ani, strigă la noi că trebuie să recepționăm de la toți furnizorii și să punem în

funcțiune, iar el să stea de o parte, până îi pui tu - repet: Constructor! – CHEIA în mână.”

„Ia mai taci, că m-ai înnebunit cu cheia asta a ta! Ce, ai luat-o de la Velincov și mi-o fluturi mie?!”

De data asta răbufnise mai furios. Era semn că a început să bage ceva interes în celulele cenușii de sub freza lui rărită. Dar eu n-am schimbat tonul, știam că sună cât se poate de sâcâietor, tocmai de aceea nu mă lăsam redus la tăcere.

„Nu-i numai caja degrositoare și cea finisare, și foarfeca și desțunderizarea, mai sunt și stațiile hidraulice, paturile de răcire, sute de alte posturi mecanice cu furnizori români pe unde va trece tabla groasă fierbinte sau rece spre cuptorul de normalizare etc. Și toate acestea sunt uitate, dar vine clipa când îi vor cădea în cap inginerului șef coordonator, sosind de la același Velincov ce strigă, netulburat: CHEIA! CHEIA!”

Acum s-a făcut roșu la față! Înțelesese. Deci eu mi-am atins scopul, așa că am lăsat tonul enervant la o parte și l-am atacat direct:

„Vă dați seama, tov inginer șef coordonator, ce munte de griji vom avea? De unde scoatem noi atâtia ingineri reglari? Ce universitate tehnică scoate ingineri reglari, în atâtea domenii tehnice?”

„Da, domnule, așa-i, aducerile tale aminte sunt un duș rece, groaznic de dureros. Noi, electricienii, trebuia doar să aducem curentul din stațiile de șase kilovolți la cele de patru sute de volți și apoi ni se cerea să ne dăm la o parte, să nu-i încurcăm pe ei, inginerii Combinatului, care au nevoie de spațiu și de liniște ca să-și verifice schemele și apoi, împreună cu specialiștii furnizorilor, să facă toate probele individuale, apoi probele de flux și, în final, probele tehnologice.”

Iar eu nu tac și îi dau o minge de tip lung de linie, *back hand!* (nici nu știu dacă așa se numește lovitura de grație la tenis?!).

„Noi mai avem o singură stație de șase kilovolți de pus în funcțiune, apoi întreaga alimentare cu energie electrică va fi gata de predare. Și în continuare, lucrurile vor evolua ca la Hunedoara? Nu trebuie să-mi răspundeți, doar întreb și eu!”

Și gata! Gazul era pus pe foc, vâlvățiile ajungeau până la ceruri! Iar eu nu tac, în pofida afirmației anterioare, și trag linia din josul coloanei de probleme.

„Noroc cu maistrul Bratu Nicolae și ajutoarele lui, șefii de echipă Opreanu și Șendreanu care fac acum tot ceea ce ar fi trebuit să facă beneficiarul, adică să urla în tot vacarmul de sub nasurile noastre, că s-a pus sub tensiune și să se păzească lumea de accidente. Astea-s deja treburile beneficiarului, ei trebuie să preia controlul distribuției curentului, nu noi!”

Și cu acestea, m-am descărcat. Că de multe nopți nu dormeam de frica accidentelor care erau posibile oricând, în acel haos dezorganizatoric! După sala de aparate nr. 1, unde se aflau toate panourile aferente utilajelor din fluxul tehnologic principal, veneau la rând alte trei săli cu aparataj, unde acum era liniște deplină! Sute de panouri așteptau să fie verificate și puse sub tensiune, apoi reglate! Dar acolo era Liniște! Deplină Liniște. Numai în capul meu, în inima mea, în sufletul meu bubuia Neliniștea cea mai zgomotoasă. Frica începea să încolțească! Iar pe limba mea era mult piper.

- Măi, măi, măi! zice George. Eu care ziceam, la vremea aceea, că voi, electricienii, prea mult vă dați în stambă, că nu-i chiar așa de negru acela de culoarea tăciunelui. Că mai mult vă grozăviți. Eu, ca tehnolog care trebuia să vă urmăresc clipă de clipă și să nu vă slăbesc pentru nici o pauză, vedeam și mă înfuriam când vă adunați, inginerii reglari, câte doi, trei, apoi mai chemați vreo doi de la alte posturi mecanice și la urmă, după o repriză de ceartă apelați la un francez care să vă descurce. Ce mare scofală ingineria asta, a voastră? Ce nu vă ieșea? N-ați învățat la școală?

- Măi, lasă-te de prostia asta de gândire de mare șef, că s-a terminat cu politichia presiunilor. N-am învățat la școală nimic din ceea ce aduseseră francezii cu ei. Totul era nou! Încercam să aplicăm principiile teoretice pe care toți le știam, dar nu ne ieșeau calculele! Și asta însemna că acționarea nu va fi stabilă, adică motorul electric nu va sta, permanent, la viteza de 50 de kilometri la oră, de exemplu, va oscila până la douăzeci, apoi va urca la o

sută și tabla aceea fierbinte va rupe totul în cale. Greu de priceput? Ha?

- Păi să nu faceți așa ceva că pușcăria vă paște, pe toți! sări George, de parcă ar fi fost, iarăși, directorul general al Combinatului.

- Să reiau, că tehnologii ăștia, care habar nu au de automatizări și de electricitate, nu vor pricepe niciodată cum devine chestia cu această meserie nobilă. Deci, ca să-l lichidez complet pe Tănase, îi povestesc despre panourile cu aparataj sosite de la Automatica, Electroaparataj, Atelierul electric de la Câmpina, Fabrica de tablouri electrice de la Alexandria etc. pe care le primeam ca vai de lume. Că și noi presam asupra lor să scurteze termenele de livrare. Și o făceau, dar calitatea slăbea văzând cu ochii. Ceea ce era o problemă de muncă, de pericole grave. Deci ne trebuia timp și mai ales oameni pricepuți care să verifice aceste furnituri, să le întoarcă spre remediere, să facă comandamente cu mult scandal, nu ca acelea de care am avut parte până acum.

M-am oprit să-mi trag suflarea. Mă uitam la el, la ochii lui obosiți, la plumbul ce se lăsa pe pleoape și, brusc, am realizat că eu aveam doar 33 de ani, iar omul din fața mea se apropia de 60. Că răspunderea de pe cap era nu de 60 împărțit la 33 ci de câteva zeci de ori mai mare. Și mi-am dat seama că am fost cam ticălos! Poate nu foarte mult, dar ticăloșenia asta nu se putea anula, nici amâna măcar. Venise vremea să luăm taurul de coarne. Dar acum eram obosiți, amândoi. Ne-am oprit, la îndemnul lui, că... vom discuta zilele astea!”

Și zilele astea au fost chiar a doua zi. La doar două ceasuri de la începerea programului, primesc un mesaj să vin urgent la biroul coordonatorului. Credeam că s-a mai întâmplat vreo trăsnaie pe șantier și eram destul de îngrijorat. Intru în birou și îl văd relaxat, cu acea scânteie în ochi pe care i-o cunoșteam foarte bine, din zilele când ne adunam în jurul unei cafele, după o masă copioasă și discutam despre literatură, muzică, pictură, orice putea să te încânte sufletește! Deci așa, domnule Tănase, ai devenit la loc, uman, peste noapte! Ia să vedem la ce spectacol vom merge împreună!

- Spune, Ștefi, la ce te refereai aseară? Poți să o iei de la capăt, ca să pricep și eu? Că mi s-a părut că erai speriat rău de tot! zice el, dar luminița din ochi tot nu-i dispărea. Înseamnă că pricepuse foarte bine, dar voia de la mine să-și însușească niște argumente, cât se poate de logice și coerente, bazate pe fapte, nu pe bănuieli, argumente cu care să atace la nivelele de deasupra lui. Stăteam și mă gândeam, cam în felul acesta, ce să-i spun prietenului, nu șefului, ca să-i fie lui bine, că atunci îmi va fi mie foarte bine, poate chiar un bine la superlativ. Și, ca totdeauna mai târziu în viață, parcă Îngerul meu Păzitor m-ar fi asistat, mi-a venit în minte și pe limbă cuvântul CHEIE.

- Este vorba de predatul la cheie, așa cum pretinde beneficiarul. Nu-l contest în totalitate, dar mă gândesc că ar trebui, până la cheia finală, să interpunem câteva cheie intermediare. Adică nu-i bine să ne retragem, în final, brusc de pe întregul front. Ar trebui să-i dăm beneficiarului câteva bucăți din întreg, să-l învățăm să se obișnuiască să fie proprietar și să ia decizii în interes propriu.

Așa am început! Și a fost bine! Tănase a dat din cap, aprobator și a zis:

- Spune mai departe, concret de data asta.

- Bine, concret să fie, zic eu. Prima cheiță ar fi ca beneficiarul să preia stațiile de înaltă și de joasă tensiune care au fost puse în funcțiune.

- Și ce să facă cu ele? zice șeful.

- Să-și facă un Registru de cereri de tensiune. Adică exact cum spune Normativul de Protecție a Muncii. El este beneficiarul, proprietarul, el să coordoneze acest capitol. Că maistrul Bratu al meu are alte atribuții înscrise în Fișa Postului, decât aceea de a fi dispecer al beneficiarului.

L-am dat gata! Am spus o frază fără contraargumente.

- Mai spune o dată, cuvânt cu cuvânt, că exact așa trebuie să cer mai sus! Ai dreptate! Mai ai vreo cheiță în capul ăsta al tău? Și vezi, că de atâta înțelepciune a început să ți se rărească părul pe creștet!

- Am, dar cred că este prea devreme să spun, la ora asta. Propun un comandament în doi sau trei, după ora de somn de la amiază.

Aici am fost obraznic și profitor. Inginerul șef Brătulescu Tănase avea un program propriu pe care rareori l-a încălcat. Muncea mult, din zori de zi cum s-ar spune. La ora 17,00 mă gândisem, când omul va fi odihnit și cu bateriile reîncărcate.

Și a fost de acord. Am discutat împreună toate aspectele finalizării laminorului și predării la cheie. Șeful, dar și prietenul meu a fost foarte cooperant și m-a întrebat dacă văd cumva o cale de ieșire spre un final acceptabil pentru ICMSG. Da, i-am spus eu, ne trebuie acum vreo 40 - 50 de ingineri reglari, cu care să atacăm lucrările în cele trei săli de mașini cu aparataj românesc precum și sălile mai mici, unde sunt acționările pentru cele două cupatoare de reîncălzit metal și cuptorul de normalizare.

- Să facem niște socoteli, zic eu. La Paris am fost circa 60 de specialiști, din care electricieni nu am fost mai mult de 15. Adică 3 de la ICMSG, maxim 8 de la CSG, și ceilalți erau proiectanți. Din cei trei de la constructor, doi suntem cadre de conducere. Dar dacă vă puteți dispensa de mine, de exemplu, eu cu dragă inimă aș merge la reglaj vreo 4 – 5 luni.

- Vorbești aiurea, zice șeful. Precis că cei 8 de la CSG au fost deja absorbiți în grupele care muncesc de zor. Deci avem nevoie de toți cei 40 sau 50 de care ai vorbit. De unde-i putem atrage?

- În primul rând de la proiectanți. Proiectantul general al LTG1 este IPROLAM, ei trebuie să vină cu cea mai mare participare. Iar în completare, IPROMET-ul ar trebui să dea și ei ceva oameni, deși invocă un grad de ocupare foarte mare, deoarece lucrează la proiectele fluxului integrat. Deci am putea obține de la aceste două institute de proiectări ale ministerului nostru în jur de 30 de specialiști. Aceștia ar fi ingineri buni, pricepuți sau care ar putea intra repede pe probleme. Iar restul de oameni ar trebui să ni-i dea institutul de proiectări în automatizări, IPA. Cei de acolo lucrează pentru furnizorii noștri de echipamente, deci ar trebui să se priceapă!

- Bun, m-am lămurit! După răspunsul tău, Ștefi, se pare că mi-o coci cam de mulțisor, nu-i așa? Cam de când...?

- Păi, zic eu, cam de trei sau patru luni mai mult am coșmaruri decât somn. Dar bine că m-am descărcat!

- Aha, nu cumva începi să te pregătești pentru runda următoare? zice pe un ton destul de acru prietenul meu. Și înainte de a mă expedia înapoi în sălile de aparataj, îmi zice că francezii se plâng de mine, că nu prea îi mai ascult și nici nu le onorez anumite cereri. Așa era, numai că aceia cereau oameni, iar eu nu aveam de unde să-i scot.

Au trecut vreo zece zile în care am revenit pe făgașul cel bun, adică înțepături în comandamente, pressing pe teren de la toată lumea. Cele mai blânde, ca niște mângâieri, erau cele pe care le primeam când deschideam ușa apartamentului: „Ce bine că n-ai greșit adresa...” Erau șuguieli ardelenesti, blânde și dulci! Dar într-o zi primesc un mesaj pe șantier să vin de urgență la birou, la șeful de șantier Bârcă Nicolae. El când avea de dat o dispoziție care venea de undeva, de sus, refula vorbele din gură ca și cum ar fi fost sub presiune, scăpa cuvintele pe gură, pe nas, pe ochi și urechi... Și îmi zice:

„Vezi că ți-am trimis patru ingineri veniți de la București, trimiși de minister pentru reglaj. Ocupă-te de ei, dă-le de lucru, fă-le cazare, masă etc. Repede!”

Acești deschizători de drumuri au constatat câteva diferențe majore între proiectele elaborate de ei, la IPROLAM și rezultatele uzinărilor scoase de pe liniile de producție de la fabricile cu care lucrau. Din aproape în aproape greșelile însumate au arătat, până la vârfurile ierarhice ale lor, că toate remediile trebuie făcute cât se poate de repede și de bine, altfel cele două stiluri, cel franțuzesc și cel autohton, nu se vor armoniza și va urma un dezastru. Curând cele trei săli cu aparataj românesc au devenit neîncăpătoare, foiala a devenit la fel de mare ca în primul spațiu de reglaj. Pe măsură ce lucrările avansau, descoperirea neconcordanțelor dintre proiecte și execuție creștea. Scandalurile mocnite au ajuns, treptat, la cei care erau protejați de imunitate, sau cel puțin așa considerau ei! Repararea acestor deficiențe, de toate naturile, însemna cheltuieli noi care trebuiau să fie aprobate.

A existat o perioadă de contre dure, între beneficiarul global (Combinatul) și cuplurile proiectant – executant. Dar până la urmă s-a recurs la înțelegeri negociate și lucrurile s-au urnit binișor înainte.

Au trecut două luni de muncă în stilul nostru specific, heirupist. Oamenii munceau zece, douăsprezece ore pe zi, iar în mintea mea se contura o nouă întrebare, o grijă care nu era strict a mea, dar care, nesesizată la timp, ar fi putut degenera în ceva urât de tot. Dar cum nu găseam o soluție și nici nu aveam idee cum să formulez problema pentru a fi corect percepută la „înălțime”, am adoptat soluția clasică valabilă pentru un timp de așteptare, că „tăcerea este de aur”.

- Ștefi, te rog, stai o clipă, întrerupe-te, că vreau să vă atrag atenția la o minune care se întâmplă sub ochii noștri, zise cu multă seriozitate George. Uite, vinul din paharul tău, privește-l cu atenție, te rog.

- Da, ce-i cu el? Este la fel ca la început, nu s-a schimbat cu nimic, zise domnul Prică, destul de iritat pentru întreruperea aceasta care i se părea fără nici un rost.

- Ba da, ba da! Uite că s-a transformat în oțet! zice și Mihai Chiculiță.

Ștefi gustă vinul, mai luă o înghițitură și zice:

- Este bun, nu s-a schimbat cu nimic. Doar eu descopăr că mi s-a uscat gura. Ați făcut bine că m-ați oprit, zice el și goli paharul.

- Atunci zicem noi să facem o pauză scurtă, de două săptămâni, să-l lăsăm pe băiatul acesta cronicar să-și limpezească notițele și să ne arate ce a reținut din poveștile tale, cu multe paranteze și reveniri. Că de o grămadă de vreme doar tu spui povești, că acest capitol numit „La început a fost constructorul” nu mai are de gând să se termine. Cronica asta are doar un singur erou? Nu crezi că este un abuz din partea voastră, a constructorilor?

George chiar se ambalase, așa că am dublat cererea de time-out, aveam și eu nevoie de limpezire. Istoria lui Ștefi a fost pusă exact la locul ei, dar cele două ore alocate întâlnirii noastre s-au epuizat, trebuia să mergem acasă.

- Domnule Prică, cred că ar trebui să vă pregătiți bine de tot episodul următor. Bănuiesc că ar putea fi vorba de bani, de modul cum ați rezolvat posibilitatea de a-i plăti pe inginerii reglari la orele suplimentare lucrate. Că pentru această categorie de oameni ai muncii nu se pune problema plăților, ci a conștiinței de clasă, a sacrificiului de sine, pentru binele și propășirea patriei. Nu-i așa?

Capitolul 18

O bătălie ca la Podul Înalt

Un letopisetz veritabil relatează faptele, fără a face loc unor comentarii personale partizane. Cel puțin așa se vede la Grigore Ureche, la Ion Neculce, la Miron Costin. Chiar și Radu Popescu scrie foarte lapidar despre implicarea sa în evenimentele vremii, deși a jucat un rol important în anul tulbure al răpirii lui Nicolae Mavrocordat de pe scaunul domniei Țării Românești.

Vrând să urmez pilda înaintașilor mei cronicari, voi trece direct la consemnarea faptelor așa cum le-a relatat Ștefan Prică la revederea noastră, după două săptămâni de pauză. Consemnam ultima dată bucuria povestitorului nostru ce l-a copleșit o dată cu sosirea primilor patru ingineri reglori, detașați pe șantier de la IPROLAM București. Un fapt banal pentru zilele noastre, dar în desfășurarea de forțe pe frontul zidirii celei mai mari ctitorii industriale a epocii, acei primi sosiți aveau echivalența unei companii de lefegii creștini, mustăcioși, spătoși, vânjoși, luptători căliți în multe ciocniri violente cu oștile necredincioșilor. Soseau cu vestea că mai vin și alții în urma lor, la fel de pricepuți și de devotați cauzei... bla, bla, bla!

După câteva săptămâni toate sălile cu aparataj s-au animat, munca se desfășura cu zor mare, nu atât pentru a da curs îndemnului patriotic de grăbire pentru a astâmpăra foamea industriei naționale de această pâine specială, numită oțel, cât pentru a termina cât mai repede și a se întoarce acasă, la familie, la viața cu un ritm normal, cea de dinainte de detașare pe acest front. Dar mulțumirea obținerii acestui contingent special de ingineri reglori nu-l stăpâni prea mult pe Ștefan Prică. Salariul, nevoia retribuirii corecte a acestor oameni pentru o muncă împinsă spre limitele epuizării, acesta era noua grijă a celui ce vedea ceva mai departe decât ziua de azi. Nu găsea soluții în mintea lui deoarece o

discuție pe această temă putea degenera în ceva mai mult decât neplăcut.

Să mă explic. În acei ani de plin avânt revoluționar, sloganurile cel mai ades uzitate aveau clasa muncitoare în centrul atenției. Eroica noastră clasă muncitoare, cea care are o conștiință înaintată, care duce stindardul luptei de clasă călăuzită fiind de... Vorbe înalte, de fapt doar lozinci găunoase de care însăși această clasă muncitoare începuse să se plictisească din ce în ce mai mult. Răul însă venea de la faptul că această clasă muncitoare era delimitată nu numai de țărâtime ci, mai ales, de intelectualitate. Cetățenii cu studii superioare umblau cu mulți gărgăuni în capetele lor savante. Fiind absolvenți de înalte studii științifice, de la ei existau pretenții proporționale. Spiritul lor de sacrificiu se numea „dedicație”, era un sentiment care nu cerea bani, nu dorea – ba chiar se opunea vehement – opulenței personale și confortului luxos. Inginerii noștri trebuie să muncească cu entuziasm, fără a cere răsplată în bani și privilegii. Ei, prin munca lor, trebuie să arate recunoștință patriei pentru cheltuielile de școlarizare de care au fost scutiți, ba chiar au primit sprijin material și financiar în toți anii de studiu.

- Și într-o seară, pe la ora 20,00, sosesc acasă pe neașteptate, iar dragei mele soții nu-i vine să creadă că am scurtat atât de mult norma de muncă zilnică, zice Ștefi. La mirarea ei puțin cam bombastică, dar și persiflantă, îi răspund că mă frământă o problemă economică a cărei rezolvare poate fi găsită în familie. Că iată, draga mea, tu ești cea care poți să dai o soluție la ceea ce nu mă lasă să dorm de câteva săptămâni.

- Eu?! Nu se poate! A ajuns lupta de clasă să-mi ceară mie așa un sacrificiu? Să mă socotească posibil strateg? Nu-mi vine să cred, zice ea, continuând cu ironiile.

Apoi îi explic în câteva cuvinte despre ce este vorba. Salariile oamenilor reprezintă nu numai un minor titlu de onoare ca răsplată pentru munca depusă, așa cum ni s-a explicat la cursurile de învățământ politic. Salariul este mijlocul de a-ți asigura cele necesare traiului zilnic. Iar dacă muncești din greu, fizic și intelectual, ai nevoie de multă energie. Iar asta înseamnă cheltuieli mai mari. Pe de o parte. Dar mai există și latura cealaltă,

cât se poate de evidentă: muncești, trebuie să fi plătit! Ești angajat la o muncă evaluată bănește, nu la o activitate de tip muncă voluntară.

- Draga mea, tu, care stăpânești toate normativele, cu ajutorul cărora elaborezi devizele de lucrări la o sumedenie de proiecte, trebuie să găsești în lege prevederi pentru munca extinsă, peste programul normal. Trebuie să-i plătim pe oameni pentru cele două sau patru ore muncite peste programul normal. Numai tu poți să mă ajuți, să găsești calea legală spre sipetul cu banii de salariu. Îți dau asta ca o rugămințe umanitară, nu ca sarcină de serviciu sau politică. Adu-ți aminte, draga mea, cum te-am descoperit eu pe tine, acolo la Hunedoara. Nu erai supranumită „domnișoara celor 1.200 de articole de deviz întocmite pentru furnalul de 700 metri cubi de la Hunedoara?” Ce crezi că mi-am spus în gând când te-am văzut în carne și oase, semănând perfect cu cea din imaginația mea, ființa care are atâta tenacitate, înțelepciune și putere de dăruire? Așa mi-am zis: „*Este a mea! Trebuie să fie a mea! Este așa cum mi-am imaginat-o, cred că este singura femeie cu care pot face cea mai bună echipă. Mai ales că este șantieristă, deci înțelege cum e să fi constructor, azi!*”

Și m-a înțeles deplin și de această dată, ca de altfel în toată viața noastră de familie. Deși replica ei a fost extraordinară:

- Și m-ai găsit tocmai pe mine, precum și meșterul Manole a găsit-o pe Ana lui să-i facă o rochie „beton”! Că numai nevasta se pleacă la rugămințile atât de convingătoare ale bărbatului ei, care se află în necaz și fără ajutorul soției nu poate să o scoată la capăt.

Glumea, desigur, însă a trebuit să accept că prin aceste cuvinte simple am recunoscut că are un loc special, pe un pedestal, în inima mea, nu numai în ochii mei. Nu a trebuit să insist prea mult, argumentul decisiv care a determinat-o să mă ajute a fost afirmația mea că numai ea, care învârte cărțile legii și emite devize de doisprezece ani, numai ea are imaginea precisă a cercetării în domeniul acesta, se pare cam ascuns, nu absent, precis că nu poate fi absent, în normativele muncii socialiste. Iar a doua zi s-a pus pe căutat în legislație. Cu tenacitatea pe care i-o știam,

curând a descoperit legea specială. Nu au trecut prea multe zile, doar două și mă caută la șantier, cu un catalog în mână:

- Uite, Măria Ta, am descoperit normativul care este adresat specialității de reglor, pe care o cauți până și noaptea în somn, neglijând alte sarcini domestice, tot speciale, zice ea fără reproș în glasul ce-i suna triumfător. Este singurul, altul nu există. Dar este pentru muncitorii cu înaltă calificare, specialiști în reglaje complicate în aviație, la anumite mașini unelte și ce știi eu ce soiuri de mecanisme care fac minuni. Dar este vorba de muncitori cu înaltă calificare, având funcția de „regleuri”, expresie franțuzească. Îți dai seama că acest normativ este editat în epoca trecută, dar este încă valabil, n-a fost anulat! Deci ai baza legală, folosește-te!

Evident că am lăudat-o. Nici nu se putea altfel, așa că am numit-o „comoara mea neprețuită!” și i-am promis că răsplata o voi da... acasă!

Am luat catalogul, l-am răsfoit și am găsit ceea ce căutam: termenul de „regleur” și clasificarea în trei nivele după gradul de complexitate, dar și de calificare a persoanei. Cel dintâi, de la vârf, era reglorul specialist - pe el l-am adnotat, în paranteză „inginer”. Urma cel mediu, reglorul de categoria a șaptea de calificare, l-am detaliat cu maestru, tehnician specialist, muncitor de categorii superioare. Ultimul nivel era cel al reglorului simplu. Așa l-am lăsat, atribuindu-l muncitorilor cu categoriile de calificare de la 3 la 6. Apoi am atras de partea mea doi normatori dintre cei cu maximă experiență și, împreună, am întocmit devize de probe tehnice și reglaje pe fiecare sală de aparate. Suma globală s-a ridicat la vreo treizeci de milioane de lei. Era mult pentru vremea aceea, când salariul meu, de inginer șef de șantier abia trecea de două mii de lei! Acum devizele trebuiau aprobate de proiectantul general – acesta nu a opus rezistență deoarece era direct interesat cu crearea acestui precedent. În plus, decidentul final era beneficiarul CSG. El va da banii, deci acolo va fi bătaia finală.

De la proiectantul general am plecat cu devizele aprobate spre anexa turn, la șeful serviciului investiții, inginerul Cucu. Închizând ușa biroului șefului reprezentanței IPROLAM i-am răspuns urării de succes a acestuia: „Va fi ca la Podul Înalt!” Sigur

că mă refeream la bătălia lui Ștefan al nostru cu ordia otomană, condusă de însuși Suleiman Pașa, marele vizir al sultanului El Fatih Mehmed al doilea, cuceritorul Constantinopolului. Și confruntarea mea cu autoritatea posesoare de bani s-a derulat ca acolo, la Vasluiul cu Podul Înalt.

- Hai că sunt curios cum vei relata acea bătălie! zice Mihai Chiculiță, secondat de Cronicar.

- Păi, simplu: însuși Ștefan (adică eu!) pleacă în recunoaștere, spre locul numit Podul Înalt. În cazul nostru locul acela înalt se numea „anexa turn”. Am depus devizele la secretariatul serviciului investiții al CSG, am luat datele de înregistrare și am plecat. Acolo, la anexa turn, era o atmosferă efervescentă, un veritabil furnicar de oameni, români, dar și străini, șefi, dar și simpli funcționari. Când trecea câte o mărime locală, cei ce se aflau pe scări se lipeau de pereți, unii chiar se și înclinau, scoțându-și coifurile (căștile de protecție). În ziua următoare mi s-a transmis un mesaj de la serviciul investiții să trec pe acolo, la unul din inspectorii care analizau devizele și dădeau „Bun de plată”. Mă așteptam la o respingere, la prima confruntare. Acel inspector și-a declinat competența, motivând că el n-a mai văzut nicăieri să se facă plăți pentru ingineri în acel mod. Doar dacă domnul inginer Cucu, șeful serviciului aprobă, atunci da, se vor dirija fondurile spre șantierul nostru. Dar este foarte ocupat, cine știe când va avea timp să analizeze acele devize?! Am dat semnalul ultimului atac: „Foarte bine! Spuneți-i domnului Cucu așa: de mâine cei 40 de ingineri detașați de la București vor fi trimiși acasă, cu scuzele de rigoare, iar CSG-ul să facă bine să se ocupe personal cu reglajul și punerile în funcțiune.”

- Și, care a fost replica lui Cucu? Și când a venit ea? întrebă George Mârzac, aducându-și aminte că parcă mai reține ceva despre un conflict scurt, de o zi sau două, în care reglajul s-a oprit. Dar nu l-a interesat prea mult subiectul, el avea alte preocupări.

- Păi la vreo două ore, în aceeași zi am fost convocat la serviciul investiții împreună cu șeful meu, inginerul Tănase Bărbulescu. Cucu s-a uitat la mine ca la un infractor. Mă așteptam să scape faimoasa replică „Ce vrei tu, bătrâne?” În loc de asta zice

că el n-a mai primit niciodată, la viața lui, astfel de documentații. Bun, înseamnă că avem de a face cu un început. Asta este bine, că documentația a fost aprobată de proiectantul general, deci trebuie urmat cursul firesc. În lipsă de alte argumente, Cucu a parat reproșându-mi că de fapt autorul acelui document sunt eu, Prică Ștefan, nu IPROLAM-ul. Apărarea lui a fost slabă: astfel de devize ați mai primit cu sutele, elaborate de noi ca rectificări la unele greșeli de proiectare și însușite ca valabile de proiectant. „Da, dar nu cu plăți către ingineri!” zice domnul Cucu. Atunci am scos husa de pe tunul cel mare, similar cu cel folosit de El Fatih la atacul Constantinopolului. Bubuiala a fost teribilă. Iată cum a sunat:

- Tovarășe inginer Cucu, ce aveți cu inginerii români, nu înțeleg?! Haideți să ne uităm la sala de mașini nr. 1. Cine sunt partenerii de reglaj ai furnizorului francez?

- Păi, sunt vreo 12 ingineri de-ai noștri și vreo 10 tehnicieni, tot români, răspunde Cucu.

- Și cum sunt plătiți aceștia? continui eu să nu-l las din strânsoarea cu ușa.

- Pe baza contractului încheiat între furnizorul francez și noi, CSG-ul, adică partea română, afirmă el, dar nu chiar cu gura plină. Mă întreb, oare știa că eu știu ceva ce n-ar fi trebuit să știu?

- Păi vă rog să vă uitați mai atent în acel contract, veți vedea că nu sunt prevăzute plăți către reglari, nici măcar pentru cei francezi. Am dreptate? zic eu, triumfător.

- Da, așa este, prevederea la care vă referiți nu este cuprinsă în contractul general, semnat la nivelul statelor, zice el, cu un aplomb de mare diplomat. Nu sunt făcute precizări pentru plata reglajului.

- Pardon, si' l vous plaît, monsieur! dau eu lovitura finală, ca la Podul Înalt. Căutați acele anexe, separate de contract, în care furnizorul francez ne obligă să plătim asistența tehnică la reglaj peste valoarea din contract. Cu 2 la sută din valoarea totală a contractului.

Cu asta, steagul cel mare și verde al Profetului ne-a căzut în mână. Stând tare pe poziție, administrez argumentul final.

- Valoarea acestor anexe este doi la sută din contractul global. Foarte mult! Inginerii noștri muncesc 2-4-6 ore peste program, iar ceea ce cerem noi în aceste devize este de zece ori mai puțin decât le dați francezilor, care nu ne onorează cu prezența peste program.

Cucu a bătut în retragere, cerând un timp de negocieri. Nu i-am acordat favorul acestei concesi. Am fost dur, până la capăt.

- Nu vă cer un răspuns. Doar vă anunț că și eu, șantierul electrotehnic, am nevoie de 3 sau 4 zile ca să scot de sub tensiune toate panourile la care lucrează inginerii români, cei care se vor întoarce, fiecare, la instituțiile lor. Apoi, să vedem ce se va mai întâmpla!

- Nu trebuie să fiți supărat pe mine, domnule Prică, zice inginerul Cucu, vădit deranjat de locul nepotrivit în care l-am înghesuit.

- Nu, nu sunt supărat pe dumneavoastră. Toată vina este doar a mea, că nu le-am cerut șefilor mei să oblige beneficiarul, pe dumneavoastră, CSG, în speță serviciul dumneavoastră, de investiții, să chemați aici, la fața locului pe toți furnizorii români să vă dea în primire toate furniturile verificate conform proiectelor, iar apoi să ni le predați nouă, la montaj, apte pentru a se apăsa pe butoanele de pornire. Pentru că așa este legea noastră, nu noi, constructorul, suntem obligați să facem reglajul.

- Bun, ai câștigat în ceasul acela, ori nu? întrebă George. Sigur că ai câștigat, că după aceea ai tot urcat pe scara ierarhică și te-ai chivernisit la parale.

- Păi nu știu ce s-a întâmplat pe sus, doar atât că după două zile au sosit acele devize semnate și ștampilate, bune de executat de noi, ICMSG-ul. Asta a fost epopeea lui LTG1. Asta a fost marele câștig, am învins sistemul care-i îngenunchiasse pe inginerii români, umilindu-i.

Mai târziu, după două zile, mă cheamă la ordine șeful Bărbulescu. Ținând devizele aprobate în mână, mă întreabă cu maximă seriozitate în glas:

- Cum ai putut să fii atât de... nici nu știu cum să zic, ca să-l ameninți pe Cucu că îi trimiți acasă pe cei patruzeci de ingineri reglori aduși cu chiu cu vai din țară?!

- Nu știu, acum îmi dau seama că parcă eram o păpușă mecanică, în transă. Problema salarizării oamenilor mă apăsă foarte tare. Dumneavoastră ce ați fi făcut? În locul meu?

El tace, doar mustăcea, cred că nu era hotărât ce să facă, să mă felicite pentru curaj sau să mă certe pentru modul cum am forțat lucrurile. Așa că am continuat:

- Acele deize ar fi trebuit să le facă inginerul Cucu, pentru oamenii noștri la fel cum face, lunar, pentru francezi. Că le face devizul pentru plata reglajului și le dă bani, dar ce bani...! Câtă valută! Nu știu dacă pe sus, la nivelele cel mai înalte, se cunoaște această tranzacție.

- Dar tu de unde știi toate aceste lucruri?, mă ia la rost Bărbulescu. Pentru că ele nu sunt la îndemâna oricui. În toată trășenia asta ar fi trebuit să-mi ceri sprijinul.

Am tăcut, deși îmi venea să strig în gura mare că, din contra, ar trebui să știe toată lumea cum ne exploatează capitaliștii, în continuare. Dar am tăcut. Și bine am făcut!

- Nu era cazul. Aveați destule pe cap. Să o lăsăm baltă, nu credeți că ar fi mai bine? zic, încercând să scap interogatoriului pe care-l simțeam iminent.

- Nu, nu, spune unde ai văzut acele anexe cu plata reglorilor francezi?

- Nu vă spun, că este mai bine să nu vă spun.

De fapt le văzusem la el, pe birou. Cred că le primise de la francezi, că erau semnate doar de aceia.

Momentul acesta purtând multă tensiune a trecut lin și nedureros. Fără să cer cuiva să-mi recunoască merite în rezolvarea acestei necesități elementare m-am simțit împăcat că datorită sprijinului pe care l-am primit cu dragoste de la cea care m-a însoțit și m-a întărit de-a lungul vieții, fiind trimisă mie ca parte a întregului, am deschis cale spre mersul ușor și normal al lucrurilor în etapele ce au urmat până la împlinirea proiectului ce se va numi FLUX INTEGRAT.

Capitolul 19

Calitatea SIDEX certificată de platformele românești de foraj marin

- Ai reușit, Ștefi, să povestești foarte clar cum au decurs lucrurile în cei trei ani care au umplut viețile noastre cu grijile nenumărate, zilnice, până am văzut lunecând lin tablele cele groase, incandescente, de la cuptoare până la locul de popas destinat răcirii lor, înainte de a fi încărcate în vagoane spre beneficiarii finali, zise poetic George Mârzac. Ca unul ce am fost direct implicat în acest lung șir de evenimente pot zice că voi, constructorii, sunteți cu adevărat făuritorii acestui laminor care a fost școală, dar și poligon de încercări. Viața ne-a pus în cale probleme, slăbiciunile omeniești ne-au creat dileme, dar competența corpului ingineresc și stăruința ce ne-a caracterizat tinerețea au fost învingătoare, în final. Eu am rămas pe loc, pentru mine finalul muncii voastre, de constructori, a însemnat începutul muncii de producție, continuă și poate plictisitoare uneori, dar plină cu acea satisfacție pe care o simți dând o bucată de pâine caldă, cu aromă plăcută, celui ce așteaptă, răbdător, de mult timp, să fie hrănit cuviincios.

- Doamne, ce de poeți în casa asta! zice Cronicarul. De altfel îmi plac cuvintele voastre, au miez. Numai că nu este loc de duioșii lacrimogene, la această oră de început a întâlnirii noastre bisăptămânale.

- Un singur lucru vreau să mai adaug, zise Ștefi, apoi putem trece la alt subiect. Că după punerea în funcțiune a acestui laminor, de tablă groasă, am constatat că în industrie multe întreprinderi vechi au început să-și schimbe structurile, pe ici, pe colo. Adică se modernizau. Apoi, au crescut, parcă precum ciupercile după ploaie, alte întreprinderi, unele pe același profil tehnic, altele pe domenii noi. Industria românească a început să crească. De unde am constatat asta? Spune tu, George!

- Noi am constatat asta, la LTG1. Clienți mai lacomi, clienți noi, ofertă prea mică, după nici măcar cinci ani de la punerea în funcțiune. Iar fruntea era industria construcțiilor navale. Care a devenit din ce în ce mai pretențioasă, mai ales la structurile speciale. Am fost obligați - de piață, evident - să introducem controlul Roentgen, să intrăm într-un război de durată cu oțelarii, am fost promotorii altor aventuri tehnice greu de bănuیت la data când plecam la Paris, la specializare. Spre exemplu, oțelurile speciale pentru centrala nucleară, pentru apa grea, apoi a fost lansat programul de construcție de platforme de foraj marin.

- Hai să vă spun eu o aventură în care eroul principal este o platformă de foraj marin, zice nenea Tavi, adică Octavian Cristea. Povestea va fi lungă, nu cred că voi termina totul azi. Este vorba despre primele două platforme de foraj marin. Atât prima, *Gloria*, cât mai ales a doua, *Orizont*, au trecut prin odisee ce ar fi meritat să fie descrise, scrise în romane, turnate în filme, luate și reluate așa cum au făcut occidentalii, cu Titanicul de pildă.

- De ce crezi, Tavi, că aceste două ferotenii - că ele sunt realizări ale epocii socialiste care a construit mormane de fier vechi în loc de industrii performante - alături de celelalte cinci platforme de foraj fac parte din topul celor mai prost valorificate creații românești? De ce ar merita să devină eroi de legendă?

- În anul când *Gloria*, prima platformă de foraj marin românesc primea botezul în Șantierul Naval din Galați, eu eram director la Administrația Fluvială a Dunării de Jos (AFDJ). Primisem ordin de la Ministerul Transporturilor să conduc toată activitatea de transfer a platformei, pe Dunăre, până la Constanța, într-o dană aparținând nou înființatei întreprinderi PETROMAR, care avea să devină proprietara platformelor și se va ocupa cu forajul de prospecțiune, apoi de cel de exploatare a resurselor de hidrocarburi din Marea Neagră. Eu trebuia să transport pentru că pilotarea unui asemenea transport revenea AFDJ-ului, noi cunoșteam Dunărea pe această porțiune cel mai bine. Transportul era dificil pentru că obiectul avea o formă specială care a impus folosirea, cu multă ingeniozitate, atât a unor remorchere din dotarea României cât, mai ales, experiența și înțelepciunea unor oameni. Un paralelipiped dreptunghic, o cutie de chibrituri uriașă,

lungă de 53 de metri și lată de 41 de metri, înaltă de mai mult de 6 metri. O jumătate de teren de fotbal. La cele patru colțuri se află picioarele platformei, trecând fiecare pe lângă cabina metalică ce adăpostește acționarea hidraulică individuală. Picioarele nu sunt montate decât atât, cât să permită platformei să treacă pe sub linia de 400 de kilovolți de la Isaccea. Acest ansamblu, lăsat liber, ar fi avut o deplasare dictată de curenții Dunării. De aceea trebuia strunită pe toate cele patru laturi. Tracțiunea pe cursul Dunării s-a făcut cu un remorcher sovietic, de mare putere, închiriat. Pe laturile dinspre malurile Dunării tracțiunea era asigurată de remorchere ceva mai mici, din dotarea Navrom. Ele aveau rolul de a asigura manevrele de cotire, spre stânga și spre dreapta. Pentru tracțiunea pe sensul cursului apei, remorcherului rusesc i se alătura, la nevoie, remorcherul *Voinicul* de la Brăila, cel mai mare din dotarea noastră. Sincronizarea mișcărilor se făcea cu comenzi transmise de piloții noștri, ai AFDJ. Ei comunicau de la babord la tribord și de la prova la pupa folosind mijloacele marinărești de semnalizare. Orice tendință de ieșire a platformei de pe cursul stabilit a fost compensată imediat de remorchere, astfel că de-a lungul celor optzeci de mile marine, de la Galați până la bara de la Sulina, nu au fost incidente. Contactul cu apele Mării Negre a fost dur. De-a lungul barei de aluviuni de la Sulina exista un curent puternic de apă dulce, provenind de la fluviile ce se vărsau în nordul litoralului, Nistru, Nipru. Cu remorcherele existente nu s-a putut sări peste acest curent. De fapt s-a întâmplat o defecțiune, remorcherului principal i s-a defectat cârma, rămăsese țeapănă. Cu motoarele pornite și cu cârma nemanevrabilă, tractorul se ducea drept în bara de aluviuni, riscând să scape și platforma după sine. Atunci s-a apelat la ajutor și sovieticii au trimis un remorcher puternic care a rezolvat problema.

Apariția platformei în apele mării a fost semnalată celor de la Petromar de serviciul de coastă. Foarte repede au apărut câteva nave mici, împodobite cu marele pavoaz, cu persoane multe la bord care scandau într-un delir „Ura! Ura!” Până la Constanța s-a format un veritabil alai, toate navele foloseau sirenele la maximum, era un vacarm îngrozitor. Evident că am fost dirijați spre o dană pregătită special, dăruită Petromarului de către statul

român. Acolo urma să se facă echiparea completă a platformei, operațiune ce avea să dureze două sau trei luni.

Tavi se opri preț de câteva secunde. Peste chipul lui trecu un nor, nu prea negru, deoarece, la sfârșit, omul Dunării se însenină, zâmbind ușor.

- La țarm era adunată mulțime mare de oameni. În frunte erau mai marii de la nou înființata întreprindere PETROMAR, proprietara acestui prim utilaj care aducea România între primele țări din lume producătoare de utilaje petroliere. Erau de față, desigur, mai marii partidului și statului de la Constanța, ministerele de resort. Și au trecut la cuvântări. Scurte, înflăcărâte, urmate de ropote de aplauze și urale. Pe noi, cei ce asiguraserăm transportul la fața locului – ceea ce era o altă performanță românească! – ne-au ignorat cu desăvârșire până la final. Când adunarea ad hoc de pe cheu s-a împrăștiat, cineva de la Navrom Constanța ne-a invitat, toată echipa de la Galați, să venim la petrecerea de bucurie organizată în sediul Portului Constanța. Acolo toate locurile s-au ocupat conform protocolului care, desigur, era deja cunoscut de cel puțin... câteva cincinale. În cele din urmă, am fost conduși la o sală de ședințe de la ultimul etaj; acolo, după o jumătate de oră de așteptări, ne-au adus câteva platouri cu sandvișuri și trei navețe cu bere la temperatura camerei. Și ne-au părăsit acolo, urându-ne petrecere plăcută.

- Bine, măi Tavi, frumoasă amintire, dar ce legătură are asta cu calitatea oțelului de la SIDEX? Explică-mi cum se leagă sandvișul cu berea și cu oțelul, zise George Mârzac, așteptând să iasă la lumină măcar câteva detalii care să preamărească produsul moșit de el, George, de la începuturile Combinatului.

- Păi are, că nu s-au potrivit oțelurile voastre cu cerințele tehnice ale acestei construcții. Că oțelul vostru nu era din clasa oțelurilor de înaltă rezistență. Drept dovadă că *Gloria* a fost făcută după licență SUA, cumpărată pe bani grei. Hai să zicem că s-ar fi putut folosi ceva oțel de tip naval la corpul platformei, care era un corp plutitor, deci supus acelorași lovituri și solicitări ca și vaporul, dar picioarele erau de construcție specială. Din țevi de oțel aliat de înaltă rezistență, groase și mai știu eu ce alte cerințe or

fi fost! Dar cel mai bine vă poate explica Vasile Lăcătuș, inginerul șef al Șantierului Naval Galați:

„Platforma are un corp metalic de forma unui paralelipiped dreptunghic având o lungime de 52,46 metri, o lățime de 40,82 metri și o înălțime de circa 6,4 metri. În colțurile corpului se găsesc patru cabine metalice de forma unui paralelipiped cu baza un pătrat. Atât în corpul metalic, cât și în aceste cabine se găsesc locașurile prin care coboară și urcă picioarele. În partea din față se găsește montată o suprastructură în care sunt amenajate cabinele pentru personalul de deservire a platformei, circa 50 persoane”, descrie pe scurt inginerul. Acesta continuă: De suprastructură este încastrat un heliport. În partea din spate, pe punte, este montată turla de foraj care are o înălțime de 44 metri și permite executarea de foraje până la o adâncime de 6.000 metri. În interiorul corpului sunt montate echipamentele pentru alimentarea cu energie electrică, echipamentele pentru deservirea turlei de foraj și echipamentele pentru instalația hidraulică de ridicare. Ambarcarea materialelor consumabile și alimentarea turlei de foraj cu țevi de foraj se realizează cu două macarale amplasate pe puntea corpului metalic. Picioarele platformei au forma unor grinzi cu zăbrele - în secțiune transversală au forma unui triunghi echilateral - în vârfurile cărora se găsesc amplasate țevile principale. (Articol semnat de Bogdan Nistor la 23 mai 2015, pe site-ul <https://adevarul.ro/locale/galati/>).

- Domnilor, am mai făcut ceva săpături legate de acest aspect, al implicării industriei românești în construcția celor cinci platforme, după ce străinii au cerut niște sume enorme – nu exagerate, pur și simplu sfidătoare - față de prețurile practicate la prima platformă, *Gloria*. (A intervenit George Mârzac, bine documentat, explicându-ne că a participat de câteva ori la un club al navaliștilor care se ține o dată pe lună, la Biblioteca Județeană „V.A.Urechia”.) Astfel, instalații, echipamente și piese componente au fost furnizate de întreprinderi de la Galați, București, Reșița, Timișoara, Bârlad, Câmpina, Oradea, Roman, Cluj-Napoca, Ploiești și Arad. Combinatul nostru a livrat oțeluri de înaltă rezistență, cu sudabilitate ridicată, deoarece întreaga

construcție a fost solicitată la forțe uriașe, mult mai mari decât cele care lovesc în bordajul navelor maritime. Fiecare dintre aceste șapte platforme își are povestea proprie. Dar primele două, *Gloria* și *Orizont* au cunoscut aventuri aparte. Astfel, *Gloria* a fost prima care a dat examenul la transportul pe Dunăre. A fost greu de stăpânit, mai bine zis au fost probleme de sincronizare a mișcărilor celor trei remorchiere principale care asigurau tracțiunea platformei. Dar nu au fost stricăciuni majore, față de problemele inerente care s-au ridicat, aproape de la sine.

- Aventură cu adevărat a cunoscut *Orizontul*, cea de a doua platformă realizată, sub licență japoneză, deoarece compania americană care a livrat *Gloria* a ridicat prețul de trei ori. Această a doua platformă a avut ghinion, zice Tavi Cristea, gata să povestească pe larg aventura *Orizontului*. Ghinion marinăresc. Adevăratul ghinion a urmat la trei luni după lansarea la apă, adică după ce s-a terminat echiparea completă a picioarelor. Platforma a fost tractată pe locația stabilită, la 72 de mile marine, în fața lacului Razelm. Adâncimea de ancorare a fost de 90 de metri. Conform obiceiului, înainte de a se da startul la plecare s-a făcut o verificare a întregului convoi, iar reprezentantul Institutului Național de Meteorologie a prezentat prognoza meteo. Timp favorabil, mare calmă, fără vânt. Pilotul șef al AFDJ-ului nostru, de la Galați, Mircea Ionescu, un om dedicat mării cu trup și suflet, despre care se spunea că inima lui bate la comun cu Marea Neagră, a intervenit cu câteva cuvinte:

„- Am văzut mai multe stoluri de pescăruși venind din largul mării spre țărm, cu gălăgie multă. Asta-i semn de furtună în larg!” La care reprezentantul Institutului de Meteorologie a replicat, cu ironie:

„- Or fi venit în vizită la neamurile lor de la Constanța și ți-pau de bucuria revederii!”

Însă Mircea Ionescu nu s-a înșelat. În larg platforma, adică convoiul întreg a fost lovit de o furtună stârnită ca din senin, de gradul șase, cu valuri de opt metri. Cablul de tractare cu remorcherul din frunte s-a rupt și platforma a intrat în derivă, începând să salte periculos pe valurile înalte. Furtuna violentă nu permitea refacerea legăturii de tractare, astfel că schimbul de

mesaje radio cu țărmul a dus, până la urmă la recunoașterea că platforma nu poate fi stăpânită, deci trebuie abandonată și personalul de la bord, circa 60 de oameni trebuie salvat. Șalupele de salvare au fost lăsate la apă la bordul de sub vânt și au pornit spre țarm. Pe platformă au rămas opt oameni, spune Dan Plăeșu, scriitorul care a relatat această întâmplare într-o carte care a apărut de sub tipar în anul 1985. Printre cei opt voluntari se număra comandantul platformei și hidraulicii care aveau în responsabilitate manevrarea pompelor de la cele patru picioare ale platformei.

Noaptea se lăsase, furtuna continua cu aceeași intensitate. La un moment dat cei de la bord au reușit să determine adâncimea mării în punctul unde ajunseseră; platforma se apropia de coastă, în dreptul Agigei.

- Voi încerca să blochez platforma, lăsând picioarele să coboare la fund. Putem avea șansa să nu se întâmple nimic, putem să ne rotim brusc dacă doar un singur picior va acroșa fundul mării, zise specialistul în acționarea picioarelor platformei. Comandantul și-a dat acordul. Și au avut noroc. Platforma s-a oprit, picioarele s-au înfipt în mărul de la fundul mării, apoi corpul platformei a fost ridicat, hidraulic, deasupra valurilor.

Aceasta este povestea, pe scurt, zise Tavi Cristea. Dar eu, care aflasem mai multe detalii de la Dan Plăeșu, nu am lăsat subiectul să se închidă.

- Scriitorul Dan Plăeșu a aflat toate amănuntele despre acest fapt de eroism de la secretarul de partid al Șantierului Naval Galați, Mehic. El a scris un articol exploziv, laudativ, despre fapta echipei care a salvat un bun valoros, de mai multe milioane de dolari. Dar articolul lui n-a fost publicat nicăieri. A încercat la *Scânteia*, la *Adevărul*, la ziarul local gălățean *Viața Nouă*. Refuz, refuz, fără explicații prea multe. Concluzia ce se desprinde despre aceste refuzuri multiple este că la acea vreme în România socialistă nu se putea povesti chiar așa, liber, o asemenea scăpare din vederea noastră socialistă a unui banal fapt natural, cum ar fi o furtună apărută din senin. Cum să arăți lumii că vigilența noastră slăbită era cât pe ce să ducă la o pierdere de peste trei milioane de dolari?!

-Este adevărat ceea ce povestești, Cronicarule, sau relatezi subiectul cărții lui Dan Plăieșu? Întrebă George Mârzac. Înțeleg că dacă totul este adevărat trebuie să scot în evidență eu, siderurgul de la CSG, că platforma a rezistat furtunii aceleia din cauza calității superioare a oțelurilor fabricate de noi. Intervenția oamenilor aceia a fost doar o datorie de serviciu, nu neapărat o faptă de eroism. Nu-i așa, Ștefi?

-Sigur, meritul este al oțelului de la CSG, normal, de aceea tăcerea a fost deplină, că voi, combinaștii sunteți oameni modești, lucru cunoscut pe multe meridiane, răspunse cel vizat să confirme o afirmație cât se poate de neutră.

- Da, așa-i, însă mai trebuie precizat un fapt de eroism anonim. Că tot ceea ce se realiza în acei ani ai dictaturii persoanei care se afla în fruntea țării poate fi cotoată ca „faptă de eroism anonim” de vreme ce alte nume nu puteau fi pomenite public, zise George Mârzac. Ca invitat special la Clubul Navaliștilor de la Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați Vasile Lăcătuș, inginerul șef al Șantierului Naval, care a coordonat întregul program de realizare a celor șapte platforme, a descris în detaliu marea problemă tehnică cu care s-au confruntat. Se descoperiseră niște rebuturi la asamblarea pieselor componente ale picioarelor ridicătoare. Erau probleme de sudură, unele cordoane de sudură nu prezentau siguranța cerută în normele tehnice transmise prin licență. Dar aceste detalii tehnice trebuiau comunicate furnizorului american, cu exactitate și rigoare tehnică, astfel încât el să înlocuiască furniturile necorespunzătoare. Nu puteai să spui, pur și simplu, că „marfa asta nu-i bună”. Trebuia să spui de ce nu este bună. Atunci Șantierul Naval s-a adresat autorității competente, Institutul de Sudură de la Timișoara. Dar curând aceștia și-au declinat competența. Răspunsul lor preciza că nu au făcut niciodată cercetări în domeniul în care li se cerea consultanță, deci nu posedă informații. Adică nu făcuseră cercetări de sudabilitate la tipul de oțeluri din care erau construite elementele picioarelor platformei. Ce-i de făcut? Singuri, inginerii din Șantier împreună cu cei de la ICEPRONAV – Institutul de Cercetări și Proiectări Navale Galați, cu Facultatea de Mecanică și cu cea de Metalurgie din Universitatea gălățeană au descoperit, cu mijloace proprii, că

vinovatul este structura oțelului importat din Statele Unite. Piesele rebutate prezentau sulful și vanadiul depășite față de nivelele admise în compoziție.

Așa, da! Acum americanii au răspuns sesizării tehnice cât se poate de clare. Dar au rămas uimiți, cum este posibil ca inginerii români să fie atât de buni încât să rezolve această problemă dificilă, chiar și pentru ei, americanii?!

- Frumos! zise Iuliu Ovesea. Chiar așa este, îți trebuie un simț profesional excepțional ca să poți investiga, pas cu pas, spre un răspuns final cert, pornind de la informații inițiale foarte puține. Deși limbajul tehnic poate explica foarte bine în ce constă performanța în acest caz, pentru necunoscători este extrem de dificil să te poți face înțeles. Dar noi, cei de această profesie, garantăm și trebuie să fim crezuți pe cuvânt, că a fost o faptă cu adevărat eroică!

- Oare pe unde s-or afla acum aceste platforme de foraj marin? Și ale cui sunt ele? întrebare, aproape în cor, Mihai Ursu și Mihai Chiculiță.

Tot Cronicarul care s-a documentat a venit degrabă să dea explicații:

- În primul rând trebuie să reținem că România a construit în total șapte platforme de foraj marin. Prima, *Gloria*, a funcționat pentru țară până în aprilie 2019, după care a fost retrasă și tăiată la fier vechi. Fabricată după licență americană, constructorilor de mașini români nu li s-a părut a fi mare filozofie. Când s-au depus specificațiile pentru importurile de completare la a doua platformă, același furnizor american a ridicat prețurile de la ceva peste un milion de dolari la peste trei milioane de dolari. Ai noștri au renunțat și s-au deschis tratative cu firme japoneze. Deci *Orizont* este majoritar japonez. Între timp conducerea de partid și de stat a dat ordin ca întreaga platformă să fie asimilată în țară, să nu se cheltuiască valută pe niște feroaice care pot fi procesate și în țară. Pe vremea aceea, după cum bine știți, că doar ați trecut prin asemenea sarcini, când se stabilea ceva sus, la vârful piramidei, în jos toată lumea se zbătea să îndeplinească ordinele. Cuvântul „nu se poate” era exclus din terminologia relațiilor de subordonare. O

asemenea afirmație atrăgea imediat înlocuirea celui ce se declarase, singur, neputincios.

- Așa este, mai zise și George Mârzac. Numai că eu nu mai eram pe vremea aceea la Galați. Primisem alte sarcini, la Combinatul de la Călărași. Aici, în întreprinderile Ministerului Metalurgiei, la Galați și în altă parte, oțelurile necesare erau fabricate sub îndrumarea și controlul specialiștilor de la Institutul de Cercetări Metalurgice – ICEM. Acolo omul cu toate puterile era un inginer tânăr, Petre Ianc. Bun meseriaș, în același timp și priceput în menținerea unor relații interumane echilibrate, constructive, Petre Ianc avea porțile deschise spre o carieră strălucită. Lucru pe care l-a dus la bun sfârșit, devenind unul din directorii consacrați în cadrul Ministerului Economiei până în zilele noastre.

- După *Gloria* și *Orizont*, până în 1988 s-au mai lansat la apă, tot la Șantierul Naval Galați, platformele *Prometeu*, *Fortuna*, *Atlas*, *Jupiter* și *Saturn*. Însă acestea din urmă s-au construit cu un grad de integrare tehnico-materială autohtonă tot mai mare. Importurile de completare au scăzut mereu, de la o platformă la alta. Sigur că această dinamică a tehnicii românești, la care se mai adăugau performanțele mașinăriilor de sapă a sondelor de petrol, toate erau greu de acceptat pe o piață internațională concurențială puternică. Asta ar fi una din explicațiile dezastrului industriei românești după 1990.

Ultimele afirmații ale lui Tavi Cristea au pus asistența la colț. Amărăciunea tindea să pună stăpânire pe adunare așa că cel care întoarce timona cu mai mult de 90 de grade fu, evident, Cronicarul, cel care era direct interesat să afle cât mai multe fapte ale oamenilor vremii.

- Să lăsăm amarul acesta navalistilor. Noi, cei care ne ocupăm cu feroteniile de pe platforma siderurgică avem propriile lacrimi de șters cu mâneca. Dar până atunci nu trebuie să lăsăm ca posteritatea, nepoții copiilor noștri să uite cine au fost bunii lor. Să revenim la ale noastre și să mai facem câțiva pași spre finalizarea etapei întâi, de 2,5 milioane tone oțel brut anual.

Capitolul 20

Viața Galațiului în flux integrat

Treptat, s-au încheiat lucrările la toate mecanismele componente ale liniei de laminare din LTG1. Constructorii voiau să predea beneficiarului lucrările finalizate, dar formalitățile de predare nu fuseseră stabilite. Conducerea Combinatului voia „totul la cheie”, iar constructorul dorea să scape, să predea tot ceea ce fusese finalizat conform proiectelor. Ei invocau faptul că nu pot asigura paza obiectivelor individuale, iar în contracte nu se prevedea nimic despre modalitățile de preluare a lucrărilor terminate. Curând, conducerea ICMSG-ului a raportat ministerului că lucrările individuale au fost finalizate, trebuia să se comunice cum se va semna protocolul de predare-primire. Era vorba doar de mașinile, utilajele și echipamentele fabricate în România, cele furnizate de partenerii francezi se supuneau unor proceduri foarte clare. Aici nu erau probleme. Însă bubele însoțeau aproape toată furnitura autohtonă. De ce? Deoarece multe dintre aceste furnituri erau noutăți absolute, abia fuseseră proiectate, iar la execuție aproape toate avuseseră probleme destul de grele de rezolvat. Adică era vorba despre materiale care nu se găseau pe piață, nu se produceau în țară. Pentru acestea întreprinderile românești solicitau proiectantului dispense, cereau aprobări pentru tot soiul de improvizații care, în final, dădeau un produs care nu semăna cu cel din proiectul inițial. Disfuncționalitățile constatate la probele de rodaj au generat o serie de scandaluri care, din fericire, au fost rezolvate pe singura cale rapidă de lucru. Adică prin cooperare constructivă între toate părțile implicate.

Tot haosul acesta a luat sfârșit, la un moment dat. Luate individual, toate componentele laminorului erau apte să fie predate la cheie. Toate problemele constatate la montaj și la probele de acționare au fost rezolvate pe cale amiabilă. Nu era loc de litigii, nu se puneau problema unor procese de daune etc. Țara avea nevoie

de tablă groasă din oțel, aceasta este urgența întâi, nu încăpeau alte discuții neprincipiale. Ajungându-se la un acord comun asupra stadiului lucrărilor, Ministerul a hotărât că predarea se va semna după efectuarea probelor de 72 de ore, în gol. Adică mișcări conform descrierii tehnologice, însă fără sarcină, fără semifabricate, fără temperaturi mai mari decât cele ale mediului înconjurător.

- Proba de 72 de ore în gol, spune Ștefan Prică, este un examen complet, unul dintre cele mai exigente. Dacă descoperi că ceva nu merge te întorci și rezolvi. Pe loc. Dacă nu poți imediat, chemi furnizorul, acesta își aduce echipa și face tot posibilul să elimine deficiența. Între timp, proba de 72 de ore se întrerupe. Am avut discuții interminabile dacă ceasul va bate din nou de la ora întreruperii sau o ia de la zero. Până la urmă s-a rezolvat și acest diferend. Dar au rezultat câteva sute de kilograme de dosare cu observații asupra celor constatate de beneficiar ca neconforme cu orice: cu proiectul, cu materialele folosite, cu parametri măsurati, cu estetica, curățenia etc. Aceste câteva tone aveau stabilite termene ferme de rezolvare, acceptate de părțile în litigiu. Așa se stingeau litigiile! Ce frumos! Câtă armonie!

- Ha, ha, ha! râseră toți cei prezenți la cafeaua amintirilor. Așa a fost la prima lectură a dosarelor, deplină armonie. Adică constructorul, proiectantul, furnizorul puneau totul în posesia beneficiarului, iar acesta, devenit proprietar peste noapte, accepta darul, însă semna de preluare cu „observații”. Care observații nu sunt stinse în totalitate nici în zilele noastre.

- Corect. Dar la ora șase seara, în data de 14 septembrie 1966, șeful statului taie panglica inaugurală și Laminorul de Tablă Groasă numărul 1 este declarat, oficial, pus în funcțiune. Din acest moment litigiile se sting, dar certurile se reiau. Are loc un carusel al promisiunilor. Din partea vinovaților că vor remedia, din partea beneficiarului că va plăti costurile suplimentare. Mâinile se strâng. Plecăm, dar ne vom întâlni la data de... pentru o nouă rundă de discuții în jurul promisiunilor de data trecută, uitate din nou spre a fi promise din nou, cu seriozitate și jurăminte ferme. Circ, domnilor, circ, am trecut prin asta cu toții. Și totuși, fabricile au funcționat, producția a mers, marfa a existat și s-a vândut, pe piața

internă și la export. Dar ceea ce este extraordinar este faptul că după pornirea LTG1 în industria românească s-a produs o veritabilă explozie: au apărut o sumedenie de noi șantiere pentru ridicarea de fabrici și uzine care toacă mărunț inclusiv tabla groasă de la Galați.

- Măi oameni buni, zice Ștefi, să nu credeți că acea zi memorabilă, de 14 septembrie 1966, a închis un capitol național de „mărețe fapte”. Nici vorbă! Trebuie să realizați, să vă pătrundeți de semnificația acestei date, 14 septembrie! Este ajunul unui an școlar nou! Începând cu 15 septembrie 1966, Romania intră, cu Galațiul în frunte, într-o nouă epocă. Toată țara strigă la unison: „*Vrem fluxul integrat cât mai repede! Vrem tabla groasă fabricată de la cap la coadă la Galați, fără semifabricate din import, să realizăm singuri mărci noi de oțeluri cu compoziții din ce în ce mai pretențioase!*”

- Și ce?! zice Cronicarul. Dumneavoastră, șantieriști, nu țipați mereu după deschideri de noi și noi șantiere? Nu din asta trăiți? De ce vă lamentați că țara strigă la voi, constructorii și la proiectanți, așijderea?

- Nu ne lamentăm de loc, doar vreau să detaliez cât mai la obiect semnificația profundă a acestor două cuvinte legate între ele: „FLUX INTEGRAT!” Ce frumos sună, dar ce tumult a stârnit, în toată țara acest termen nou, flux integrat. Mai întâi agitația a pornit la București. Proiectantul general IPROMET a lansat ordinul de mobilizare a tuturor institutelor de proiectări și cercetări de pe domeniile adiacente. În prima fază agitația a traversat bulevardul Magheru și s-a oprit la ușa IPROLAM-ului, apoi s-a instalat în Floreasca, la Institutul de Proiectări pentru Automatizări, apoi a mai făcut diverse drumuri prin acest București care crește și el, în ritm cu toată țara, ba chiar mai alert, se pare.

De data aceasta George Mârzac a preluat recitalul de la Ștefi. Nu constructorul este vioara întâi în concertul cu multiple variațiuni pe aceeași temă, a fluxului integrat, ci tehnologul, metalurgul care declară sus și tare că prin flux integrat se înțelege ce zice el, și ce vă înșiruie este prins în istoricele hotărâri ale congreselor partidului nostru comunist.

- Eu zic să sărim peste aceste detalii mult prea tehnice. Cronicile străbunilor nu intră în detalii despre cum s-au zidit bisericile și mănăstirile, zidurile de cetate și toate celelalte construcții ale vremii. Spun mai mult despre trecute vieți de domnitori, de înalți boieri și de capete luminate, care au stat la baza acestei țări și au dat porunci care au trecut din veac în veac, până în zilele noastre.

Cronicarul are menirea să îndrume scrierea *Cronicilor* așa cum este tipicul lăsat scris de toți acești înaintași ai noștri, care au fost martori la faptele mai marilor țărilor românești și le-au izvodit pe paginile îngălbenite ale hârtiilor cumpărate cu bani grei din cetățile negustorilor, de la Brașov, Lipsca, din Pesta și Viena, apoi s-au străduit să le fabrice și ei, aici, la noi acasă.

- Mărimea construcțiilor din terenul delimitat să adăpostească FLUXUL INTEGRAT nu contează prea mult. Mai mult de patru kilometri de la nord la sud și mai mult de trei kilometri de la est la vest. Între două iazuri, Mălina la vest și Cătușa la est. Care se vor colmata cu șlamuri metalice, într-un timp record. Interesant de menționat, cu subliniere puternică, este o afirmație a specialiștilor în problemele de mediu când au făcut caracterizarea amplasamentului pe platforma Smârdan, din punct de vedere al poluării. Ei spuneau că fiind situat între două cursuri de apă puternice, care creează de-a lungul lor ziduri înalte de curenți de aer, fumul și mirosurile specifice de pe platforma metalurgică vor pătrunde doar într-o mică măsură spre oraș, în mod direct. Iată, eu am verificat la pas această afirmație și pot să spun că de-a lungul căii ferate de la Barboși la Filești, cele două gări între care defilează imaginea Combinatului, mirosul de fum de la furnale, oțelării și cocserii este aproape inexistent, comparativ cu mirosul specific al căii ferate.

- Uite, n-am știut acest amănunt hidrologic, zice Ștefi. Dar te cred, eu totdeauna am afirmat că poluarea în oraș este dată, pregnant, de mijloacele auto, nu de Combinat. Cu excepția zilelor cu ceață deasă și temperaturi între zero și plus cinci grade. Atunci presiunea și umiditatea aduc smogul în oraș, mai mult în orașul vechi, spre portul Bazinul Nou și Stația de Sortare a Minereului, adică zona cunoscută ca mahalaua Bădălanului.

- Un alt fapt care poate da un indiciu special despre mărimea fluxului integrat este impactul acestui proiect de dezvoltare asupra orașului, a populației. Pe vremea când voievozii cei curajoși ridicau paloșul împotriva asupritorului otoman, ei își alcătuiau oștirile din două contingente distincte: cavaleria, alcătuită din oșteni angajați de boieri ca trupe proprii, pe care le aduceau în slujba țării ori de câte ori vremurile de restriște o impuneau și oastea de țară, răzeșii care alcătuiau pedestrima, luptătorii cu arme improvizate din uneltele lor gospodărești. La Galați, lupta cu timpul s-a dat pe ambele planuri, pe platforma siderurgică pe de o parte și în oraș, pentru construirea de locuințe pentru oștirile de muncitori ce veneau la angajare, aducându-și familiile și întreaga gospodărie, cu cățel și purcel.

- Interesant punct de vedere pentru un cronicar de oameni și fapte, zise George Mârzac. Și ai niște informații certe privind dimensiunea Combinatului văzut prin prisma populației locale?

- Sigur, m-am dus la prietenul meu Macoviciuc Constantin, directorul Direcției Județene de Statistică Galați și m-am informat. Iată cifrele:

42 În 1962 Galațiul avea o populație de 105 mii de locuitori. Asta cu aproximație, plecând de la cifra exactă după recensământul din 1956 când s-au înregistrat 95.646 locuitori. După această dată, până la 1962 care este un an important pentru evoluția orașului nostru, sporul natural plus transferul de populație tânără din mediul rural pot asigura o creștere de zece mii de locuitori în șapte ani;

43 Anuarul statistic arată că în 1965 în orașul Galați locuiau deja 151.745 oameni. Din aceștia, 74.690 erau salariați, diferența de 77.055 oameni însemnau copii, bătrâni și casnice. Din totalul salariaților, de 74.690 persoane, doar 23.305 erau muncitori, adică doar 32,2 la sută. Cam mic detașamentul revoluționar al clasei muncitoare, care duce progresul înainte!

44 Este interesant de prezentat și alte informații statistice din acel an, 1965, anul de început al etapei fluxului integrat. Iată, în cuprinsul orașului de peste 151 mii locuitori, 30.016 erau elevi! Adică 19,8 la sută. Acești elevi erau îndrumați de 1608 profesori. Adică 18,7 elevi la un profesor, în medie. Sigur că această cifră nu

este concludentă, deoarece în totalul celor peste 30 de mii de elevi o parte însemnată erau școlarii mici. În medie cam 30 de copii într-o clasă la care predă o singură învățătoare. Putem spune că în clasele de gimnaziu și de liceu numărul elevilor raportat la un profesor era mai degrabă spre 10, dacă nu chiar sub zece! Adică o cifră excelentă, clasele nu erau aglomerate foarte, cred că erau între 20 – 25 de elevi într-o clasă de liceu.

45 Și acum să vedem ce a adus nou etapa fluxului integrat din Combinat peste orașul Galați! Iată, în doar 3 ani, populația a sporit de la 151.745 locuitori la 179.189 locuitori în 1970. Deci sporul efectiv este de 27.444 locuitori, cu 18,1 la sută mai mult! Este un spor mare, oficialitățile orașului trebuiau să facă față fluxului masiv de muncitori, ingineri, maiștri, tehnicieni care vin spre platforma siderurgică să zidească (constructori), să facă să producă noile capacități (siderurgiști) și să le întrețină în bună stare (electricieni, mecanici, hidrauliciști, etc.). Acest spor de peste 27 de mii de oameni înseamnă un număr important de familii care s-au mutat din satele județului și de aiurea, din țară, cu copii, părinți în etate și cu bunici.

46 Făcând analiza structurală pe aceeași linie ca în 1965, după 5 ani de avânt industrial toate cifrele cresc. Iată un fapt pozitiv pentru puterea socialismului învingător în această tânără republică a oamenilor muncii: detașamentul clasei muncitoare se mărește cu peste 14.000 de oameni! Numărul total al salariaților crește la 101.184 de oameni (de la 74.690 în urmă cu 5 ani!). Deci 26.494 oameni au venit să muncească în noul și modernul Galați. Cea mai mare parte au fost constructorii de la ICMSG și salariații Combinatului. Dar creșteri semnificative au avut loc la toate categoriile socioprofesionale. Le vom vedea detaliate puțin mai jos!

47 O evoluție interesantă are loc la capitolul elevi. Statistica ne arată că în 1970 erau înregistrați 42,170 de elevi, de la preșcolari la elevi de liceu. Sporul este de 12.154 de elevi. O parte din aceștia încă populează creșele și grădinițele - ei sunt așa numiții „decreței”, nou născuții începând din 1968, anul când a „rodit” decretul ceaușist de interzicere a avorturilor. Iar restul de elevi sunt cei care i-au însoțit pe părinți la noul loc de muncă, în

Galați, la Constructor sau la Combinat, dar și la alte întreprinderi mai mici. Acești 42.170 de elevi erau instruiți zi de zi de 2.173 profesori, cu 565 mai mulți față de 1965. Cum vi se par cifrele: 12.154 elevi mai mulți, doar 565 profesori mai mulți! Adică sporul este de 21,5 elevi în plus la un singur profesor nou angajat. Mi se pare că numărul elevilor în fiecare clasă s-a dublat! Nu credeți?

48 Am descoperit ceva de loc de neglijat în datele statistice oficiale ale vremii. Este vorba de domeniul sănătății publice. În 1965 Galațiul avea 345 medici și 1551 asistente. După 5 ani în care orașul a crescut considerabil, în spitalele care nu s-au înmulțit de loc munceau 330 medici, chiar mai puțini cu 15 față de 1965 și 1582 asistente, cu doar 31 în plus față de 1965. De neacceptat!

49 Să vedem cum s-a îngrijit autoritatea locală să-i primească pe noii locuitori. Din păcate, arhiva Direcției Județene de Statistică Galați nu ne-a oferit situația construcției totale de locuințe în 1965, din care apartamente la bloc. Avem doar situația din 1970 ca date de referință. Astfel, în perioada 1971 – 1975 s-au construit 12.364 locuințe noi, din care 7.891 erau apartamente la bloc. Apoi, în următorii 10 ani, se construiesc 36.832 locuințe noi, din care 34.026 apartamente la bloc.

50 După reforma administrativ teritorială, Galațiul devine municipiu închis. Adică obținerea unui domiciliu stabil în Galați era o problemă majoră. Iată cum se ilustrează migrația populației în anii de avânt și cum se stabilizează ulterior. În 1965 se înregistrează 2.527 de locuitori care cer și obțin domiciliu stabil. În 1968 cifra crește la 6.154 de noi locuitori. Acesta este efectul dezvoltării industriale cunoscută sub denumirea generică de „epoca fluxului integrat”. Această cifră scade la 2642 de locuitori în 1975.

51 Și acum ultima informație statistică: structura personalului salariat pe principalele domenii de activitate, în cei trei ani de referință: 1965, 1968 și 1975. Total salariați: 74.690 – 99.387 – 126.979. Uuuuu! Ce creșteri! Cu 24.697 în trei ani! Apoi cu 27.592 în următorii 7 ani! Și acum pe domenii:

52 în industrie: 22.305 – 32.151 – 55.777

53 în construcții: 22.606 – 29.646 – 23.263

54 în transporturi: 6.883 – 10.415 – 12.531

55 în învățământ: 3946 – 4.461 – 5.479

56 în sănătate: 2854 – 3181 – 4.634

Vedeți vreo inadvertență? Sigur, ultimele cifre, adică cele referitoare la învățământ și sănătate sunt la nivelul județului Galați și cuprind totalul salariaților din domeniile respective. De exemplu, la sănătate sunt cuprinși în afară de medici și asistente restul personalului: infirmiere, biologi, laboranți, șoferi de pe salvări etc.

Acum voi merge mai departe, tot cu informații statistice. În 1992 s-a efectuat primul recensământ din epoca postsocialistă. S-a consemnat cu date certe că populația Galațiului crescuse la 326.141 locuitori, cu aproape 90 de mii de oameni mai mult ca în 1977, când a avut loc recensământul anterior. O bună parte din acest spor provine din migrația de la sate a unei populații care nu avea de lucru acolo. Dar sectorul industrial cunoaște, la rândul ei o puternică criză. Afacerile sunt în scădere, multe întreprinderi intră în faliment. Excedentul de forță de muncă nu poate fi absorbit, deși o parte importantă din oameni se orientează spre sectorul construcțiilor și al transporturilor. Căile ferate române intră în declin, restructurarea și reorganizarea se produc pe fondul unor interese meschine, de redistribuire a puterii manageriale și de polarizare a profitului spre interese de grupuri necinstite. În 1994, între România și Uniunea Europeană se încheie un Acord de Asociere în perspectiva viitoarei aderări a țării la comunitatea europeană. Relațiile cu Occidentul se destind, două categorii importante de cetățeni români profită de această relaxare și migrează: muncitorii tineri, calificați și cu câțiva ani de experiență în profesie sunt rapid absorbiți de industriile din țările vestice. A doua categorie o reprezintă seminomazii noștri, romii. Așa a început migrația. Plecări se înregistrează și în rândul intelectualității, a celei tinere mai ales.

În 2002 s-a efectuat al doilea recensământ din perioada postrevoluționară. Galațiul a înregistrat un regres important, ajungând la 298.861 oameni, cu circa 27 de mii de oameni mai puțin ca în urmă cu zece ani. Dacă la momentul 22 Decembrie 1989 în Combinatul SIDEX munceau 35,6 mii de salariați, cifră care a

crescut în câteva luni la peste 43 mii salariați prin angajarea masei de șomeri din municipiu, dar și dintre cei care băteau la porțile orașului închis, în anul 2002 în Combinat mai lucrează ceva peste 27 mii salariați. Număr care scade an după an, printr-o abilă manevră de plecări voluntare, oamenii fiind ademeniți de sume compensatorii ispititoare. Mă opresc aici cu cifrăria. Pentru că fenomenele sociale și economice postdecembriste nu fac parte, încă, din abordările cercului nostru de cronicari.

- Domnilor, am făcut această trecere în revistă a unei evoluții demografice în istoria recentă a orașului nostru pentru a arăta că dezvoltarea economică a zonei are un puternic impact asupra societății în ansamblul ei. Vreau să consemnăm anii dezvoltării Combinatului nu ca o înșiruire de date statistice și de evenimente festive. Ci ca o mărturisire a vieții comunității, modificările care au loc în Galați, cum se naște, se dezvoltă și se stabilizează un municipiu viu, locuit de oameni de o mare diversitate culturală, socio-profesională, de credințe religioase și motivații existențiale.

- Bine, Cronicarule, am înțeles care este năzuința ta. Vrei să consemnezi oamenii și faptele lor, așa cum este precizat în subtitlul *Cronicilor*. Este o sarcină pe care ți-ai asumat-o prin titlu, trebuie să fi consecvent cu tine însuși și cu noi, care suntem sursa ta principală de povești, zice George Mârzac. Deci, cum vrei să începi?

- Eu aș începe cu zgomotul de fond, zice Mihai Ursu. Nu râdeți, zgomotul unui oraș are ceva fascinant în el. Uite, eu dacă mă trezesc vara aproape de răsăritul soarelui mi-am făcut obiceiul să stau pe balcon și să urmăresc schimbarea culorilor și creșterea zgomotului orașului. Când soarele bate la porțile răsăritului păsările cerului încep să cânte. Nu știu ce sporovăiesc acolo, unele cu altele, dar este un spectacol uluitor. Auzi viața însăși cum crește și se diversifică. Târziu, după ce coroana soarelui și-a luat locul de drept pe cer începe să se audă și zgomotul produs de om. Scrâșnet de roți și de frâne, claxoane, voci din ce în ce mai agitate. În acele timpuri la care te referi, adică atunci când am terminat cu laminorul de tablă groasă și abordam frontul larg al fluxului integrat, zgomotul de fond al orașului era unic: ritmurile suprapuse

ale sonetelor, acele mașinării infernale care pregăteau fundațiile blocurilor de locuințe în toate cartierele orașului. Zgomotul lor continuu, 24 din 24 de ore, a alungat ciripitul păsărilor.

- Ai dreptate, Mihai, așa este. Ștefi preluă comentariul despre această amplă operațiune a construirii locuințelor suprapuse care urmau să adăpostească, în curând, peste trei sute de mii de oameni. Eu știu de la Ștefan Rădvan ce bătălii zgomotoase ducea săptămânal, uneori zilnic, cu notabilitățile orașului, cu primarul și viceprimarul care se ocupau direct cu darea în folosință a blocurilor noi, cu repartizarea apartamentelor pe întreprinderi și apoi pe nominalizarea, în spații, a familiilor sau a burlacilor constructori. Noi aveam cea mai mare nevoie de apartamente. Zilnic cozile la biroul de angajări erau la fel de mari, se subțiau doar iarna, pe ger și zloată. Dar oamenii care stăteau la rând la aceste cozi, la un moment dat – cred că era la începutul verii lui 1968 – au schimbat registrul pretențiilor: voiau mai întâi repartitia la locuință, abia apoi formalitățile de angajare propriu zisă. Directorul Rădvan amenințase de mai multe ori cu represalii, cu Miliția, atât de mare devenise obrăznicia acestor „vikingi”, cum îi poreclise populația veche a orașului. Până la urmă primele nopți le dormeau, acești vikingi, în arestul Miliției, că scandalurile pornite de ei nu se stingeau decât cu forța coerciției. Însă orașul devenea, pe zi ce trecea, tot mai nesigur.

- Eu, ca gălățean get beget, pot să vă spun că noi, localnicii deveniserăm tare nemulțumiți de această schimbare în rău a orașului nostru. Prin 1964 – 65 Miliția reușise să pună capăt vechilor bande de bătauși din cartiere (mahalale), rămase moștenire din perioada de după război, când contrabanda era în floare, iar răfuielele se făceau, adeseori, la lumina zilei. Tinerilor cuțitari cărora le sărea țandăra din te miri ce, care aveau pretenții de a fi stăpânii absoluți ai cartierelor periferice, organele de ordine le găsiseră ac de cojoc: milităria. Recrutarea în armată și trimiterea acestor derbedei departe de Galați, plus regimul cazon, le mai tăiaseră din pornirile și apucăturile tâlhărești. Dar acum, în locul lor, au venit acești vikingi, un alt fel de derbedei. Va rămâne de pomină bătaia cruntă care a avut loc în Țiglina I la inaugurarea restaurantului cu același nume, dar care a primit porecla de

„Distrugătorul” și așa a rămas cunoscut inclusiv în zilele noastre. Apoi lucrurile s-au liniștit, dar aglomerația s-a menținut ridicată în această zonă.

- Ritmul angajărilor pe platformă a devansat, cu mult, programul edilitar al Galațiului. Dacă în 1962 orașul avea o delimitare clară, în anii următori au răsărit cartierele noi, Țiglinele 3 și 4, cartierul Dunărea cu microraiioanele sale și zona Aviație, cu dezvoltare spre satul Filești. Băteau sonetele zi și noapte, compactau pământul pentru blocuri de locuit. Dar, Ștefi, spune mai tehnic, ce rol au avut aceste sonete? De ce trebuiau înfiți în pământul Galațiului atâția piloni Franky, întreabă Cronicarul?

- Solul Galațiului este o argilă macroporică, răspunde cel întrebat. Deci afânată. Asta înseamnă că nu are stabilitate, fiind și permisivă la apă, se transformă într-un nămol instabil în cazul ploilor abundente sau al inundațiilor. Calitatea aceasta necorespunzătoare pentru construcții a fost descoperită cu ocazia primelor blocuri de locuit, construite în anii 1955 – 1960, în zona centrală a orașului, folosind proiecte sovietice. Cercetările geologice au relevat că acest strat macroporic are o grosime de 18 – 24 metri. Abia sub această cotă întâlnim argila compactă, solidificată și bună pentru construcții. În cazul platformei siderurgice, eliminarea acestui strat nesigur ar fi fost soluția cea mai potrivită pentru siguranța construcțiilor industriale ale Combinatului. Dar excavarea unui volum atât de mare de pământ însemna o cheltuială mult prea mare. Și mai rămânea de găsit o soluție pentru plasarea acestui volum de excavații. Ce să faci cu atâta pământ de calitate inferioară? De aceea s-a adoptat soluția implanturilor de stâlpi de rezistență, fie din beton armat fie, la extrema cealaltă, doar din sol compactat. Acești stâlpi Franky vor susține clădirile de locuit, halele industriale și vor fi executate și sub batiurile utilajelor grele, atât de frecvente în siderurgie.

- Bine, cam cât timp durează execuția acestor compactări, la blocurile de locuit? Îmi aduc aminte că sonetele băteau lângă blocul nostru, în anii 1972 – 1973, mai mult de o săptămână la un bloc cu patru nivele și trei scări. Este corect, am întrebat eu?

- Da, în general așa este, însă pilonii erau amplasați după o anumită schemă, adâncimea conta foarte mult, de multe ori se

mergea la douăzeci de metri sau chiar mai mult de douăzeci de metri în jos. Apoi se realiza un anumit profil al zonei compactate sub bloc, ceva de genul unor prisme cu secțiune triunghiulară, cu vârful în jos. Se spunea că acest profil este antiseismic, adică unda de șoc din adâncuri, lovindu-se de un plan înclinat cu o densitate mai mare decât a solului din jur se descompune, după metoda paralelogramului, în componentă orizontală și în una verticală, ambele mai mici ca putere decât unda de bază. Ceea ce reprezintă o protecție eficientă anti cutremur.

- Un alt ecou al celor ce se întâmplau pe platformă era construcția utilităților publice, amenajarea infrastructurii și crearea condițiilor de exercitare a serviciilor publice. Canalizarea orașului, conductele de alimentare cu apă potabilă, sistemul centralizat de încălzire prin punctele termice zonale unde schimbătorii de căldură asigurau parametrii optimi ai apei calde pompată de la Electrocentrale, din Combinat. Țin minte, spune Mihai Chiculiță, cât de dificil era să asiguri iarna o temperatură plăcută în apartamentele de bloc, în cea mai mare parte din oraș. Apa venea la calorifere atât de fierbinte încât, cu geamurile închise, chiar la minus cinci sau minus zece grade afară, în casă aveam peste 27 până la 30 de grade Celsius. Asta se întâmpla pentru că sistemul de termoficare nu era finalizat, eram alimentați cu apa primară, adică apa provenită direct de la Centrala Electrotermică.

- Vin la rând școlile și grădinițele. Fiecare cartier nou construit avea cel puțin o școală nouă. În plus, s-au realizat complexe școlare speciale, cum a fost grupul școlar metalurgic, grupul școlar al constructorilor, apoi cel de industrie alimentară. Nici navalul nu s-a lăsat mai prejos. Liceul construcțiilor de nave a fost ridicat pe strada Radu Negru. Acum Galațiul își pregătea propriile cadre, prin școli profesionale și licee tehnice. Liceele de cultură generală erau puține, poate doar liceele Vasile Alecsandri, liceul Cuza și liceul Kogălniceanu își păstrasera profilurile teoretice. George Mârzac, a cărui soție a lucrat în învățământul preuniversitar spune că în Galați existau peste o mie de profesori de gimnaziu și pentru liceu, iar clasele erau totdeauna supradimensionate, cu mai mult de 30 de elevi fiecare.

- Cu toată această dinamică, învățământul a fost de calitate. Mai ales cel profesional, zice Mihai Chiculiță. Ucenicii de la grupul școlar metalurgic se integrau foarte repede în secțiile Combinatului și deveneau productivi fără a trece prin perioade de adaptare deoarece în timpul școlii ei făceau cu săptămâna practica în secțiile Combinatului. Apoi, ceea ce m-a impresionat în mod deosebit la acești copii, era grija de care a dat dovadă statul față de zecile de mii de tineri proveniți din mediul rural și cărora li s-au creat condițiile decente, igienice în internate. Primeau echipamente de protecție, uniforme, lenjerie intimă, încălțări, mese consistente și asistență medicală stabilă, cu medici permanenți în cabinete dotate care funcționau în aceste internate.

- Culturalizarea era o preocupare specială a statului socialist. Nu au fost omise instituțiile de cultură pentru a asigura o plăcută și agreabilă petrecere a timpului liber. Pe lângă teatrul dramatic și cel muzical, existente deja în Galați, s-a construit o casă de cultură a sindicatelor, cu o mare capacitate de locuri pentru spectacole de teatru, de estradă, concerte de muzică de toate genurile. Tot în acești ani s-a construit sala sporturilor, s-au pus la punct trei stadioane de fotbal și s-au construit mai multe săli de sport specializate. Inclusiv un mare patinoar artificial. Trecem ușor peste cinematografe, acestea aveau un grad mediu de umplere de peste 80 la sută anual.

- Transportul în comun a rămas mult timp un capitol deficitar în Galați. Întreprinderea locală de transport cu liniile de autobuze, de tramvaie și de troleibuze nu făceau față la cele două tipuri de solicitări, zi de zi. Este vorba de cursele către platforma siderurgică la schimbarea turelor, câte trei ore de trei ori zilnic. În aceste intervale de timp orașul intra într-o deservire extrem de precară pe liniile publice de transport. Iar cursele spre Combinat, cu autobuze și tramvaie, ofereau permanent imaginea ciorchinilor de oameni agățați de ușile deschise ale acestor mașini supraîncărcate.

- Îmi aduc aminte, spune Cronicarul, de coloanele lungi de autobuze care plecau ori veneau din satele județului. Navetiștii erau o categorie aparte de oameni. Erau navetiști pe curse din oraș spre sate, cu autobuze ale întreprinderii de transporturi auto și erau

o altă categorie, navetiștii care călătoreau cu trenul. Zilnic, de trei ori pe zi trenurile veneau pline spre Galați și plecau pline spre Tecuci, Bârlad și Buzău. Se îmbulzeau tinerii să prindă locurile de 66, acele două rânduri de scaune față în față din autobuzele vechi unde perechile înrăite de cartofori jucau șeptic sau 66. După plecarea autobuzelor sau a trenului, cea mai mare parte a celor ce prindeau un loc pe scaun sau bancă așteptau, cu capul rezemat dormind un somn concentrat, de câteva minute, grijulii ca să nu piardă coborârea în stația de destinație. Apoi au apărut combinele muzicale. Niște hardughii portabile, cu multe canale radio, dar și cu canal de benzi cu muzică înregistrată, populară sau ușoară. Tânărul care se ținea mai modern făcea rost de înregistrări cu muzică italiană, cu Rița a lui Pavone (cum o moldovenizaseră ai noștri flăcăi pe Rita Pavone), cu Toto Cutugno, Giani Morandi, Al Bano și Romy, cu francezii Adamo, Charles Aznavour, apoi, mai târziu, cu Beatles-ii. Iar mândria că el este posesorul unor asemenea înregistrări de valoare îl determina să dea sonorul la maxim, astfel că lumea era de multe ori torturată de prea mulți decibeli.

- Am întrebat pe câțiva navetiști de-ai mei de ce pleacă vara, la țară, cu sacoșele pline cu legume și verdețuri cumpărate de pe piața Galațiului, zice Ursu Mihai. Și știi ce mi-au spus? Că la țară, bucățica de 30 de ari de pământ ce le-a fost lăsată de la CAP o folosesc până la ultima palmă pentru plantat viță de vie. Că dacă toamna omul nu-și trage măcar două butoaie de 40 de deca de vin atunci nu apucă Paștele, în primăvară. Că fără vin țaranul e ca și mort!

- Dar de ce? Sunt ei așa de bețivi? întrebă Cronicarul nedumerit.

- Nu, zic cei mai serioși că bând vin ei protejează apa, care este foarte scumpă la câmpie! Adeseori scot din fântâni o saramură greu de consumat. Iar acesta este lucru dovedit.

- Asta-i o glumă, firește, dar este cât se poate de adevărată, din păcate. Mulți dintre navetiștii Combinatului miroseau a ceva urme de vin când veneau la schimb, în tura de după masă și în cea de noapte. Atunci când erau întrebați de ce miros a băutură se scuza că la mesele zilei au băut și ei, ca tot omul, un pahar de

vin, numai pentru digestie. Că ei așa sunt obișnuiți, cu vinul, încă din moși strămoși. Deci nu este caz de supărare. Starea lor de normalitate este să aibă acest pahar de vin la bord! Sigur că pe mine, stagiatar conștient de pericolele enumerate în normativele de protecția muncii, atitudinile tolerante față de aceste abateri catalogate ca „mărunte” mă deranjau enorm, singura soluție de a preveni accidentele de muncă era să supraveghez direct execuțiile de manevre în instalații sub tensiuni periculoase.

- Cronicarule, nimic mai adevărat în tot ceea ce spui, toți am trăit aceste senzații neplăcute, însă de câte ori ni se aduceau la cunoștință abateri de la reguli, mai ales cu alcoolul, aplicam prevederile legii în litera și spiritul ei, fără clemență. Altfel deveneam părtași sau vinovați direct pentru toleranță și neglijență, zise Ștefi. Dar hai să lăsăm asta la o parte. Perioada 1964 – 1968, cu cele două etape distincte ale ei, respectiv laminorul de tablă groasă nr. 1 (1964 – 1966) și „fluxul integrat” (1965 – 1968) poate fi numită, fără greșală, ca o perioadă de război. Sau cel puțin „perioadă de stare excepțională”, pentru întregul Galați.

Ștefan Prică se opri câteva secunde să-și tragă suflarea ca și cum s-ar fi pregătit să sară, ori să pornească ceva sau foarte important sau foarte tensionat. Simțeam încordarea lui, o anticipasem din multele pagini scrise de el și date mie spre lectură ca să selectez de acolo ceea ce se potrivește a fi pomenit în Cronici. Citisem în fugă primul dosar, cel care făcea detalieri ale perioadei de început de montaj în Laminorul de Tablă Groasă. Erau pagini destul de calme, adică povestirea nu avea o încărcătură emoțională specială, deși era vorba acolo despre un început de drum. Abia se conturau niște oameni, se întrezăreau în viitorul apropiat niște fapte... O tatonare lentă, pipăieli ale terenului cu vârful picioarelor. Dialoguri calme cu evocări de vieți derulate în campanii de investiții în centrele industriale vechi, la Hunedoara și la Reșița. Însă la Reșița mai puține, deoarece bătrânul complex siderurgic trăia deja, de câțiva ani, o epocă de producție consacrată, stabilă.

- Ați văzut din cele prezentate destul de succint de Cronicarul nostru ce impact a avut asupra orașului și locuitorilor lui programul de investiții masive de pe platforma siderurgică. Ar mai

fi multe de spus la acest capitol. Un oraș cu o viață intensă conține mii de povești adevărate, unele pot fi drame, altele tragedii, altele... Dar de acestea se ocupă un număr mare de cronicari contemporani, așa cum rezultă din activitățile din ce în ce mai înfloritoare ale cenaclurilor și saloanelor literare de azi. Dacă ar fi să folosim o tehnologie modernă, să zicem că am putea lansa o dronă deasupra Galațiului care să filmeze și să înregistreze viața de-a lungul unui an, poate fi 1965 sau 1967 sau oricare altul, am auzi glas de petrecere aproape seară de seară, în mai toate colțurile orașului. Oamenii câștigă salarii frumoase, își cumpără mobilier modern și își amenajează locuințele primite cu chirie, de la stat. Își cresc copiii frumos, se uită la televizor și văd lumea largă adusă pe ecran acasă la ei. Onomastici, zile de naștere, botezuri, logodne, nunți se petrec mai tot timpul. Îți bate un vecin la ușă și te anunță: „Măine fetița mea împlinește zece ani. Și după masă are invitați câțiva colegi la aniversare. Iar mai pe seară ne adunăm și noi, câteva familii, să ne bucurăm de copiii noștri. O să fie un pic de gălăgie. Vă invităm să veniți alături de noi!” Iar petrecerea de sâmbătă seară se încheie la răsăritul soarelui... duminică! Se dansează ca la țară, hore, sârbe, dar și ceva mai modern. Fără restricții, că la aceste petreceri participă scara blocului, toată, de bună voie sau nu chiar... Satele sărăcicioase unde au locuit până mai ieri sunt departe, într-un trecut cu amintiri de genul celor scrise de marii noștri povestitori. E bine! Dar sângele de țăran care pulsează în venele oamenilor nu se dezmințe. Obişnuiți să scormonească pământul începând din primele zile calde ale primăverii, locatarii blocurilor de beton scurmă puținul pământ de sub geamurile lor, își fac grădinițe, pun flori, trag bolți cu viță de vie la intrarea în scara clădirii. Până și în Combinat, în locuri mai ferite de circulație, în spatele unor magazine mai rar vizitate, acolo sapă și pun răsaduri de roșii, castraveți, ardei, chiar și câteva fire de porumb pentru fiert sau copt pe tablă încinsă.

Iar acolo în deal, la Făloaie, bălălia se pregătește. Va fi ceva fără precedent. La data aceea nimeni nu-și putea imagina adevărata dimensiune a înțeleșărilor. Frontul larg al lucrărilor este descris în cuvinte seci pe câteva materiale care sună mai mult a propagandă de partid. Dar curând rigoarea inginerească își spune

cuvântul. Totul este bine definit, planurile prevăd termene de execuție, zile precizate când se va tăia panglica, momentul când va începe să curgă fonta, apoi oțelul, data din calendar când trebuie introduse în cuptoarele de reîncălzit metal semifabricatele ce vor fi transformate în tablele groase necesare industriilor de tot felul. Valuta pentru importuri de sleburi sau lingouri de oțel va fi destinată altor cheltuieli, din alte domenii. Acum producem oțelul nostru, pentru noi, cu cheltuieli pe care le ținem sub control...

Capitolul 21

Bătălia pentru două milioane și jumătate

Sala de ședințe de la ultimul etaj al anexei administrative era mult prea mare pentru mâna de oameni care se adunase într-o ședință extraordinară, convocată cu doar un ceas în urmă. Spațiile pentru ședințe erau puține, astfel încât această clădire găzduia întreaga administrație propriu zisă și tot aici își avea sediul și comitetul de partid al platformei siderurgice – comitet de rang municipal, cu activiști angajați, adică scoși din producție.

Cei chemați la ședință soseau pe rând și fiecare, intrând pe ușa dinspre casa scării, rămânea surprins să vadă prezidiul ocupat deja de niște oameni din înalta ierarhie. Ministrul Agachi era flancat, în dreapta de Constantin Dăscălescu, primul secretar al comitetului regional de partid, iar în stânga de Ilie Nisipeanu, directorul general al Combinatului Siderurgic. Lângă acesta luase loc Neațu Ion, secretarul comitetului de partid al Combinatului. În partea cealaltă, lângă primul secretar, stătea Sahna Liveanu, directorul general al ICMȘG. În rândul întâi de scaune, foarte aproape de prezidiu, se așezaseră Ștefan Rădvan, directorul tehnic al ICMȘG, având în jurul lui pe inginerii șefi coordonatori pe obiective Traian Bărbulescu, Velehorschii Ovidiu, Stăncic Mihai, Pascu I., Asultanei și Tintă, fiecare însoțit de șefi de șantier și adjuncți ai acestora. Grupul constructorilor era cel mai numeros.

Pe lângă ei, cei câțiva ingineri numiți deja pe funcții la CSG stăteau mai retrași față de linia de axă a sălii – Aurel Moldovan, inginer șef laminoare, Darziu Alexandru, inginer șef investiții, Stănescu Dumitru, director tehnic, Prisecaru Ion inginer șef și alți câțiva mai puțin cunoscuți încă. La ora 12,00 ministrul Agachi bătu cu palma în masă și ceru atenția celor prezenți.

- Tovarăși, am cerut să ne adunăm aici, în regim de urgență, pentru că trebuie să luați la cunoștință recenta hotărâre a Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului. Începând din

acest moment, dumneavoastră, cei care sunteți aici în sală, veți face parte din comandamentul de coordonare a lucrărilor de investiții aferente **fluxului integrat** al Combinatului Siderurgic Galați, care va trebui să intre în funcțiune foarte aproape de momentul intrării în producție a laminorului de tablă groasă. Acest laminor, care se află acum în execuția constructorilor și montorilor, va trebui să fie finalizat cel mai târziu în august 1966. Laminorul va produce câteva mii de tone de tablă folosind semifabricatele aprovizionate special în acest scop, după care va trebui să fie alimentat cu oțel ce se va produce pe fluxul integrat, despre care v-am vorbit mai înainte. Deci, ideea este că fluxul integrat trebuie să devanseze epuizarea stocului de sleburi și lingouri de oțel importate, pe lângă cele furnizate de combinatul nostru de la Reșița. Acest flux integrat încă nu există decât în proiecte. El va începe să prindă contur din această sală, începând de azi. Primul obiectiv de mare importanță pe care îl veți ridica dumneavoastră va fi furnalul numărul 1, de 1.700 metri cubi capacitate. Adiacent furnalului veți construi fabrica de aglomerare nr.1, iar conex acestui obiectiv vor fi amenajate depozitele de materii prime, benzile transportoare de minereu și cărbuni de la Portul Mineralier ce se va construi pe malul Dunării. Al doilea obiectiv ce va fi atacat de mâine dimineață este oțelăria cu convertizoare cu insuflare de oxigen tip LD. Această oțelărie este cea mai modernă piesă în fluxul integrat, licența a fost cumpărată de statul nostru de la statul Germania Federală. Există câteva obiective ce vor fi executate concomitent cu hala oțelăriei. Este vorba de fabrica de var și instalațiile de prăfoase.

Aici ministrul Agachi făcu o scurtă pauză. Își ridică ochii de pe hârtiile pe care le ținea în mână și privi asistența așezată în scaunele din fața lui. Văzu fețe împietrite, oameni efectiv speriați de noutățile pe care le aflau. Ministrul zâmbi fin, apoi, cu o undă de maliție în glas, reluă:

- V-ați speriat doar din atâta? Urmează ca laminorul slebing să completeze fluxul integrat. Și ceea ce nu v-am spus eu, explicit, este ceea ce dumneavoastră puteți completa pe listă, cu experiența pe care o aveți de pe alte șantiere sau chiar de aici, de la laminorul de tablă groasă. Este vorba de infrastructură, de fluidele

energetice, de rețelele de gaz metan și de rețelele de energie electrică. Trebuie să construim canalizările necesare, o bază modernă de fier vechi, instalații de evacuare a zgurii de furnal și a celei de oțelărie și multe alte obiective mai mici, dar toate foarte importante în ansamblul platformei. Nu va lipsi nici calea ferată care va fi drumul de transport greu din Combinat spre gara de expediție Barboși, dar vom construi și o rețea de căi ferate în incinta Combinatului. Nu vă ascund că am obținut acordul fratelui de la răsărit ca linia sovietică largă, cu ecartament mărit, să fie adusă dincoace de graniță, până în inima Combinatului. Astfel vom aduce la fața locului minereul de fier de la Krivoi Rog, materia primă cea mai importantă pentru complexul nostru. În continuare, dau cuvântul tovarășului Ilie Nisipeanu, directorul general al Combinatului, care vă va prezenta câteva detalii despre obiectivele de bază ale fluxului integrat.

Evocarea acelei ședințe extraordinare a fost făcută de Ștefan Prică. Vădit emoționat, omul acesta re trăia cu intensitate momentele care i-au marcat viața. Acum căuta cuvintele potrivite cu ajutorul cărora să explice emoția proprie, dar și pe cea colectivă, a unor oameni cu experiență și cunoaștere dobândite în suficienți ani de muncă pe șantiere și care nu se speriau de noutate și de greutatea din te miri ce.

- Eu sosisem la ședință printre ultimii, zise Ștefan Prică. Eram unul din adjuncții lui Traian Bărbulescu, inginerul șef coordonator al construcțiilor de la LTG. Mă așezasem într-o latură, scaunul meu era poziționat oblic față de sală, dar și față de prezidiu. Când ministrul Agachi a făcut acea pauză scurtă înainte de a vorbi despre slebing, eu apucasem să arunc o privire mai insistentă asupra șefilor mei de la ICMȘG. Fețele lor erau un adevărat spectacol de teatru de pantomimă. Fiecare își manifesta tracul în felul lui specific. Dar toți aveau privirile siderate. Termenul de august 1968 îi speriasse pe toți. La LTG lucrurile demaraseră greu însă în zilele din urmă ritmurile se acceleraseră, peste tot. Eram pe acest șantier de un an și jumătate și mare lucru încă nu se alesese din mâinile lor. Cum vor construi un furnal care va fi cel mai mare din țară? Plus o fabrică de aglomerare, la fel de mare. Un depozit de materii prime uriaș, de câteva zeci sau poate

chiar sute de hectare. Apoi o oțelărie cu totul inedită, chiar pentru profesorii universitari din elita metalurgilor țării. Mie lucrurile mi se păreau ușoare. Noi, electricienii, vom aștepta ca obiectivele să fie ridicate, acoperite, închise cu pereți și uși. Abia după asta vom trage cablurile electrice, le vom lega în stații de înaltă și joasă tensiune, la motoarele electrice etc. Dar pentru ei, constructori și montori, noutatea era copleșitoare. Cu ce fel de noutăți tehnice se vor întâlni în acest termen, foarte strâns, acordat printr-un plan de stat?

Apoi Ilie Nisipeanu își începu prezentarea.

- Prima zonă tehnologică de maximă importanță pentru fluxul integrat este zona furnalelor. Oțel nu se face fără fontă, decât cu tehnologii ultramoderne, dar care nu ne sunt accesibile acum. Țara are nevoie de oțel de masă care poate fi produs cu costuri optime, prin metodele clasice, cele care se studiază în facultățile de profil. Trebuie să rețineți, cu toții, că mai înainte de toate va trebui să vă ocupați de pământ. Atacarea lucrărilor la zona furnale, de altfel și în celelalte sectoare componente ale fluxului se va face începând cu decopertarea terenului și înlăturarea stratului de pământ fertil, care va fi transportat în agricultură, pe locații stabilite încă de câteva luni în urmă de comitetul regional de partid. Apoi a stratului de loess macroporic. Acest strat este adânc, el nu va fi eliminat în totalitate. Poate ne vom opri cu săpăturile după ce vom coborî vreo 8 sau 10 metri, apoi vom consolida terenul bătând piloni de rezistență. Deci până ce săpătorii își vor termina treburile, dumneavoastră, constructorii propriu ziși, veți avea suficient timp să vă faceți pregătirile.

Un murmur și o foială se răspândi printre constructori. Cine va primi stegulețul de conducător al acestei zone? Cât de mare va fi ea, ce obiective sunt vizate a se ridica și a se echipa cu mii de tone de utilaje, mașini și instalații? Un termen atât de strâns? Adică de acum înainte doar trei ani? Păi asta înseamnă o armată de oameni, domnule! Alte utilaje pentru transport și ridicat, mai puternice și mai performante. Și ceva noutăți tehnologice în meseriile noastre de montori.

Pescuind din sală această apreciere, că este nevoie de efective de talia unor mari formațiuni militare, Constantin

Dăscălescu, proaspătul numit prim secretar al comitetului regional de partid Galați, interveni în prezentare:

- Cineva a spus că este nevoie de o armată de oameni pentru a realiza, în doar trei ani, o sarcină de ciclopi! Așa este, ați intuit corect. De aceea, în sprijinul constructorilor partidul a dispus mobilizarea unei mari unități militare, cu efective de ordinul sutelor de soldați din categoria celor care, pe timp de război, fac parte din trupele de geniu și se ocupă de lucrări specifice. Acești militari vor fi afectați începând chiar de săptămâna viitoare și ei vor porni excavarea pământului pe zonele de amplasament ale obiectivelor. Dar asta veți vedea dumneavoastră că se va întâmpla cu viteză pe care numai armata, în situații excepționale, o poate face!

De undeva din sală, din grupul constructorilor, se auzi o voce, la început firavă, apoi mai tare, cu curaj. Dăscălescu îl văzu și arătându-l cu degetul, zise:

- Spune, tovarășe, ai curaj! Aici suntem într-o ședință istorică, trebuie să câștigăm, pentru țara noastră, cea mai mare bătălie a tuturor timpurilor. Iar victoria trebuie să fie sărbătorită, musai, pe 23 August 1968. Care-i problema?

- Tovarășe prim secretar, tovarășe ministru! Avem nevoie de forță de muncă. O asemenea sarcină uriașă necesită muncitori calificați, mulți, și cu experiență. Din țară, de pe șantiere s-a atras ceva, au venit mai ales cei originari din această regiune și din centrul Moldovei. Dar ne mai trebuie oameni, mai ales oameni în putere, rezistenți la muncă. Șeful biroului personal de la șantierul pe care-l conduc a plecat prin comune, să atragă oameni. Numai că era să-și piardă viața. Într-un sat, Cudalbi, a fost luat la goană de țărani, au aruncat cu pietre în el. Trebuie să fim ajutați, tovarășe prim secretar, așa nu se poate!

Nu mai țin minte cine a fost îndrăznețul, cred că Stăncic sau Herman, dar nu sunt sigur. Înclin totuși spre Herman, stilul este al lui, totdeauna era foarte vehement când ridica o problemă în ședințe. Chiar mă deranjau aceste atacuri – de altfel foarte solid argumentate! – și l-am rugat, o dată, în particular, să nu mai lanseze astfel de bombe sau grenade în ședințe deschise, să vină direct la mine, la birou, îl voi primi totdeauna și îi voi rezolva

problemele. Iar replica lui a fost așa: „*Eu zic și ridic în ședință numai acele probleme pe care nu mi le-ați rezolvat, deși ați promis că vă veți ocupa serios de ele. Așa că atacul meu în ședință este ultima mea bătălie. Pe care o câștig, în mod sigur!*”

- Cudalbi ați zis, răspunse Constantin Dăscălescu. Cunosce situația de acolo. Cudalbii este un sat răsărit, de oameni gospodari, fostă vatră de răzeși. Pe aceștia nu-i rupi de glie prea ușor. Zic cei de la cadre, de la noi, că au avut mari necazuri la colectivizare. Apoi acolo avem sediul unei întreprinderi agricole de stat, pe fosta moșie a boierului Gologanu. Ca să aducem acolo o secție de mecanizare a trebuit să umble oamenii de la trustul SMT cu milițienii pe lângă ei. Satul acesta era organizat ca o cetate. Avea un șanț înconjurător de 4 – 5 metri lățime și adânc de 2 – 3 metri. Nu se putea intra în sat decât pe la porțile construite ca într-o organizare militară, cu punți păzite zi și noapte în cazuri de urgență, cum au fost cele de la colectivizare. Dar avem acolo o unitate agricolă puternică. Pe mecanizatorii de acolo nu-i luați, nu-i ademeniți, că acolo avem sarcini mari la grâu, la porumb, la floarea soarelui. O să vă ajutăm, vom porni campanii de lămurire prin sate, cu activiștii noștri, chiar mâine pornim o asemenea acțiune.

Ștefan Prică interveni în povestire, cu precizări.

- Am participat la acea ședință. Atunci nu eram conștient că sunt martor la un moment istoric, însă fiorii ne treceau de fiecare dată când se relua comunicarea de la prezidiu. Ilie Nisipeanu, directorul general al Combinatului, a anunțat că inginer șef la uzina furnale a fost numit tovarășul Dinu Ion. Pot să vă spun acum că în faza de început pe amplasamentul uzinei s-au excavat peste 2,1 milioane metri cubi de pământ. Apoi, pe măsură ce se termina decopertarea suprafeței aferente unei hale sau fundației unei instalații, la fața locului soseau sonetele, dispozitive care băteau pilonii Franky. S-au executat, numai pe acest perimetru peste trei mii de piloni și s-a compactat terenul – fost arabil – pe câteva zeci de hectare. Peisajul era selenar. În zilele cu soare vedeai doar aceste sonete, câteva camioane de mare tonaj circulând printre ele, rareori câte un om sau doi în jurul gurilor pe unde se alimenta pilonul cu materiale de consolidare. Priveam și

îmi imaginam că da, am trăit-o și pe asta, bătrânul Jules Verne s-ar cruci să vadă acest teren aici, pe pământ, aieveja cu ceea ce își imaginase el în urmă cu peste o sută de ani ca fiind un șantier pe Lună. Priveam cu ochii minții și comparam imaginile selenare din iunie 1965 cu ceea ce se va vedea acum în jur, peste trei ani, la 23 august 1968, cu ocazia mitingului ce se va ține pe platforma siderurgică la inaugurarea fluxului integrat. Atunci nu simțeam decât mândria enormă de a fi și eu ales, unul din acești bărbați puternici, chemați anume să pună umărul la acest efort uriaș. Acum, după atâția ani mă simt parcă vlăguit, ca și cum toată acea energie enormă consumată de noi toți în trei ani, am fi simțit-o părăsindu-ne abia acum, pe loc. Este greu de explicat. Poate că acei alpiniști care escaladează vârfuri de munți de peste șapte, opt mii de metri altitudine, în aer rarefiat și ger cumplit, când văd că mai au doar câțiva pași de urcat pe creastă, poate ei simt epuizarea fizică amestecată cu bucuria învingătorului, așa cum o simt eu acum.

- Deci, care este data când s-au început lucrările la furnalul nr. 1? reluă George Mărzac.

- La 3 iulie 1965 s-a săpat prima cupă de pământ pe locul unde se ridica până la demolare furnalul nr. 1. Îți vine să crezi, George, vă vine să credeți toți cei ce sunteți încă în viață și ați muncit acolo, în acei ani, că acum nu mai există nimic pe locul acela? Măcar un stâlp, ca o stelă funerară să ridice cineva pe locul fiecărui obiectiv care a fost dărâmat, în amintirea miilor de oameni pe care viața, istoria, interesele marilor puteri i-au manipulat, bătându-și joc de ei, de noi!

Ștefan tăcu. Nu i-a făcut bine evocarea acelor trei momente din viață: ziua când a avut loc ședința de lansare a lucrărilor la fluxul integrat, data de 15 iulie 1968 când s-a sărbătorit cu mare fast punerea în funcțiune a acestor obiective din fluxul integrat și ziua de azi, când a resimțit istoria trecându-i prin fiecare celulă din trupul său, obosit de prea multă muncă în zadar.

Nici unul dintre noi nu se simțea prea bine. Dar nici nu puteam părăsi scena cu acest sentiment dureros, al înfrângerii. Ne-a scos din amoc Crina, fiica lui Ștefi. Coborâse scările la această rezervă a localului, să ne vadă pe toți, să se bucure cu noi, pentru

că spunea mereu că bucuria și râsetele persoanelor în vârstă sunt contagioase, dar și binefăcătoare. Iar acum ne-a prins cu garda jos, cu picătura gata să se prelingă pe obrazii noștri, cu colțurile gurilor lăsate în jos. Probabil că mai avusese de a face cu astfel de fețe triste, a tatălui său în mod sigur, căci viața nu a fost iertătoare cu el. A știut să nu pună întrebări și, ca o expertă în psihologie, a știut cum să schimbe subiectul. Am mai pălăvrăgit câteva minute, apoi ne-am luat rămas bun, urmând să mai depănăm amintiri despre acest flux integrat la următoarea întâlnire.

La două săptămâni după această zi am reluat discuțiile despre evenimentele a căror curgere a fost punctată în acea ședință a elitei tehnice a viitorului Combinat care se înfiripa, la concret, prin mesajul ce ni se transmitea de la conducerea statului. Însă Ștefi îmi puse în brațe un dosar cu câteva zeci de pagini scrise doar pe o față, file rupte dintr-un caiet studentesc, liniat.

- Am scris ceea ce mi-am amintit despre anii aceia ca să nu risc să mai dau pe din afară cu emoțiile. Cronicarule, folosește-le ca jaloane, eu nu știu să scriu literar, mai și greșesc gramatical, așa că nu transcrie din vorbele mele. Nu mă cita ca să nu mă simt jenat, eu însumi, de stilul meu de elev corijent la compunere.

Apoi, adresându-ni-se ca unor studenți cărora profesorul eminent le servea un addendum la cursul precedent, mai zise:

- Peste cifrele pomenite la ședința anterioară, mai consemnăm circa 1,2 milioane metri cubi de betoane turnate, inclusiv încorporate în platforme solide, realizate pentru a servi ca locuri de depozitare de piese de schimb sau, pur și simplu, ca locuri de parcare pentru mașini de tonaj sau autoturismele viitorilor salariați. Că nu puteau rămâne netratate acele hectare de teren arabil care nu purtau construcții utile. Trebuia să li se aplice o crustă de beton ca să devină utile, la dispoziția gospodarilor locului.

- Apoi s-au mai montat, la furnal și la fabrica de aglomerare, ceva mai mult de douăzeci de mii de tone de construcții metalice, din care porția cea mai ușoară de realizat o constituiau benzile transportoare, în lungime de zece kilometri. Utilajele tehnologice, instalațiile de ridicare, cele de răcire au totalizat opt mii de tone, toate montate pe verticală, făcând ca

furnalul să se înalțe mândru, spre cer. Iar viața va pulsa în toate aceste utilaje și instalații grație energiei electrice care va fi transportată de-a lungul a 4.500 kilometri de cable.

- Ca o instalație conexă, dar făcând parte din ansamblul activ al furnalului, trebuie să menționezi, Ștefi, cauperele, aceste încălzitoare de aer cu totul speciale, zise Mihai Ursu. Mai țineți minte ce s-a întâmplat la cauperele de la furnalul nr. 3, în anul 1974? L-am povestit mai demult. Ei bine, în interiorul acestor cilindri înalți de patruzeci de metri, adică sub mantaua lor metalică se află o țesătură de cărămizi refractare totalizând 3.600 tone.

- Măi oameni buni, am notat pe acest șervețel toate cifrele pe care le-ați înșirat în această poveste despre furnalul nr. 1 și zona lui. Vă dați seama despre ce este vorba? zise Tavi Cristea, un foarte cuminte ascultător al dialogurilor și monologurilor noastre. Sunt douăzeci și opt mii de tone de construcții metalice și de utilaje tehnologice care au fost transportate și montate aici, apoi de patru ori câte trei mii șase sute de tone de cărămizi refractare, adică paisprezece mii patru sute tone de cărămizi refractare, apoi alte mii de cărămizi refractare în interiorul furnalului, este o cantitate imensă ce a fost transportată pe drumuri croite, nivelate, impregnate cu pietriș special, roluite cu cilindri, betonate și asfaltate pe locuri care fuseseră teren agricol. Este o muncă titanică! Numai dacă te gândești la aceste căi de acces și te trezești cu pielea încrețită. Ferice de noi, căraușii de pe ape, că nu ne este dat să ne luptăm cu pământul și cu încăpățânarea lui!

- Și totul în nici trei ani, zice Cronicarul. Că startul la furnale s-a dat la 3 iulie 1965 iar la 4 aprilie 1968 s-a început uscarea furnalului pe dinăuntru, după o diagramă termică specială. Ciclul acesta de ridicare a temperaturii interne a durat circa 21 de zile, după care a început încărcarea furnalului cu aglomerat ferros, cu cocs metalurgic, calcar și alte materiale, să se dea foc la combustibilul gazos la gurile de vânt și să înceapă topirea minereului de fier, astfel ca la ore fixe să se evacueze garnituri de fontă încinsă, care să fie duse cu trenul la oțelăria cu convertizoare pentru a fi procesate în oțel, scopul final al acestei epopei.

- Deci doi ani și nouă luni în care constructorul a muncit cu o viteză și precizie de ceasornic, mai zise Ștefan Prică. Dar

până atunci, în lunile și zilele ce au urmat momentului inițierii fluxului integrat, toate șantierele ICMSG-ului au făcut importante acumulări. De oameni, în primul rând. În ultimul trimestru al anului 1966 efectivele noastre se ridicau la aproape șase mii de muncitori. Mai aveam atașată o unitate militară specială, cu două mii de soldați care efectuau cea mai mare parte din muncile necalificate. Tot angajând, șantierele noastre arătau ca lăuzele cărora le-a trecut sorocul și acum abia se mai mișcă din cauza masivității. Iar loturile noastre, tot acumulând oameni, aveau dimensiunile unor șantiere normale. Atunci s-a produs marele salt. În primul rând s-a înființat un minister al construcțiilor. Dar pe noi, cei de la ICMSG, nu ne-a cedat Agachi noului minister. Ne-a păstrat la MIM, dar ne-am trezit cu o nouă organizare. Șantierele gigant conduse de un șef de șantier și unul sau cel mult doi ingineri șefi s-au divizat, înmulțindu-se astfel unitățile componente ale întreprinderii noastre. Am devenit ceea ce se numește în organizarea modernă o întreprindere – antrepriză. Acum lucrările erau mult mai precis delimitate, responsabilitățile au fost strict definite și toți oamenii s-au bucurat, de la mic la mare. Crearea de noi șantiere și înmulțirea numărului de loturi a dus la promovarea unor oameni care făceau munci de mare răspundere, dar care nu erau evidențiate concret în fișele funcțiilor. Sigur că și salarizarea s-a îmbunătățit semnificativ.

- Ce funcție aveai pe atunci, Ștefi? întrebă George Mârzac.

- Eram inginer șef de șantier, la șantierul electrotehnic. Îl aveam pe Bârcă șef de șantier și pe Nistor Toader inginer șef, alături de mine. Șantierul nostru divizându-se, s-a format Grupul 4 Electrotehnic, devenit faimos, după cum ziceați voi, CSG-iștii. Faima noastră ne-au adus-o efectivele de ingineri reglari, elita inteligenței automatiste și acționariste. Nicăieri în țară nu se constituise o asemenea formațiune. În perioada 1970 – 1971, când se desfășurau lucrările de punere în funcțiune la laminoarele de benzi la cald și la rece, grupul de reglari ajunsese la 180 de ingineri. Se formaseră în procesul muncii grupuri de reglari care își recunoșteau, tacit, lideri care se impuneau prin inteligență și eficiență. O să revin asupra acestui subiect, deoarece are o importanță aparte în evenimentele ulterioare.

- Bine, și spune cum ai devenit director al acestui faimos Grup 4 Electrotehnic? Ce pile ai avut? Cine te-a împins înainte? George Mârzac fu curios, de data asta. Probabil voia să se compare pe sine cu cazul lui Prică, deoarece pentru orice avansare trebuia să ai un susținător, unul care să știe să te prezinte într-o lumină favorabilă. Apoi, al doilea trebuia să admită că dosarul tău poate fi prezentat directorului decident, iar la urmă șeful cel mai mare nu trebuie să te dea la o parte. Propus – admis – acceptat, cele trei condiții esențiale ale urcușului spre tron.

- Dragă George, să știi că eu nu am practicat niciodată alpinismul promovărilor. Îmi convenea, totdeauna, locul pe care-l ocupam, cu condiția să fiu lăsat să-mi fac treaba, fără imixtiuni din partea cine știe cărei mărimi care ar fi vrut să-și încerce mușchii pe mine. De dorit rareori mi-am dorit ceva, dar și mai rar am exprimat verbal această dorință. În fapt, însă, de promovat am fost promovat, până la limita pensionării. Doar am urcat!

- Sigur, veni replica din partea celui vizat. Cel care a gustat o dată cupa cu pelin crezând că-i șampanie se poate lecui de asemenea dorințe. Dar cel care s-a intoxicat cu șampania puterii, acela nu mai scapă, ba chiar își face și strategii de călcat pe cadavre, numai ca să fie pus unde-și dorește.

- Uite, ca să-ți fie clar, îți dau exemple de aiureală din partea mea, când aș fi putut ieși la raport ca să cer scaunul măririi. Primul caz a fost în septembrie sau octombrie 1966, când a fost schimbat din funcție directorul general al ICMȘG, inginerul Sahna Liveanu. Îl cunoscusem pe Liveanu încă de la Hunedoara, dar nu am avut prea des ocazia să colaborez direct cu el. De altfel eu mă aflu pe o treaptă mai joasă, de pe care nu aveam acces prea des la masa rotundă a mărimilor. Acolo locul era rezervat pentru Ștefan Rădvan, cel care ne reprezenta pe toți și care se plângea de noi, că suntem incompetenți la grămadă. Am aflat că Liveanu a fost înlocuit doar când am fost invitat la sediul întreprinderii pentru a asista la înscăunarea noului director general. Care era, nici mai mult nici mai puțin, decât Cornel Cazan, o veche cunoștință de la Hunedoara, dar care venea acum de la Ministerul Metalurgiei unde fusese consilier pe probleme de organizare a muncii.

- Și cum ai reacționat la acel moment festiv? Te-ai dus la el cu mâinile întinse, l-ai îmbrățișat și l-ai pupat de trei ori pe umeri? În tot acest timp bâiguind cuvinte fără sens, dar destul de tare ca să audă lumea cât de familiar ești cu noul conducător?

- Nicidecum. El a venit la mine în pauza de ciocnit pahare (cu vin, nu cu șampanie!), descoperindu-mă lângă colegii mei. „Ștefan Prică, vechi colaborator la Hunedoara, ce mai faci?” și atât! Ne-am strâns mâinile și nu am comentat cu nimic ceremonia care tocmai se încheiase.

- Iar al doilea exemplu pe care ți-l citez a fost ceva legat de propria mea persoană. Eu, fiind străin de bârfele ce se sușoteau de la o ureche la alta, eram ca un prunc nevinovat, neștiind că mi se pregătea și mie ceva, dar de data asta ceva negativ, ceva care să mă scoată pe tușă cât mai clar și pe termen lung. Am aflat mai târziu, după ce niște schimburi de replici mai puțin amabile s-au întâmplat cu cel care-mi căuta pricină, cu Ștefan Rădvan adică. Eu nu-l înțelegeam pe acest om. De ce se lega de mine, cu toate prilejurile? Eu eram doar inginer șef de șantier, ulterior inginer șef de grup electrotehnic, iar el era director tehnic al ICMSG-ului, adică omul numărul 2. Și cu toată această diferență de poziționare îl simțeam mereu că vrea să mă dea la o parte din calea lui. Deci am aflat că plecarea lui Sahna Liveanu – a fost transferat la minister, adică a fost scos din circuitul ierarhic! – s-a datorat cererii de repatriere în Israel a familiei sale. Atunci s-au format, cică, două grupuri de interese. Unul îl avea de șef pe Ștefan Rădvan, care se mișca cu asiduitate în jurul primului secretar Constantin Dăscălescu. În apropierea lui s-ar fi poziționat Velehorschî, omul cu care am dus, ulterior, multă vreme toate problemele ICMSG-ului. Celălalt grup îl avea pe noul director general Cazan Cornel, curtat asiduă de mai vechiul lui prieten Veștemeanu, ajuns curând director de investiții la Combinat. Iar umbra lui Veștemeanu era Toader Nistor, colegul meu de la Grup, dar care încerca și el să mă dea la o parte. Cred că Nistor juca la două capete, cum se spune acum.

- Și tu erai un puișor nevinovat, nu vedeai și nici nu auzai nimic! Măi să fie! îl persiflă mai departe George.

- Întocmai. Ziua mea de muncă nu scăzuse sub 14 ore de când am ajuns la Galați. Acum eram în plină campanie cu fluxul integrat, nu aveam timp de bârfe. Și nici nu voiam să particip la deplasările de relaxare, în grup de prieteni, ba la *Distrugătorul*, *Ultimul Leu*, la *Pescaru*, elegantul *Olimpic* sau la *Dunărea* și *Continental*, adică la restaurantele unde se aduna „lumea bună”. Deci ne trezim că se răspândește zvonul că Nicolae Bîrcă, directorul Grupului 4 va fi avansat, în curând, pe o funcție înaltă. Și într-o zi mă abordează Mihai Dörner, venit și el tot de la Hunedoara doar de câteva luni și pe care noi l-am pus coordonator peste grupul de reglari. Și cu el am avut următorul dialog:

- Ați auzit că domnul director Bîrcă va pleca de la Grup? întrebă Dörner. Eu mă simțeam ca cineva care tocmai a aterizat pe pământ, căzând din Lună.

- Nu, nu am auzit. Dar ce motiv ar avea să plece de la noi? întreb eu.

- Cică se constituie un post de consilier, pe lângă directorul general, care se va ocupa cu corelarea activităților noastre cu ale grupurilor de specialiști străini care sunt veniți în Combinat, germani, sovietici, japonezi, cehi etc. Dânsul a afirmat că domnul director tehnic Ștefan Rădvan l-ar fi nominalizat pe lista de propuneri.

Înghit informația, mestecând-o repede: eu nu m-aș încumeta pe o asemenea funcție. Este greu să joci cu străinii după melodia statului român. Dar dacă omul este ambițios, treaba lui ce face! Și tac în continuare. Iar Dörner nu se oprește, merge mai departe:

- Și nu ați auzit nimic, despre nici un nume care să vină pe postul liber de director de Grup Electrotehnic?

- Nu, absolut nimic, zic eu, rămânând pe mai departe uimit de toate aceste noutăți care mi-au fost servite. Dar încep să simt că nu este vorba numai de aceste informații. Că poate mi se pregătește o capcană. Eu, v-o spun acum ca o paranteză, am simțit toată viața o voce care îmi spunea ce să fac, la momentele grele din viața mea. Așa am simțit și acum, că trebuie să fiu foarte atent la ce va urma.

- Trebuie să vă spun – și Dörner scăzu vocea, mimând stricta confidențialitate – că se vorbește că în mod cert va fi domnul inginer Nistor Toader.

Reacția mea a fost promptă, aproape necontrolată. Dar nu mi-a părut rău că am fost sincer și m-am exprimat deschis în această problemă, ca să-i dau satisfacție omului trimis să mă ispitească.

- Nu cred că aş putea să lucrez cu un șef care, deși are destule părți bune, le are tare de tot cu intrigile, ceea ce umbrește tot ce este pozitiv la el.

Asta a fost. Am dus cu mine acasă această informație. Iar soția mea a citit pe fața mea că ceva mă frământă. Dar m-am abținut să mă confesez, chiar am rezistat la insistențele ei. A doua zi devreme am fost invitat la directorul general Cazan Cornel. El era un om jovial, pot spune că era firea de om care nu jignește pe interlocutorul lui, orice ar fi.

- Măi Prică, zice el apropiindu-se de mine și dominându-mă cu statura lui uriașă. Cum poți să refuzi să fii directorul Grupului Electrotehnic când deja ești inginer șef de grup și, pe deasupra, ai atâta experiență la activ, aici dar și din urmă, de la Hunedoara?

Ce înseamnă să primești la timp informația! Acum înclin să cred că Dörner n-a venit la mine cu gând rău ci pur și simplu n-a știut cum să mă pună în gardă că Nistor lucrează intens pentru propriul interes.

- Cum aş refuza un lucru așa de normal și de firesc, tovarășe director general? Dar eu n-am fost nici măcar întrebat despre așa ceva. De unde aveți o asemenea informație?

- Ei, alții au avut grijă de tine, Ștefane, și au încercat să mă facă să cred că îți repugnă această funcție. Acum te întreb, oficial, vrei să primești funcția de director al Grupului 4 Electrotehnic?

- Bineînțeles!

- E în regulă. Știu că acest dialog cu mine este cel mai scurt chestionar de cadre care ți s-a făcut în carieră, până acum. Că ți-am urmărit traseul încă de la Hunedoara. Ai urcat pas cu pas, treaptă cu treaptă. La unele nivele ai stat destul de mult și a trebuit

să cercetez dacă nu cumva te-ai plafonat. Dar nu, am tras concluzia că nu ai dorit să avansezi cu orice preț. Acum pot să afirm că totdeauna ai fost omul potrivit la locul potrivit.

Am primit chiar a doua zi decizia de numire pe postul de director al Grupului Electrotehnic. M-am uitat și în Cartea de Muncă pe care o am acasă. Acolo scrie că, de la data de 1 ianuarie 1967, sunt numit pe acest post de conducere.

Cât timp au durat dialogurile dintre Ștefi și George legate de parcursul ascendent al carierei povestitorului nostru, eu, Cronicarul, răsfoisem dosarul cu cele vreo patruzeci de file scrise de Ștefan Prică în care puncta evenimente importante, în succesiunea lor, între 1965 și ziua festivă din 1968 în care s-a declarat oficial, inaugurarea fluxului integrat al Combinatului.

Am revenit la datele înscrise despre cele trei mari șantiere ale fluxului, cel de la furnalul 1, oțelăria 1 și laminorul slebing. Ștefan îmi aminti că nu isprăvisem de scris despre cuvintele directorului general Ion Potoceanu, care dăduse informații dimensionale din proiectul de ansamblu al zonei furnalului nr. 1. Citesc mai departe și vă reamintesc, dragi cititori de istorii nu de foarte mult timp trecute, că acel mai mare conducător, gazdă a acestei mari întreprinderi ce se moșea sub ochii noștri, a sărit repezitor la următorul obiectiv de pe flux.

- Fonta ce se va elabora în furnal se va deversa în oale mari, de transfer pe cale ferată până la parterul clădirii ce va adăposti Oțelăria nr. 1, cu cele trei convertizoare ale sale, model LD, adică Linz Donavitz, localitatea din Austria unde s-a experimentat pentru prima dată în istoria siderurgiei aplicate această tehnologie ultrarapidă de ardere a excedentului de carbon, obținându-se o gamă extrem de largă de oțeluri, cu compoziții dintre cele mai diversificate. În convertizorul LD se insuflează oxigen sub presiune printr-o lance coborâtă în masa de fontă fierbinte. Are loc o barbotare a fontei concomitent cu arderea carbonului. Rezultă gaze extrem de toxice, un excedent de energie termică ce ridică temperatura masei de oțel și, după circa 50 – 55 de minute, se încheie procesul din care rezultă o oală cu 160 de tone de oțel de foarte bună calitate. Rețineți durata de elaborare a unei șarje, 55 de minute la care se adaugă timpul de pregătire a convertizorului,

încărcarea cu fontă, fier vechi și celelalte materiale necesare separării zgurii de masa de oțel și timpul de evacuare a oțelului realizat. Dacă alocăm 60 de minute procedurii de predare – primire a schimbului, în cele șapte ore rămase se pot elabora cinci până la șase șarje, deci productivitatea va fi de 800 – 960 de tone de oțel pe schimb. Dacă formația de oțelari își va organiza foarte bine munca, schimbul va putea raporta chiar și o mie de tone de oțel pe convertizor. Deci trei mii de tone pe cele trei convertizoare. Cum anul tehnologic în siderurgie are dimensiunea a o mie de schimburi de opt ore, adică numai 300 de zile utile pentru producție, rezultă capacitatea de 2,5 – 3 milioane tone de oțel anual.

- Auditoriul din sala de ședințe a anexei turn avea suficiente cunoștințe despre această tehnologie a elaborării oțelului în convertizorul cu oxigen. Scrie Ștefan Prică în filele lui că zona Oțelăriei nr. 1 va mai cuprinde platforma de turnare a oțelului în lingotiere, zona de stripare, adică de extragere a lingoului de oțel răcit din carcasa metalică a lingotierei, în total o hală cam de două ori mai mare decât a furnalului din amonte. În afara Oțelăriei se va construi o fabrică de var, pentru prepararea din calcar brut a acestui foarte important produs auxiliar plus instalații speciale pentru celelalte materiale minerale necesare purificării oțelului și înzidirea oalei de elaborare cu materiale refractare și torcret.

- Asta este construcția din perimetrul delimitat al Oțelăriei 1, interveni George Mârzac. Dar în afara zonei se vor construi alte două obiective conexe, deosebit de importante: fabrica de oxigen și secția de turnare de lingotiere. Fără oxigen nu vom putea aplica tehnologia LD după cum fără lingotiere noi nu vom putea turna oțelul în forme pentru răcire. Directorul general Ion Potoceanu mai zice, în final, despre acest al doilea mare obiectiv al fluxului integrat:

- Conducătorul Oțelăriei nr. 1 a fost desemnat inginerul Kraft Nathan, aci de față.

Și îl invită pe împricinat să se ridice în picioare și să se prezinte. După acest moment, evident că a avut loc o scurtă foială a asistenței, cu șușoteli și observații împărtășite de la unul la altul, admirative față de categoria tehnică deosebită de tot ceea ce exista

până atunci în România. Dar ministrul Agachi scurtă pauza de efuziuni și îl zori pe DG-ul Potoceanu să continue.

- În continuarea Oțelăriei se va ridica laminorul slebing. Acesta este un laminor greu, cumpărat de statul nostru de la fratele din răsărit. Aici vom avea o zonă a cuptoarelor adânci, în care se va încălzi lingoul de oțel până la temperatura de laminare, adică spre 1.300 de grade Celsius, apoi va urma hala de laminare cu o singură cajă reversibilă unde se va face turtirea lingoului în produsul final numit sleb sau bramă. Linia de laminare continuă cu o foarfecă ghilotină de mare putere pentru tăierea capului și cozii slebului care, în final, trebuie să aibă forma paralelipipedică perfectă. Hala se dezvoltă în continuare într-o zonă cu paturi de răcire a sleburilor și o altă zonă, depozit de sleburi. Laminorul slebing va produce sleburi mici pentru laminorul de tablă groasă și sleburi mari pentru laminorul de bandă la cald ce se va începe, ca investiție nouă în faza următoare de dezvoltare a Combinatului denumită „Etapa de 5 milioane tone de oțel”. Conducătorul secției slebing va fi... Și tăcu.

- Încă nu v-ați decis asupra persoanei, tovarășe ministru? Vom avea suficient timp să alegem omul potrivit, mai ales că uzina va funcționa doar cu secția LTG1 până se va da în funcțiune slebingul. Iar acolo avem pe Ion Aurel Moldovan, un inginer competent și cu o bogată experiență în laminare.

Ședința a continuat cu partea de comunicări dinspre ICMSG. Directorul general Sahna Liveanu descrie, în puține cuvinte, modul de organizare a șantiierelor ce se vor specializa ulterior pe lucrările de investiții din etapa de 5 milioane de tone.

- Conducătorul grupului de șantiere afectate zonei furnale – aglomerare - depozite de materii prime este inginerul șef Cristescu Petre, avându-l ca secundant pe inginerul șef adjunct Herman Victor.

DG-ul Liveanu detaliază compoziția grupului de șantiere, numind șefii de șantiere și adjuncții lor precum și specializarea acestor șantiere. Mai preciză că grupul trebuie să-și facă o amenajare de sediu care va avea statut de construcție stabilă, nu va fi o simplă amenajare de șantier.

- Este necesar să înțelegem, tovarăși, interveni ministrul Agachi, că peste ani, când se va termina construcția Combinatului, șantierele ICMSG-ului se vor transforma în unități de reparații și întreținere permanente, deoarece specificul industriei noastre este de mare putere care se exercită cu consum energetic ridicat și mari uzuri de piese și subansamble. De aici întreținerea mașinilor din dotare va fi o componentă deosebit de importantă în viitor. Tovarășe Liveanu, prezentați mai departe grupul de șantiere pentru oțelării.

- La ridicarea complexului Oțelărie nr. 1 conducător este desemnat inginerul Gheorghe Cașcaval, iar adjunct este inginerul Oane Traian. La fel, și aici sediul grupului de șantiere va avea caracter de stabilitate, deoarece în zonă vom mai construi o oțelărie electrică și oțelăria nr. 2, tot cu convertizoare LD pe care le vom asimila în țară, în viitorul apropiat.

- Apoi directorul nostru general trecu la zona laminoare, zise Ștefi. Aici îl prezintă pe inginerul șef Lucian Popescu, secondat de adjunctul său Slătineanu Gigi. Eu mă opresc aici cu nominalizările, dar în această ședință cu adevărat istorică s-a pus baza structurii funcționale a ICMSG. Două șantiere trebuie totuși menționate, cea pentru lucrări speciale (drumuri, poduri, căi ferate, stații CFR, etc.) condusă de la început de inginerul Trefenciuc Ion, ajutorul lui fiind inginerul Feurenstein Aurel și Baza de Producție Industrială, BPI prescurtat, condusă de inginerul Capțan Radu. Aici la BPI s-au uzinat foarte multe produse pentru șantiere, care au fost puse în operă imediat. De exemplu, structurile din fier beton ale pilonilor Franky din beton armat, au fost executate aici și asamblate pe teren, la fața locului. Imaginați-vă domniile voastre, boieri mari, cum s-ar fi putut înnădi pe verticală niște tuburi din oțel beton, amplasate de la nivelul pământului în jos, spre adânc, altfel decât la fața locului! Și a mai fost nominalizat atunci Secția de Utilaj Greu și Transporturi, SUCT, care l-a avut pe Aurel Manolache director și pe Popescu Sabin adjunct. Mai târziu, acest SUCT se va transforma în întreprindere independentă în cadrul MIM, și va deveni foarte cunoscută sub conducerea lui Durbacă Eugen, cel care și-a organizat un detașament puternic, din bărbați

tineri, care scandau lozinci și urale la mitingurile populare ale lui Ceaușescu, de răsună Galațiul.

- Deci Trefenciuc și Capțan au fost numiți directori de grupuri de șantiere atunci, în acea ședință istorică, zise George. Aceștia au rezistat pe funcții până la pensionare, nu-i așa, Ștefi? Ei sunt cei mai longevivi directori din structura ICMSG-ului!

- Corect, însă pune-l și pe Gheorghe Cașcaval alături de ei, completează Ștefan. Tot acum mai vreau să spun că în continuare Liveanu a prezentat planul de restructurare a șantierelor noastre care deveniseră niște giganți, greoi de condus. Proiectul de reorganizare a întreprinderii noastre s-a pus în aplicare la sfârșitul anului următor, 1966. Șantierele unice care erau nominalizate la obiectivele mari de pe fluxul integrat s-au divizat în două sau chiar și trei șantiere de dimensiuni normale. Iar loturile s-au înmulțit mai mult. Astfel a crescut tehnicitatea acestor unități, mobilitatea de asemenea și chiar salariile conducătorilor au cunoscut îmbunătățiri substanțiale. Cu asta închei, în linii mari, munca noastră la aceste obiective, componente ale fluxului integrat.

Capitolul 22

Notele lui Petre Țuțea

Se întâmplă adeseori în viață, mai ales când începi să cauți tot felul de derivate ale ginseng-ului sau ceva cu bun conținut de lecitină, surrogate împotriva uitării, să recunoști, la un moment dat, că ai omis niște chestiuni foarte importante, de făcut sau de povestit sau de comunicat. După ce am recitit cele scrise în capitolul anterior mi-am dat seama că am sărit câteva file importante din cele scrise de Ștefan Prică. Anume, pur și simplu am lăsat neterminată istorisirea dialogului dintre Ștefan Prică și DG-ul Cornel Cazan din acea zi din preajma Revelionului anului 1967 când, oficial, i s-a oferit postul de director de grup electrotehnic. Dialogul a continuat, trebuia numit un adjunct. Ștefi nu a ezitat să-i recunoască lui Nistor Toader dreptul de a rămâne titular pe scaunul pe care ședea la acel moment. Auzindu-i opțiunea, Cazan a ridicat sprâncenele a mirare:

- Îl numești chiar pe rivalul tău?

- Dar nu este rivalul meu! a răspuns Ștefi. Vreau să vă spun că eu nu am avut niciodată rivali!

Sfântă mare naivitate! Iată omul care crede că dacă el nu a avut niciodată gânduri și poftă spre un scaun sau un grad de mărire al altuia, atunci nici nu există nimeni cu asemenea gânduri nedemne, întinându-l pe el. Eu am botezat astfel de credințe „opțiuni de semiconductor”. Adică de semiconductor așa cum se înțelege acest cuvânt în specialitatea electronică.

Cazan l-a privit cu condescendență, zicându-și probabil în gând „Incurabil!”. Dar replica directorului general a fost o ridicare din umeri:

- Treaba ta, tu vei lucra cu el.

- Vă întreb la rândul meu, domnule Prică, ce v-a determinat să procedați astfel? Doar l-ați etichetat în termeni duri pe Nistor Toader o dată, folosind o exprimare sărită prompt din

gușă și căpușă, cu următoarele cuvinte (vă citez!): „*Nu cred că aș putea să lucrez cu un șef care, deși are destule părți bune, le are tare de tot cu intrigile, ceea ce umbrește tot ce este pozitiv la el.*” Adică nu puteți accepta să-i fiți subaltern, dar îi puteți fi șef. Ce înseamnă asta? Că îl puteți struni, cu duhul blândeții? Sau îi puteți face ceea ce el v-ar fi făcut în calitate de șef? Care este varianta corectă? Întrebă Cronicarul.

- Nu-i puteam dezvălui nici măcar lui Cornel Cazan toate resorturile mele interne care m-au ajutat pe tot parcursul vieții, să colaborez cu toate genurile de oameni, de la cei mai ostili la cei mai obedienți.

Acestea au fost cuvintele proprii ale lui Ștefi, l-am citat aproape integral, deși nu am folosit ghilimelele de rigoare. Minunat om. Nu-i mai folosesc osanalele decât ca o confirmare a faptului că a procedat bine, cu carismă. De aceea trec mai departe, provocându-l mai ales pe George să-i pună și el o etichetă lui Ștefi.

- Ce zici, George, chiar este vorba aici de o carismă specială? Că Ștefi a invocat de multe ori niște „voci” care-i impun o anumită conduită atunci când este la greu. Firea aceasta a lui, specială, să fie determinată de persoana divină care-l conduce sau este altceva?

I-am pus această întrebare unui om care a fost, la rândul lui, conducător pus pe o treaptă ierarhică înaltă, unde numai cei mai puternici oameni din piramida decizională a statului îl puteau mișca, în jos sau în sus.

- Ca șef, dar ca șef cu un rang special cum am fost atât eu cât și Ștefi, întâlnești în viață multe feluri de oameni, răspunse George fără să stea prea mult pe gânduri. Unii pot fi total nesuferiți, alții o fac pe nesuferiții doar ca să te enerveze – din propria lor convingere sau puși de alții – alții te provoacă deschis. Eu am avut, așa cum a avut și Ștefi, niște reacții proprii, gesturi sau vorbe, tonuri și tonalități diferite, strigăte sau tăceri condescendente, după caz și interlocutor. Îl cred, poate să fi fost acea voce divină o acțiune într-adevăr specială, atunci înseamnă că el, Ștefi, a fost un om special. Uite, chiar încerc să analizez și îmi dau seama că nu cunosc să fi ajuns vreodată la urechile mele vreun

conflict în care să fi fost implicat numele de Ștefan Prică. Nu, nu cred că a existat așa ceva, în cazul lui!

- Singur m-am supus unui examen necruțător și am decis, în final, că „vocea divină” putea să fie o pornire firească, declanșată de un resort intern din subconștient, care acționa cu o doză de înțelepciune adunată din faptele vieții, a tuturor întâmplărilor și încercărilor prin care am trecut. Că nu știu dacă sunt mulți savanți și filozofi care să fi făcut cercetări științifice asupra subconștientului omenesc. De aceea vă rog să nu mai pomeniți despre această voce, nici să nu mă ironizați, deoarece cred că am încercat, în naivitatea mea, să dau vina pe alții, chiar pe divinitate, înainte să-mi arog niște caracteristici proprii excepționale.

- Ștefi, eu cred că ai avut inspirații excepționale în anumite momente de cumpănă, zise George. Dar noi vorbim aici de bătălia pentru fluxul integrat, o bătălie pe un front larg compus din trei obiective importante, uriașe prin tot ceea ce trebuie realizat. Pe acest front larg acționează trei armate bine echipate cu tehnică de luptă, cu profesioniști adevărați, cu conducători de elită. Și mai au și entuziasm. La rândul tău și armata de electricieni pe care o conduci este mare, este importantă, are obiective și ținte fixate pe toate trei construcțiile componente ale fluxului integrat. Dar armata voastră, a electricienilor, deocamdată nu se vede. Cum pregătești intrarea voastră în scenă? Care va fi rolul vostru și contribuția voastră la obținerea victoriei? Ce faceți voi în săptămânile și lunile în care alții duc bătălii după bătălii iar voi nu vă vedeți, pe nicăieri? Nu vă reproșează nimeni acest stat degeaba?

- Psișcherule, știi tu ce știi, că ai condus și tu ditatele combinatele, aici la Galați și dincolo, la Călărași, răspunse Prică. Noi, adică eu și cu adjunctul meu Nistor Toader, șefii de șantieri și de loturi umblăm pe lângă constructorii din cele trei armate de care vorbeai, ca să ne execute nouă, prioritar, canalele subterane de cabluri, sălile de aparatăj, cabinetele de comandă de pe liniile tehnologice. De multe ori suntem refuzați, uneori suntem chiar alungați din zonă fiind mereu acuzați că îi încurcăm la treabă. La comandamentele care au loc numai cu noi, constructorii, ne

înțelegem foarte bine. Facem grafice, convenim asupra priorităților, ne luăm angajamente pe care promitem că le vom duce la capăt. Apoi ne adunăm în comandamente ordonate cu participarea organelor de partid, cele locale cu infuzii de împuterniciți de la centru. Acolo legea este „care pe care!”. Fiecare își apără interesul, nu-l doare dacă lovește în colegul lui atâta timp cât el este văzut bine, felicitat, citat pe ordin de zi. Noi, electricienii, încă nu putem fi acuzați, nici măcar nu-și aduc aminte de noi șefii cei mai mari. Dar noi existăm și nu ne ascundem. Noi avem acum rolul de „avocat al poporului”, acuzator public și apărător public în același timp. Noi acuzăm că nu ni se deschid fronturile de lucru promise și cerem să se consemneze peste tot că aceste întârzieri se propagă spre termenul final, îl întârzie și atunci să nu fim găsiți doar noi vinovați, singuri.

- Bine, văd că ești abil acum, după atâția ani și cu atâta experiență adunată în rucsacuri la purtător. Dar poți să-mi spui cum a fost cu furnizorul extern Pirelli? Cum ați obținut voi bani de la Direcția de Investiții a lui Cucu să faceți ditai chermeza la Gârboavele, de s-au auzit cântecele voastre de pahar până la noi, în oraș, în toate cartierele? Și chiar și la partid, ca să nu vorbesc de urechile celor de la securitate?!

George nu se lăsa de loc. Prică trebuia înghesuit, nu avea voie să meargă înainte cu generalitățile. George se străduia să stoarcă de la el o poveste, una spectaculoasă, dar adevărată.

- Noi, electricienii Grupului 4 Electrotehnic, ne-am făcut intrarea în scenă cu acest cablu Pirelli, de 110 kilovolt. El trebuia coborât de pe stâlpii de înaltă tensiune care soseau în stațiile Sistemului Energetic Național de la Smârdan, Barboși, Lacul Filești – Cătușa și, de aici, îngropat în pământ, trebuia să șerpuiască prin tot Combinatul, să se racordeze în stații, să-și croiască drum pe sub șanțuri, poduri, să ocolească stâlpi, fundații, clădiri și din nou clădiri, să subtraverseze șosele și să vină înapoi. Traseul era foarte complicat, iar pozarea cablului se făcea la indicațiile reprezentantului firmei italiene furnizoare, Pirelli. Omul acesta, italianul, avea nume de neamț și era plin de draci. Se certa cu toată lumea, țipa la noi așa cum fac muierile italiene în filme și ne reclama peste tot, amenințând că va retrace sau va scurta

termenul de garanție pe care firma lui, Pirelli, o acordă românilor, conform contractului extern. Când intra cu acest cablu mofturos în stațiile de racord adânc nu ne permitea nouă, românilor, să asistăm la operațiunile speciale pe care le executa doar el și oamenii lui. Singurul admis lângă el a fost un maistru pram-ist, Munteanu, care a trecut în final la beneficiar, la Secția Stații și Rețele. Maistrul Munteanu a fost singurul care a scăpat întreg din acel accident de mașină în care a murit prietenul meu Roditi. El a ieșit din SRA 9, după ce a terminat racordarea cablului la celula de intrare în stație, cu mesajul că italianul vrea să i se organizeze o agapă la Gârboavele, la vila Combinatului care s-a construit acolo, pe ascuns. Că ăsta va fi prețul să semneze terminarea lucrărilor și deschiderea garanțiilor fără observații. Iar mesajul acesta al lui l-a transmis într-o limbă oșenească neoașă, pusă în gura lui Nistor Toader.

- Cum? Acel italian cu nume de neamț era român? Întrebă George.

- Da, îl prinsese întoarcerea armelor la 23 august 1944 într-o fabrică de armament în vestul Germaniei hitleriste. Era acolo la muncă. Nu avusese statut prea bun, nu i se recunoștea sângele pur, deși avea documente prin care demonstra că este german curat, străbunii lui au fost cavaleri teutoni stabiliți lângă Sibiu în acel secol XIII, plin de bătălii și migrații. Doamne, ce mai înjura Nistor că atâta amar de timp a lucrat cu neamțul acesta care era de fapt român, l-a înjurat și l-a beștelit în față, pe românește. Iar acela înțelegea tot!

- Mda, este o poveste simplă, țărănească. Mai aveți și altele, dar să fie mai cu miez, că altfel veți trece cu somnul spre anul 1968, în loc să fiți și voi, cu colegii la cheful de Revelion. Iuliu Ovesea se arăta nemulțumit, de parcă el ar fi fost italian și nu român pălmaș.

- Bine, aveți tot dreptul să vă arătați aplecarea spre somnolență, că aceste istorisiri despre toate eforturile la care am fost supuși noi, electricienii Grupului 4, vă afectează prea puțin. Așa v-ați arătat și atunci, nemiloși, duri, găsindu-ne pe noi țapi ispășitori pentru toate întârzierile de pe parcursul efectuării

construcțiilor, a montajelor și racordărilor, apoi la efectuarea probelor de tot felul până la proba la cald, cea finală.

- Ștefi, nu ne-am arătat răi cu voi din cauză că v-am fi iubit mai puțin ca pe ceilalți constructori. Nu, voi erați ultima barieră, hai să o luăm altfel, voi ați fost pe rând gongul cel mare din sala de spectacole, ultimul gong urmat de stinsul luminii înainte de ridicarea cortinei. Și ați întârziat cu această cortină până când spectatorii, adică tovarășii de la comitetele regionale de partid și cei de la centru, plus ministerul metalurgiei cu toată ierarhia lui, și-au arătat nemulțumirea aplaudând și cerând începerea spectacolului. Și vă înghesuiam puternic și noi, actorii principali, din culise, că nu ne lăsați scena liberă unde urma să devenim eroii principali ai punerii în funcțiune. Că noi apăsăm butoanele și învârteam manetele tehnologice, noi „stăpâneam șuvoaiele de foc pe care le trimiteam pe drumul amenajat de constructori să se transforme în pâinea caldă și plăcută pentru toată economia României”!

George îl expediasse în corzi pe bietul Ștefi, acum, la momentul derulării amintirilor, la fel cum făcuseră tehnologii Combinatului și atunci, înaintea termenelor finale de punere în funcțiune. Li se cerea să grăbească reglajul și să dea drumul la linia tehnologică să înceapă producția. Iar ei, electricienii, au găsit pe cine să dea vina chiar în acele ceasuri încordate.

- Știam, dragă George, că ăsta va fi comportamentul vostru, al tehnologilor care, în loc să învățați cum trebuie stăpânite dihaniile de pe fluxul integrat ca să nu se producă avarii și incendii, doar strigați mereu „La CHEIE, la CHEIE!”, zornăind amenințări și critici. Aveam acest coșmar al învinuirilor ce vor curge din toate părțile chiar din primele zile și nopți de după acea ședință istorică de la anexa administrativă când ministrul Agachi și primul secretar Dăscălescu au declarat că aduc de la București, din ședința Biroului Politic al CC, ordinul de start la lucrările fluxului integrat. Îmi treceau prin fața ochilor chipurile trase de oboseală ale inginerilor noștri reglari luați toți la un loc, ai Grupului 4, ai beneficiarului, al proiectanților și ai șantierelor atrase din țară. Și aduceți-vă aminte că exact așa s-au întâmplat lucrurile. Noi sclavi am fost, buni de încasat critici și sancțiuni, dar totdeauna ni se

facea curte când voi, tehnologii, dădeți de dracu', fiind voi înșivă principalii generatori și producători de avarii grave. Pe cine chemați voi, atunci, la intervențiile salvatoare? „Să vină oamenii lui Prică, să ne scoată din necaz!” Recunoașteți că așa fost?

Ștefi își încheie rechizitoriul, punând mâna pe paharul cu vinul roze trezit de atâta ținut în palme, la încălzire și îl bău dintr-o suflare. Îmi venea să-i adresez vii aplauze, ar fi meritat din plin pentru adevărul acesta etalat cu tot curajul, dar inutil acum, după ce a trecut atâta amar de vreme, iar multe din obiectivele acestor zile de discuții nici nu mai există!

- Bine jucată scena aceasta, domnule director de Grup 4 Electrotehnic! zice Cronicarul. Fraților, să știți că în *Cronici* acest om va fi eroul pozitiv, marele erou anonim pozitiv, iar domniile voastre, tehnologii, stăpânii cei nemiloși. Noi, cei ce am fost reglari măcar și numai cu două ore după programul de lucru al Combinatului, acum vom da tot adevărul pe față! Iar eu voi fi purtătorul lor de cuvânt și avocatul apărării în același timp!

- N-ai voie, Cronicarele, săriră de îndată toți, George și Iuliu Ovesea și Ursu Mihai și Banu Ștefan și chiar și cei care au venit doar rar de tot la salonul nostru, al literaților degustători de vin roze. Trebuie să fii imparțial, altfel vei fi aspru criticat de istoria propriu zisă dar și de istoricii literaturii noastre. Ia aminte la Ion Neculce și la Radu Popescu, scriitorii de letopisețe care au trăit pe viu evenimentele la care au participat direct. Moldoveanul Neculce a fost admiratorul lui Vodă Dumitrașcu Cantemir, a stat alături de el cu sabia în mână în bătălia de la Stănilești pe Prut, l-a urmat în lunga călătorie prin stepele rusești la Moscova, la Petersburg și a luat aminte la tot ce s-a întâmplat în acei ani teribili. Apoi când s-a întors în țară și răgaz a avut să-și aducă aminte de cele întâmplate, a pus pe hârtie, cu scrisul ca un scrijelit de sabie, acele fapte care nu trebuiau să se piardă în negura timpului. Și n-a fost acel scris spre folosul lui și nici spre folosul stăpânului său, mai mult cărturar decât voievod luptător. Ci a fost spre folosul neamului nostru, ca să știe nepoții și strănepoții cine sunt ei și din cine se trage acest neam de români. Iar munteanul Radu Popescu, poate că anume a fost ales de Dumnezeu ca să-i fie leit frate moldoveanului Neculce, la fel a scris despre vremurile

care au urmat celor din Moldova, dar alăturat fiind el lui Nicolae Mavrocordat fanariotul și scriind la fel în Letopisețul lui. Urmează-le exemplul și nu ne acuza, că-ți retragem pe loc contractul!

Sub amenințarea pierderii drepturilor de autor (*care în paranteză fiind spus și... pus, nu avea nici o valoare din moment ce tirajul cărții era doar de o sută, maxim două sute de exemplare, iar difuzarea era obligația autorului, din lipsa de sensibilitate a sistemului pentru sprijinirea tinerelor talente!*) am ridicat mâinile și am promis că mă voi supune cenzurii care va fi tot în mâinile lor, la final, înainte de a pune faimosul BT – bun de tipar, pe prima filă a manuscrisului. Și am reluat să consemnez, fără comentarii personale, faptele adevărate în înșiruirea lor. Dar asta s-a întâmplat doar după ce toată lumea a ciocnit paharele cu tot ce mai rămăsese în ele și au cerut gazdelor alt rând de licori.

- La câteva săptămâni după începerea săpăturilor la cele trei fronturi mari de lucru m-am întâlnit pe teren cu Cornel Cazan, directorul nostru general, continuă Ștefi relatarea lui, după ce spiritele s-au calmat. Deși era un om masiv, un gurmand pe măsura dimensiunilor lui fizice („cinci metri de cârnați este porția mea la o masă!”), eu nu mă simțisem niciodată timorat în preajma lui. Prinzând acel unic moment absolut favorabil pe care iată, tot Bunul Dumnezeu mi-l servește pe tavă, l-am abordat căutând să-i atrag atenția asupra neliiniștilor mele.

- Măi Prică, nu umbla cu forfărele, că nu avem timp. Dacă ai ceva de spus în sprijinul mai buneii organizări a muncii, spune-o acum sau cere o audiență. Și nu uita că eu sunt cel mai mare specialist al MIM-ului la capitolul „organizarea științifică a muncii”!

- Tovarășe director general, așa voi face, dar iată, pe scurt, despre ce este vorba. După cum bine cunoașteți, de la Hunedoara și Călan, pe unde ați umblat cu munca pe șantiere, aici la Galați gradul de integrare a produselor românești este net superior importurilor. La Hunedoara era invers, totul era din import,

mașinile și instalațiile tehnologice, aparatura electrică și de AMC¹⁶ veneau cu contractul extern. Și nu erau probleme de reproiectări de asemenea furnituri. Defectele și pierderile erau acoperite de furnizorii externi. Aici, la Galați, cu excepția unor agregate și instalații la Oțelărie și aproape integral la slebing, care provin din importuri, în rest avem de a face cu furnituri din toată țara. Multe din aceste piese sunt noutăți absolute, fabricate prima dată după proiecte originale, gândite de proiectanții noștri. Vom avea multe probleme de rectificări, pe toată durata celor trei ani care ne stau în față. Apoi, Grupul 4 va trebui să facă față reglajelor aproape simultane, la toate cele trei obiective mari. Ne vor trebui mai mulți ingineri, dintre cei buni pentru reglaj, adică oameni de creație și cercetare, nu doar simpli executanți. Iar acești reglari vor trebui să se constituie într-o formație specială, cu propria organizare, conducere și chiar salarizare. Altfel ne va înghiți haosul și iadul eșecului.

- Măi tovule Prică, ai dreptate, dar nu ai reușit să mă sperii, să știi! Pune pe hârtie toate aceste coșmaruri cum le numești tu și dă-mi-le și mie, să visez și eu frumos! Și apoi vom discuta pe concret. Am zis!

- Așa a apărut, de la o zi la alta, Mihai Dörner, noul inginer șef de grup, coordonatorul reglorilor. Toată lumea s-a bucurat la apariția acestei noi funcții de conducere, numai distinsul nostru coleg Toader Nistor mustăcea și zâmbea mânzește. Ce l-o deranja oare la Dörner? De ce nu-i convine acest om care îl ușurează de sarcinile cele mai ingrate, adică reglajele, despre care mereu are numai vorbe rele? Până la urmă l-am înțeles. Sărmanul coleg, era speriat că va trebui să lupte cu Dörner în cazul în care va putea să mă sape și să facă vacant postul de director de grup!

Ștefi era pe rol și pe val. Nu aveam ce să-i fac, povestirea lui avea logică, erau fapte istorice certe, nu aveau nimic de capă și spadă în ele, dar erau absolut necesare de inserat în *Cronici*. Apoi tot el continuă:

¹⁶ AMC = aparate de măsură și control.

- Nu am reușit să punem la punct o schemă de organizare internă a grupului de reglari, cu ierarhii, formațiuni specializate și nici să justificăm un nivel de salarizare mai bun pentru inginerii aceștia. Era greu să-i prezinți ca pe o elită – deși asta erau! – că riscai să-i condamni definitiv. Partidul avea propria teorie despre elite și rolul lor negativ în orice orânduire socială bazată pe exploatare. Așa că a rămas doar Dörner să-și facă singur formațiile de lucru și să le deplaseze în linia întâi a fronturilor de execuție. Iar această neputință a noastră ne va costa scump, mai târziu, prin 1977 – 1978, când reglarii se vor revolta și vor pune de o grevă!

Pentru toți participanții la lucrările fluxului integrat noutățile profesionale nu mai constituiau șocuri neplăcute după primele două – trei luni de la începerea operațiunilor de construcții propriu zise. Viața de zi cu zi începea dis de dimineață cu o piesă nouă din puzzle-ul ascuns în documentații, piesă care trebuia așezată la locul ei și potrivită astfel încât să respecte toate cerințele din desene: cote dimensionale, jocuri, rugozități ale suprafețelor, grade de libertate, sisteme de protecție. Acestea din urmă erau cele care dădeau cele mai multe bătăi de cap. Ele erau subiectele de examen final. Dacă nu mergea totul șnur, atunci de la mic la mare apărea suspiciunea: cine nu și-a făcut treaba cum trebuie, unde se ascunde superficialitatea și lucrul de mântuială. De multe ori bubă se descoperea după ce se examinau toate lucrările făcute în zilele de salariu. Această localizare după data calendaristică a posibilelor erori ascunse sau greșeli grosolane, evidente, a fost o revelație prin similitudine: cineva se plângea de calitatea execrabilă a unui televizor alb – negru cumpărat în rate și care funcționa din defect în defect, astfel că tehnicianul depanator a pus diagnosticul final: precis că acest televizor a fost montat în zi de salariu, când operatorii de pe banda de montaj stăteau mai mult cu ochii la ușă, în așteptarea casierului plătit al chenzinei atât de mult așteptată.

Pentru electricienii Grupului 4 lucrările la cele trei obiective principale nu prezentau similitudini, ci doar noutăți absolute. Nimic nu semăna cu ceva ce am mai făcut și altă dată, în alte locuri.

- De exemplu, la furnal, traseele de cable mergeau pe verticală, de la un dulap de conexiuni la altul și de aici direct la

motorul de antrenare a piesei mobile dacă era vorba de așa ceva sau la un aparat de măsură, un traductor sau o sondă de măsură sau control. Urcam de jos în sus cei 30 de metri ai construcției masive făcând alpinism, de multe ori. Ni se dădea acces la frontul de lucru numai după ce se demonstra, cu semnături pe documente de certificări sau pe procese verbale de predare – primire, că nu existau pericole de accidente. Și totuși, cerințe elementare cum ar fi purtatul căștii de protecție sau a centurii de siguranță erau neglijate cu bună știință sau din grabă nejustificată. Una din grijile principale ale tuturor șefilor, de la cel mai mic până la cel mai înalt în grad, era să vegheze la respectarea regulilor și normelor de protecția muncii. Când se făceau descoperiri de astfel de abateri, deși multe greșeli erau mărunte, că cele mari apăreau și dispăreau imediat, odată cu victima care totdeauna era un om sau o piesă unicat, atunci se ordona întreruperea lucrului și efectuarea unei reinstrii de protecția muncii, cu semnături puse pe procese verbale care se puteau atașa dosarelor de cercetări de accidente de muncă, grave sau mai puțin grave. Deci grija de om era dublată de stresul sancțiunii pentru abateri inclusiv mărunte, comparabile cu cazul efectuării aceluiași tipuri de lucrări pe locații orizontale, nu verticale ca la furnal.

- Corect, zise George. Erau diferențe majore între furnal, cu dezvoltarea sa pe verticală până la cota de 30 de metri, și oțelărie, unde mașinile, instalațiile erau montate pe platforme stabile. Era mult mai greu la furnal decât pe platformele oțelăriei. Dar și aici existau capcane mortale, ca peste tot.

- Da, zise Mihai Ursu, însă au fost semnalate și accidente grave, chiar cu pierderi de vieți omenești din cauza oboselii. Iată, la o cotă înaltă, la plus treizeci sau plus patruzeci și cinci metri în Oțelărie, un sudor autogen primise ordin să decupeze o bucată circulară de podea din tablă groasă de 40 sau 50 de milimetri. Diametrul cercului era de doi metri. Practic, așa ceva se numea „gol sau gaură de montaj”. Și omul a lucrat atent la tăierea cu flacăra, negrăbindu-se. Era al unsprezecelea ceas din ziua de muncă extinsă, în a șasea zi din săptămâna de lucru. Concluzia comisiei de anchetă a fost că omul era obosit. Poate chiar excesiv de obosit deoarece lucrarea pe care tocmai o făcea îi solicita o

mare concentrare. A terminat tăierea, în mod normal placa rotundă trebuia să se desprindă ușor. Dar ceva ținea, un haft de sudură sau cine știe ce? Sudorul cu pricina își luase la îndemână o rangă de fier cu care lovi circular pe marginea tăieturii, dar piesa nu se desprinsese. Și atunci, uitând de orice precauție elementară, omul își luă avânt și sări pe placă, mizând să determine desprinderea cu ajutorul propriei greutate. S-au prăbușit, de la acea înălțime, împreună, om și placă de fier.

- La furnal mănunchiurile de cable electrice fie că erau de forță (pentru alimentarea motoarelor electrice) sau erau de măsură și control, ele plecau din sala de comandă spre terminalele de pe verticala blindajului sau a construcției. De multe ori aici, în sala de comandă aglomerația era mare, oamenii se înghesuiau pe metrul pătrat ca să-și pozeze cablurile sau să facă diverse reglaje. Fiecare considera că treaba lui era mai importantă sau mai urgentă. Și ca să nu se iște conflicte cu înghionteli trebuia să fie pe fază un șef de lot sau un inginer reglor ca să medieze neînțelegerile. În fiecare zi aveam alte genuri de probleme, totdeauna trebuia să luăm decizii dintre cele mai diverse. Deci fantezia lucra, dar strict în limitele legii. Asta-i viața de constructor, zise cu un glas triumfător Ștefi Prică, având chiar o undă de mândrie în cuvintele acestea simple, spuse la sfârșit.

Am luat o pauză de tras răsufarea. Actorul principal, Ștefi, avea de interpretat multe monologuri apreciate ca lungi, chiar erau legate la rând după câteva întreruperi regizate, cu mutări de părți de decor sau cu întrebări indiscrete ale chelnerilor dacă mai comandăm ceva. Aceste scurte pauze ne priau la toți, dar mai ales „primuldonului” cum îl ironiza George, cu drag, pe prietenul lui (*primuldon* fiind masculinul de la *primadonă*!). Îl ascultam cu interes deoarece explicațiile lui, deși erau uneori destul de tehnice, dădeau culoare și aromă procedurilor noi de lucru, regulilor-cadru care se instituiau ad hoc pentru a face ca deciziile unor ranguri mai mici să fie acceptate ulterior și asumate apoi de șefii de lot și de șantier.

- Zilele treceau unele după altele, se apropiau momentele finalizării unor lucrări, pe etape. Iarăși se repetau negocierile pentru predarea obiectelor montate, cu acte în regulă. Totdeauna

beneficiarul tergiversa aceste procedee. Atunci se aruncau acuze în cadrul comandamentelor prezidate de diverși oameni importanți, din ierarhia tehnică sau cea politică. La analizele pe care le făceam între noi, responsabilii pe zone de la toate loturile și șantierele implicate, acolo lucrurile decurgeau lin, fără asperități. Ne înțelegeam greutățile, că toți aveam greutăți destule și cădeam la înțelegere fără scandaluri și amenințări. Însă au fost inclusiv momente în comandamentele asistate de organele de partid, de însuși primul secretar Constantin Dăscălescu, unde se arunca cu barda, în cel mai nemilos mod. Așa a fost cazul la comandamentele de la Priza Dunării. Era mai târziu, la câțiva ani după darea în funcțiune a fluxului integrat, cred că era prin 1973 sau 1974. După decretul prezidențial de reorganizare a economiei naționale din 1973, eu am primit niște sarcini suplimentare de muncă, ce nu aveau nici o legătură cu funcția mea de director de Grup Electrotehnic. De exemplu, trebuia să supraveghez investiția care se făcea pe malul Dunării și care avea ca obiectiv punerea în funcțiune a unei noi uzine de tratare a apei, beneficiari fiind atât Combinatul cât și orașul. Și mă trezeam destul de des că vine la ora stabilită pentru comandament însuși acest Constantin Dăscălescu, mai marele județului. El venea neanunțat, nimeni nu-i putea încadra într-o anumită regulă opțiunile de participări la diverse comandamente. Fiind cel mai mare din regiune își permitea să hotărască singur unde va merge și când va merge, cât va sta și când va pleca. După două participări consecutive, adică două săptămâni la rând, mi-am dat seama că tovarășul era interesat special de uzina de apă deoarece era un obiectiv important pentru oraș. Dar lucrările acolo nici măcar nu erau executate de șantieri din întreprinderea noastră. Acolo lucra IMIA București și TMUCB, însă existau niște puncte unde ne intersectam cu ei, fiind vorba de infrastructura executată de oamenii lui Trefenciuc, de la șantierul de lucrări speciale. Și o dată am fost prins în ofsaid, neavând informațiile actualizate tocmai despre stadiile în această parte de frontieră. Iar cei de la IMIA m-au lucrat urât de tot, acuzând ICMSG-ul pentru ansamblul neregulilor. Tovarășul Dăscălescu mi-a atras atenția în termeni ultimativi să îndrept rapid lucrurile și să recuperăm rămănerile în urmă, altfel.... Și am făcut

acest efort, lucrând cu dirigințele de șantier – un angajat al Direcției de Investiții a Combinatului, care avea rol de a urmări realizarea stadiilor fizice și de a confirma la plată devizele constructorilor. Într-o săptămână am făcut inventarul lucrărilor după grafice, conform cu sarcinile tuturor participanților implicați. Iar la analiză, în prezența tovarășului care venise special să vadă cum i s-au respectat directivele din ședința anterioară, am precizat că rămănerile în urmă din partea ICMSG au fost recuperate, dar acum sunt câteva mici întârzieri la echipele bucureștenilor.

- Care sunt acestea, zice tovarășul Dăscălescu? Eu încercam să nu-i pun în dificultate pe colegii de la IMIA și TMUCB, procedând invers decât o făcuseră ei, dar m-a lăsat de căruță dirigințele de șantier. El i-a pus tovarășului prim secretar, în față, listele cu punctajul stadiilor, făcute de noi doi cu realitatea la zi. Și le-a tras tovarășul un perdaf, cu amenințări mari de intervenții la nivelul ministerului lor coordonator pentru a le aduce controlori responsabili la fața locului.

- Deci ți-ai făcut niște dușmani cu mâna dirigințelui de șantier, zice George.

- Sigur, aceia s-au supărat tare de tot, dar au înțeles rapid că nu au procedat corect cu o săptămână în urmă. Am dat la pace și de atunci am colaborat foarte bine.

- Ștefi, spune dacă îți mai aduci aminte, dintre cele trei obiective din fluxul integrat, care a ridicat cele mai multe probleme de construcții, montaje și reglaje? zise Iuliu Ovesea. Noi, adică George Mârzac și cu mine, eram ocupați cu laminorul de tablă groasă unde punerea în funcțiune se apropia rapid și nu aveam timp material nici măcar să facem o scurtă plimbare pe șantierul slebingului, dar-mi-te să ajungem la furnalul 1. Deci, ce se întâmpla acolo? Asta o dată. A doua ar fi, să ne dai o explicație de ce vecinii tăi de bloc, Herman Victor și Cașcaval Gheorghe nu vin niciodată la întâlnirile noastre, să povestească ei din amintirile lor? Le este frică de noi că i-am putea contrazice? Sau se consideră prea bătrâni ca să-și piardă vremea cu șezătorile noastre?

- Nu știu ce o fi în capul lor, dar refuză amândoi să intre în clubul nostru. Sunt vecinii mei, este adevărat, dar cu Herman eu

m-am aflat veșnic în război după ce am fost avansat pe post de director tehnic cu reparațiile la nivelul întreprinderii. El mereu mă provoca, mă hărțuia să-i fac pe plac, să-i rezolv toate problemele așa cum voia el, nu cum puteam eu sau cum ne permitea legislația existentă. Dar despre asta voi reveni la faza respectivă a *Cronicilor*, dacă se va îndura Bunul Dumnezeu să ne îngăduie să existăm până atunci. Că nu timpul amintirilor ne ține pe loc, ci viteza cu care scrie acest Cronicar al nostru!

- Așa-i, aveți dreptate, eu încetinesc scurgerea timpului spre bătrânețea avansată, scriind încet cuvintele pe care mi le ziceți, pe care le înregistrez în carnetelul meu ori numai în memorie, iar de la un timp încoace, le găsesc în dosarele cu *File de Istorie* pe care Ștefi mi le pune la dispoziție, fascicol cu fascicol. Dar, oameni buni, încercați să vă puneți în postura de cititor cu vârsta de 25 – 30 de ani care muncește acum în ceea ce a mai rămas din Combinatul pe care îl știm noi. Cu ce ochi ne interpretează el povestirile? Cum ne consideră pe noi, bătrânii de azi? Ne atribuie meritele pe care ni le arogăm, în mod firesc, acum? Înțelege el, tânărul de azi, care ne-a fost atitudinea în fața mărimilor politice ale vremii socialiste de atunci? Gândiți-vă, oameni buni la această dilemă din capul lui: el știe – că așa a fost informat de propaganda anticomunistă din perioada postdecembristă – că oamenii muncii care aveau în cap, inimă și sânge dorul de libertate, de adevăr și de democrația veritabilă erau sortiți pușcăriilor, deportărilor la canalul Dunărea – Marea Neagră sau muncilor agricole din Bărăgan; și află din *Cronici* că în anii pe care îi descriem, noi – toți! - participam cu entuziasm la ridicarea acestor uriașe mormane de fier vechi, inutile și ridicole (așa cum sunt catalogate acum) dar căroră le ridicăm osanale în paginile acestor *Cronici* prin înscrierea unor banale fapte cotidiene ca acte de mare eroism, desprinse dintr-o altă lume, desuetă și greu de înțeles. Ce fel de atitudine are tânărul cititor față de acele timpuri? Ce trebuie să desprindă din paginile citite: că acest Cronicar, el însuși participant activ la viața socialistă eroică și plină de mărețe realizări, este numai un nostalgic? sau este un oportunist care încearcă să apere o generație încă în viață (dar care a trăit o altfel

de viață), spunând cuvinte critice la adresa politrucilor comuniști, făcând-o pe dizidentul care, pe atunci, în fapt, nu era?!

- Ștefi, are dreptate băiatul ăsta! Ce facem noi aici? Complicăm și mai mult mintea plină de nemulțumiri a tineretului de astăzi, descriind evenimentele prozaice ale vieții noastre anoste ca fiind ceva eroic, dar care este identificat cu imaginile oribile ale vestigiilor fostelor fabrici și uzine demolate de paragina indiferenței, nepăsării și incompetenței marilor manageri moștenitori ai averii naționale, trăitori mai mult în paradisuri exotice decât în țara a cărei nume se traduce ca „Rușine!” Eu, George, nu cred că vom fi acceptați altfel decât ca niște hodorogi care vrem să ne impresionăm nepoții plasându-ne direct în legendă, deși încă suntem în viață și ne văd cum suntem în viață, niște umbre ale unor imagini pe care ni le atribuim. Este grotesc!

- Tocmai ai descris o parte a criticii luându-ne în primire și anulându-ne cu desăvârșire. Dar trebuie să mai existe o altă parte a criticii, istorici și literați deopotrivă, a căror atitudine este și va fi marcată, cât vor trăi, de cuvintele lui Petre Țuțea care vorbea despre Ceaușescu – dictatorul, în anii socialismului, dar și după ce a fost omorât și îngropat pe ascuns. Citez din revista „România 100 – Dunărea de Jos” numărul 203 din ianuarie 2019, editată de Consiliul Județean Galați, Centrul cultural „Dunărea de Jos”, pagina 6:

„Petre Țuțea înainte de 1989: Când voi muri eu, după mine rămâne un singur mare naționalist în care să credeți – Ceaușescu! Nu știu cât de comunist e el, dar ține cu nația asta, să știți de la mine. Țăsta e român adevărat. Ține cu noi!”

„Petre Țuțea pe 25 decembrie 1989: Ați văzut, domnule, era mai mare naționalist ca mine, că l-au omorât înaintea mea!”

„Petre Țuțea – Epitaf: Ceaușescu a condus România timp de 24 de ani. Nu se poate spune că era „bine” pe vremea lui Ceaușescu! Acest conducător a fost pentru țara asta Kemal Atatürk pentru Turcia și Abdel Nasser pentru Egipt: TATĂL NAȚIUNII! Ceaușescu a scos România din Evul Mediu, de la lumina lumânării, la lumina electrică, la întreprinderi producătoare de automobile, camioane, tractoare, locomotive și avioane... Nu știu dacă, păstrând proporțiile, există performanțe

asemănătoare în istorie – poate Ramses cel Mare! Ceaușescu a dictat să se ridice școli, spitale, diguri, baraje, hidrocentrale, căi ferate, aeroporturi, baze militare subterane, lucrări hidrotehnice portuare, flote de avioane și vapoare, irigații pe mii de hectare, poduri impresionante, ba chiar și... autostrăzi. În 24 de ani amărăți, răstimp în care a plătit datoriile și a dublat populația urbană! De fapt, este incredibil! Dacă știți despre ce vorbesc, veți vedea că performanțele lui Ceaușescu frizează imposibilul. Și, peste asta, a păstrat DEMNITATEA acestui POPOR DE... TÂMPIȚI!”

„Petre Țuțea: *Să dăm Cezarului ce este al Cezarului! A fost și bou, pe deasupra, prin cultul personalității, dar pe lângă ce a făcut, ar trebui să i se ierte...”*

- Îmi vine inima la loc când aud aceste cuvinte scrise de un mare om, disident cu adevărat. Ele sună ca un verdict definitiv, este nota pe care Istoria i-o dă lui Ceaușescu și epocii sale. Enumerând construcțiile făcute de țară în Epoca Ceaușescu, enumerăm simultan tot ceea ce a demolat, în mai puțin de 24 de ani, acest POPOR de... TÂMPIȚI, cum ne socoate Petre Țuțea. Și are dreptate, clasa politică pe care ne-am ales-o și am prăsit-o prin votul nostru de turmă asta a făcut, a demolat școli, adică a distrus un învățământ național bun, a distrus și a închis spitale alungându-i din țară pe medici și pe asistente – aduceți-vă aminte de verdictul lui Traian Băsescu, președinte al României la al doilea mandat al său, cel obținut prin fraudă: „Cui nu-i convine, să plece! Țara nu-i poate hrăni pe toți!”

- Dacă voi consemna acest episod din discuția noastră de azi, o voi face fără să nominalizez pe nimeni, anume. Pentru că, de fapt, noi toți care suntem aici și mai vin alături de noi multe milioane de români, suntem adepții lui Petre Țuțea.

Am zis eu, Cronicarul, ca încheiere de capitol și de zi de întâlnire, care s-a desfășurat cu dialoguri interesante, dar nu în ceartă și patimă, ci în consens!

Capitolul 23

Triumf

- Reluând firul poveștii de acolo unde am rămas – și trebuie să recunoaștem că acest Cronicar al nostru ne-a pus o problemă de fond foarte importantă pentru clarificarea scopului acestui demers al nostru – aș vrea să menționez un răspuns cu care am rămas dator lui Iuliu Ovesea, cel care nu a avut timp să calce pe șantierele Furnalului nr. 1 și Oțelăriei nr. 1 în anii construirii fluxului integrat, început Ștefi ziua de povești. Că întrebarea lui Iuliu a fost care dintre cele trei obiective a ridicat cele mai complexe probleme, de construcții, de montaje și de reglaje? Ei bine, evident că Furnalul nr. 1 a fost piatra de încercare a etapei fluxului integrat. Era capul fluxului integrat, era mai mult, mult mai mult decât numai furnalul în sine. Era o construcție pe verticală, ca un munte cu pereții aproape verticali, un vulcan în interiorul căruia va fierbe magmă, dar va fi foarte bine ținut în frâu de zeul Hefaistos.

- Poet sadea, Ștefi al nostru, de când a început să-i strecoare Cronicarului propriile opere scrise despre viața trăită și abia acum consemnată! zise, ca de obicei, cu invidie amestecată cu admirație, George Mârzac.

- Poet, da, pentru că abia acum îmi dau seama că mie Dumnezeu mi-a dat acest dar absolut inegalabil, al vieții trăite în ritm de constructor, cu rezultate palpabile, frumoase și utile, așa cum rareori mai întâlnești și puțini oameni au mai avut acest noroc ca al meu. Adevărul este că eu totdeauna mă simțeam foarte bine pe șantier, îmbrăcat cu pufoaică, cu casca de protecție pe cap și cu cizme de cauciuc în picioare, umblând pe schele și printre ele, discutând cu oamenii simpli pe limba lor, de constructori. Nu m-am simțit la fel de bine nici când aș fi avut posibilitatea să-mi amenajez un birou foarte luxos, în calitate de director general, lucru pe care nu l-am făcut nici din jenă, dar nici că mi-ar fi plăcut

luxul. Viața mea a fost, de la cap la coadă, șatra în mișcare, de pe un șantier la altul.

- Dar să reiau discuția despre furnalul nr. 1, obiectivul cel mai complex al fluxului integrat. Directorul Grupului Furnale avea în subordine două șantiere, nr. 31 și nr. 61. Între acestea două era un veșnic scandal, mereu se acuzau unii pe alții. Nodul discordiei era montajul elementelor de răcire a blindajului, niște dispozitive turnate din fontă în interiorul cărora curgea apă rece. Aceste elemente aveau fiecare țevile proprii de racord de la sursa principală de apă, astfel că blindajul furnalului era acoperit aproape în totalitate de o rețea de țevi, trasată elegant astfel că la o primă vedere acest perete apărea ca o pictură în relief, futuristă. Era o lucrare grea această rețea de elemente de răcire. Și mai era și de durată, fiind vorba de întregul blindaj al furnalului. Și aici acuza principală era încetineala cu care se montau și se sudau virolele blindajului, acele foi de tablă groasă, de dimensiuni apreciabile, curbate prin roluire specială, sudate unele cu altele. Această operațiune de sudură încetinea lucrul deoarece exista o cerință impusă de proiectant ca fiecare cordon de sudură să fie verificat prin gamagrafiere, un control nedistructiv făcut cu dispozitive speciale care funcționau cu raze de tip Roentgen. Și cum erau foarte rari sudorii de performanță care să știe să realizeze aceste cordoane de cea mai bună calitate, lucrul mergea încet și anevoie. În aceste condiții, șantierul 31 a descoperit că în Galați, la Șantierul Naval, există o echipă de astfel de sudori de performanță. Și a apelat la organul de partid pentru a obține un transfer temporar de câțiva astfel de artiști ai metalului, până la finalizarea montării întregului blindaj. Și s-a obținut o echipă de sprijin, de câțiva sudori, nu mulți, doar vreo opt sau zece oameni. Și așa scandalul s-a stins și a crescut, brusc, viteza de execuție a furnalului, reușindu-se recuperarea întârzierilor din graficele de lucru. Dar aceasta a fost doar prima impresie, că problema timpului de montaj și-ar fi aflat soluționarea cu sudorii minune. În realitate, acum lucrurile s-au complicat și chiar a crescut gradul de pericolozitate în perimetrul hălei furnalului. Densitatea obiectelor ce se montau era foarte mare într-un spațiu mic. Aici fiecare inel de blindaj compus din virole se monta, mai întâi la sol, sub

coordonare strictă, topometrică. Închiderea inelului circular era o condiție esențială, cu asta nimeni nu se putea juca. Macaralele de montaj ridicau fiecare virolă din inel și îl poziționau, ținându-l suspendat până se făcea ancorarea sigură pentru a se începe sudura de îmbinare de virola deja poziționată final. Când o virolă era terminată la verticala sa se cerea admiterea la lucru a montorilor de elemente de răcire. Cu ce vor lucra aceștia? Cu alte macarale sau tot cu cele ocupate cu ridicarea virolelor? Și, colac peste pupăză, în paralel se monta structura metalică a halei furnalului. Dar mai exista un obiect pretențios care venea să înghesuie și mai mult acest spațiu supraglomerat: cele patru caupere, preîncălzitoarele de aer, fiecare cu diametrul de circa șapte până la nouă metri și înălțimea de până la 45 de metri, format tot din virole ce se sudau între ele apoi se umplea spațiul interior cu un fagure de cărămizi refractare. Tot acest ansamblu al cauperului era adus pe poziție cu aceleași macarale care abia mai aveau loc de mișcare pe teren. Noi, electricienii, așteptam la rând să ne tragem cablele și să fixăm locul de montaj al motoarelor electrice. Noi trebuia să stăm cumiști, nu-i puteam deranja pe acrobații care lucrau aici, sub coordonări ale unor maeștri în manevre de mare finețe, pe verticală, cu macarale pe roți sau pe șenile.

- Fiecare comandament la acest furnal devenea în doar câteva minute un vacarm de pretenții absolut imperative. Toți invocau priorități, pentru fiecare lot de montori lucrarea aceluia era prioritară, mai puse reflectorul pe amintiri directorul acelui grup de șantiere de la furnale, Victor Herman. Cine să-i coordoneze? Care trebuie să fie ordinea firească a lucrărilor de montaj astfel încât să se evite accidentele umane, dar și cele tehnice? Sigur că totul era la mâna proiectantului IPROMET. El a ordonat să se realizeze mai întâi furnalul complet, prin sudura tuturor inelelor componente. Abia apoi să fie amplasată rețeaua elementelor de răcire. S-a ajuns cu construcția până la gâtul furnalului, zona unde trebuia amplasat aparatul de încărcare. Ridicarea acestui aparat la cota de 45 de metri a fost o jonglerie de circ de clasă internațională. S-a ales vremea cea mai calmă și cu vizibilitatea maximă. La sol totul era bine, dar la 45 de metri înălțime, în spațiu deschis, lucrurile se schimbau radical. Iar

oamenii aceia care făceau toată această treabă erau relativ tineri, sub 50 de ani. Dar curajoși, siguri pe nervii lor, dar și pe cunoștințele lor profesionale. Am avut acolo, la furnalul nr. 1, o operă arhitecturală de realizat cu niște personaje demne de cel puțin un film Discovery.

- Spectaculos, doar povestit și te apucă amețeala, ziseră George și Iuliu Ovesea într-un glas. Dar acolo aveai un om despre care știm că ajunsese să fie poreclit „coșmarul constructorilor”. Este adevărat că Dinu Ion, inginerul șef al viitoarei uzine de furnale – aglomerare, era un tip extrem de pretențios dar și greu de întors din viziunile lui despre cum trebuie să arate acest furnal de 1700 metri cubi, cel mai mare din România și pe care nimeni nu-l cunoscuse integral, în amănuntele sale intime. Cică ar fi avut pretenția la o probă de presiune pentru întreaga construcție a blindajului metalic. Este adevărat?

- Nu știu precis, trebuie să-l abordăm pe Herman, doar el știe adevărul complet. L-am cunoscut foarte bine pe domnul Dinu Ioan, pe atunci era inginerul șef al zonei furnale. Cred că ar fi fost îndreptățit să ceară o probă de etanșeitate a furnalului, dacă proiectantul n-ar fi prevăzut acest lucru în documentații. Pe Herman greu mă pot baza, acum, el tot timpul acuză că nu mai ține minte. E posibil să fie așa însă este posibil ca omul acesta să se eschiveze ca nu cumva să fie ironizat de actualii specialiști ai furnalelor din ceea ce a mai rămas din Combinatul nostru. Trebuie să apelăm la Ștefan Banu, el este acum principalul personaj care știe istoria adevărată a furnalului nr. 1, dar și a tuturor celorlalte obiective din uzina ce se va numi, nu peste mult timp, Uzina Furnale Aglomerare.

Ștefi face o scurtă pauză, apoi reia firul evenimentelor.

- Cum spuneam mai înainte, elementele de răcire au fost supuse individual la probe de etanșeitate și presiune. Când toate acestea au fost gata, s-a dat startul blindării interiorului furnalului cu cărămizi refractare. La baza furnalului se află cuva, în care se va colecta fonta rezultată din topirea aglomeratului feros, amestecat cu cocsul metalurgic. Cua aceasta este denumită și vatră sau creuzet, pentru că este construită integral din cărămizi carbonice speciale, fabricate dintr-o turbă ce se extrage din zonele

mlăștinoase din Olanda. Cărămizile carbonice sunt singurul component din import la acest furnal, ele fiind rezistente la temperaturile de peste 1300 de grade Celsius, ale fontei topite. Înzidirea până la o anumită cotă deasupra gurilor de vânt – zona unde se formează focul ce topește încărcătura – este coordonată și supravegheată de furnizorul extern. Peste acest nivel căptușirea se face cu refractare produse în țară, la Vulturul Comarnic și la Fabrica de Refractare din Turda. În această căptușeală refractară au fost implantate surse radioactive, strict localizate pe o hartă sinoptică, astfel încât semnalele captate de la acestea să indice gradul de uzură al cărămizilor refractare supuse la frecări puternice și la căldură. Doar aceste pastile radioactive constituie sursa unică de informații din interiorul furnalului, pe toată durata vieții ei. Când o asemenea sursă radioactivă nu mai emite, este semn că în acea zonă izolația refractară s-a subțiat periculos de mult și se poate produce, oricând, o perforare a blindajului care, ca prim semnal de atenționare, în curând se va înroși puternic acolo.

- De aici încolo știm și noi, cei de meserie, adică tehnologii, că în comandamente se analizează multitudinea de părți componente ale sistemelor de alimentare ale furnalului. Începând de pe teren, din baza de materii prime, subiectele de analizat conform graficelor se referă la constituirea stivelor de omogenizare a amestecului de minereuri de fier, amplasarea traseelor de transportoare, cu bandă din cauciuc cu inserție metalică, sprijinite pe căile cu role, în total mai lungi de opt sute de metri liniari, cu terminalul lor la skipuri, cărucioare care rulează pe o cale oblică, spre gâtul furnalului, unde se face încărcarea permanentă a acestui cuptor gigantic.

Mai adăugați la acestea o fabrică de var, o suflantă de aer comprimat, un turn de răcire și un castel de apă. În final, se pune la socoteală calea ferată de evacuare a zgurii spre marginea lacului Mălina și calea ferată de legătură cu Oțelăria nr. 1, pentru transportul fontei la melanjoare. Modest, cineva – tot de la proiectant – propune includerea pe lista obiectivelor de urmărit în comandament a unei estacade pentru turnarea fontei pe bandă, în cazul în care se va solicita acest produs pentru scopuri speciale, în viitor. Era cât pe ce să ne omită pe noi, electricienii. Am intervenit

în forță și ne-am pus alimentările cu energie electrică în fruntea listei. Și am cerut să ni se construiască de urgență stațiile de înaltă tensiune, sălile de aparataj și cabina de comandă a furnalului, unde vor fi amplasate pupitrele cu manete și butoane de operare precum și întreaga aparatură de măsură și control a funcționării furnalului.

- Și aici încep electricienii să plângă, lacrimile curg cât Prutul și cu toate acestea nu pot să înmoaie inimile inginerilor șefi coordonatori, atât de la beneficiar cât și de la constructor. Întârzierile înregistrate la construcțiile și montajele celor două șantiere de bază sunt puse în brațele electricienilor, cu recomandarea expresă de a nu depăși, în nici un caz, termenele limită impuse prin planul de stat, spuse cu multă condescendență George Mârzac, ca unul care toată viața lui de director general, la Galați, dar și la Călărași, nu făcuse altceva decât să bată în electricieni cât a putut de tare.

- Da, însă noi începeam să ne învățăm cu aceste bătăi. Împreună cu colegul Toader Nistor ne împărțeam timpul pe la toate comandamentele și analizele, dar și la cele interne ale noastre, când șefii noștri de șantiere și de loturi ne puneau în brațe mulțimea problemelor proprii. Iar ultimii mohicani, buni de tras la răspunderea finală, erau reglorii lui Dörner, cei care țineau în palmă butonul roșu, de pornire a fluxului integrat. Dezvoltările celor trei obiective mari s-au produs, pe orizontală și pe verticală, în tot anul 1967. La Slebing și la Oțelăria nr. 1 am obținut, cu chiu și cu vai, dar numai prin arma șantajului, ceva fronturi de lucru. Însă furnalul nr. 1 nu a răspuns cererilor noastre până la mijlocul trimestrului I din 1968. Marele nostru noroc s-a numit maistrul Horovitz, amecistul nostru. El își cunoștea foarte bine meseria și a avut noroc, la rândul lui, de un maestru la fel de priceput la beneficiar. Amândoi au pus la punct, foarte repede, întreaga instalație de măsură și control a parametrilor interni și externi ai furnalului. Această aparatură este esența instrumentarului de conducere a furnalului, pentru că el este un imens obiect închis, în care se produc niște fenomene încă insuficient cunoscute complet, la temperaturi variind de la 1300 de grade – în zona de ardere – până la temperatura mediului ambiant, la gâtul furnalului. De asemenea, tot acest imens cuptor funcționează sub presiune, la 6

atmosfera în zona de ardere, cu circulația gazelor ce se produc aici înspre zona rece, de la gât, unde sunt captate la evacuare. Se mai ține totul sub control cu ajutorul apei de răcire din elementele amplasate pe blindajul furnalului și cu semnalele emise de senzorii radioactivi pentru controlul gradului de eroziune a izolației refractare din interiorul blindajului. Iar iunie 1968 se apropia vertiginos!

- Și totuși, cu toată graba și cu frica ce ne-a dominat pe toți pe durata montajului pe verticală a furnalului – că la un moment dat nu se mai spunea „furnalul 1”, ci „verticala 1” – noi, electricienii, am avut tot sprijinul beneficiarului. Cu aparatura de măsură și control, așa cum am povestit mai sus, iar cu partea de acționări electrice la skipuri, la aparatul de încărcare și la toate benzile transportoare, am colaborat foarte bine cu șeful atelierului electric, inginerul Mihai Bordei, un om așezat, cu vorba măsurată, dar foarte bine pregătit profesional.

- Toate ceasurile băteau pentru electricieni. Așa cum noi, tehnologii beneficiari, eram nemiloși cu ei, așa ne-au dat și ei replica la toate greșelile soldate cu reclamații și reparații costisitoare. George Mârzac avea chiar o vorbă. „Zbârlit ca un electrician” Așa spunea ori de câte ori i se aducea la cunoștință eșecul probei de 72 de ore la mersul în gol. Atunci se dădeau certificatele de calitate finale, abia la această probă constructorii și montorii șantierelor 31 și 61 răsuflau ușurați ori înjurau în barbă, căutând vinovatul ori vinovații. La ei în curte și la furnizorii de echipamente și utilaje.

- Chinul nostru cel mare, în 1967 și primele două luni din trimestrul I al anului următor, l-au constituit banii. Neavând lucrări și nici măcar fronturi de lucru amenajate, nu puteam avea încasări. Eram în pericol de faliment. Ridicam această problemă a decontărilor pentru banii de salarii la toate comandamentele. Legile erau foarte aspre cu deturnările de fonduri, nici un contabil șef de șantier nu îndrăznea să ne dea bani necuveniți. „Munciți și veți avea bani!” – ăsta era replica lor. Cu chiu, cu vai, la presiunea organelor de partid s-au găsit niște soluții de compromis, încheind protocoale de lucrări decontate în avans pentru viitoarele tunele de cable și săli de aparataj care se vor face, cândva, în viitorul ce va

începe numai după ce noi, constructorii și montorii ne vom face treaba.

- În final ați ieșit din clinciuri fără să muriți de foame, zise George Mârzac. Toți îl înjurau pe Nistor pentru că el nu ierta pe nimeni și chiar jignea ori de câte ori avea prilejul. Își plătea polițele. „M-ați umilit, firea-ți voi de păcătoși, acum reparați-vă oalele sparte și scoateți castanele din foc cu mâna voastră, nu cu a noastră!” Și iar îi înjura. Iar aceia găseau alinare doar la Ștefi-moderatorul, Ștefi-împăciuatorul, prietenul tuturor tâlharilor cărora le admitea toate compromisurile.

- Asta-i părerea ta și a inginerilor voștri șefi de uzine, dar nu și a colegilor șantieriști. Că noi le descopeream toate greșelile, intenționate sau făcute din prostie, cu ocazia probelor în gol și a celor în sarcină. Iar atunci când o făceau pe nesimțiii, refuzând orice colaborare amiabilă, călcându-mă pe bătăături, atunci și eu, Ștefi Moderatorul și Împăciuatorul, îmi arătam colții și mușcam. Dacă s-a ajuns la plata polițelor la loc deschis, în comandamentele cele mari, atunci colegii de la celelalte șantiere o încasau rău de tot de la noi. Și se învățau minte, că nu le convenea să fie batjocoriți în public și amenințați cu cercetări de sabotaj!

- Deci trag eu, Cronicarul, concluzia că n-a fost pace niciodată în construcții, pe nici un șantier. Că imediat după răfuielele în public, șantieriștii aveau sarcina să dreagă și să repare. Iar cât făceau aceste reparații, voi, electricienii Grupului 4, jucați tropotita tot pe loc, mărunțel și cu busuioc, nu-i așa? Și atunci cine venea în genunchi să-și ceară iertare? Nu tot dumneavoastră doi, Ștefi și Nistor?

- Nu, noi nu recurgeam la astfel de corecții umilitoare. Pentru rezolvările de forță l-am folosit pe Dörner. El, un neamț foarte pragmatic și inteligent pe deasupra, știa să descopere punctele nevralgice ale oricărei linii tehnologice. Adică locuri înguste sau soluții din proiecte nu dintre cele mai fericite. El mergea la cei vinovați și le spunea: „Aici veți avea necazuri toată viața. Chiar veți face ore de dat cu subsemnatul la organele de ordine. Că fușăraia voastră nu se va repara niciodată!” Și aceia se speriau, pe bune, când Dörner le demonstra vina și consecința și dădeau la pace imediat. Plăteau orice, numai să scape de gândul

rău și de coșmaruri. Atunci Dörner trimitea la locul cu pricina pe unul din vestiții lui reglari, cu 1 până la 3 electricieni buni la toate, cu scule din cele performante căpătate de la francezii din LTG 1 și, în colaborare cu vinovații, rezolvau necazurile. Și din compromis în compromis, cu aceste strategii care, acum, mă fac să râd copios, că mi se par niște jocuri de copii din categoria celor „de-a războiul!”, am ajuns să ne încadrăm în termenul final și să primim aplauze și felicitări, uneori chiar și premii consistente, în bani.

Deci așa cum s-au derulat lucrările la Verticala 1 și la Oțelăria 1, termenul final de 15 iulie 1968 se apropia și ICMSG-ul, cu șantierele sale, se declara optimist, fiind încadrat în grafice. În prima decadă a lui aprilie 1968 s-a dat foc la încărcătura de uscare a refractarelor montate în interiorul furnalului. Graficul prevedea creșterea temperaturii din interiorul furnalului gol treptat, timp de 21 de zile. Iar la final, s-a procedat la prima încărcare cu minereul de fier pregătit conform rețetei în vederea elaborării șarjei inaugurală. Care s-a produs în aceste zile de sfârșit de aprilie. Când furnaliștii din echipa de la gurile de vânt au deschis stikurile de evacuare a zgurii, pârlul de foc firav, avansând către marginea scocului de unde se prăvălea în gol, direct în oalele speciale de zgură, întreaga asistență a izbucnit în urale. Câteva minute după acest moment inaugural, un furnalist încins cu șorțul de protecție, cu casca prevăzută cu ochelari fumurii s-a apropiat de jgheabul cu zgura topită ce se scurgea acum șuvoi. Ținea în mână o furcă cu trei colți, cu coada lungă, iar în furcă avea înfipt un cârnat de porc, făcut în casă. Și-a prăjit cârnatul, a salutat mulțimea făcând un cerc pe deasupra capului cu acel cârnat sfârâind frumos. Abia în acest moment, după acest gest, furnalul era considerat ca pus în funcțiune! Dacă așa-i tradiția?!!!!

Acum, garniturile de tren alcătuite din oale pline cu fontă, cu aerul încins jucând pe deasupra lor, se îndreaptă, pe rând, spre Oțelăria nr. 1. Acolo melanjoarele pântecoase așteptau să fie umplute cu fonta prețioasă, iar la timpul sorocit să fie duse în cârligul macaralei de mare tonaj spre convertizorul pregătit cu fondantul necesar și cu porția de fier vechi, conform rețetei. Totul

a fost gata pentru elaborarea oțelului în convertizorul nr. 1 la data de 8 iunie 1968. Atunci lancea a fost imersată în fonta lichidă încărcată în convertizor și oxigenul a fost suflat cu presiune, barbotând încărcătura și făcând să sară jerbe de scânteii. Începea arderea excedentului de carbon din fontă și transformarea acesteia în oțelul atât de mult dorit de o țară întreagă.

Mai rămânea etapa Slebing. Oțelul elaborat a fost deversat în oală, aceasta a fost dusă în hala de stripare și acolo a început turnarea oțelului în lingotierele pregătite, aliniate la stand. A urmat răcirea oțelului în lingotieră, extragerea lingoului răcit, transferul acestuia spre hala cuptoarelor adânci de la slebing, încălzirea lingoului până la temperatura prescrisă pentru a începe laminarea. Este ziua de 19 iunie 1968, ziua când slebingul laminează primul lingou rezultat din fluxul integrat.

- Eu știu că v-au cam bâțâit pantalonii vouă, constructorilor și montorilor de la ICMSG în lunile primului semestru al lui 1968, zise George. Că termenul limită de finalizare a lucrărilor la Slebing, ultimul obiectiv al fluxului integrat, se apropia cu repeziciune, iar voi încă aveți de recuperat multe rămăneri în urmă. Am dreptate sau nu?

- Numai parțial, că ne bâțâiau pantalonii este adevărat, dar era vorba numai de noi, electricienii. Ceilalți își încheiaseră aproape integral obligațiile, noi făceam reglajul liniei, al cajei de laminare, șuruburilor de presiune, căilor cu role și foarfecii gigant de tăiere a capetelor sleburilor rezultate din laminare. Eram în întârziere deoarece belelele din amonte se adunau în portofoliul nostru de zile și ore până la termenul final.

Apoi Ștefan Prică povestește că sincopa s-a produs în februarie 1968, când un mic incendiu în sala de mașini a băgat în sperieți pe toată lumea. Imediat graba a fost înfrânată, lumea a devenit circumspectă și pe grafic s-a consemnat ieșirea din program a montajului bateriilor de ignitroni, redresoarele electronice cu mercur de mare putere, pentru alimentarea cu curent continuu a motoarelor de acționare a cajei de laminare. Ce se întâmplase în februarie, despre ce incendiu a fost vorba?

- M-a trezit telefonul noaptea, pe la ora 2,00, povestește Ștefi Prică. Dispecerul nostru, de la întreprindere, mă anunță că în

sala motoarelor la slebing are loc un incendiu. Au fost anunțați pompierii de pe platforma siderurgică dar și cei militari, din oraș. Trebuie să vin urgent la fața locului. Am sărit direct în echipament și la 2,30 eram la slebing. Deja incendiul fusese stins. Nu s-a folosit apa, fiind vorba de o instalație electrică. M-am apropiat de locul incidentului și am văzut că, acolo, un maestru de la șantierul 33 aparținând de Grupul Laminoare își confecționase o baracă, lipită de zona colectorului de la motorul de curent continuu de 6.000 de cai putere al cilindrului inferior al cajei. Colectorul era afumat binișor, dar pompierii și cei de la Securitate nu m-au lăsat să ating zona afectată a motorului. În scurt timp sala aceasta de mașini, destul de mare de altfel, s-a umplut cu toate notabilitățile Combinatului, de la șantierele noastre, de la comitetul de partid al platformei, de la județ... Am zărit în mulțime pe șeful meu de la LTG1, inginerul șef coordonator Bărbulescu Traian. I-am făcut semn să se apropie, ca să vorbim. Ne-am retras într-o parte și i-am spus următoarele:

- Tov inginer șef, acum motorul afectat este în gestiunea noastră, a ICMSG, prin Grupul 4 Electro. Noi nu vom scăpa cu fața curată dacă nu vom cere o expertiză neutră. Ne vor beli sovieticii, de ei nu scapi fără un scandal diplomatic. Eu vă propun să-l solicitați pe maestrul Kronicek, de la fabrica de motoare mari de la Reșița. El a fost expert și în cazul nostru, când s-a răsturnat motorul electric de la caja finisoare a laminorului de 650 mm de la Hunedoara. El a reparat toate stricăciunile de la acel motor. Și nu au fost puține. Iar motorul era tot sovietic, la fel cu cel de acum.

Maistrul Kronicek a sosit la Galați peste două zile. S-a prezentat la locul faptei și în prezența comisiei tehnice de anchetă, a reprezentanților procuraturii, a securității statului, a cerut să i se permită să îndepărteze stratul de funingine de pe colector și înfășurarea afectată din bobinaj. Apoi rotindu-și privirea peste mulțime, i-a făcut semn inginerului șef Traian Bărbulescu, pe care de asemenea îl cunoștea de la Hunedoara și i-a spus, cu voce scăzută: „Rahat! Motorul nu are nimica. Ați scăpat cu fața curată!”

- Totuși, de unde, de neunde, măreața comisie tehnică de anchetă a evaluat totalul pagubelor la 385.000 de lei, continuă Ștefan Prică. Asta era o sumă zdravă, pe vremea aceea, când

salariul mediu era cam 2.200 de lei. Dosarul a fost predat la Tribunal, fiind inculpați maistrul Mânzatu Petrică, proprietarul acelei barăci improvizate care luase foc și paznicul de noapte care fusese de serviciu și care descoperise incendiul, anunțând pompierii să vină să intervină. Cei doi au fost condamnați la câte trei ani de închisoare și plata pagubei.

- Dar de fapt în ce a constat acel incendiu, ce a ars și cum a ajuns atâta fum la colectorul motorului electric?, întreabă Mihai Ursu.

- Acel maistru care a fost găsit vinovat își improvisase o baracă, nu ceva mare, în care își ținea câteva lucruri, ca un țăran gospodar ce era de felul lui. Și baraca asta era lipită pe o latură de motorul cajei. Paznicul de noapte, care nu prea avea mare lucru de păzit, că doar era într-o incintă închisă, în sala de mașini, a dormit el cât a dormit, apoi a ieșit să facă un rond, că asta era obligația lui. Dar trăsese în bărcuța maistrului un arzător de gaz metan, din acelea cu grilaj ca o sită cu care să făcea, chipurile, o încălzire locală a inginerilor care făceau reglajul la dulapurile cu aparataj. Spațiul din bărcuță fiind mic, ceva a luat foc. Iar paznicul a văzut cum iese fum din baracă atunci când s-a întors din rondul său de noapte. Sosind la fața locului, pompierii au aflat la timp că obiectul acela mare, de lângă baraca ce scotea fum, este un motor electric. În consecință nu au folosit apă la stinsul incendiului ci spumă chimică. Care spumă a ajuns și pe colector, fiind amestecată cu funinginea care provenea din incendiu.

- Deci de fapt nu a fost nici o pagubă reală, nu-i așa? întreabă George.

- Nu, nu a fost așa ceva. Iar cel care a reacționat în fața acestei nedreptăți flagrante a fost Traian Bărbulescu. Cu mult curaj a făcut recurs la sentință, în numele ICMSG-ului și a cerut să se stabilească dacă expertiza reală, făcută asupra cauzei incendiului – adică o deficiență a instalației de gaz metan folosit ca sursă autorizată de căldură în cazul respectiv – a stat la baza condamnării sau nu. Pentru această contraexpertiză a fost adus la Galați un alt expert neutru, recunoscut pentru competența sa – inginerul Huter, șef de șantier instalații de apă și gaz metan, de la ICS Hunedoara. Acest inginer era sas, deci de etnie germană, își

făcuse studiile politehnice la Viena. Era un foarte bun meseriaș în acest domeniu care nu dădea pe din afară de prea mulți specialiști. Însă chestia este că acest Huter era cuscru cu mine!

- Cu tine, Ștefi? Cum putea să-ți fie cuscru, dacă tu nu aveai copilă de măritat? Câți ani avea fetița ta cea mai mare?

- Nu așa! Noi, adică eu și soția mea, am fost nași la cununia fiului domnului inginer Huter cu una din surorile soției mele. Noi i-am cununat, cu trei luni în urmă, la Biserica Evanghelică din Sebeș. Când am aflat că vine Huter la Galați i-am făcut invitația să stea la noi, nu la hotel, unde i se făcuse o rezervare. Și l-am găzduit la noi trei zile, atât cât a stat la Galați. Credeți-mă nu mi-am permis să discut cu cuscrul problemele pentru care a venit la Galați. Dar instanța a dispus expertiza pentru care a fost chemat inginerul Huter. Nu cunosc conținutul acelei expertize pentru că, repet, nu l-am sâcâit pe cuscru să ne spună ceva ce nu ne privea pe noi și nici nu am avut acces autorizat la acest dosar. Dar știu că după două săptămâni a avut loc recursul și... maistrul Mânzatu Petrică și paznicul au fost eliberați din închisoare. Dar acest incident, pe care vi l-am descris aproape până la capăt, a avut darul să atenționeze pe toți cei implicați în punerea în funcțiune a slebingului să fie atenți cu toate mișcărilor lor, să nu se întâmple o nenorocire mai mare, mai gravă.

- Bun, și ce-i cu asta? întreabă George. Știm de o viață că „graba strică treaba” și că „scumpul mai mult păgubește” sau că „leneșul mai mult aleargă”. Sunt înțelepciuni izvorâte din cazuri reale, pe care statistica poporului simplu a expertizat-o fără cheltuieli pe sași școliți la universități înalte și scumpe. V-a făcut pe voi, reglorii, să fiți mai buni, adică să nu vă grăbiți (degeaba) sau să nu vă scumpiți la târâte (adică să nu căutați ore suplimentare multe ca, obosindu-vă peste măsură, să faceți greșeli care să vă coste!) sau să faceți treburi de mântuială?

- Nimic din toate acestea, dar pentru o vreme lucrurile au decurs mai încet și întârzierea s-a mărit, spune Ștefi. Apoi am reușit să-i antrenăm și pe specialiștii sovietici să facem un efort și să terminăm reglajul la timp. Asta s-a întâmplat fără incidente, iar la data de 19 iunie 1968 slebingul a început să lamineze lingouri de oțel provenite de la Oțelăria nr. 1, pe care le-a transformat în

seleburi pentru laminorul de tablă groasă nr. 1. Ceea ce ne dăduse fiori în acea ședință din vara lui 1965, anume că până la 23 august 1968 va trebui să dăm în funcțiune trei obiective uriașe, părți componente ale unui flux integrat, iată că s-a întâmplat. Omul a făcut această minune!

- După experiența ta de o viață, cu credința în existența lui Dumnezeu și cu vocile pe care le-ai auzit în situațiile excepționale din viața ta, crezi că minunea aceasta, cum ai numit-o singur, a reușitei unui efort aproape imposibil de imaginat, s-a întâmplat numai ca să constatăm, după scurgerea atâtor ani, că tot acest efort a fost în zadar?

- Credința mea îmi spune că da, că este o lecție pe care toți cei ce pot înțelege, să o facă, adică să înțeleagă că lucrurile temeinice, de durată cel puțin seculară se fac altfel, pe o bază mult mai profundă. Nu pledez la fenomene de tip Marele Zid Chinezesc sau Piramide sau templele faraonilor sau Machu Pichu. Mă gândesc la legătura dintre suflet și materie.

- Are dreptate Ștefi, spune Cronicarul. Dacă ființa omenească se dedică în exclusivitate materiei, el devine mult mai efemer decât ființa care se dedică sufletului, acordând materiei doar atâta importanță cât să nu moară de frig și de foame. În această linie de gândire, reușita construirii Fluxului Integrat se leagă de două lucruri majore: nevoia poporului român de a supraviețui fără să plătească un preț atât de mare pentru locul său sub soare, așa cum a fost obligat să o facă multe secole în urmă, pe de o parte, iar pe cealaltă parte nevoia poporului român de a-și dovedi sieși că poate, că are resurse de a-și câștiga respectul de sine.

- Și cred că acest câștig s-a realizat aici la Galați, în jurul acestor construcții de mare utilitate națională, în acești câțiva ani, mai precis din 1964 până în august 1968, completă Mihai Chiculiță. Acel august 1968 când o țară întreagă, amenințată de abuzul forței brute a unei puteri militare dominante peste o jumătate din sfera terestră, a avut puterea să-și strige cu demnitate spre toate popoarele lumii dreptul său la libertate și autodeterminare. Dacă nu ai respect de sine nu poți să faci asta!

Ajungând în acest punct, Cronicarul se adresează colaboratorilor săi și, în aceeași măsură, cititorilor săi:

- Acest prim volum din *Cronicile Combinatului* prezintă doar câteva personalități ale unei perioade scurte, de început, iar faptele lor vor deschide următoarele capitole ale istoriei noastre. La data de 15 iulie 1968, în cadrul unui miting popular, care încă nu avea acea umplutură de demagogie ce va veni curând, din păcate, șeful statului nostru a declarat, cu mândrie nedisimulată, inaugurarea Fluxului Integrat al Combinatului Siderurgic Galați. Cu emoție în glas a adus mulțumiri și a lăudat pe toți cei care au contribuit la acest rezultat important. A anunțat, de asemenea, pașii ce vor urma în continuare, prin ridicarea următoarelor capacități de producție a unor alte sortimente de produse din oțel, la fel de necesare pentru traiul decent al unui popor ce și-a dobândit locul în lume.

Capitolul 24

Căruța cu medalii

- Iar trebuie să am ultimul cuvânt înainte de a trece la următoarea etapă din istoria Combinatului, zice Ștefan Prică în ziua când ne-am întâlnit pentru o nouă pornire la drum lung.

- Ce este, ce ai mai uitat, omule? zise George Mârzac. Chiar așa, noi nu mai putem deschide un capitol nou de hronic, că tot Constructorul trebuie să fie în frunte?

- Sigur, tot el, dar acum nu este în frunte ci chiar stă la coadă, zise cu un aer șugubăț Ștefi. Că după ce s-a terminat marele miting de la 15 iulie 1968, noi, constructorii, am fost încolonați frumos, unul după altul, și am fost chemați, în aplauzele asistenței, să ne primim distincțiile cuvenite și binemeritate. Că ordinele și medaliiile care s-au împărțit atunci au fost aduse într-un cărucior pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor din Galați. Și când s-a epuizat festivitatea decernărilor, Cornel Cazan, directorul nostru general, a exclamat, cu stupeoare:

- Dar lui Prică Ștefan de ce nu i s-a decernat nimic? Cine este uitucul care l-a omis pe omul care a trudit din greu la toate obiectivele, având la activ nu numai orele nenumărate petrecute peste program, dar și inițiative deosebite, care au dus la succesul nostru, colectiv? Apoi, întorcându-se spre colegii de la conducerea grupului, li s-a adresat cu reproș:

- Voi unde ați fost? De ce nimeni nu a sesizat că tocmai directorul vostru lipsește de pe listele de premiere cu ordine și medalii? Nistor? Dörner? Palade? Tăceți? Halal să vă fie!

Rușinat pe drept de această omisiune jenantă pentru o colegialitate reală, până la urmă Mișu Palade a spus, mai mult șoptit decât răspicat:

- Am crezut că este ocupat cu necazul ce l-a lovit cu soția și de aceea lipsește...

- Ce necaz? Eu de ce nu știu? zice în final Corneliu Cazan.

Din acel moment am primit din partea lui maximă atenție și ajutor. Cu autoritatea pe care și-o câștigase a luat taurul de coarne și nu s-a lăsat până nu a reparat oala spartă. Este adevărat că a durat ceva mai mult de două luni, dar până la urmă am primit și eu o distincție. Nu mi s-a organizat o festivitate la fel de mare precum cea care a avut loc atunci, pentru numeroșii premiați, dar a fost ceva care m-a onorat.

- Și ce medalie ți s-a acordat, întrebă curios George.

- Am primit Steaua Republicii, clasa a IV-a. Colegii mei de la grupuri au luat Ordinul Muncii clasa a III-a, iar conducătorilor întreprinderii noastre li s-au decernat același Ordin, dar clasa a II-a și chiar clasa I-a.

- Bună și Steaua asta, chiar dacă vine la sfârșit reparând capul spart, zice soția mea. Dar mai bun ar fi fost un Ordin al Muncii, chiar clasa IV-a.

- Ei, nu ți se pare că o Stea a Republicii sună și este mai strălucitoare decât un Ordin?

- Ce știi tu?! Ordinul Muncii ți-ar fi adus o scădere a impozitului pe salariu de 25%, pe când Steaua ta strălucitoare te onorează doar cu 20%.

Femeile știu totdeauna mai multe decât bărbații. De ce oare? Să fie acest simț al măsurii mult mai dezvoltat la ele decât la noi, masculii, din cauza rețetelor de la borșuri, ciorbe și tocănițe? Cred că acest exercițiu zilnic de a măsura cu gramul și a vedea toate nuanțele de culori le dezvoltă, până la urmă, gustul, care este cel ce contează, în final!

- Dar ce necazuri aveai cu soția ta atunci, Ștefi? Iartă-mă că întreb, poate că fac o gafă, te rog să mă ierți dacă greșesc, zice George curios, dar și Cronicarul îi împărtășește această deschidere spre a afla amănuntele vieții de familie ale acestui om mai prezent pe șantiere decât acasă, în toți anii de când este cunoscut. Și lor li se alătură Ursul Mihai și Chiculiță. Știau ei ceva, dar numai vag. Și apoi, de atâtea luni tot ascultându-i faptele eroice, dar și zgomotul lacrimilor curgându-i din cauza atâtor greutăți puse în spatele lui de colegii constructori și montori din amonteale ordinii de execuție a lucrărilor, devenite intrinseci funcției pe care o avea,

toți cei din jurul mesei rotunde a Cronicilor câștigaseră dreptul de a știi...

- Nu-mi face plăcere să rememorez acele săptămâni cumplite pe care le-am trăit atunci. Dar simt că trebuie să vorbesc, să vă spun cu ce forță internă s-a luptat draga mea soție, în acele zile de început, dar și timp de 23 de ani, până când cancerul a învins-o, în final... Casa noastră era plină de cărți de medicină, de tratate speciale, tăieturi din ziare, reviste de specialitate... De fiecare dată când mă uitam cu ochii gata să-mi dea în lacrimi, ea îmi spunea, senină: „Dacă fac și tratamentul acesta o mai lungesc cu doi ani (sau trei sau doar o jumătate de an etc.) și te pot ajuta să-ți duci poverile, dragă Ștefi. Că nu pot să te las singur pe lume, cu fetele noastre, că tare ești neajutorat uneori. Tu altceva decât șantier și muncă, din zori și până noaptea târziu, nu știi!...”

Stătea cu privirea plecată spre paharul cu vinul roze pe care-l ținea între palme, încălzindu-l. Târziu, se desprinsese din negura amintirilor și continuă, cu ceva mai multă vigoare în glas:

- Ne obișnuiserăm, amândoi, cu viața de șantier, încă de la Hunedoara. Cu frigul, cu noroaiele, cu ploii și vânturi. Noi constructorii ne credeam dintr-un alt aluat decât ceilalți oameni. Că nimic nu ne poate frânge. Amarnică greșală! Neprevăzutul vine brutal, neiertător. Nu-ți vine a crede că ți se întâmplă ... A fost un accident banal dar care a necesitat o intervenție chirurgicală, după două luni de dureri suportate cu stoicism și speranță că va trece, de la o zi la alta. Cel mai bun chirurg, doctorul Gheorghiu, și cel mai bun anestezist, doctorul Atanasiu, de la spitalul municipal Galați au făcut echipă și au operat-o. Iar analizele făcute ulterior au relevat un diagnostic rău: cancer de gradul II. Șeful laboratorului de analize biomedicale era un medic cu multă experiență, dar și deosebit de exigent în privința acurateței procedurilor. După ce s-a stabilit acel diagnostic m-am dus la el și, bâlbâindu-mă, i-am cerut să-mi dea o probă de țesut din cel analizat, poate i-a mai rămas ceva! S-a uitat la mine și m-a întrebat pentru ce-mi trebuie. Păi, am zis eu roșind, aș vrea să repet analiza în altă parte, poate la București, că dacă fetele de la laborator or fi greșit ceva sau nu au fost atente etc. Domnule, îmi răspunde medicul, aceste analize care sunt prediagnosticate cu boli

grave le efectuez numai eu. Nu dau nimănui să facă nimic din procedură. Eu știu, cu certitudine, că am lucrat cu mare precizie și acuratețe. Orice alt laborator va confirma rezultatul acesta, nu va fi altceva. Nu încercați să vă amăgiți, domnule inginer. Nu există tratament altul decât terapia cu raze și substanțe chimice.

Și iarăși tăcu. Probabil că această parte a istorisirii sale a fost cea mai dureroasă, pentru că a trebuit să-i respectăm lunga tăcere.

- Cazan Cornel, aflând de acest necaz al meu, m-a întrebat ce poate să facă pentru mine. Între timp, soția mea aflate de la o doctoriță cu specializarea „medicină sportivă” că boala ei are șanse de tratament reușit doar la Paris. Că acolo se face o radioterapie cu adevărat eficientă, la institutul Curie. Și acest sfat a prins rădăcini puternice la draga mea bolnăvicioasă. Așa că am fost nevoit să-i cer lui Cazan Cornel să facă intervenții pe unde o ști el, la forurile cele mai înalte, pentru a obține de la Ministerul Sănătății o viză de tratament extern, la Paris. De la MIM ministrul Marinescu l-a contactat pe doctorul Moga, ministrul sănătății, dar acesta l-a refuzat, spunând că ceea ce se face la Paris nu este cu nimic mai presus de ceea ce se face la București. La insistențele mele, până la urmă, doctorul Moga a constituit o comisie medicală interdisciplinară, având în componență numai somități: doctorul Juvara de la Spitalul Filantropia (al CC-ului), doctorul Costăchel de la Institutul Oncologic și doctorul Popovici, un tecucean de la Spitalul Fundeni. Ei au declarat că se poate face tratamentul cu radiații la Filantropia, cel mai dotat spital din București și întreaga țară, care deservea activul central de partid și de stat. Nici dacă am fi vrut să plecăm la Paris la acea dată tot nu am fi reușit nimic, deoarece președintele Franței, generalul De Gaulle, aflat în vizită la București, și-a scurtat programul și s-a întors acasă după numai 36 de ore. În Franța izbucnise o grevă generală în transporturi, care a durat în total 45 de zile. Așa că am acceptat să facem tratamentul la Filantropia. La 21 mai 1968, de Sfinții Împărați Constantin și Elena a început programul de iradiere, cu internare. Iar eu, de la această dată, am început un program săptămânal de alergătură care m-a obosit extrem de tare. Așteptam cuminte, la serviciu, ora 15,30 de sfârșit de program la CSG, mă urcam

imediat în Renault-ul meu 10 și alergam la Odobești, să-mi văd fetele, cea mare Adriana sau Ada cum o alintam, avea 6 ani, iar cea mică, Crina, doar 6 luni. Mama soacră mai avea trei fete mici, ale ei, surori ale soției mele. Deci avea parte de multă treabă cu atâtea fete. Luam de la mama soacră un pachet pentru soția mea și fugeam la București. Când ajungeam acolo era noapte, ora 20,00 – 20,30. Stăteam cu ea până la ora 22,00 poate chiar mai târziu și apoi plecam direct către Galați, ca să prind ziua normală de muncă. Așa am dus-o trei luni. Au fost groaznice. După prima lună de alergătură oboseala a început să-și spună cuvântul. Pe parcursul celor trei luni de navetă Galați – Odobești – București – Galați, am adormit la volan de 6 ori. Prima ațipire se producea între Râmnicul Sărat și Buzău, într-un loc unde se afla statuia lui Suvorov¹⁷ la margine de drum. Acolo ațipeam prima dată și mă trezeam pe sensul celălalt al șoselei. Dar am avut noroc, n-am ieșit niciodată de pe șosea în câmp și nici nu m-am întâlnit cu vreo altă mașină. A doua adormire la volan, de data asta mai lungă, cred, se producea la întoarcerea acasă, la Galați, între comunele Traian și Siliștraru. Acolo șoseaua face o curbă largă spre stânga și mă trezeam pe acostament, în pietrișul de pe marginea șoselei sau chiar intram în păpușoi. Aveam noroc și cu acest loc, deoarece nu era nici o diferență de nivel între șosea și arătură. Cum această abatere din drum se repeta de fiecare dată, am învățat să caut soluții să alung somnul de la mine. Mă opream la fiecare fântână de la margine de drum și îmi turnam apă pe cap. Dar degeaba, tot saream din drum în câmp. Norocul meu a fost că la acea oră – era 4 dimineața, chiar 4,30 uneori – nu era nici un nebun pe șosea, în afară de mine care alergam să prind ora de începere a zilei de muncă, doar eram „șef”!

¹⁷ Statuia generalissimului Alexandr Suvorov – a fost ridicată în comuna Dragosloveni, pe un câmp plantat cu pomi, pe terasa superioară dreaptă a râului Râmna, în comuna Dumbrăveni (pe atunci Plăinești - lângă calea ferată Ploiești-Bacău) întrucât, în anul 1789, generalul rus a câștigat două mari victorii împotriva turcilor la Focsani și la Râmnicu Sărat, țarina Ecaterina a II-a a Rusiei acordându-i titlul onorific de „Rîmnikski” și rangul de conte. Inaugurarea statuii a avut loc în prezența unei Comisii Militare ruse și române în anul 1913, participând la acest eveniment și scriitorul român Alexandru Vlahuță.

Din nou o scurtă pauză. De data asta seninul din priviri revenise.

- Îmi aduc aminte de un episod tragicomic. Am plecat o dată din București spre Galați luând cu mine un autostopist. Era un domn curățel, școlit, că avea o vorbire de intelectual. Mergea până la Brăila. L-am rugat, ba l-am somat că îl voi da jos din mașină dacă se va opri din vorbit. Adică omul trebuia să mă țină treaz, necondiționat. Dar acolo, la Silistraru, iarăși m-am trezit ieșit din șosea pe arătură. Călătorul de ocazie stătea lângă mine și mă privea. „Bine, domnule, dar nu ne-am înțeles că mă ții de vorbă, ca să nu adorm?” Iar el îmi spune, senin: „Domnule, sunteți un fenomen! Până aici ați adormit de cinci ori la volan, dar nu apucam să vă scutur de cot ca să vă trezesc că singur reveneați pe firul șoselei. De cinci ori la rând! Aceasta, a șasea, a fost singura ieșire în decor, că n-am mai avut vreme să vă trezesc.”

M-am întrebat de nenumărate ori când aceste deplasări au luat sfârșit, oare cine mi-a apărat familia și mai ales pe mine, imprudentul? Domnul să fi fost? Sigur, un înger protector a vegheat asupra mea și nu m-a lăsat de izbeliște. Și dacă este așa – că așa a fost, în mod cert – atunci, Doamne, de ce m-ai pedepsit abătând asupra dragei mele această boală cumplită? Pe de o parte ne pedepsești, pe de altă parte ne ocrotești! Ce să înțeleg de aici?! Și dacă am văzut că nu pot dezlega această dilemă, am spus și eu, ca la biserică: „Fie Doamne, voia Ta!” Și de atunci de multe ori a venit la mine Arhanghelul Gabriel și mi-a șoptit, la ureche, diverse ordine sau mai bine zis îndemnuri, că totdeauna parcă îmi spunea așa: „Dacă faci astfel, va fi bine. Dar singur trebuie să hotărâști!”

- Mai poți să ne dai măcar un exemplu de o asemenea „manipulare cerească”? Întrebă George. Întrebarea lui era vădită, printr-un alt exemplu spera ca Ștefi să repare atmosfera grea cauzată de istorisirea calvarului trăit.

- Sigur. Uite, v-am povestit cum a fost cu acel incendiu, dintr-o noapte de februarie 1968, în sala mașinilor de la slebing. Că, de fapt, motorul de 6.000 de cai putere nu a fost afectat cu nimic, iar expertiza făcută de inginerul Huter, de la Hunedoara, a dovedit că deficiențele din instalația de gaz metan au fost cauza reală a incendiului. Și în urma recursului formulat de inginerul

Traian Bărbulescu, inculpatul maistru Petrică Mânzatu și paznicul de noapte au fost scoși din pușcărie. Cu acest maistru m-am întâlnit pe trotuarul din apropierea anexei turn de la CSG, la câteva zile după ce a fost eliberat. El mi-a povestit că se întoarce la Iași, de unde venise la Galați. Ei bine, când stăteam de vorbă cu el, vocea Arhanghelului Gabriel – că de acum încolo așa o să zic! – mi-a șoptit „dă-i sfat bun, să nu cumva să deschidă proces contra statului pentru daune, că va pierde mult mai mult!”. L-am luat pe maistru de după umeri și i-am spus:

- Meștere Petrică, acum te întorci la Iași, ai grijă să-ți vezi de o viață liniștită. Nu te apuca să dai statul în judecată ca să-ți plătească salariul pe cele 11 luni cât ai stat la pușcărie și n-ai avut nici un venit. Că dacă vei câștiga, acei bani vor trebui să fie achitați de judecătorul și procurorul care au greșit, condamnându-te. Și vei avea necazuri. Stai, te rog, cuminte și ascultă-mi sfatul!”

Ei bine, meșterul Petrică Mânzatu nu a stat cuminte. La Iași s-a găsit un avocat isteț să-l monteze să deschidă proces de daune, jurându-se că îi va câștiga procesul. Și l-am întâlnit din nou, peste ceva vreme, de data asta slab, jigărit, nervos și amărât.

- Ce-i cu tine, meștere Petrică? Ai fost bolnav? Că nu arăți bine de loc!

- Domnu' inginer, m-a mâncat pe undeva și nu v-am ascultat sfatul. M-a găsit un avocat care m-a ispitit cu promisiuni de câștig și am deschis proces de daune. L-am pierdut și am fost condamnat să despăgubesc statul cu suma de 385.000 de lei, suma precizată în procesul inițial ca fiind daune aduse de mine statului. Acum trebuie să plătesc, vai de capul meu de om prost, care nu știe să stea în banca lui, deși am fost sfătuit de bine.

Deci Vocea, acest Arhanghel Gabriel, a funcționat. Și cred că el face acest demers, de bine, cu toată lumea. Dar trebuie să înveți să-i deslușești șoapta, să te rogi lui Dumnezeu și să trăiești cu dreptate, cinste și smerenie.

Capitolul 25

Nu-s prea tineri inginerii tăi ca să le arăți atâta încredere?

- Am să contest, parțial, relatarea lui Ștefan Prică despre incendiul de la slebing de la începutul anului 1968. Poate că acel expert la care a apelat ICMSG-ul, adus de la Reșița, Kronicek pe nume, nu s-a uitat decât la colectorul acelui motor uriaș, de antrenare a cilindrului inferior al cajei reversibile și a constatat că nu există afecțiuni decât o nevinovată stropire cu spumă chimică și funingine. Cred că dacă a fost doar atât, atunci ICMSG-ul a luat doar partea de cozonac de la acest „festin”. Pentru că realitatea este ceva mai complexă și mai complicată, zice Mihai Chiculiță.

- Nu pot să te contrazic, Mihai, zice Ștefi Prică, noi eram doar cei care trebuia să efectuăm montajul acestor mașinării, nu aveam o prea mare responsabilitate în rest. Și apoi memoria mea a lucrat selectiv, eu am fost impresionat cel mai mult de pățania maistrului Petrică Mânzatu. Încă este bine că mi-am amintit de numele lui Kronicek, specialistul în motoare mari de la Reșița și de cuscrul Huter. Așa că, cu scuzele de rigoare, sunt și eu curios să ascult completările tale despre acel eveniment. Poate că va funcționa și la mine o resetare, cât de cât, a memoriei?!

- Deci, acolo în sala de mașini erau depozitate câteva colete mari, expediate de furnizorul sovietic, conținând motoare întregi sau părți din motoarele cel mai mari și care vor fi asamblate și apoi montate pe locurile lor chiar aici, în această sală. Cel mai afectat colet a fost cel care conținea un semistator de la motorul cajei orizontale. Această piesă avea diametrul de 6 metri și cântărea „doar” 200 de tone. Motorul de curent continuu care rezulta din asamblarea celor două semistatoare avea puterea de șase mii de kilowatti și diametrul, evident, de 6 metri. Incendiul afectase înfășurările (cablajul) polilor principali, ai celor secundari și o parte din înfășurarea de compensație. Termenii tehnici care descriu dauna nu pot fi explicați doar în două cuvinte, așa că

pentru cititorul nespecialist este suficient să afle că anvergura deteriorărilor a împins partea română să adreseze furnizorului sovietic – uzinele Electrosila din Leningrad – o cerere de înlocuire a semistatorului avariat cu altul nou. Da, este posibil să vă livrăm ceea ce doriți -ne-au răspuns sovieicii - dar termenul este de 12 luni!

- Dezastru! au reacționat toate mărimile sistemului. Atunci s-a făcut apel la uzinele românești de specialitate – UCM Reșița și Electroputere Craiova. S-au ferit să se angajeze într-o lucrare de o asemenea importanță, invocând lipsa de experiență în construcția de motoare electrice atât de mari. Nu era vorba doar de mărimea fizică. Pentru a dezvolta o putere de șase mii de kilowatti motorul trebuia să fie dimensionat special la circuitul magnetic, la înfășurările care erau parcurse, în timpul funcționării, de curenți electrici de mare intensitate, etc. Era luna ianuarie iar termenul de punere în funcțiune a laminorului era luna mai, același an! Atunci am făcut propunerea să încercăm să facem repararea stricăciunilor, cu forțe locale, adică cu oamenii noștri din Secția de Reparații Energetice.

- Ai avut curajul, Mihai, să te înhami la o asemenea treabă? Păi răspunderea era uriașă! zise George Mârzac. Dar ce să mă mir, că până la urmă ai făcut-o. Dar cum de a acceptat Velincov o asemenea treabă? El era cel mai îndreptățit specialist să-și dea cu părerea dacă reparația are șanse de reușită sau nu. Dar dacă spunea „DA”, implicit își asuma și el răspunderea totală. Vă acoperea pe voi. Am dreptate?

-Da, sigur, s-ar fi aliniat în totalitate la acest angajament. După ce s-a codit o vreme – de fapt a întors varianta reparației la SRE pe toate părțile, după cum îi stătea în obicei! – a fost de acord, însă a cerut să fie aduși niște specialiști în mașini electrice de la Reșița și de la Electroputere Craiova. Așa că noi ne-am apucat de treabă. Formația de lucru era condusă de maestrul principal Mihai Roth, veteranul nostru în mașini electrice și de maestrul Liviu Grădinaru. Mai participau inginerul Gheorghiu Cristel, maestrul bobinator Preda Nicolae, și muncitorii de categorii superioare Ștefănescu, Lupițu, Ionescu și alții, mai tineri. Când au sosit specialiștii de la Reșița (un inginer) și Craiova (un

maistru bobinator), noi demontaserăm cei 9 poli principali, fiecare de câte 4 tone (!) și polii auxiliari, de câte 2 tone fiecare. Am făcut constatările de rigoare și am stabilit împreună un grafic de lucrări. Sigur că unele părți ale bobinajului prezentau deteriorări grave. Acestea trebuiau să fie înlocuite și cum în țară nu aveam posibilitatea de a fasona bare de cupru sau de aluminiu precum erau cele originale s-au făcut demersuri, inclusiv diplomatice, pentru achiziția în regim de urgență, a unor importuri de completare. Reparația a durat circa două luni, timp în care au sosit și acele componente din import, de la Electrosila Zavod din Leningrad. Întreaga daună produsă de acel incendiu a fost înlăturată într-un termen record, folosindu-ne de dotările pe care le aveam dar bazându-ne cel mai mult pe priceperea oamenilor noștri, a muncitorilor, maiștrilor și inginerilor din secția de reparații energetice. Alte intervenții și remedieri au fost efectuate la fața locului, în sala de mașini de la slebing, la motoarele și furniturile afectate de incendiu dar pentru a căror reparații nu erau necesare condiții tehnice deosebite. Aceste operații au fost făcute de o echipă de la noi, din SRE, condusă de maistrul Aanei Ionel. Când toate remedierile au fost finalizate, în comandamentul care coordona programul punerii în funcțiune a secției slebing s-a hotărât că montajul celor două motoare mari, de acționare a cajei orizontale să fie făcut de echipa de la SRE care trebuie să finalizeze, astfel, o lucrare abordată cu mult curaj. Totul a ieșit foarte bine și slebingul a fost pornit la termenul stabilit în planul național, adică în luna mai 1968. Cele două motoare puse pe pozițiile lor au fost cuplate – mecanic – la cilindrii de lucru în luna aprilie, cu participarea inginerilor Mangiurea Carol și Giugiucă Victor, salariați ai Combinatului. Iar instalația de ungere a lagărelor acestor două motoare mari a fost realizată de ICMSG, de o echipă condusă de inginerul Alexandru Dobre, cel care va fi avansat director al Direcției de Investiții al CSG în anii 1980.

- Aș vrea să vă relatez un fapt mărunț care s-a petrecut în clipele când noi, cei de la SRE făceam montajul motorului superior al cajei orizontale, zise Mihai Chiculiță. A trecut pe acolo Corneliu Velincov însoțit de Potoceanu Ion. S-au oprit lângă noi și Corneliu Velincov ni l-a prezentat ca fiind proaspăt numitul

director general al Combinatului. Continuându-și drumul, Potoceanu îi spune lui Velincov: „*Cam tineri inginerii acești! Ai așa mare încredere în ei?*” Sigur că această remarcă m-a încântat și m-am grăbit să o împărtășesc întregii echipe. Pentru noi a fost ca o notă excepțională primită la un examen de viață!

- Frumoasă faptă mărunță, Mihai, zise George. Cred că astfel de aprecieri spuse de persoane care au câștigat atâta experiență de viață încât pot da note de merit sunt, de fapt, părți ale esenței încrederii în sine. Un Ion Potoceanu spune că ți se dă foarte multă încredere când află că faci o treabă minunată, că o faci cu curaj și că ai dovedit că posezi cunoștințe tehnice temeinice. Apoi își afișează îndoiala văzându-ți fizicul tânăr și ar vrea să facă un pas înapoi. Iar toate acestea le afli din întâmplare, nu ți se spune ție direct, în față. Trăind încântarea pentru o notă maximă primită la examenul vieții te fortifici și pășești voinicește mai departe. Vedeți voi, oameni, dacă viața te pune în situația de a emite astfel de idei și cuvinte cum a făcut Ion Potoceanu, atunci inclusiv tu ai primit o notă identică de apreciere de la cel care are dreptul să ne judece faptele și realizările. Promovarea oamenilor pe criteriul încrederii este calitatea conducătorilor. Eșecurile lor sunt mari dureri, se manifestă cu tristețe greu de consolat.

- Nu m-am gândit atât de profund la valoarea aprecierilor emise de mine despre oameni, spuse Ștefan Prică. Dar ai dreptate și abia acum realizez că biciul cu care ne-ați îndemnat să facem reglajele mai repede, să dăm totul la cheie mai devreme cu o zi măcar ascund extraordinara apreciere care s-a notat cu calificative maxime acolo sus, la vârfurile puterii. Te-ai dat de gol, George, nu te mai critic de acum înainte că m-ai săcâit toată viața. Acum te văd ca pe un mare profesor universitar care m-a luat lângă sine ca asistent și, de drag ce-i sunt, nu vrea să-mi dea nici măcar primul titlu academic, de lector sau șef de lucrări, ca să nu mă piardă de la fața lui. Uuuuffff, ce bine mă simt!

- Gata, gata, oameni buni! Nu vă ajunge acest vin roze, acum începeți să vă îmbățați și cu vorbe frumoase! Hei, am să chem domnișoara care ne aduce la masă tot ce ne dorim să vină și cu o oglindă mare, să vă vedeți ce tineri ați devenit cu un asemenea tratament cu vorbe de laudă, zise Cronicarul.

- Îmi dai voie, Cronicarule, zise Mihai Chiculiță, să cred că judecățile de valoare emise de George și de Ștefi se referă la mine, la meritele mele, nu?

- Evident, evident! Și întăresc acest verdict dezvăluind și alte informații pe care le-am cules eu, din legendele locului, în perioada scurtă cât am lucrat la SRE. Este vorba de isprava cu vitalii furnalului nr. 1. Dar nu știu mare lucru, așa că ar fi bine să ne povestiți și această faptă de om bun, invită Cronicarul pe cel ce își exercitase talentele de povestitor până acum.

- Da, este și asta o poveste frumoasă deși este simplă, doar că se suprapune cu povestea despre repararea semistatorului aceluia motor sovietic uriaș de la slebing, începu Mihai Chiculiță. La începutul anului 1968, când lucrările la Verticala 1, adică la furnalul de 1700 metri cubi se apropiau de final, se descoperă într-un comandament că există un mare gol în programul punerii în funcțiune. De fapt s-a semnalat, de către inginerul șef Dinu Ion că nu s-a făcut nimic cu vitalii și că el, beneficiar, nu primește furnalul și nu-i dă foc la încărcătura de uscare până nu se rezolvă această problemă care este vitală, așa cum îi este și numele. Și spune, în acel comandament, că lui i s-au alăturat toți oamenii de bază ai acestui furnal, adică Buzea Oancea șef de secție, mecanicul șef Velicescu, electricianul inginer Valuta, electronistul inginer Mocanu, alți maiștri și furnaliști veniți de la Hunedoara care știu, din practică, ce înseamnă fiecare componentă a furnalului pentru viața și siguranța lor, a celor ce exploatează această minune tehnică. Ce sunt acești vitali? Este ansamblul aparatajului electric de rezervă care asigură alimentarea cu energie electrică a întregului furnal în caz de avarie, când se întâmplă o pană de curent. Proiectantul a prevăzut această dublură de schemă de alimentare cu energie electrică deoarece, chiar și într-un asemenea caz de avarie gravă furnalul tot trebuie să-și continue viața. Că în pântecele acestui colos sunt temperaturi de 1300 – 1400 de grade Celsius și presiuni care trebuie să fie controlate și stăpânite. Și inginerul șef Dinu împreună cu echipa lui au dezvăluit că sala de aparataj rezervată celor 40 de panouri pentru sistemul vital este goală, că nu s-a mișcat nimic acolo, până la acest ceas al doisprezecelea.

- Nu-mi aduc aminte de acest incident, zice Ștefi. Dar cred că n-am dat importanță, era ceva din sarcinile curente ale lui Dörner.

- Inginerul Cucu, șeful Serviciului Utilaj Tehnologic împreună cu cei de deasupra lui în ierarhia Direcției de Investiții, adică inginerii șefi Darziu Alexandru și Apostol Nicolae relatează că nu reușesc să plaseze comenzile pentru cele 40 de panouri despre care este vorba la întreprinderile specializate deoarece ele au încărcare maximă cu comenzi, că acum este prea târziu. Motivul acestei stări de lucruri este întârzierea cu care a ieșit documentația respectivă de la proiectantul IPROMET. Pus în fața acestei situații de maximă încordare, Corneliu Velincov mi se adresează cu sugestia să preiau eu, în calitate de șef de secție la SRE, execuția acestor panouri buclucașe. Că de fapt este vorba de niște table de fier, înrămate, pe care se amplasează aparate simple, relee, contactori, întrerupători, etc. Facem o analiză împreună și în final, mai mult de nevoie decât de voie, ne asumăm la SRE execuția acestor panouri. Aveam la secție un specialist în construcții metalice din categoria acestor panouri, pe șeful de echipă Bădărac Iordan, venit de la Progresul Brăila unde executase, în mod curent, cabinele excavatoarelor. El a condus echipa maistrului Preda Costică cu șefii de echipă Moraru, Izbașa Timotei și alții care au executat partea metalică a acestor panouri, sub coordonarea inginerilor Mangiurea Carol și State Cornel. Pe măsură ce se dădea gata un panou metalic, el era preluat de electricienii cu care formasem două echipe, conduse de inginerul Dima Gelu – cel care a plecat la LBC în 1969 și inginerul Prigon Vasile, cel care a plecat acasă, la Bistrița, să pună în funcțiune Întreprinderea de Acumulatori Electrici. Am reușit să terminăm destul de repede și această comandă, o sarcină de excepție prin care am demonstrat că avem mult potențial, în interiorul Combinatului și în componența personalului foarte bine calificat de la Secția de Reparații Energetice.

-Gata, domnule, gata! A început să mi se aplece de atâta electricitate și electricieni, zise furiosul George Mârzac. Cronicarule, să pui pe coperta cărții tale subtitlul acesta, sau măcar o notă de precizare: „*Cititorule, acest prim volum din Cronicile*

Combinatului relatează istoria celor mai grozavi electricieni cărora li se datorează existența și funcționarea Combinatului Siderurgic Galați. În volumele ce vor urma vom pune poveștile tehnologilor și mecanicilor, vom găsi loc și pentru hidrauliști și chiar și pentru secretarele directorilor și inginerilor șefi! ”

- Stați domnule, că n-am terminat, sări Mihai Chiculiță. Vestea despre isprava noastră a ajuns departe, sus. De aceea ne-am organizat în două schimburi și în mai puțin de o lună am dat panourile la montaj, celor de la Grupul 4 Electrotehnic. Dar valoarea noastră a crescut mult, Secția Reparații Energetice fiind vizitată de conducerea Ministerului Metalurgiei și chiar de tovarășul Gaston Marin, viceprim-ministru al Guvernului.

-M-ați dat gata! Mai rari oameni ca voi!

Epilog

(în loc de... va urma!)

Puține nume și fapte au fost prezentate în aceste pagini. Mai greu ne-a fost să evocăm figuri și fapte deoarece timpul scurs - iată, din 1961 au trecut 58 de ani! – a estompat multe imagini care au fost vii poate numai cu puțin timp în urmă. Mai sunt în viață destui dintre cei care erau tineri pe atunci dar mult mai puțini sunt cei care, în perioada 1961 – 1968 au stat pe funcții de conducere, fiind astfel în miezul evenimentelor. Însă anii cei mai tumultuoși au pornit să se deruleze după acel mare miting popular, din 15 iunie 1968, când s-a declarat inaugurat Combinatul Siderurgic de la Galați. Obiectivele care se puneau în funcțiune într-un ritm sufocant trebuiau asigurate cu oameni, meseriași de o mare complexitate de profesii. Iar pentru posturile de șefi de secții, de ateliere, ingineri șefi, directori de uzine și servicii funcționale erau necesare cadre tehnice de o calitate excepțională. De unde să-i iei, așa, peste noapte? Privind în jurul lor, conducătorii Combinatului au văzut că aceste cadre există, că sunt tinerii care s-au format în anii construirii laminorului de tablă groasă și a celorlalte obiective din fluxul integrat. Până atunci, în vara lui 1968, acești tineri încă ocupau funcții secundare, din eșaloanele doi și trei ale ierarhiei. Ei au promovat, binemeritat, pe baza competenței lor profesionale. În iureșul termenelor de pe faimoasele grafice botezate „drum critic” se plămădeau comandanții numai și numai pe criterii de competență profesională. Nu s-au pomenit cazuri de nepotisme, de rude împinse pe scaune garnisite cu lefuri mari. Nu putea fi promovată incompetența pentru că ea provoca, implicit, daune mari. Și aunci cădeau capete ...

O parte din cei care au făcut pași înainte în anii care au urmat primei etape, a fluxului integrat trăiesc încă și își mai aduc aminte și pot povesti ce a urmat.

- Construcția Combinatului nu a însemnat o perioadă de avânt și însuflețire cum ar avea unii tendința să o creadă. A fost o perioadă plină cu probleme, multe și grele, în cea mai mare parte, spune George Mârzac. După ce m-am afundat în graficele de construcții, montaje și puneri în funcțiune la Combinatul Siderurgice de la Călărași unde am fost mutat, încredințându-mi-se funcția cea mai înaltă, mi-am dat seama că și aici ne vom confrunta cu același tip de probleme grele de care am avut parte la Galați, imediat după iunie 1968. Fusesem dus la Călărași ca să pun în valoare experiența dobândită la Galați. Credeți că s-a putut? Nici vorbă!

- De ce te plângi? Beneficiai de încredere, din partea Ministerului, a partidului, toată lumea te asigura de sprijin și ajutor! Ai avut tot ce-ți trebuia ca să apari, zilnic și la final, ca un Cezar încununat cu lauri, zice Ștefan Prică. Spune, de ce te plângi? Să fie, oare, aceeași problemă de care m-am plâns și eu, în calitatea mea de director general al armatei constructorilor? Ia să vedem!

- Eu spun și susțin că răul cel mare a fost presingul uriaș pentru scurtarea termenelor de execuție. Că toate nivelele ierahice se grăbeau să angajeze termene din ce în ce mai strânse. Credeți că făceau vreo analiză temeinică pentru aceste angajamente? Nici vorbă! Și așa ne trezeam că multe treburi au ieșit de mântuială. Că după ce se încheiau festivitățile de tăieri de panglici și mitinguri populare urmau zile de chinuri, cu reparații la utilaje care se defectau des din cauza lucrurilor făcute de multe ori, de mântuială.

- Așa este, aceasta este problema cea mare care nu putea fi învinsă cu argumente logice decât foarte rar, zise Ștefi. Am o sumedenie de exemple care întăresc acest diagnostic.

- Nu se întâmpla asta doar la puneri în funcțiune, zise Mihai Chiculiță. Uite, vă dau eu un caz care mi s-a întâmplat mie și echipei mele de la Reparații Siderurgice. În povestea ce urmează eu singur am făcut presiuni pentru scurtarea termenului de reparație, singur am adoptat măsura „lasă că merge și așa!” În toamna lui 1968, era în noiembrie dacă nu chiar mai târziu, s-a defectat motorul de patru sute de kilowatti care trăgea banda

transportoare de la stația de descărcare a minereului de fier din vagoane, de la Cătușa. Acolo, pe malul bălții Cătușa era un terminal de cale ferată unde erau aduse vagoanele cu minereu care veneau din portul Constanța și din Ucraina. Aceste vagoane erau basculate cu un dispozitiv mecanic mamut, numit culbutor. Minereul era tras din buncăr pe această bandă care alimenta stivele de formare a amestecului conform rețetei, compus din minereu de fier cocs metalurgic și calcar. La fața locului am constatat că motorul cu pricina nu avea nici un fel de protecție la intemperii, nici măcar un simplu acoperiș. Ploua direct pe el! Am demontat motorul și l-am transportat pentru reparație la atelierul de bobinaj. După ce am înlocuit circuitele arse, am făcut izolarea cu o rășină epoxidică, specială. Motorul trebuia uscat în cuptor, la o anumită temperatură, astfel încât această rășină izolantă să polimerizeze, adică să se usuce și să se întărească. Pentru supraveghere pe durata staționării în cuptor am lăsat la fața locului, peste noapte, doi tineri abea scăpați din școala profesională în care aveam destulă încredere, deoarece constatasem că erau isteți, harnici și cuminiți. Dimineata am scos motorul de la uscat și am constatat că izolația nu polimerizase complet, adică și în profunzime. Dar urgența era mare. Toată conducerea aștepta după noi, furnalul nr. 1 - unic încă – nu mergea deoarece nu avea încărcătură pregătită. Deci decid să-l ducem și să-l montăm, așa pe treisferturi terminat. Nădăjduiam că vom avea noroc! Dar la fața locului ne aștepta alt necaz. Motorul de 400 de kilowatti trebuia amplasat pe postament și cuplat cu tamburul benzii transportoare doar cu forța brațelor. Nu aveam nici un mecanism de ridicare, nimic, decât brațele și rângile de fier cu care să mișcăm milimetric și să centrăm cuplajul.

Lucrarea era coordonată de maestrul Mihai Roth, un om cu o pregătire foarte bună în tainele funcționării mașinilor electrice. Făcuse, în tinerețe, o școală profesională foarte bună, de arte și meserii, apoi muncise la Reșița și la Electroputere Craiova iar la Galați fusese adus de Corneliu Velincov, cu toată familia. După ore de chin sub o burniță cu ploaie și ghiață, echipa formată din muncitorii Ionescu, Lupițu, Alexe reușesc să cupleze motorul. Se reface conexiunea electrică și se apasă pe butonul de pornire. Motorul refuză să urnească banda transportoare, lungă și încărcată

cu minereu. Apoi se aud niște pârâituri în interiorul motorului, evident a avut loc un nou scurtcircuit din cauza reparației de proastă calitate. Demontăm și ducem înapoi la secție motorul căruia, acum, îi vom acorda o mai mare atenție. Iată, în afară de reparația în sine, care a fost bine executată chiar și a doua oară de bobinatorii Cioabă și Ștefănescu sub conducerea maiștrilor Liviu Grădinaru și Preda Nicolae, eșecul nostru s-a datorat cuptorului de uscare. Noi ne-am construit un cuptor cu resurse proprii iar căldura necesară era realizată cu niște rezistențe din nichelină. Am constatat că o parte din aceste rezistențe erau întrerupte, deci cuptorul nu atinsese temperatura prescrisă pentru a face posibilă polimerizarea aceluia lac izolant, deși timpul de uscare fusese respectat. Iată că am greșit bazându-ne pe un dram de noroc, care a refuzat să suplinească lucrul făcut de mântuială.

- Mai vreau să precizez că acest fapt mărunte, coroborat, adică defectarea acestui motor destul de mare ca putere electrică dar amplasat într-un mediu ostil, neprotejat suficient și apoi o reparare insuficient de exigent urmărită de șeful secției Reparații Energetice au dus la o staționare de 48 de ore a furnalului nr. 1, fapt ce a alertat pe însuși ministrul Agachi. Ne-am trezit cu el, a doua zi, în hala de bobinaj, ne-a muștruluit zdravăn dar de data aceasta nu a mai insistat pe termenul de finalizare a lucrării.

Mihai Chiculiță a terminat relatarea sa despre un incident tehnic destul de mărunț, comparativ cu alte ne cazuri care s-au întâmplat în anii următori. Dar această poveste a lăsat loc de o interpretare care a fost făcută de George Mârzac, scoțând în evidență un aspect suplimentar al scenei, nevăzut de noi, cei de la fața locului. Anume că tot ce se întâmpla în Combinatul de la Galați era atent monitorizat până la cel mai înalt nivel al conducerii țării. Nu era lăsat să treacă nimic, nici cel mai mărunț incident, fără a se interveni urgent și cu maximă seriozitate. Asta deoarece efectele asupra producției erau de valori uriașe, nu numai în cifrele de realizări ale Combinatului ci și ca implicări ale altor unități economice legate, pe orizontală și pe verticală, de produsele din oțel fabricate la SIDEX Galați. Mihai Chiculiță re-luă, după un timp.

- Mai am un alt exemplu care poate ilustra modul foarte responsabil în care erau abordate problemele vitale ale Combinatului. Aici nu se lăsa loc de mântuială, nu se amâna găsirea unei soluții corecte pe motive superficiale. Iată, am intervenit împreună cu Corneliu Velincov la o problemă spinoasă care a apărut la fabrica de oxigen. Era vorba de funcționarea turboagregatelor de aer și de oxigen care erau supuse la niște veritabile șocuri electrice și mecanice din cauza unor fenomene ce se produceau pe circuitele de alimentare cu energie electrică a motoarelor sincrone ce antrenau aceste agregate. Se produceau dese declanșări urmate de reanclanșări rapide ale acestor motoare sincrone. Șocurile de putere puteau duce la distrugerea agregatelor. Specialiștii germani ai furnizorului extern au cerut analize atente și măsuri de remediere imediată, amenințând că în caz contrar vor retrage garanția acordată furniturii, specificată în contractele cu BOC și Linde iar Siemens pentru partea de aparataj electric. Șeful de secție inginer Anăstăsoaie împreună cu inginerii Amarfi Victor thenolog, Teodor de asemenea tehnolog, Țuchel mecanic și Zăvoiu electrician susțineau o ipoteză: calitatea necorespunzătoare a aparaturii de înaltă tensiune, respectiv cea din circuitul de alimentare cu 110 Kv. Deoarece pe acest circuit de înaltă tensiune funcționa protecția RAR.¹⁸

- Velincov conducea această analiză, în calitate de director de producție, iar eu, Chiculiță Mihai în calitate de director energetic al Combinatului. Discuția era monotona, în sală era cald. Participau toate cadrele din conducerea tehnică a fabricii de oxigen, care era un unicat pentru țară și zona Moldovei. Că un singur agregat de aici producea zece mii de metri cubi de oxigen pe oră. Era o cifră uriașă, care nu se putea compara cu ce existase până atunci în această parte a țării. Adică, este vorba de o

¹⁸ RAR = reanclanșarea automată rapidă. Un dispozitiv R.A.R. reprezintă cea mai răspândită automatizare de rețea și constă dintr-o instalație complexă care realizează reaclanșarea automată a unui întrerupător declanșat după un timp relativ scurt de la această declanșare. Pe liniile de înaltă tensiune pot apărea perturbații de scurtă durată care dispar repede și astfel dispozitivul RAR restabilește alimentarea. Dacă RAR nu face această reanclanșare atunci defectul este persistent.

minifabrică de oxigen care funcționa la Progresul Brăila și care producea două sute de metri cubi de oxigen pe oră, suficient pentru uz industrial și pentru spitalele din Moldova. Ora era înaintată, toată lumea era marcată de oboseală. La un moment dat am ațipit, capul mi-a căzut în piept. Velincov m-a lăsat în pace, până mi-am revenit. Apoi s-a întâmplat ca Velincov să cedeze somnului. În acel moment șeful grupului de specialiști germani face următoarea remarcă, pe care translatorul nostru, Walter Casper o traduce îndulcind-o:

„Românii aceștia dorm cu schimbul, ei se odihnesc, în timp ce noi ...” Evident că discuția a fost scurtată dar concluziile și măsurile luate au fost benefice pentru ambele părți.

-Ce vremuri au fost, domnule! trase concluzia Cronicarul. Mă grăbesc să mai aștern câteva cuvinte, cu mare grabă, ca nu cumva un alt electrician să înceapă vreo poveste cu suspans și scurtcircuit. În acești ani de acum, când a venit vremea poveștilor și amintirilor din tinerețile noastre, cei care au împânzit secțiile și uzinele Combinatului stând pe scaune mai înalte sau chiar numai în picioare începând din 1968 și până azi se adună, în grupuri și grupulețe, în jurul unei cafele sau la o friptură cu ceva vin, mult subțiat cu apă că deh, doctorii sunt din ce în ce mai exigenți cu noi, cei de vârsta a treia!

Spun lucruri interesante, poate unele povești par a fi incredibile, alte ori își amintesc cu drag și chiar cu păreri de rău despre un coleg, prieten, tovarăș de muncă, sfătuitor sau reazem, care nu mai este decât în amintiri. Află unii de la alții despre ce s-a mai întâmplat cu foștii colegi, pe unde locuiesc și ce fel de case și-au tocmnit unii, pe ce meridiane ale lumii i-a purtat vântul libertății pe alții. Sau unde își odihnesc rămășițele cei care au fost mai grăbiți...

Alte ori vorbesc despre moșteniri și moștenitori. Toți se mândresc cu fiii, fiicele, nepoții, nepoatele ... Unii nu se mai satură să laude realizările copiilor lor plecați în lumea largă. Cât de bine sau împlinit, câtă avere au adunat ... Iar când vorbesc despre cei de departe, mai devreme sau mai târziu le scapă o picătură de apă, un diamant, la colțul ochiului...

Povești despre oameni și fapte ... Multe povești ...

Desigur, fiecare de la mic la mare ar avea loc în Cronici care descriu oameni și fapte. Este loc chiar și pentru catrenele unui prieten de cursă lungă care, răsfoind câteva pagini din manuscrisul meu i-au venit, pe dată, pe buze, niște cuvinte potrivite:

**SIDEX, la vale, cu sau fără profit
E un lucru ce am mai auzit.
Dar din profit n-am luat un ban
Nici eu, nici tu, nici Todoran!**

Sfârșitul volumului 1

©bvau

FOTO 1 – ACOLO VA FI COMBINATUL

©bvau

FOTO 2 – SE FAC MASURATORI TOPOMETRICE PE DEALUL FĂLOAIA

FOTO 3 - BAT SONETELE ...

FOTO 4 - HALA LAMINORULUI DE TABLA GROASA NR. 1

**FOTO 5 – CADRUL CAJEI FINISOARE DE LA LTG 1 SE ÎNCARCĂ PE
TRANSPORTOR**

**FOTO 6 – TRAILERUL CU CADRUL CAJEI FINISOARE DE LA LTG1 A
PORNIT LA DRUM**

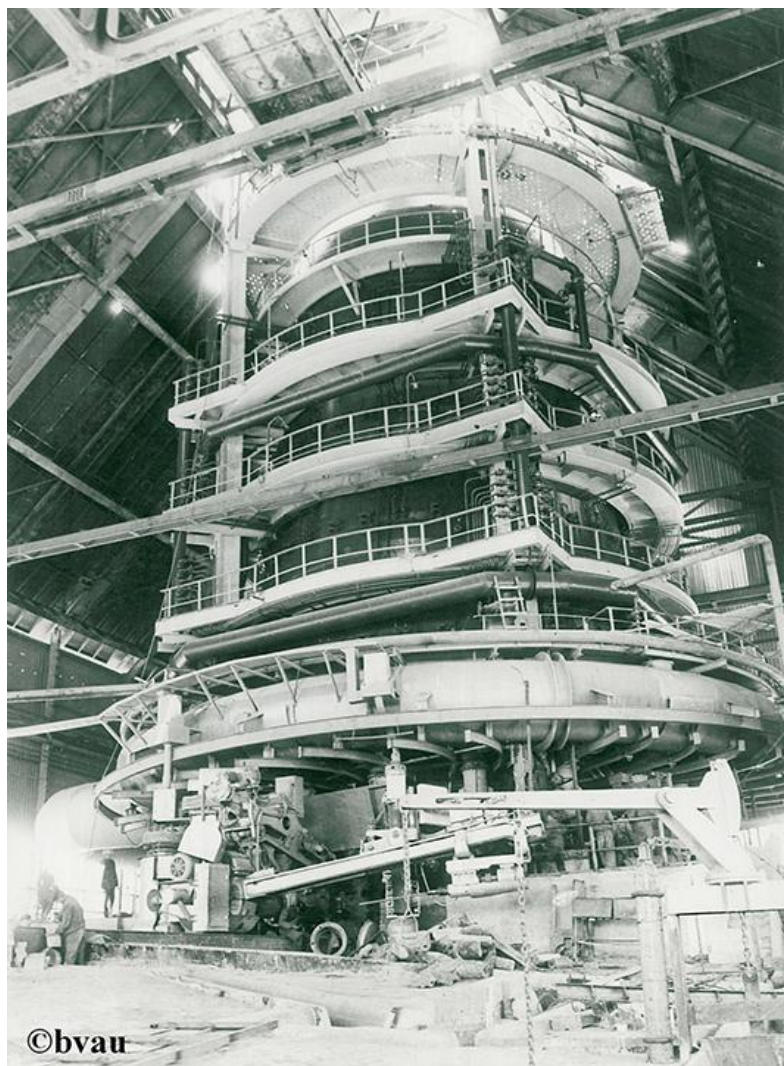

FOTO 7 – FURNALUL NR. 1

FOTO NR. 8 – ȘARJĂ DE FONTĂ LA FURNALUL NR. 1

FOTO NR. 9 – SE ÎNCARCĂ MELANJORUL CU FONTĂ LA OTELĂRIA 1

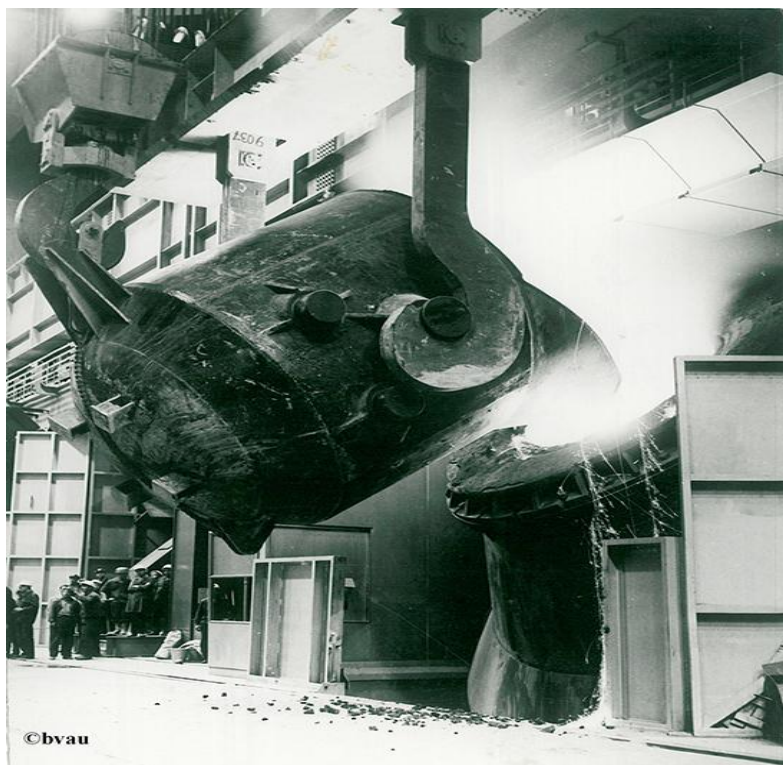

FOTO 10 – SE ÎNCARCA CONVERTIZORUL 1 CU FONTA

FOTO 11 – STANDUL DE TURNARE OLD 1 – PRIMA ȘARJĂ DE OȚEL SE
TOARNĂ ÎN LINGOTIERE

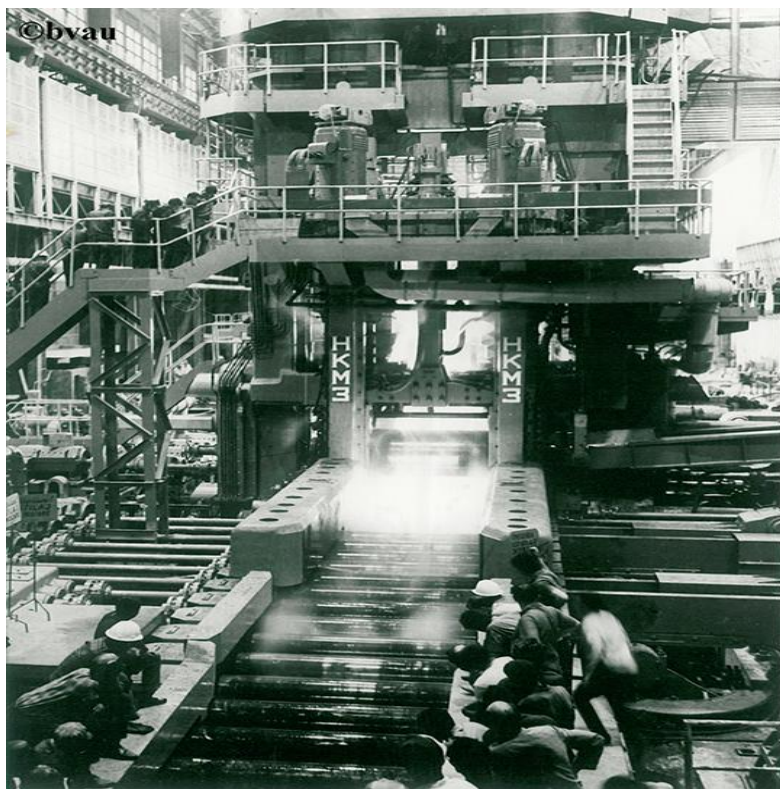

FOTO 12 - LAMINORUL SLEBING

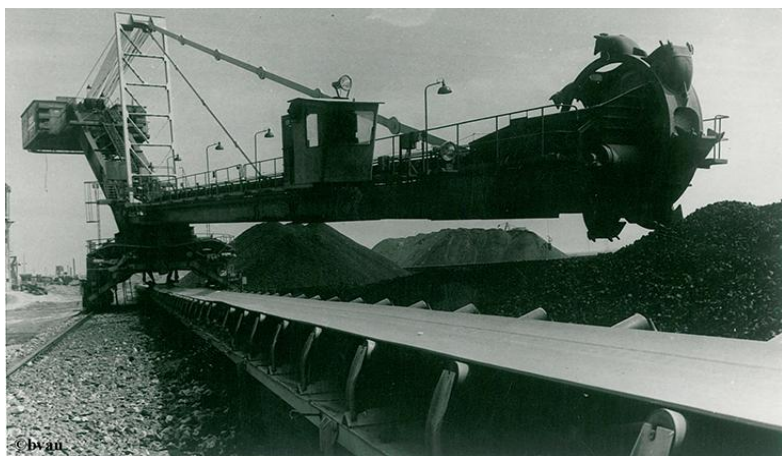

FOTO 13 – DEPOZITUL DE MATERII PRIME

FOTO 14 – VIADUCTUL DE LA CĂUȘA ÎN CONSTRUCȚIE

Cuprins

Predoslovie	
Cuvânt înainte, de A.G.Secară	
Capitolul 1: La început a fost o idee	
Capitolul 2: Primele povești	
Capitolul 3: Un profesor universitar își amintește	
Capitolul 4: La pescuit povești	
Capitolul 5: Sunt ființe ca și noi	
Capitolul 6: Insularizare	
Capitolul 7: Anul 1974	
Capitolul 8: Să mai vorbim și de cele sfinte	
Capitolul 9: Corneliu Velincov	
Capitolul 10: Velincov, director de producție	
Capitolul 11: S-a stins urmașul lui Velincov	
Capitolul 12: Ipohondru, dar entuziast	
Capitolul 13: Bun la suflet ca un popă	
Capitolul 14: Cunoscut, plăcut, invitat, amânat, rămas neînșurat	
Capitolul 15: La început a fost constructorul	
Capitolul 16: Laminorul de tablă groasă nr. 1, școală pentru constructor și beneficiar	
Capitolul 17: Cu și fără porți la gură	
Capitolul 18: O bătălie ca la Podul Înalt	
Capitolul 19: Calitatea SIDEX certificată de platformele românești de foraj marin	
Capitolul 20: Viața Galațiului văzută în flux integrat	
Capitolul 21: Bătălia pentru două milioane și jumătate	
Capitolul 22: Notele lui Petre Țuțea	
Capitolul 23: Triumf	
Capitolul 24: Căruța cu medalii	
Capitolul 25: Nu-s prea tineri inginerii tăi ca să le arăți atâta încredere?	
Epilog (În loc de ... va urma)	

De același autor:

- *Magia pietrei* - ediția 1 - 2016, ediția a 2-a - 2017
- *Cartea copilăriei* - 2017
- *Coroana de martir* – 2018
- *SIDEX - O viață de om*, ediția 1 - 2017, ediția a 2-a - 2019
- *Pazvan Oglu – băiatul cel rău din Balcani* - 2019

În pregătire:

- *Furtună pe Dunăre*, cartea 1-a: *Nicolae Mavrocordat, un fanariot cărturar*
- *Cronicile Combinatului*, Volumul II.